سر از قلادهٔ آموختن مپیچ بدان
که دیگران هم از آموختن شدند استاد

قاچما اؤگره‌نمکدن عذر ابسیندان.
باشقاسی اؤگریب اولوب استاد

مثنوی

جام جم

اوحدالدین اوحدی مراغه

ترجمه

دکتر غلامحسین بیگدلی و دکتر خلیل یوسفی

سر از قلاده آموختن مپیچ بدان
که دیگران هم از آموختن شدند استاد

قاچما اؤگره‌نمکین عذابیندان
باشقاسی اؤگره‌نیب اولوب استاد

مثنوی

جام جم

اوحدالدین اوحدی مراغه‌ای

مترجملر

دکتر غلامحسین بیگدلی و دکتر حمید یوسفی

تبریز ۱۳۶٤ / ۱٤۰۵

جام جم   اوحدالدین اوحدی مراغه‌ای

ترجمه   دکتور خلیل حمید و غلو یوسفلی پرفسور و دکتور غلامحسین بیگدلی پرفسور

مقدمه   اصغر فردی

خط مقدمه   ابراهیم بخت شکوهی

چاپ افست   تابش   تبریز

صحافی   لکلر   چاپ ۱۳۶۴

با همکاری اداره کل ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی

اوحدی پنهان مکن شعشعهٔ
عالمی رید از آن خبر خواهیم بود

بسم الله الرحمن الرحیم

اسلام مکتبی نین یادگاری اولان عرفان ادبیاتی یاخود فلسفی - اخلاقی اثرلاردا، یازیلان منظوم اثرلرین اونمه جاثزا اولانلاریندان بیری ده اوحدالدین اوحدی مراغه (۷۳۸-۶۷۳) نین «جام جم» مثنوی سیدیر.

VII اینجی عصرده یاشایان متفکر مؤلف حکیم سنائی نین حدیقه الحقیقه-سیندن گوزه چارپار درجه ده داها شیرین و هارمونیک نظمه چکیلمیش مثنوی سینده اخلاقی، تربیوی مسئله‌لر، فلسفی و علمی موضوعلاردان بحث ائتمیشدیر. خارقه یارادان اوحدی بو اثری دوزبش ایل و فاتیندان قاباق، دئمک کمال دنیاسیندا تام بلوغ حدیقه چاتدیغی زامان عروضون خفیف مسدس مخبون مقصور (فاعلاتن، مفاعلن فعلن) بحرینده نظمه چکمیشدیر.

اوخویوجو دنیادا یاخشی یاشاماق طرزینه ییه‌لنمکله علاقه دارنه آرارسا بو اثرده الده ائده جکدیر. ائله محض بو سببدن اوحدی مثنوی سینی «جام جهان نما»

یاخود « جام جم » آدلاندیریشدیر ، مؤلف بو اثرینده انسان اوغلونا
معنوی حیات کچیرمک ، همنوعلرینی یوکسک قیمتلندیرمک ، آن باشلیجاسی ایسه
یاشامی اویره‌نمکله سوردورمه‌یه سسلنیر . فرما اعتبار ریله نظامی مکتبی‌نین
ایزله‌ییجی‌سی اولان اوحدی انسان حیاتی‌نین نتیجه اولماسینا اولجه ده
قورتاریجی اسلام مکتبی‌نین وردیگی یول گوستریلری و اخلاقی گوسترشلری‌نین نتیجه حیاتا
گچیریلمه‌سینه فیکیر یورودور ، عینی زاماندا شاعر بو اثرینده دونه - دونه نشریتی
اجتماعی عدالته چاغیریاق و سویب سوئلمه‌یه رغبتلندیرمک غرمینده دیر .

۸ - ۷ اینجی عصرده دین فیکیرلرا خواء اودن ثنوی لر یازلمیشسا دا « جام جم »
ثنویسی دورونون قدرتلی اثرلریندن اولموشدور . بونوندا اساس سببی یالنیز
اوحدی‌نین خیال اینجه‌لیگی ، مفکوره‌وی دریلیک و سوزملکونون حقیقی سلطانی
اولدوغوندان آسیلی دیرا اوزودمشکن .

در ملک عجم اوحدی از وصف رخ تو — بر نطق فصیحان عرب بند نهاده

حکمت، فلسفه، ادبیات و مختلف علملره بیله‌لن اوحدی نین معنوی شهرتی دوغورداندا آفاقی بوروموشدور، اونون یارادیجیلیغی و ترجمه حالی حاقیندا تذکره‌لریا ادبیات تاریخی کتابلارین و سائر ادبی اثرلرین تخمیناً هامیسیندا سؤز آچیلمیشدیر مثلاً: تاریخ گزیده، تذکرة الشعرا، هفت اقلیم، مجالس النفائس، نفحات الانس، نظم گزیده، سفینة الاولیا، نتایج الافکار، دانشمندان آذربایجان، مجالس العشاق، سلم السماوات، مجالس المؤمنین (ج ۲)، ریحانة الادب (ج ۱)، آتشکده آذر، مجمع الفصحا، ریاض العارفین، خزینة الاصفیا، بهارستان، شمع انجمن، طرائق الحقائق (ج ۲)، دولتشاه سمرقندی، سخنوران آذربایجان، تاریخ ادبیات ماری اته، قاموس الاعلام (ج ۲)، ارمغان دوارلیق مجله‌لری و سائر بوکیمی کتاب و مجموعه‌لرده بحث اولونموشدور. بیز چه بوقدر شهرت قازانان و یوخاریدا قید اتدیگیمیز اوزه‌للیک (خصوصیت) لره مالک اولان اوزاق عصرلردن بیزه یادگار قالمیش بو اثرین ایلک دفعه اولاراق تبریزده نشر اولونماسی بؤیوک بیر علمی، مدنی اهمیته مالک دیر

مُلّای روم، نظامی، سنائی، خاقانی، قطران، سعدی، صائب، شهریار
و بو کیمی شاعرلرین اثرلری دفعه‌لرله خارجده منظوم و منثور شکیلده ترجمه اولوب یاییلمیشدیر
جمهوری اسلامی ایران دا بو اثرین آنادیلیمیزده نشر اُدیلمه‌سی ادبی و علمی بیر حادثه‌دیر
آشاغا - یوخاری ۷۵۰۰ مصراع احتوا اُدن جام جم مثنوی‌سی بویوک شرقشناس‌لار
دُکتور پروفسور غلامحسین بیگدلی و دُکتور پروفسور خلیل یوسفلی واسطه‌سیله، بحری، آهنگی، و
مضمونو پوزولمادان منظوم شکیلده ترجمه اولونموشدور.

مترجملرین یازدیقلاری عالمانه مقدّمه‌ده بو اثر ساحه‌سینده اطرافلی حالدا بحث ائدیلدیگی
ایچون اثرین علمی آنالیزی، بدیعی پرنسیپ‌لری و مؤلفین فلسفی خاراکتری حاقیندا
آرتیق سؤز آچمادان، دقّتینیزی غلامحسین معلّمین فیرتینالی و انیش یوخوشلو حیاتی
باره‌سینده بیر نئچه سوزه یؤنلدیره‌م.

***

فتح الله خان اوغلو دکتور غلامحسین بیگدلی پروفسور ۱۲۹۷ گونش ایلی اسفند آیی‌نین

۲۴ دُنده تهراندا اوراق گئچمیشلره دایانان بیگدلی اُلی‌نین آدلیم بیر عائله‌سینده
دنیایا گلمیشدیر. ایلک و اورتا تحصیلاتینی نظام مکتبینده صونرا ایسه حربی انستیتوتدا
بیتیرمیش افسرلیک رتبه‌سینه نائل اولموشدور. دکتور بیگدلی ایرانین سیاسی جهتدن
گرگینلی بیر دورومدا اولدوغو زامان یاخالانیب حبسه آتیلمیش و نهایت ۱۳۲۵ ده
کریتیک و اضطراری بیر وضعیتده جلای وطن اُدیب اتحاد شوروی‌یه سیغیناق مجبوریتینده
قالیر. شورالار!! اؤلکه‌سینده داها اوْنجه‌دن عقلینه گلمه‌ین بیر وضعیتله
قارشیلاشیر. غلامحسین معلّمین باشقی اورتامینا و اورایا حاکم اولان وضعیته اُیشدیگی
اعتراضلاری اونون ۱۳۲۷ ه.ش ده روسیه‌نین کشفیّات اداره‌سی واسطه‌سیله
۱۰ آی قورخونج، رطوبتلی و قارانلیق سلّول‌لرده ساخلانیلماسیله نتیجه‌لنیر. صوروشدورما
و استنطاق دوره‌سینی بیتیردیکدن صونرا هر هانسی بیر سند و مدرک اولمادان غیابی
محکمه‌ده (۲۵) ایل آغیر حبس و (۵) ایل سوسیال حاقلاردان محروم قالماقلا محکوم
اولوندو. بونونلا دا (۱۷) مین کیلومتر ماشین ترن و سورونمه ایله سورولوب

قطب شمال دائیرلیشمیش کالما Kolima یا گوندرلیدی . پروفسورها واسی بعضاً ۷۲ درجه‌یه
قدر سویوقلاشان و ایلین آلتی آیینی باشا باش گئجه اولان کالمادا گئجه گوندوزده ۱۶
ساعات تنبیه، آجلیق و سیخینتی آلتیندا ۷ ایل قالدیقدان صونرا استالینین اؤلمه‌سیله
۱۹۵٤ ده سربست بیراخیلیر. باکی شهرینه قاییدیب عائله‌سیله بیرلیکده خوشبخت گونلره
قادوشوب تحصیلینه دوام ائدیر.

غلامحسین بیگدلی باکی دا نظامی آدینا انستیتوتون فیلولوژی فاکولته‌سیندن مأذون
اولدوقدان صونرا آذربایجان علملر آکادمیاسیندا علمی فعالیتلرین داوامیندا ٤ ایلدن
صونرا تام موفقیتله دکتورا آلماغا نائل اولوب ۲ ایللیک یوکسک دکتورلوق (فوق دکتری)
دوره‌سینی ایسه ۱۹٦۸ اینجی ایلده بیتیریب. آکادمی، دانشگاه و سایر علمی مرکزلرده
پروفسور عنوانیله فعالیتلر گوسترمیشدیر. نهایت مسلمان ایرانلیلارین اسلام
گوجویله شاهلیق اصول اداره‌سی علیهینه ائتدیکلری انقلابی‌نین غالبیتینه اوغراماسی
نتیجه‌سینده دکتور غلامحسین بیگدلی، طبتین حیثیتلی ئولوملریده دکتورا اولان حیات

یولداشی، قیزی، او غلو و گلینی ایله بیرلیکده وطنه دؤنموشدور. پروفسور تبریزینین حیاتی بویوندا ۴۰ جلده یاخین مختلف علمی کتاب ۳۰۰ حدوودوندا علمی مقاله مؤلفی اولموشدور و ایندی او اثرلردن بیر نئچه سینی صاییریق .

باکی دا نشر اندیلمیش کتابلاریندان : ادحدی نین حیات و یارادیجیلیغی (دکتورلوق تزی) نظامی نین خسرو و شیرینی و شرق (بؤیوک دکتورلوق رساله سی)، قطران تبریزی نین سئچیلمیش اثرلری (ترجمه) آمان آیریلیق شهریارین سئچیلمیش اثرلری، دکتور بیگدلی نین ارمنی جه، روسجا، ازبک جه و دیگر بیر نئچه دیله اثرلری ترجمه اولونموشدور. ایراندا :

شهریار الگوروش، گلک تئیه سلام، گذر عمر، هندوشاه نخجوانی نین صحاح العجم، آدلی فارسجا تورکجه سؤزلوگو (مستاد انقلاب فرهنگی انتشاریله)، غزنوی نین شهریارنامه اثری .

استاد ها بئله دنیانین بیرچوخ شهرلرینده و اؤلکه لرینده علمی کنفرانسلار وئرمیشدیر. آیریجا، استاد شهریاری دنیادا ترنم ائدن ایلکین عالم و شرقشناس اولموشدور .

پروفسور غلامحسین بیگدلی ایران اسلام جمهوریتی نده ستاد انقلاب فرهنگی نین علمی مشاوری

تهران و ابوریحان دانشگاه‌لاریندا بیر استادکیمی فعالیت گؤسترمیش، مختلف قورولتای‌لاردا چیخیش ائتمیش، حاضرکی حالدا ایسه بگیدلی ائلی‌نین ۱۰۰۰ ایللیک تاریخینی تخمیناً ۵ جلدده تألیف ائدیر و بیر نئچه دفعه تاپیلان آذربگیدلی‌نین دیوانینی چاپا حاضرلاماقدادیر.

بیز ده پروفسور بگیدلی جنابلاری‌نین اسلام انقلابی‌نین منویّاتی و غایه‌لری چرچیوه‌سینده علم و ادبیات عالمینده داها اوجا ذروه‌لر فتح ائتمگینی دیلر و اونا اوغورلار آرزولاییریق.

سؤز و موزون صونوندا بو اثری نشر ائتمکده بیزه یاردیم‌لارینی اسیرگمه‌ین آذربایجانین ارشاد اسلامی عموم اداره‌سیندن تشکّر ائدیب اسلام انقلابی‌نین مقدّس آلهی آرمانلاری‌نین بیر اوزونده حاکمیت تاپماق جهتینده گؤستردیکلری فعالیتلرینده موفقیت و نائلیتلر الده ائتمه‌لرینی آرزو ائدیریک.

وَالسَّلامُ عَلی مَنِ اتَّبَعَ الهُدی

تبریز ۱۳۶۳ قیش

اصغر فردی

نام این نامه جام جم کردم — اندرو نقش کلّ رقم کردم
تا چورغبت کنی جهان دیدن — هرچه خواهی در او توان دیدن

اوحدی

جام جم

وحدالدّین[1] اوحدی مراغهٔ (۶۷۳— ۷۳۸)

یکی از متفکّران و گویندگان بنام پیرو مکتب ادبی نظامی گنجوی، اوحدالدّین اوحدی مراغه‌ای است. وی یکی از مشهورترین نمایندگان شعر و ادب نیمهٔ دوّم قرن هفتم و نیمهٔ اوّل قرن هشتم هجری قمری آذربایجان‌و از نیرومندترین شعرای متصوّف عصر ادبی‌خویش به شمار می رود.

اوحدی در سال ۶۷۳ هجری قمری در شهر مراغه که در آن زمان از مراکز مهّم علم و فرهنگ و هنر آذربایجان بودبه‌دنیا آمده، دوران کودکی و جوانی خود را نیز در این شهر بسر برده و تحصیلات مقدّماتی خویش را نیز همان جا فرا گرفته و سپس از زادگاه خویش بیرون آمده و بسیاحت پرداخته است و بنا بگفتهٔ خودش از مکتب روزگار تجربه‌های فراوان اندوخته و از معلّم زمانه درس و ادب زندگی آموخته است.

سالها چون فلک به سر گشتم — تا فلک وار دیده‌ور گشتم

در آن دوران که در مفکورهٔ اجتماعی مردم جامعهٔ اسلامی فلسفهٔ وحدت وجود در مقیاس بزرگی توسعه یافته و شعرای مترقی متصوّف آثار گرانبهائی بوجودمی‌آوردند. اوحدی نیز در تبعیّت از حکیم سنائی و دیگر وحدت وجودیّون سلف خود در این دریای بی کران فلسفه غوطه‌ور گردید و آثاری منظوم بس گرانبها بوجود آورد که مشهورترین آنها مثنوی گرانقدر «جام جم» شاعر است که امروز نیز ارزش و اهمیّت خود را حفظ نموده است.

اوحدی علاوه بر مثنوی «جام جم» دیوانی دارد که تعداد ابیاتش را از ده

۱— نام شاعر را اشتباهاً رکن‌الدّین نیز نوشته اند. در صورتیکه در روی سنگ مزار او اوحد الدّین نقر گردیده است: هذا قبرالمولی المعظّم قدوة العلماء افصح الکلام و زبدةالانام الدّارج الی رحمةالله تعالی **اوحد** الملة **والدّین** ابن الحسین الاصفهانی فی منتصف شعبان سنه ثمان ثلثین سبعه مائه»

هزار تا پانزده هزار بیت تخمین زده‌اند و هم چنین مثنوی دیگر به نام «دهنامه» یا «منطق العشّاق» که محصول طبع دورهٔ جوانی شاعر است. لیکن به نظر ما اوحدی می‌بایدعلاوه بر اینها نیز آثار و تألیفاتی داشته باشد که تاکنون برعالم علم معلوم نیست و امیدمی‌رود که در آینده در نتیجهٔ پژوهشهای علمی و تفحّصات دانشمندان آثاری گرانبها از این شاعر آزاده و متفکّر و متدّین به عالم علم و ادب عرضه گردد.

مضمون و مندرجه اساسی مثنوی «جام جم» اوحدی موضوع انسان، تعلیم انسان، اخلاق انسان، آئین و مذهب انسان، مسائل صلح و عدالت و اخلاق و تربیت انسان، نهایت علم‌الانسان، انسان‌پروری و انسان‌سازی است. اوحدی در این منظومهٔ خود توانسته است مسائل علمی، اخلاقی، فلسفی، اجتماعی و تربیـتی عصر خود را منعکس نموده مانند آئینهٔ تمام‌نما اجتماع دوران فئودالیته قرنهای۷و هجری قمری را جلوه‌گر سازد و برای همین نیز نام اثر خود را «جام جم» نهاده و او را به جام جهان‌نما مانند نموده که هرکس هر چه خواسته باشد در آن بیابد.

اوحدی وظیفه اساسی انسان عاقل و کامل را در شناسائی و پرستش آفریدگار توانا، در تحصیل علم و ادب و در انجام کار مفید تشخیص داده و در هر سه این مسائل قلم‌فرسائی نموده است. شاعر انسان را گل سرسبد کائنات، مقصد آفرینش و اشرف مخلوقات‌می‌خواند و می شناسد...

این اثر بی همتا برای تعلیم و تربیت انسان، برای راهنمائی وی بسوی مبدأ و آفریدگار یگانه برای تزکیهٔ روح و نفس و برای آماده کردن یک انسان کامل حائز اهمّیّت فراوانی است. اینک که در سایهٔ انقلاب قهرمانانه و اسلامی مان برای خلقهای ایران امکان تکلّم در زبان مادری‌شان حاصل گشته، ما نیز این اثر ارزنده و فیّاض را بزبان ترکی آذربایجانی به نظم ترجمه نمودیم تا در اختیار مردم آذربایجان و سایر خلقهای ترک زبان ایران بگذاریم که بتوانند از مندرجات گهربار این اثر بی‌همتا سودمند شوند.[۲]

درباره «جام جم» در مقدّمهٔ ترکی مبسوطاً ملاحظات خودمان را بیان نموده‌ایم و برای اینکه آنها را تکرار نکنیم بهمین مختصر قناعت‌می‌نمائیم.

۲ــ برای بدست آوردن معلومات دقیق و بیشتر مراجعه فرمائید: غلامحسین بیگدلی. اوحدی. باکو ۱۹۶۲

نام این نامه جام جم کردم اندرو نقش کل رقم کردم
تا چو رغبت کنی جهان دیدن هرچه خواهی در او توان دیدن

اوحدالدّین اوحدی
«جام جم» مثنویسی (۷۳۸–۶۷۳)

نظامی ادبی مکتبی نین گورکملی نماینده سی اولان ماراغالی اوحدالدّین اوحدی هجری قمری ۶۷۳ نجی ایلده ماراغا شهر ینده آنادان اولوب ۷۳۸ نجی ده ایلده اورادادا وفات ائتمیشدیر. او آذر بایجان شعرنین انکشافیندا چوخ مهم ودقّته لایق رول او ینامیش دور ونون ان قدرتلی متفکّر شاعر لر یندن بیری اولموشدور. بوزمان ما را غاشهری آذر بایجانین ان قدیم مدنیّت وعلم مرکزلر یندن بیری اولوب، صنعت و تجارت اجا قلار یندان بیر یسینه چور یلمیشدیر بو زمان ما را غا ایله یا ناشی آذر بایجانین دیگر شهر لر ینده اوجمله دن: تبر یز، اردبیل، گنجه، بردع، نخجوان، شماخی و سایرده مدنی حیات سرعتله انکشاف ائدیردی. شهرله یاناشی بیر چوخ کند لرده ده بئله مکتب لر، علم و مدنیّت اجا قلاری یارانیب، عمومیّتله اولکه ده چوخلو زنگین کتابخانالار، گورکملی عالم و موسیقی شناسلار، تجر به لی و بیلیک لی معلّم لروارایدی. فلسفه، الهیات، منطق، نجوم، ر یاضیّات، تار یخ، ادبیّات و دیگر علم لروفن لرتورک (آذر بایجان)، فارس و عرب دیللر ینده تدر یس اولونوردو. اولکه نین پایتختی سایبلان ماراغاشهر ینده. بؤ یوک علمی مؤسّسه لر گوزه چار پان اقتصادیّات و تجارت مؤسّسه لری و مرکزی و ارایدی.

۶۵۷ هجری قمری ایلینده مشهور عالم و منجّم خواجه نصیرالدّین طوسی نین تأسیس ایتدیگی ما را غارصد خاناسی هله ده علمی باخیمدان دقّت مرکز ینده دیر. هلاکوخانین امری و خواجه نصیرالدّین طوسی نین سعی و همّتی ایله یارانان بورصدخانا او زمان یاخین و اورتاشرقده

۱– شاعر ین آدینی سهواولاراق رکن الدّین یارانلارد اولموشدور. حالبوکه مراغه قبرستانیندا اونون قبرداشی اوزه ر ینده اوحدالدّین حک ایدیلمیشدیر و بئله یاز یلمیشدیر: «هذا قبرالمولی المعظم قدوة العلماء افصح الکلام و زبدة الانام الدّارج الی رحمة الله تعالی **اوحد الملة والدین** ابن الحسین الاصفهانی فی منتصف شعبان سنه ثمان ثلثین سبعه مائه».

علمی مرکزه چوْرْ یلیمیش عراق، شام، ترکیّه چین و ایران اوْلکه لری، اصفهان، شیراز، بغداد، سمرقند، بخارا و دیگر شهر لردن گلمیش گوْزکملی عالملرما را غارصدخانه سی و دارالعلمی اطرافیندا علمی فعّالیّته مشغول اولموشدولار. بودورده آذربایجان عالملری طرفیندن یاز یلمیش و نجوم علمینین کلاسیک اثر لر یندن سایلان: «قاموس السیّر» و «شرف الاشراف» کیمی ماراغلی کتابلاریاز یلمیشدیر. بو زمان ما را غاشهری آذربایجان خلقینین معنوی حیاتی نین اساس اجاقی، سیاسی و اقتصادی حیاتی نین دوگون نقطه سی اولموشدور. محض بوشهردن علم و مدنیّت قاینا قلاری قدر تلی شلاله کیمی هر طرفه برکت ساچیردی.

ماراغاایله یاناشی آذربایجانین دیگر شهر و کندلرینده خطّا طلیق، رساملیق، معمارلیق و توخوجولوق صنعتی ده گنیش دایره ده انکشاف ائدیردی. محض بو زمان مشهور تبریز رسّاملیق مکتبی نین اساسی قویولموشدور. کند لرده اکین چیلیک، ایپک چیلیک ، حیواندارلیق، باغچیلیق ایشلری، شهر لرده ئیشه کارلیق گوْزه چارپار درجه ده انکشاف ائتمیشدی.

ادبی جریانا گلدیکده بودورده سارای ادّبیاتی، مدیحه چیلیک وقصیده چیلیک نسبتاً ضعیف ایدی، دوروْن ضروری طلبی، ینی جریانی، طریقت و عرفان ادبیّا تینین گوجلنمه سی ایدی أوزمضمون و مندرجه‌سی اساسینا اعتباراً، أوزمفکوره سی استقامتینه گوْزه بو ادبیّات سارای شعرینه، مدیحه چیلیگه، قصیده چیلیکه تماماً مخالف اولوب، دابان با دابان ضدّ اولموشدو. هجری ۷ و ۸. نجی عصرلرده آذربایجان اجتماعی فکرین ده، یاخین واور تاشرقده اولدو قوکیمی مترقّی صوفیزم، وحدت وجود جریانی، عرفان وعمومیّتله تصوّف ادبیّاتی خصوصاً شعر ساحه‌سنیده. گنیش یایلمیشدی و محض بوناگوْره ده بیر قدر صونرا بوساحه ده شیخ محمود شبستری، فضل‌اللّه نعیمی، عمادالدّین نسیمی و باشقالاری کیمی شاعر و متفکّرلرین اورتا یاچیخمالار یناسبب اولموشدو.

بئله لیک له هجری ۷ و ۸ نجی عصر لرده آذربایجاندا اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حیات ینی‌دن بر پا اولموش، انکشافا دوغرو ایره‌لی له‌میش بیرچوخ گوْزکملی، عالم، شاعر، و باشقا– باشقا متخصّصلر وئیشه صاحبلری نین یتشیب اورتا یاچیخمالار ینا شرایط و امکان یارانمیشدی. باخ بئله بیرمرکّب دورده ماراغالی اوحدالدّین اوحدی آنادان اولموشدور

اوحدی اوزونون ایلک تعلیم و تربیه سینی دوغما شهری ماراغادا آلمیش و بوْیا باشاچاتمیش دی وتدریجاً بو ینی یئتمه، استعداد لی و گنج بوشاعر آذربایجان ملّی مدنیّتی نین انکشاف تاریخینده گوْزکملی سیمالاردان بیرینه چوریلمیشدی. اوهله گنج یاشلار یندان، مطالعه سئور، چالیشقان اولوب، اوْزوندن قاباقکی شاعر یاز یجی و متفکّرلرین اثر لری، فارس، تورک، عرب دیلی و مدنیّتی ایله در یندن تا نیش اولماقاچالیشمیش اونون اثر لری‌نین مطالعه سنیدن آیدین اولورکه، شاعر عمر و بو یو آذربایجان شاعر و متفکّر لر یندن ایستر عرب دیللی ایستر فارس دیللی لری‌نین اوجمله دن:

قطران تبریزی، نظامی گنجوی، خاقانی شروانی و باشقالار ینی، ایله جه فارس شاعر

لردن رودکی، فردوسی، خیّام، سعدی و دیگر مشهور شرق کلاسیک لری نین اثر لر ینی اوخوموش، در یندن تحلیل أتمیش یئری گلنده او نلاردان بهره لنمیشدی. ائله جه ده شاعر دیگر خلقلر ین مدنیّت و تفکّر ونه رغبت بسلمیش، اونلارین علم و ادب خز ینه لر یندن فایدا لانمیشدی بوخلقلر ین عالم و صنعتکار لار ینا دادقّت یتیرمیش و حرمت بسلمیشدیر. بیرشوزله اوحدی اوْ گرنمه گی بوتون عمر و بو یو سعادتین آچاری حساب ائدیب و بونادا عمل أیتمشیدیر. شاعر محض اوْ گرنمک خاطر ینه او توز ایلدن چوخ بیر مدّت سفرده اولوب. دورونون بیرسیرا اوْلکه و شهرلر ینی گز یب، سیاحت أیتمیشدیر:

سالها چون فلک به سرگشتم تا فلک وار دیده ورگشتم

سوْیلو ین شاعر قیدا یٔتدیگیمیز کیمی اوْ گرنمگی حیاتین رمزی و غلبه نین آچاری قبول ائتمیشدیر:

سراز قلادهٔ آموختن مپیچ و بدان که دیگران هم از آموختن شدند استاد
(قاچما اوْگره نمه گین عذابیندان با شقاسی اوْگره نیب اولوب استاد)

شاعرین حیات و یا رادیجیلیق یولونو ایشیقلاند یران ترک دیلینده باکی دانشرا و لونان «او حدی » مونو گرا فیسی[1] «وارلیق مجلّه سی»[2] گنیش صورتده بوحقده جواب لاروئر یرا و دور که بیز بورادا بو باره ده بوندان آرتیق ایضاح وئرمگی ضروری بیلمه ییب، داها آرتیق معلومات آلماق ایسته ینلره آدینی چکد یگمینر اثره مراجعه اتْمگی مصلحت گوْروب شاعر ین «جام جم» اثر ینه قاید یر یق.

***

ماراغالی اوحدی نین ادبی ارثی هم مضمون هم ده فرما اعتباری ایله، ایله جه کمیّت جه چوخ زنگین و رنگارنگ دیر. اونون «دهنامه» یا (منطق العشّاق) و مشهور «جام جم» مثنوی لری ایله یاناشی اون مین و بعضی مأخذ لره گوْره ۱۵ مین بیت لیک بیردیوانی دا واردیر[3] که، بورادا اوحدی قصیده غزل، رباعی، ترکیب‌بند، ترجیع‌بند و دیگر ژانرلاردا گوْزل نمونه لر یاراتمیش دی و اوْزوندن صونراگلن بیر چوخ شاعر و متفکّر لره الهام وئر یجی و اولگو او لموشدور. اوجمله دن بؤیوک حافظ اوْزونو اوحدی نین‌مر یدی و اونواوْزونون پیر طر یقتی قبول و بیان اتمیشدیر و بو باره ده سوْیله میشدیر: «... که این حدیث ز پیر طر یقتم یاد است»...

۱و۲— غلامحسین بیگدلی. اوحدی. باکی ۱۹۶۲، «وارلیق» مجلّه سی نمره: ٤، ٥، ٦، ٧ و ٨.
۳— کاوه نشری اولان. حمید سعادتی نین ترتیبی ایله «دیوان اوحدی مراغهٔ» تهران. ۱۳٤۰ تخمیناً ۸۵۰۰ بیتی احاطه الدیر.

هر بیراثر دو غرودآندا اگر کلاسیک ادبی نمونه دیرسه، گرگ دورونون زمانه سینین آیناسی اولوب، یازیلدیقی دورون اجتماعی، سیاسی جریانلارینی اوْزونده عکس ائتدیریب، معیّن زمره یا صنفین مفکوره‌سینی افاده و نمایش أیتدیرسین.

«جام جم» مثنوی سی نین اساس مضمونو و باشلیجا موضوعسو اجتماعی عدالت مسئله سیدیر بواثرده شاعر اجتماعی امگه و زحمت آداملارینا خصوصی دقّت یتیر میشدیر. عمو میتّله اوحدی اثرینّ دورونون جدّی واساس مسئله لرینه، ان اساسی انسان پرورلیکه حصراً یتمیشدیر، دینه و شریعته اولان مناسبتینی عکس ائتدیر میش، ملکدارلیقا تنقید آتشی آچیب، روحانی نما لاری افشاء أیتمشدیر.

قید أیتمه لی یک که، اوحدی چوخ ضد یتّلی اولان فئودال— روحانی جمعیّتنده یئتیشمیش و حاکم ایده‌اولوژی نین تأثیریئه معروض قالمیش بیر شاعر دیر. لیکن او، أوز یارا دیجیلیقنین اساس میل لری ایله، حاکمیّت باشیندا دوران فئودالیسم و یوکسک زمره لردگیل، خلق کوتله لرینه باغلی اولموشدور. شاعر بوتون اثر بویو اکینچی، امکچی و پئشه کار انسا ن لارین طرفداری اولوب، اونلارین محرومیّتلرینی بیان أیدیب، ایستک و آرزولارینی ترنّم أتمگه جهد گوستر میشدیر. اوْز یاراد یجیلیق گوزگوسواولان «جام جم» اثرینده اونلارین حیات و فعّالیت صحنه لرینی تصویر و نمایش ائتدیرمیشدیر.

بونونلا یا ناشی اوحدی أوزونون بوچوخ قیمتلی اثرینده ذور ونون علمی، فلسفی، اخلاقی، تربیه وی و اجتماعی گوزوشلرینی عکس ائتدیریب افاده أیتمیشدیر. بودور که شاعر اثرین آدینی «جمشیدین جامی» قویموش دورکه، هرکس اوزایسته دیگنی اورا داگوروب تاپابیلیسین.

انسان پرور شاعر امک و یارادیجیلیقی حیاتین اساس مقصدی و یاراد یلیشین یگانه فلسفه سی ترنّم ایدیب، غصبکار لیقی، آقا— نوکر چیلیگی، غیر برابر لیگی، ظلم و تجاوز کارلیقی، عدالت سیزلیک لری قانلی محاربه لری پیسله میش، نفرت بسله میشدیر.

شاعر انسانلاری امگه محبّت، اوْزگه امگینه محصولونا گوزتیکمه مک، گوجلو یه ظالمه باش اگمه مک، یالتا قلیق و لوقالیقدان پرهیز أتمک، ریاکار دین و دولت خادملری نین عمل لرینی افشاء أتمگی دونه— دونه تاپشیر یب، تأکید أیتمشدیر.

شاعر یوخار یداکی مسئله لری حیاتا تطبیق أیتمک او چون شعرین کسکین قدرتیندن بیر سلاح کیمی استفاده ائدیب حاکم طبقه نی تنقید آتشینه دوتوب، کندلی زحمتکش لرین جدّی حمایه چیسی کیمی چئخیش أتمیشدی. کند اکین چیلری نین حمایه سی «جام جم» اثرینده اساس یئری توتموشدور.

«جام جم» مثنویسی عروض وزنی نین خفیف بحرینده یازیلمیش مقدّمه و اوچ فصلدن عبارت دیر گیریش ده اورتا عصرده بیر عنعنه اولدو قوکیمی، اللّهی، پیغمبری نعت و ستایش اُتمیش، عدالتلی حکمداری مدح ائدیب، صونرا وطنی آذربایجانی، اونون گوزه‌ل لیک لرینی،

یاراشیقلی منظره لرینی، تاریخی آبده‌لرینی تصویر و ترنّم اُتمیشدی.

واختیله تبریزین سرخاب محلّه سینده یئرله شن، صونرا دا زلزله نتیجه سینده ویران اولان «ربع الرّشید» ین یاراشیقلی علمی شهر جیگینی، اونون دارالعلم لرینی، عظمتلی سارایلارینی، محتشم جامع مسجدینی، مدرسه و خانقاهلارینی چوخ صمیمی و گؤزل تصویر اُتمیشدیر.

«جام جم» مثنوی سنین بیرینجی فصلینده شاعر کائناتین منشأای، یئرکوره سنین یارانماسی، معدن، بیتگی و حیوانین میدانا چیخماسی، جان‌سیزلارین و جانلی عالمین تؤره نیب عمله گلمه لری، انسانین طالعی حقّینده دوشونجه‌لر، گؤیده‌کی سیّاره‌لرایله، یئرکوره سی آرا سینداکی آسترونومیک و آسترولوگیک علاقه لرودیکر بوکیمی جدّی و مرکّب مسئله لرحقّینده فکر سؤیلویور. شاعر بوفصل ده بیرسیرا خرافی ملاحظه و احکاملاری ردّ ائدیر، عوضینده علمی و دقیق فکر و ملاحظه لر یورودور. اوحدی بوفصل ده «کائناتین حقیقتی حقّینده سئوآل» باشلیقی آلتیندا چوخ ماراغلی فکر لرافاده ائدیر. کائنات و موجوداتین، طبیعت و جمعیّتین، حیات و اؤلومون، اصولاً انسان وجود ونون هارادان گلمه سنین و نه مقصد اوچون یارانماسنین سبب لرنیی أوز فلسفی دوشونجه لری نقطهٔ نظری افاده اُتمیشدیر:

سن ای حقیقتی آختاران انسان — بوواینجه سؤزلره قولاق آس بیرآن
سندن نه سورو شسام گؤزومه دوزباخ — منله اگری اوتور دوز دانیش آنجاق
بو یئرکی اوستونده سالمیسان مسکن — نه دیر؟ هیچ أوزونه دئمیسن می سن؟
اصلی ها را داندیر نه دیر بوقایدا — وارایدی یا یوخدان او، اولدو پیدا؟
بس بوتور پاق، بوهوا، اود، صونه دن دیر؟ — بو یاش، ایستی، سو یوق، قورو نه دن دیر؟
گئجه قارا نلیقی دِئ هاردان آلیر؟ — سؤیله بوآی، گونش نه دن نورسالیر؟
بس سن أوزون کیم سن، نه چی سن، نه سن؟ — کیمی تا نیارسان بونو بیلمه سن؟!
دوستلوق نه دئمکدیر، انسانلیق نه دیر؟ — آدام نه؟ آداملیق نه دیر سؤیله بیر؟

صونرا دا شاعر انسانین ان عمده وظیفه سینی علم اؤگرنمکده و عمل ائتمکده گؤرور دؤنه‌ دؤنه انسانلارا تاپشیریر:

سن بورا گلدین که بیرایش گؤره سن — دنیادا عمر و نوعلمه وئره سن
هرشئی گؤره سن درک ائیلیه سن — عذابلار چکه سن زحمت چکه سن

اوحدی أوزفکرینی تصدیق ائتدیرمک او چون علمین وعملین اهمیّتی نی رولونو و قدر تینی گؤزل مثال لاراساسیندا ایضاح ائدیر وثبوت ائتمگه چالیشیرکه علم سیزو عمل سیز انسان کامل دگیل دیر یارا دیلیش قارشی سیندا أوز دینی نی اداء ائده بیلمز. بودور شاعرین بوباره ده سؤیله دیگی چوخ مارا غلی ملاحظه لریندن بیر پارچاسی:

بیلیک جان قوشوناقا نادیراینان — روحونو گؤیلره او دور قالدیران
بیلیک دی بدنه بودنیادا جان — باش بیلیک سیز اولسا اولار بدگمان
نور سوز گؤز کیمی دیر علم سینر او ره ک — نادان انسانلیقدان اوزاقدیر گرچک
علمین بایرا قینی قالدیر گؤیلره — او، سنی قالدیراران یوکسک لره...
یوخدور بیلیک کیمی بیرآب حیات — آنجاق بیلیک وئرر انسانانجات...
بیلیگین اولار ساقالمازسان ناچار — بیلیک یوللار ینداچراغ تک یانار
الینده چراغین واردیر سا اگر — قارانلیق گئجه دن قورخمازسان هدر
بیلیک ایشیق لیق دیر، جهل قارانلیق — سن بو حقیقتی دوشون بیرآنلیق
دیر یلیک صو یودور علمی انسانین — خوشبختدیر بوصو یوایچن اینانین
کشف ائتمک ایسته سن اسراری اگر — بیلیک سیز مقصده چاتارسان مگر؟!
نفسین مئشه سینده کیم آز سایولو — علمی قلینج اولار، عقلی ایسه قولو..
بیلن روح هر کسه اولار سایولداش — بدن له گؤیلره اوچار، او بیر باش
بواوزاق گؤیلر ین سرّلار ین بیز — درک ائده بیله ر یک مگر بیلیک سیز؟!
علم ایله صولار دا اوزر گمیلر — هم علمین گوجوایله گمی دوزه‌له ر...
انسانی سست، غافل ائدر جهالت — بیلیک قوة و ئرر همده جسارت
بوقدر گئور دوگون ایشلر پئشه لر — علمدن، دو شونجه دن دو غمامیش مگر؟!
بیلیک انسانلاری او جالدار آیا — نادانلیق کورلار تک سالار قو یو یا...
هرکس اوزعلمینه آرخالا نساگر — ایشی، عملی ده دائم یوکسله ر...

متفکّر شاعر بوفصل ده بیر حکیم، بیر طبّ عالمی، متخصّصی کیمی نسلین تۆره مه سی، کؤر په‌نین آنارحیمینده نجه انکشاف ائدیب بؤیومه سی مرحله لر ینی چوخ علمی و مارا غلی بیر طرزده بیان وایضاح ائدرەک، اورتا عصر لرده دوغوم باره سینده حکم سورن بیر سیرا موهوم و خرافاتی فرضیّه و ملا حظه لری کؤکوندن ردّ ائدیب، بوگون ده أوز علمی لیگینی ساخلایان دوزگون ملاحظه لرایره‌لی سورموشدور...

باخین شاعر فیز یولوژی جر یانی نه قدر علمی طبیعی وساده ترنّم ائتمیشدیر:

انسان وجود و نون اصلی بیگمان — بیتگی و حیواندان یوغرولموش همان
یئمک لر دوزه لدر اونلاردان انسان — اونلاری ییئه رک بو یو یه ر هرآن
اوغیدا (غذا) بدن ده گئدر هر یانا — ایستیدن هضم اولوب چئور یلرقانا

صونرا داقاندان نطفه نین نئجه عمله گلمه سینی، رحم ده نه سایاق رشد ائدیب اوشاقا چئور یلمه سینی، چوخ دقیق و علمی صورتده ایضاح ائدره ک، یئدّی اولدوز و دورد عنصرون بو نطفه دن تورۀ نمیش جنینی نئجه بسله یب نشو و نما أئتدیر مه لر ینی اونلار ین بو دو ققوز آی مدّتینده فردی رول لار ینی و وظیفه‌لر ینی ما را غلی بیر طرزده ایضاح ائدیر. دو غوم پروسیسینی چوخ علمی واساسلی تشر یح ائتمیش اولور.

بوفصلده اوحدی انسانین «اشرف مخلوقات» اولماسی ملاحظه سینی ثبوت ائتمگه چالیشیر شاعر ین قناعتینه گؤره انسان بوتون حیات و وارلیق قوة لری نین فوقونده دوران، بوتون یا را نمیشلاری أوز ونه تا بع ائیتمک اقتدار ینا مالک اولان بیر موجود دور.

شاعر بؤیوک امتیاز لارا مالک اولان انسانا حدود سوز قیمت وئره ره ک، اونوهر شئی دن قاباق، أوزونو تا نیماقا أوز قدر ینی و قدرتینی بیلمه گه دعوت ائدیر. بونا محدود آلهی نعمتین شکرو نوئیر ینه یئتیر مگی سفارش ائدیب دونه— دونه تأکید له تاپشیر یر، اونا بو یو کسک درجه یه یعنی حقیقی و اصل انسا نلیق مقامینا لایق اولماقی تأ کید ائدیر. أوز قدر و قیمت لر ینی درک اتمه ین لری مذمّت ائدیر و او نلاری صایق اولماقا و ادراکا چاقیر یر. باخین آشاقیداکی بیت لرده شاعرنه گؤزل افاده ائدیب. أوز فکر ینی چاتد یر میشدیر:

باخ ای آچیق کتاب تانی اؤزونو
أوگرن هیچ اولما سامیندن یوزونو

حیف أوز قدر ینی بیلمیرسن آنجاق
یوخصا، سن محتشم کس سن، یا خشی باخ!.

دنیانین سرلاری سیمرغ تک اینان
بدنین قافیندا اولموشدور پنهان

دوز ایکی دنیادان آرتیق هرتوکون
سن ایکی دنیا سان کَسِرْ سیز أوزون...

گؤیلر بیر نقّاش تک قلم چکنده
ان گؤزل خط لری ایشلتدی سن ده...

صولار سنین او چون یوک داشیاندیر
یئل لر قاصد یندیر. سؤز آپارئیندیر

سنه آش بیشیر یر مطبخ ده اوْد باخ
بزه ییر سنین چون گونش باغچا— باغ

دنیانین مشکلون سن ائتدین آسان
قورخدو قدرتیندن چوللرده حیوان

کولونگون آلتیندا داش مومادونه ر
گؤز و نه دمیر ده صوتک گؤرونه ر

سو یدون دریسینی پلنگین، شیر ین
قارتال لار، درنا لارا ولدو اسیر ین

فیلی اوسارلایب ائیله دین اسیر
ارکک شیر بو ینونا سالیرسان زنجیر

سنین دیر دنیا داگؤرونن نه وار
سالدین با شلار ینا اوْ سار و چیدار

حیوانلار بیتگی لر یمه گین او چون
یئر آلتدان چیخانلا ر بزه گین او چون

عقلین بیرگونش دیر، روحون آی اینان
علمین نوح گمیسی، جهل ایسه طوفان

***

اثر ین ایکنجی فصلی تر بیه وی سجّیه داشاییر. شاعر بورادا اخلاق کاتیگور یا لار ینی، معنوی مسئله لر، حیات و معیشت قایدا قا نونلار ینی و داورانیش حقّینده. جدّی و مترقّی فکر لرسؤیلو یوب، انسان پرورلیکدن، ظلمه، حر به، جنایته و هر جور سفالت ورزالتلره نفرتدن، صلحه عدالته حرمتدن توتموش سفره چیخماق قاید الاری قوهوم— قونشوایله نئجه رفتار ائتمک، عائله قورماق طرزی، ائو، کند، شهر تیکمک، ضیافت تشکیل أتمک حتّی یاس قایدا لار ینا قدر قلمه آلمیشدیر.

اوحدی ده بؤیوک متفکّر لراولان سنائی، نظامی، سعدی، جلال الدّین رومی و سایره کیمی شعر ین، صنعتین یو کسک موقعینی هئچ واخت، شاهلا را، حکمدار لارایالان مدیحه لرله

آلچاتما میشدیر. او، بؤیوک بیر متفکّر اولاراق، اونلاری عتاب، خطاب آلتینا آلاراق ادب أتمگه **جهد** گوستّرمیشدی اونلاری ظلمدن، غفلتدن، عیشدن، عشرتدن، پوزقون و یار امازحیات سورمکدن چکیندیر مگه چالشیمیشدی، عدالتلی و انصافلی اولما غادعوت ائتمیشدی. بیر سؤزله شاعر بوفصلی اخلاقی و تربیه وی مسئله لره حصر ائدیب، خانخانلیق و دره بیگلی لیک جمعیّتی نین احکاملا رینا، بدعت و یاراماز قایدا قانون لارینا جدّی اعتراض ائتمیش دیر.

باخین آشاقیداکی مصرا علاردا دورون حکمدار ینی نئجه تنقید آتشینه توتور:

ای اؤلکه تا ختیندا اولان حکمران — حاقدان آگاه سانسا، عدل ایله داوران
شاهلیق عدالتله اگر او لسایار — ظلم ایله عداوت اولماز پایدار....
تاختین محکم لیگی عدل دیرآنجاق — شاهیندا قدرتی عدلینده دیر باخ!
عادل اولا نلارا آه ائتمز اثر — عادلین جانینا یتیشمیز خطر..
عقل لی آدا ملار سویلمیش بئله — عدالت اکیزدیرا وزون عمرله
پادشاه تانری نین کؤلگه سیدیر باخ! — ظلمکاری دگیل، عادلی آنجاق...
سنه مُلکْ وئر دیلر، باخ الدهن– اله — اونو هر غافله تا پشیر مابئله
گرک شاه عقل ایله یا شاسین أوزو — قولاقی کیتله ده، دنیا داگؤزو..
چالیش وارلیقیند ا تؤکمه ناحاق قان — چونکی، قور تارمازسان مکافاتنیدان

اوحدی عدالتین اوستونلوک لر ینی ساید یقدان صونرا ظلمون یارا مازلیقیندان و ظلمکار ین بدعاقبتیندن سئوز آچیر:

ظالم لرین ائوی چوخ چکمه زآشکار — رسوایچی شکلده اولارتا رومار
یاندیرا رائو ینی اوره ک آهلاری — محوائدعملی ظلمکارلاری...
ظلم أوزو ظالمین کؤکونو کسه ر — آنجاق عدالتدیر بدنه چپه رْ
حدّ سیز آلچاقلیقدیرقان ایچمک گرچک — أوزوده عاجزین قانینی ایچمگ
کسمک چون کؤکونو بئله دولتین — مظلومون ناله سی بالتادیر یقین
دِول آر واد باغیندان درمه میش چیچک — میوه واو دو نوداشامیش سرهنگ
قارانلیق گئجه لرائِیْ اگیره ره ک — گؤندوز لرقانیله قازانار چؤرک
صونرا دابوظلمه دوچار اولار آه — أوزون قلینجی اول ظالمین آلّلاه

صونرا شاعر ظلمکارلاین نئجه جزالاند یقلارینی، اونلارین بدبخت گله جک لرینی حدّین دن آرتیق حدّت و غضبله بیان ائدیر و ظالم لرین عاقبت لرین اوزلرینه چییر پیر:

وای بوقان ایچیب یوخلو یانلارا — خلقین گؤز یا شیندان قور خمو یانلا را...
ای شاه ظالملره وئرمه اختیار — شهری تا لاییب کندلری چاپار

اوحدی حکومت با شچیلارینا اوّیود وئریب، اونلاری ظالم و قان ایچن عامل‌لردن ال اوزمگه اونلار اجز اوئرمگه دعوت ائدیر و عدالتی ـ انصافی اولانی خدمته جلب اتمگی توصیه ائدیر

ظلمکار حاکم لرنه یینه گرک — سن عدله آرخالان اونلا ردان ال چک

تاخمیش قولاقینا اونلار قلمی
یوخصولو محوائدیب قلمی ایله
قانونون قلینجی سن‌ده سه‌اگر
یول– یولاق او غرو یادِئیَه‌رٌ دار غالار
اوغرونون اوزونه گولسه دار غالار
شاهین قلینجی دیر شهره حصار

بوسقودا دور موشلار تولکولر کیمی
مالینی، ملکینی کیچیر یب اله
سن دارغانی اُولدور. اوغروتئز اُولَه رٌ
او غر و نوآ سماقین نه فایداسی وار
اونلار تئز اؤزلر ین ائولره سالار...
فتنه آزار ینا درمان– اُولوم– دار

بوتون حیاتی بو یو کندلی لرطرفداری اولوب، اونلار ین جبهه سنیده دایا نیب منافعلر ینی مدافعه ائدن شاعر، اونلار ین دؤز و لمه‌ز، آجینا جاقلی حیا تینا فکر وئر یب، اونلار ین وار یو- خلار ینی اللرنیدن آلانلاری صون درجه غضبله قامچیلا ییر:

سنه بواؤلکه نی و ئر میشلر آباد
تور پاقین اوزو نودید ندن بری
ها می بالتا کیمی یونور دورمادان
کند لی ایکی آیدااَتَ یهٔ یَرٌ بیر یول
کندلی نین اللری دونموشدور گُونه
چؤره ک یئیه جکسن بئله نه قدر
چوخ آجی ا ولسادا دئمک حقّ سؤزو

اونو بوقاید ایلا ا ئیلمه بر باد
سئو یله نه بسله دین تیکانداں غیری...
قالماز بومِئشه ده هیچ آقاج آمان
گونده تو یوق یهٔ یرحکمدار بول‌بول
آقا اَلْ اوزادیب سؤ یله روئر گئینه
او چات– چات اللره ائیله بیر نظر
حقّی گیزلتمک ده پیس ایشدیر، دوزو

دوغروداندا او حدی حاکم طبقه نین ایچ– اوز ونوآچیب گؤستر مکده، اونلار ین اصیل ما- هیتیّنی افشا و رسوا اتّمکده نه قدر شهامت و شجاعت گؤستر میشدیر. شاعر ین بو بیت لر یندن نظامی نین «قاری وسلطان سنجر» حکایه سی نین عطری گلیرورایحه سی استشمام اونولور...

مرکّب و رنگارنگ انسان‌حیاتینین هر طرفینه نظر سالان، اونون هر بیر بو جاقین گؤزدن گچیرن، اونون هر بیر صحنه سینی ایشیقلاندیران متفکّر شاعر انسان حیاتینین اساس مضمون، معنا و مقصدی اولان تمیز صاف سئوگی و محّبت بارده ده، ائو له نیب عائله قورماق و نسل تؤره تمک حقّینده ده نه قدر طبیعی، دوغماعین‌حالدا شاعرانه و حقیقی حتّی بوگونون طلب لری ایله ده سس له شن ملاحظه لر یور و تمو شدور:

باشدان گؤزه‌ل لیگه عاشقدیر انسان
منزلین، وطنین اولاندا، بی‌شک
ائولنمک ایسته‌سن ناچارا و لاراق
اصیل لی، نسبلی ائله بیر قیز آل
یا شامیش اولار ساغیری ایله، البت
واری‌دا، حسنوده اولارسااگر
قادین دااساس شئیٔ حیا، عصمتدیر
ائلـه کـه ائولندین او خشا عز یز لـه

وطن، منزل سئو یر، او دور هر زمان
قایقی سیز، قادین سیز اولماز گچینمک
باکره بیر قیز لاحیات قورآنجاق
آنجاق سنی گؤروب سئوسین اومارال
چتیندیر با غلاسین سنه محبّت
بئله بیر خوشبخت لیک آزاله دُوشَه رٌ
بونلار قادین او چون بُو یوک ثروتدیر
هر یئرده با شینی سن اوجا ائیله

قاپیدان گیره نده وئرا و ناسلام   اوقا پیدانگیرسه گؤستهر احترام
چالیش اوره گینی آلاسان اله   خلوتده یا خین لاش، ظا را فات ائله
چالیش یا خشی اولسون پالتاری دونو   جماعت ایچینده عزیرله اونو.

شاعر ائله جه ده اولادین تربیه سی مسئله سینه نه قدر گؤزه‌ل یا نا شمیشدیر:

ای آتا بیراوتان أوز اولاد ینندان   پیسی روا گؤرمه اونا هیچ زامان
اولادا پیس دئییب سئویمه دنیا دا   اوندا سؤیؤش سئوه‌ن اولاجاق او دا
آبیر حیا گؤز له سؤزدا نیشاندا   او دا حیا ائدر، او تا نار اوندا
نازلا بؤیومه سین قوی چوخ دا اولاد   اونوایشدن گوجدن ائلمه آزاد
سونرا چتین لیگه دوشرسه اگر   او محنت، بدبخت لیک او نو محوائدر
ایش أوگرت که، سنه بنده لیک أتسین   چالیش یاش آشاقی ایشینه گتیسن

عمومیتله اوحدی اثرین ایکنجی فصلینده بیر سیرا مرکب مسئله لردن بحث ائدیر و چوخلو فایدالی گؤستریشلر وئریر. مثلاً انسانلاری ایچکی ایچمکدن پوز قونلوقدان، نشأ له ندیر یجی شیئلر مصرف أیتمگدن چگیندیریر. آشاقیداکی بیت لره دقت یتیرین:

می ایچیب عقلینی گل وئرمه یئله   أوز و نو اؤزگه یه تا بشیرما بئله
بوراخ هوش سوزلوقو، هوش ایله اول یار   ایچمه بوشرابی سن ای هوشیار
می ایچسن گلزارین اوجاق خانادیر   بنگ چکسن بیرا وزون قبرستانادیر
داغارجیقدا بنگی، تولوقدا مئیی   عقلین واردیندیرمه بوایکی شئیی
گل او، داغارجیقی، تولوقو همن   ایپلی دو نوزا وئر مردار ایته سن
آل شراب وارینی الیندن آلار   یا شیل بنگ کلیمه بوکوب ییرقالار
سارا لار یا نا قلار، قارا لار اوره ک   کیشی سن بوآل دا ن، یا شیلدان ال چک
عقلینی باشیندان می آلار گئرچک   بیردیشی گئچینی سانار سان ملک
دنیادا نه قدر گولونج حال وار باخ!   بوایکی دلآلدان تؤره نمیش آنجاق

ایچمک مجبور اولدوقوحالدا، نئجه ایچمک، نه مقدار ایچمک واصولاً ایچکی مجلسینده أوزونونئجه آپاراق قایدالاری ینی أوگره‌دیر:

اگر ناچار قالیب شراب ایچسن سن   چالیش چوخ اولماسین یولداشین دؤرددن
بیرز یرک خدمتچی، گؤزه‌ل بیرهمدم   مطرب خوش آوازلی، ساقی خوش گؤرکم
نه قدرمی، نُقُولْ، قیز یل، گوموش وار   قویما آیاقینی ائوینندن کنار
أوزگه نین ائوین ده‌می ایچن زمان   سویوق، لوقا اولمادوستلارابیرآن
دوستون معشوقونا تیکمه گؤزونو   بؤیوگله حرمتله آپار اؤزونو
آرتیق سؤزدانیشما، باشین آغری یار   نوقولوازیئی که، اولارسان خُمارْ
هر دِیِیله‌ن سؤزه چیخما أوزوندن   أوتن بولبولْ اولما، مجلس ده گل سن!
آزایچ ایکی قدح هم ایچن زمان   صونرا چیگین لره‌یوک اولمایاسان

ایچگینی یئمگه قاتسان سن اینان — قـانـیـنـی سفره یه تؤکموش اولارسان
شـراب غـم آپاراردئـمـه بـوقـدر — هـر شـئیِ آپارار بـونـاسـال نـظـر
مـئی ایلـه ایچ که، اولماسین حرام — ائـو آیـاغ یـولـونـاذونـمـه سیـن تـمـام
مستَ ائدن هر بیرشئی حرامدیر بلی — ایسته ریئمه لی دیر، ایسته‌ر ایچمه‌لی

او حدی أوزدورونه عایدهیچ ائله بیر حیاتی واسا سی مسئله یوخدور که، أوز دقت مرکز بیدن قا چیرسین. او نون حقّینده فکر سؤیلمه سین. شاعر کند و شهر ین تیکنیتی سیندن توتموش، بنالار ین صو یا، مُشه یه،یولا و دیگر منبعلرو مرکز لره یاخین اولما سینا قدر بوتون بوکیمی و دیگر ساحه لره عاید فایدالی مصلحت لروئر یب عملی یول لار گوستر میشدیر. او، یا خشی متخصّصلر ین باجار اقلی اوستالار ین گؤزه‌ل صنتعکارلار ین ساقلام و چالیشقان فعله لر ین قدرتیندن یارارلی استفاده ائتمک، ایشلری دوزگون قوروب با شاچا تدیر ماق مسئله لر ینی ده گؤزدن قاچیر ما-میشدیر.

اوحدی حقیقی عالم حقّیند. یوکسک و مارا غلی فکر و ملاحظه لرسؤیله مک له یا ناشی، عالم نما، یا لانچی ر یا کار روحانی نمالاری، دنیا پرست دین باشچیلار ینی، رشوتحوز محکمه قاضیلر ینی ده شدّتله افشا ائدیر. اونلاری عدالت سیز، خلقین مالینا، ناموسونا گؤز تیکن، زحمتکش و ساده کند لی لر ین حقوقلار ینا قصد و تجاوز ائدن یارامازلار آدلاندیر یب اونلاری برک تنقید آتشینه توتور، لوقالیق، شهرت پرستلیک و یا لتاقلیقلا تقصیر لندیر یر

گُنْتَـمَـهٔ عـالـم سـن سـه امـیـره قـوناق — بـونـه عـالـم لـیکـدیـر؟ أول گـنْـمـه آنـجـاق
عـلـمی گـل ائـلـمـه مـال، مـنـصب تـورو — طـا مـاح قـو یـو سـونـدان اؤز و نـو قـورو

شاعر بعضی دینی محکمه لر ین اعتبارسیز اولدوقونو، قاضی و حاکم لر ین نالایق، فر یلدراق اولدوقلا ر ینی جسارتله سؤ یلو یور:

چالیش محکمه یه سن باغلاما بئل — فـیـر یـلـداق ایـشـلره راضی اولماگل
آمـان بـوچر کـابـلا ر الـنـیـدن آمـان — حیـلـه دیر، ر یا دیر، تذو یر دیرایـنـان
یـانـیـنـا یـول تـاپار رشوت گـتـیـرن — اون الـده ایـلـه یـه ر اونـابئش و ئیرن
تـو پوآپارارسـان قـیـز یـل وئیر سن سن — الی بوش قالار سان، بیر شئی وئرمه سن

***

«جام جم» اثری نین او چو بخو فصلی آخرت مسئله لر ینی احتوا ائدیر. بورادا معاد و تامّ مجرّد او لماق حقّینده، رو حون اصل عالمه یوکسلمه سی باره ده، جنّتین صفتی و مرتبه لری وصفینده و بوقبیل مسئله لر باره ده. فکر سؤیله نیلیر. اثری أوزا عتقادی حقّینده ملاحظه و مناجاتلا صونا چاتدیر یر.

***

بیز «جام جم» مثنوی سنین ترجمه سی ا و چون اوحدی نین هله لیک علم عالمینه معلوم اولان اثر لر ینی بیر سؤز له بوتون موجود ارثینی تو پلا ییب، خصوصی ایله شاعر ین شاه اثری اولان

«جام جم» مثنوی سینن بیر نئچه نسخه سینی او جمله دن ایران نسخه لر ینی هندوستان، تا شکند و بخارا نسخه‌لری نین فوتو صور تلر ینی الده ائدیب، اونلار ین علمی دقیق لیک لر ینی یو خلادیقلان صونرا. ایرانین معاصر مشهورنظامی شناسی و گوزکملی عالمی مرحوم وحید دستگردی نین یدّی قدیم الیاز ما نسخه‌لری اساسیندا ترتیب و چاپ ائتدیردیگی نسخه نی اعتبارلی اولدو قونا گوره اساس گؤتوروب ترجمه ائتد یک.

اوحدی نین «جام جم» مثنوی سنین اوخو جولارا تقدیم أئتدیگیمنیر بو منظوم ترجمه سی ایلک سیناقدیر. بوتوجمه دن مقصدیمیز ۱۳–۱٤ نجی عصر لرده یا شاییب یا رادان آذر بایجانین کلاسیک متفکّر شاعری اوحد ا لدّین او حدی نین زنگین ادبی میراثیندان، شاعر ین علمی، فلسفی، اخلاقی و اجتماعی گؤر وشونون تظاهر و اولان بو علمی تر بیه وی اثر ین ترجمه سینی آنادیلیمیزه چؤ یر یب، خلقیمیز ین اختیار یندا قو یاق. دوغما دیلیمیزده او خو جو کو تله لر ینی بو مثل سیز اثر له تا نیش ائده ک. بیزیم بو وطن پروارنه وظیفه نین نه اندازه و نئجه عهده سیندن گلدیکیمیزی گله جکده حرمتلی او خو جولار ین فکری ورأیی تعیین ائده جکدیر.

بونودا قید ائده ک که، بو اثر بدیعی اثر دن آرتیق در ین علمی و مرکّب فلسفی ملاحظه لره محتوی اولد و قونا گؤره. اثر ین ترجمه سی چوخدا آسانلیقالان باش توتما میشدیر.

«جام جم» مثنوی سی نین فار سجادان ترک دیلنیه منظوم ترجمه سینده آشاقیداکی پرنسیب لراساس گؤتور و لمو شدو:

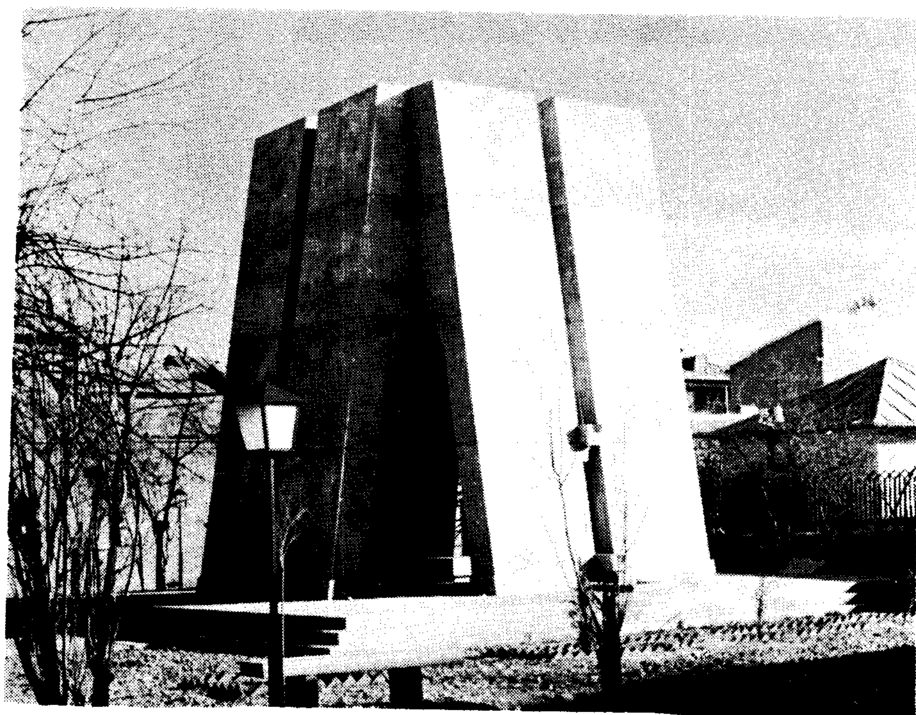
۱– ترجمه نین دیلی ممکن قدر ساده اولسون.

۲– ترجمه ده متنه صادق قالماقی و مثنوی نین مضمونونو بوتون لوک له او خوجو یا چاتدیر ماقی، اسلو بون داها بدیعی و ادبی بیر شکلده وئر یلمه سیندن اوستون تو تو لموشدور.

۳– اثر ین ترجمه سینده اضطراراً ایشله نیلین بعضی عرب یا فارس سؤز لری نین معناسی وئر یلمیشن دیر.

غلامحسین بیگدلی و خلیل یوسفلی

اوحدی نین بارگاهی

بو آنیت بناسی ۱۳۵۷ ه‍.ش ده قورتولموشدور

بسم الله الرّحمن الرّحیم

توحید

«دِ که، او، آلله» دیر اونون سؤز ودور، آلـقیـشـا، ثـنـا یالایق أوز و دور.
او، تـک دیـر، غیره سی تک اولابیلمز، همـیشـه موجـود دور، دوغـماز– تؤره مز،
آدی حـقّ اهلـیـنـه گـون تـک عیاندیر، ابـدی یـاشـایـان، قـادر اولان دیـر.
آدی بـاشلانـقـیـجدیر عـهـده، ایناما، قـرآن دا آدی ایـلـه یـئـتـدی تـمـامـا.
اونـون خـار جیـنـده یـوخدور بیر مکان، اونـون صـفـا تـیـنـدان نـه چوخدور نشان
و جـودو جـو هـردن، عَـرَضـدن اوزاق وارلـیـقـی صِـحّـتـدن، مـرضدن اوزاق.
تـای ِ اولـمـا مـیـش دیـر موجود اولالی، او، مـوجـود او لـد و قـجـاد گـیـشـمـزحـالـی.
قـدرتـی آق سـودان، قـارا تـور پاقـدان، آی، گـونـش یاراتدی، نورلاندی جهان.
خـلـقـتـین مـغـزی دیر، قالان پرده دیر، دنـیـادا نـه وارسـا، او دور بـیـر بـه بـیـر.
وارلـیـقـی ادراکـیـن فـوقـونـده دورور ذاتـیـنـا ایـر یـشـمـز بـو عـاجـز شـعـور.
کـیـم ذاتـی حـقـیّـنـده دو شـونسه اگر، «یـوخـدور حـقـدهٔن بـاشـقابیرآلله» دِیَرْ.
عـقـل درک ا ئـلـه مزاونـون ذاتـیـنـی، دوشـونـجـه قـاورا مـا زحـق صـفـاتـیـنـی.
یـارا نـمیش امری ایله گیزلی و آشکار، دنـیـا و دنـیـادا گـؤر دوگـون نـه وار.
اونـو درک ائـتـمه یب گؤیده ملک لر، فـکـر در یـا سـیـنـا غـرق او لـوب یـکـسر.
هـرایـکـی دنـیـادا، او ایـئـلـهٔ یَـنـه کـیـمـسـه دیه بـیـلـمز، نـئیجه، نیِه، نه
نـه چی دیر؟ نیُجه دیر؟– دِینَ دیل لره، او سـکـوت قـیـفـیـلـی ورمـوش مینَ کره
ای عقلی آر تیقدان– اسکیک دن اوزاق سـن یـول گـؤسـتـر مـه یـن مـطـلـق آز اجـاق
خـلـقـیـتـن سرّ ینـی دنـیـادا بیرکس، سـنـیـن گـؤزلـر ین له باخما سا، گؤرمز.
جـمـالـیـن بیـر یـانـدان نـهـاندیرنهان، بـیـر یـانـدان هـر یئرده گون کیمی عیان.

نه وار میش نه وارسا، سن سن یارادان،
سن سن هر بیر شئیِ آچان، یا غلایان.
بیر قاپی باغلاسان، بیر ین آچار سان،
واردین، اولاجا قسان، ایندی ده وارسان.
یوخدان وارا یلیه ن، یتیرن سن سن،
ها مینی سجده یه گتیرن سن سن
و یُرمه سن وارنین او لماز حدود و،
و یُر سن ده ازلی عادتیندی بو.
اگر سن اولماسان، بیز نه گییه ر یک؟!
کمکین اولماسا، بس نه ییه ر یک؟!
سن و یْرن نعمتین عوضینده بیز،
نه قدر شکراتُسک، آزدیر شبهه سیز
ذاتینین اصلینه کیمسه ایر یشمز،
سنی درک اتمگه ادراک یتیشمز
وقار ین یانینده اسما دیر آلچاق،
جلالین یا نیندا بیر هئچد یر تور پاق.
کیم بیلسین، ای مثلی، تاییِ اولمایان،
سن کیم سن، سنه آدنه و یرسین انسان
دِ عقل ذاتینا نئیجه و یرسین آد؟!
دوشونجه بو یئرده آچارمی قا ناد؟!
هارداسان، هارادا سالمیسان مسکن؟
هر نه وار سنیندیر، سن کیمینکیسن؟!
حسابا سیقمایر سنین قدرتین
حد سیز— حدود سوز دور سنین صنعتین
جمالین مینلرله پرده آچاراق،
دردلی اؤرک لره نورچیله ییر، باخ!
أورک سندن آلیر جان عطری هر آن
آنجاق سن دِ ینده قولاق آسیر جان.
رحمتین ابدی همیشه لیک دیر،
سندن تور نمیشدیر همیشه خیر.
کیم نه آد و یره ر سه، لا یقسن اونا،
چونکه حدود یوخدور سنین ذاتینا.
سنین خز ینده طلسم لرسینار
ذاتین یرله شه جک هانسی بر آدوار؟
سنین مفهوموناکیم، نئیجه چاتار؟
سنین چون هانسی آد، هانسی رتبه وار؟
بیرکس گوْرمه یب سه سنی هیچ اگر،
او سنین آدینی هارادان بیلر؟
سن نئیجه طلسم سن، پیس گوْزدن ایراق،
آدلاری یا ندیر یر نورون، ایشه باخ.
عَقِلْ آختار سادا سنی دورمادان،
قالیر آدین ذاتین ینه ده پنهان
اوحدی، سوزلر ین تمام یالاندیر
او، آچیق گوْزلره نورتک عیان دیر.
عشقه بو دنیادا آز دیر خبر یدار،
یوخصا که، معشوقه دورور، آشکار
یاخشی دقّت ائله دنیادانه وار،
اوندان بیرذرّه ده دگیل دیر کنار
گوْزلر ین گوْز مورسه، کیمده گناه وار؟
او دور کائناتدا مطلق آشکار.
او کیمدیر؟ او نه دیر، یا خشی تانی، بیل
اوندا بیلرسن که، بو سوز بوش دگیل.
سن دوستو گوْرمه میش، ای شعور و کم،
یاوار، یا یوخ دِییب تز چکمه قلم.
بو یولدا هر شئی یه پرده أوزونسن،
قالدیرسان پرده نی سن اولارسان سن

أورتو لو اولسادا بو سؤز یاخشی باخ،   بیز دوست صحبتینی دینله دیک آنجاق.

مناجات

ای عقله، کماله یارا شیق و یُرن!   ای جسم ایله جانا الفت گؤسترن
سنین صفتینده ایتدی صفتیم   یولوندا محوا ولدو هم معرفتیم.
منه ده نوروندان بیر آزایشیق ساج   نه اولار منه ده بیرجه قاپی آچ.
نوروندان بینیمه دامیز دیر بیر آز   یاغ توک چراغیما، فایدا سیزاو لماز.
آزما رام یولومو سن سالسان نظر   چاتارام منزله، سن اولسان رهبر.
گؤره رم البتّه گؤسترسن اگر،   اگر گؤسترمه سن، گؤز نئیجه گؤرر.
چوخدان دیر آرام سیز من بو یولدایام،   سانکه بیر قویونون او چرومونده ایام.
پرده دالیندا یام نه مدّت دی وار،   نه اولار پرده‌نی بیر ائله کنار.
ادب گؤز له مه‌ییب قاپینی دؤ یدوم،   بوکولوب آخر دا حلقه یه دؤندوم.
آسماق چون حلقه نی سنین قاپیندان،   گؤز یاشی تؤکورم أیدیرم فغان.
من سنی گز یرم، بیل ای دا یاقیم،   بلکه ده بیر یولا گله آیاقیم.
من یول ایتیر میشم، دِهار دادیر یول؟   یا پیش اللر یمدن منه آرخا اول.
قوتارخیال لار ین الیندن منی.   عفوایت، ایشلر یمه چک أوز پرده‌نی.
سن اولسان منیمله آچیلار یاز یم،   سن اولسان منیم له، غیری نه لازم
سن سالسان او ستومه کرم کؤلگه‌نی   من الده ائده رم کؤنول دیه‌نی.
سندن غیره سینه یا لوارسام اگر   گل دوی آقا جینلا، درس آلیم مگر.
بئله گؤزل لیکده دامغام وارایکن،   گؤز نه لر گتیر دیم أوز با شیما من؟!
دولدوردون ایلیک له سوموگوموسن،   آنجاق بیر فرلی ایش گلمه دی مندن.
چیخارتو پاقیمدان غرور یلینی   أوز پاک عنصر و نه قوشد ورمنی.
پارلاق گوند وزکیمی ایشیق لات منی،   ردّ ائت وجود و مدان ظلمت گئجه‌نی.
هروقت دوشوندو گجه ا و بؤ یوک آدی،   فکر قارتالیمین سینیر قانادی.
منی آختار ماغین آنجاق خیالدیر،   حالیمی سورماغین امر محالدیر.
نی لر یا را نمیشی ابدی موجود؟!   عدمی هیچ لیگی نی لر او وجود؟!
چوخدان دیرقاچمیشام دکاندان چؤله،   اوزومون سو یونو و یئر میشم یله.
من بو یو خصوللوقدان خجالتده‌یم،   قاچاق دوشد و گومدن ندامتده‌یم.

اوره گیم سیخیلیر عمل لر یمدن، غمدن اؤلمه یپرم داشام، نَیَم من.
قازانج آرز و سوایله چیخدیم سفره، بختیم گتیرمه دی دو شدوم ضرره.
بدنیم الیندن زا را گلدی جان أوزومدن دگمیشدی منه بوز یان
باغریم قانادوند و بوغمدن واللّه نئجه ده برک ایمیش منیم جا نیم، آه!
الیم له قا را الدی بیر نئچه ورق، طالعیم اوزومه آچمادی شفق.
من کیمی بیر یوخصول نئِله یه بیلر کمه، اونو حسابا آلابیر نفر.
قویویا دوشه‌رم توتما سان چراغ کمک اول، یولوندان دوشمه ییم ایراغ.
سنین کرمین دیر کمگیم، آرخام، واریم گؤز یا شیدیر هی سحر آخشام.
سندن گناهیم چون عذرا یسته ییرم بونو أوزون دئدین «ایسته» دِییرم.
احتیاج الیمی قالدیر یب گؤیه. گلمیشم قاپینا «امدادائت»— دِیه.
بلکه مرحمتین توتا الیمدن یوخصا غم الینده محو اولارام من.
دولا شیق عذرلر نئِله یه بیلر؟ منه عملیمدن دگیر بوضررا!
هرنه بو یور دونسا با جارام حتماً ایندی که گؤستردین، ائدرم حکماً
عفواتسن، یئِری دیر، کیم نه سؤیله یر؟! لایقم اودلا را یا خساندا اگر.
بیزه غمخوار اول که، غمینله شادیق، الینی چکمه که، غیره یه یادیق
اگر یولوموزا توتسان بیر چراغ بوظلمت گئجه‌دن اولار یق اوزاق
نه ییمیز واردیر که، سن و ئرن دگیل؟! دِ کیم نه قورموش که، سن قوران دگیل؟!
لطف ائِله چاره ائت درد لر یمیزه گل أوز خزینن دن بخشش وئر بیزه.
آچاراق الیمی اتگیمی من، قاپینا گلیرم، قووما هیچ نه ده‌ن.
آیا قیم گتمیرسه، من نئجه گدیم؟! بساط دابیرشی ایم یوخصانه ائدیم؟
بیلیرم، یا خشی— پیس چوخ ایشلریم وار أوزوم ایله میشم، نیله مگ اولار؟!
قلم چک ائتد یگیم گناه او ستونه من یولوآز میشام یول گؤستر منه.
اگر بو بنده یه ائِله سن کمک اونا ابدیّت و یئرمیسن، دِمک
خوش ائتسین کونلو مواوحسن،اوجمال، أوز گردن بندینی گل بو ینوما سال.
سنین الینده دیرایشیم، چاقیر بیر قاپیندا تور پاقادو نسم یئِری دیر.
روحومو وفایا بند ائله محکم، کونلومو صدق ایله سن أیله همدم.
وقت کئچیر قدحی دولدور وئر گؤرک بوگئجه گتمیرم من کنده، گرجک
آرخانجا او قدر قا چا جاقام من، کلف دو یو نونو آچاجاقام من.

بودوران الیندن اولموشام بیزار، منی سن گؤندردین، أوزونده قایتار.
سن یاخشی بیلیرسن، ای پروردگار، باشیمدان بینیمی چیخارمیشد یلار.
محبّت،سرخوشلوق دیوانه اولماق منی یوخصول اُتدی، دیوان توتاراق.
سنه سنین او چون ال آچیرام من سن اولسان، وار، دِمک، هر نه ایسته سن
بیردِ یا خشی لارین خاطری او چون، منی خاصلار یندان حساب ائت أوزون
طمعین کوکونو جا نیمدان چیخار، احتیاج الینده منی ائتمه خوار.
حضور شرابیندان دوُ یو نجا ایچرت، بو سوُز میداانیندا منی غالب ائت.

حقدن التماس قایداسی

ترسلیک اتُمیرسن سه، اوحدی، دایان، لازم اولمایانی ایستمه اوندان.
نیینه گر کدیر خرمن، کند و باغ؟! نه اونون أوزوندن یاخشي اولاجاق؟!
اگرایسته ییرسن، أوزونوایسته، او،سنی یئتیرر مرادین اوسته.
مُریدسه، مرادی اودورانسانین، غیر ینی ایسته سن سست دورایمانین
یولو اونسوز گدن یولدا قالار دور! ترگ ائله أوزونو،قالان تک اودور.
أوزنو فنا ائت، او، اول بیرآندا، سن هیُچ اولاجاقسان اونا چاتاندا.
اوقوش بودا نه نین شکاری دیر، بیل، گزدیگین، بوائودن کناردا دگیل.
کُچردارا قینایار ین ساچلاری، دوزگدر ا وخلار داهدفه ساری.
اوراأوز باشینا کیم گده بیلر؟! بیر آللّهٰا گدر، کیم گتسه اگر.
نه وارسادنیادا، دوغروسوُز بودور، یا اونون أوزودور، یا اونونکودور.
اونون دنیاسینا عَقلْ ایر یشمز، یانینا گتمگه بیلیک گیر یشمز.
کمالین نه قدر اولسادا قوچاق ینه یورولاراق یولدا قالاجاق.
چاقیرسا آیر یلا بیلیمه جکسن. قووسا بس هارا یا گده جکسن سن؟!
قاچسان، هاراوارکه، اورداأو، یوخدور؟! ساواش سان، سئومزلر، حقیقت بودور
اونو تانیمایان دنیادا نه وار، او، یابوش قاپی دیر، یاقورو دیوار.
بور سمین سرّ ینی کیم، نئجه بیلر؟! رسّاما شبهه ایله باخیرسان اگر؟!
اوجلال بیز سیزده اولار، یاخشی باخ! ابدی اولموشدور دائم اولاجاق.
منصبده،مقامدا اولدوقجا گؤزون، آنداولسون آللّهٰا، گؤرمزسن اوزون.
او، سندن اولمایر بیرجه آن اوزاق، گناه بیزده دگیل، أوزون یاخشی باخ!
کیمسه اُوز باشینا قووشماز یارا، آنجاق محمّدله گدیلر اورا.

پیغمبر لیک ایوانین صدرنین نعتی

قالخ، دُوْیْ بوقاپینی عاشق سن سه سن، چالیش پیغمبر ین توت اتگیندن.
اونون محبّتی هر شئ دیر اینان، اونون قایقی سیدیر هر درده درمان.
أوزگه‌سی بوش آددیر، او، معنا تمام، آنجاق او، یتگین دیر، باشقالاری خام.
بوسونسوز گۆیلرده اوچان ملک لر، دگیل لر یولونون تور پاقی قدر.
هره بیراوْ اوچون أوزونو یوردو، هدفه او خودوز آنجاق او، ووردو.
انسان قاپیسیندا یئتر مرادا، بوقاپی— باجانی سن بوراخ یادا.
او دور کائیناتدا انسان‌دا، ارده، هم دینه، هم دردده صاحب گوهرده!
آدمین کتابی ایلک قرآنی دیر، ادر یسین صاندیقی قلمدانی دیر
اونا بیعت ائدیب دورموش کیلسه لر، ناقوسلار سکوتلا عمر کچیرر.
یاخشی آدلی لیقدان باشیندا وارتاج، بوتون گئجه لری اولوبدو معراج.
یانیندا ظلمتدن ائتمه حکایت، اونون تک چراغلا نه دیر شکایت؟!
دوققوز گوی، دورت عنصر گوهری اودور. درققوز برج، بش رکنون اختری اودور.
اونون کولکه سی دیر گۆیلرده کی نور، ملک لرأونو نده خدمتده دورور
آیی بار ماغیئیلا بولوبسه اگر، یورموقوأونونده گونش نَیْ لَه یَرْ. ؟!
گۆیده آی الینده اولان بیرنفر، گۆیلر ین یولونوچوخ آسان گدر.
ساخلا یارگونشی معراج گئجه سی، گۆیون دزو سینده دوارخیمه سی.
اونودان آشاقیدا قالمیش طور، زحل، دنیانین سرّ ینی ائلمیشدیر حلّ.
ان چتین سرّلره اولموشدور آگاه شرح ائتمیش اونلاری، هم گۆستر میش راه.
غیبدن دوقسان مین سۆز گلیب اینان بیر آن دا کۆنلونه اولموشدور عیان.
بیرآن داگۆیلره گدیب قایتمیش، آللهی گۆره رک وصالاچاتمیش.
قالخارسا احمدین میمی آرادان، یئر یننده بیر احد قالار اوزامان.
جبرئیل بلدچی، او، یول بیلن دیر، اونون بو یروقو یلا روحو سئو یندیر.
فلک بساطیندیر، اولدوز لارعسکر، سنین له شادلیقایتیشدی بشر.
هاشمی نسبلی، قریش اصیل لی، مکّه، مدینه دن نورو دو بللی.
گلیر فتح بایراقی نور دنیا سیندان، صبا اردوسونا أونجولدور هرآن؟
دوققوزقات گۆیلری کچمیش معبری، اوعرش اعلانی سچمیش منبری.
معجزی داشلا رادیل باغیشلایار، خلقوندن أولولر جانلانیب دورار.

حساب چکیلنده گلنده محشر،   سنه اُمّت اولار بوسبوتون بشر،
نورو، ضیا سیلا شر یعتنین،   توتموشدور دنیانی دوٌرت یار ین سنین.
بیزدن وتانر یدان یاقیشلار قدر،   سنه، یارلارنیا اولسون رحمتلر.

آندوئر یب یا لواریش

ای گوٌیو عشقی ایله مفتون اُیله ین،   منی ده یادا سال، آند و یر یرم من،
دینین دو یو نونو ور دو قون چاقا   ایچینده یا تدیقین قوجا تورپاقا.
او آی پار چالایان بیر بار ماغینا،   اوشیر ین دیلینه خوش باخما قنیا،
او عنبر عطر لی هوٌروک لر ینه،   قارا گوٌزلر ینه، کیر پیک لر ینه،
اوتوروب دورا راق نماز قیلما قا،   دیز چوکوب دعالار یولا سالماقا،
مسجده، محرابا آذانا قلبدن،   سو یا، دستمازا آندو یئر یرم من،
هم او ماغارانا، او هجرتینه   هوٌر ومچک تورونا، دوست صحبتینه.
یردن فلک لره یول سالما قینا،   گوٌیلردن گری یه یوٌن آلما قینا،
اسلامین قا پیسی، شهادتینه،   اروجا، نمازا، صلوا تینه،
آز یئیب ائتد یگین قناعتینه،   هنر میدا نیندا شجا عتینه،
میندیگین رفرفه، او بُراقینا،   آلله حضور و ناتک چیخما قنیا،
سنده کی وقارا مَلَکَ یا نیندا،   هم او عظمته، فلک یا نیندا،
هم حیات قوردوقون او نگارلارا   کوٌنول باغلادیقین اودلدار لارا،
بیرده کر بلانین شهید لر ینه   مشهد ده ظلم ایله اولن لر ینه
اوقرخ صحابه نه، او دورد یار ینا،   یاتاق دوستلار ینیا قونشولار ینا
همیشه یاش توٌکن ایکی گوٌزونه،   یار یولدا شلارینا، بیرده اُوزونه،
او عقیق دوداغا، حدیث، کلاما،   شفاعت ائتمنه خاصلا، عواما
بوقبیس، حری ده غالب گلمنه،   تور پاقی، سماسی عز یز مکّه نه،
سنین دوٌز و مونه، آج قالما قنیا،   گئجه لر یاتمایب یالوار ما قنیا،
یارلار یندا اولان عهده، ایلقارا،   بشیکده بوٌی آتان دو ققوز نگارا،
کعبه نین قلبینه، حقّه، حسابا،   امین جبرئیله، بیرده کتابا،
حطیمه، زمزمه، رُکنه، مقاما،   مکّه ائو ینده‌کی او احتشاما،
او مروه، عرفات، بیرده صفایا،   گونشه، کرسی یه، عرش ایله آیا،
یاز یق اوحدی نی قووما قاپیندان   اونا ایشیق گوٌندر نور دنیا سیندان،

گناهی اولسادا گیزلی و آشکار،   سن اونونلا اولسان، نه‌دردی اولار!
بوبرک جان، بیرده کی یونکول قدمله،   سن اونونلااولسان، نه‌ایشی غمله؟!
طاعت ده تقصیری وارساآت یانا،   باخما اقبا لینین آز— چوخلوقونا
ایشیمه کرمله باخ ای مصطفی!   هرایکی دنیادا ائت باشی اوجا.

خسروون مدحی

کرم دنیا سنین ای ایلک میوه‌سی،   وارلیق کتابینین ا ی ایلک نسخه سی
روح سنین‌یا نیندا درس او خو یا ندیر.   صونسوز لوق عمرونده‌ن آنجاق بیر آن دیر
بو یئر، دوققوز فلک، بیرده آسمان،   سنین بیر کؤلگندیر دنیادا اینان
طالع گمی سینین لوبری سن‌سن   سنینله اولدوز لار چیخیرنحس‌دن
کیم سندن اوزاقسا بخت اوندان قاچار،   سنه یاخین اولان اولار بختیار.
سنین سببینی اولماز آرا ماق،   هر کس آختار یر سا،آختار یر ناحاق.
او باشلا نقیج سبب یارانان زمان،   ان یوکسک نتیجه سن اولدون عیان.
نظر ین تربیه ائیله‌دی جانی،   اونایولداش ائتدی دینی، ایمانی.
جمالین اُونونده قافدان قافاجان،   آیدان، اولدوز لاردان یا شماق توتموسان.
دو ققوز چرخ گوُزله ییر سنین امر ینی،   سن یدّی اولدوز ون تیکدین قصر ینی.
وارلیق اردو سونون خاقانی سن سن!   کرم کاروانینین ساروانی سن سن!
سنینله دین— ایمان پایدار اولار،   کؤنول عطر ین ایله برقرار اولار.
روحون اردو سونا سن سن امیر، خان   بوخلقت او شاقدیرسن سن قوجامان.
سندن الچافدادیر چرخ ایله، ملک   بیردات یارانمادی آوزندن یو کسک.
کمک ائت، منی دیو اینجیدیر یامان،   بدن عذاب و یئر یرمنه سن اول جان.
سنین له یاشاییروار لیقیم، اینان،   من نیه گرگم، دِ، سن اولماسان.
کؤلگه نی او ستومدن اوزاق ائیله مه!   ای نور، نورو بیزدن ا ایراق ائیله مه!
رحم ائله روحومو گؤ یلره آپار،   جانیمی بیلیک له سن ائت پایدار.

فلک‌لره شکر ائتمک

سن ای زمرود چادر، سنه مین احسن!   سن منیم کؤنلومدن پاسی سیلیرسن.
سن‌ـ‌سن بودنیانی نظاما سالان،   نه دن اولدوقونو بیلمه ییرانسان،
سندن دیر اولموشلار قایدا-- قانونلار   سنه تا پشیر یلیب ائله بیل‌بونلار.

شراب ایچمه میسن، سؤیله بیر نه دن، فرزین تک هی صاقا صولا گدیرسن؟!
سن قائم اولالی گلیب الهاما، دونور، فیرلانیرسان بؤیله دائما.
سانکه، دیلین، جانین واردیر جانلی تک، حرکت ائدیرسن روحون وار، دئمک.
قوجا دِئسه لرده بیلن لر، یری، هله یوزگولوندن آچمایب بیری!
نه ایش گورورسن که، دورمورسان بیرآن؟ نه سن که، رنگیندن یوخدور بیر نشان؟
گؤز سنی آسیلمیش سو یا بنده دیر، خیالساجیوه لی دنیز ظنّ ائدیر.
تارلاندا تا خیلی أوکوزلر اوتلار، داغیندا سورو یه دوشوب جاناوار
گز یرسن دنیادا وار— یوخدان ایراق هر جور توپلاشمادان، حمله دن اوزاق
شِه لری آندیران اولدوز لارلاسن، سانکه میوه لی باغ، لاله لی چؤل سن
ذاتینین نشانی یرله، زاماندیر، گتمکده ن مقصدین کیمه عیاندیر.
بوگتمک تؤرتدی او دؤرد عنصردن، ارکک، دیشی، ایشیق، قارانلیق همن.
بدنین مرضدن صحّت دن اوزاق، نفسین سه طمع دن شهوت دن اوزاق
بشنجی مجاز ین اولموش معتدیل، بونونچو اولدوزلار ابدی دیر، بیل.
هیچوقت راحت لیگه دوشمز نظر ین، محواولوب گتمکدن، یوخدور خبر ین
دنیایاخواهش سیزتأثیرا ئدیرسن، بس أوزخواهشینی دِئمیرسن نه ده ن
کیسمه سرّلریندن دگیل خبردار، بیلمیرانتهانی عاقل آداملار.
قاپین یوخ دامینا گلیب چیخام من، باشین یوخ دامیما أوزون گله سن.
آل— الوان گئیملی بوبت لرنه دیر؟! نی چون قوجا قیندا اولوبلاراسیر؟!
أوزلری سئو یملی، کؤنول اوخشایان، تاجینین دُرّوندن نورلانیر جهان.
شاهلار قایدا سی لاپاپاق قو یارلار باشد[1] جیغّا لاری، تاجلاری داوار.
بوشاملارهی یانیرایشیق ساچاراق، یانیر شعله له نیر، اسکیلمیر آنجاق.
بوچمن او تلاری بیچیلمه دی هیچ یازیندا چیچک لر سئچیلمه دی هیچ
بو کهنه سارا یدا تزه گلین لر، کچیر ائودن— ائوه هرآخشام— سحر.
هر نازین با شیندا بیل که، بیرایش وار، هر باخیش بیرسئونج، مین ده انتظار.
بوچادرآلتیندا ایش گؤره نلر وار، چوخ چوییک او یونلار گؤستر یرا ونلار
هامیسی آز دئیب، چوخ ایشله یندیر، مُهره نی گؤستر یب، سرّگیزله دندیر.
یاتاق اطاقیندا گؤیلر ین اونلار یوخوسوز قالما قدان اولموشلار خمار.
اونلار بوکیلسه نین گؤرن گؤزلری راهب تک سَیردن دو یمور أوزلری.

گـؤزل شـکل کیمی گـؤیده برق وورور تـانری در گـاهـینا گـؤز دیکیب دورور.
غـیـب ز یـجی دالیندان باخیر گـؤزلری، آللـهـا یـونـلـمـیش دالـقـین اوزلری.
تـپـه‌دن دیـرنـاقـا، عـقـل وجـانـدیـلار، أوز آلّـــه لار یــنـــی آرا یـــانـــد یـــلار.
اگـر اولسـالار دا آل‌ــ و یـرٔدن اوزاق، تـانـری کـؤلـگـه سـی دیـراونلارا دایاق.

سلطان ابوسعید بهادر ین مدحی

اولـدوقـجـا کـؤلـگه سی شاهین دنیادا، قـالاجـاق کـؤلـگـه تـک ظلـم قـو یودا.
اوگـون کـه، آدیـنـا سـکّه ورولـدو، هــرایـکــی دنـیــا یـا مـژده ور یـلـدی.
سـلـطـان مـحـمّـدیـن آدی جـهـانـدا، گـونـلـه بـیـر چکـیـلیـر بـاخ بـوزلماندا.
عــدل ده، انــصــاف دابــهــادر خــانــا، هـلـه‌تـای گـلـمـه‌یـب بـوتـون جهانا.
اؤلـکـه آبـادائـدن او هـمـتّـلی شاه عـلـمـه، عـالـم لـره اولـموشدور پناه
سـعـادت آخـتـاران، تـمـیـز خـلـقـت‌لی حـقـیـقـت سـؤ یله ین، صوفی صفتلی.
گـئـجـه او یـاق قالان، عزلت آختاران، آزدیـب‌ــ دانـیـشـان، خـلـوت آخـتـاران
ساکـت لیک، قناعت عزلت، بیدارلیق، بـونـلار لاگـؤزل دیـر بـیل حکمدار لیق.
کـیـمـده بـو صـفـتـلروار سـا، بیگمان، اودورهـم حـکـمـران،هم‌ولـی هـم خـان.
اولار سـا کـؤ نـلـونده سنین تک ا یمان، گـرزو یـا قـلـیـنـجـی نـیـلـه یـیـرانـسـان
مـیــنـلـرلـه‌دشـمـنـی اولـسـادا اگـر، اونـون بـیـر قـامـچـیـسـی بـونـابـس ائدر.
أول دِسـه بـیـر جـانـلـی یاشـایا بیـلمز، بـومـعـجز دگـیل سه،سؤ یله نه دیر بس؟!
گـدن‌قـا پیـسـیـنـدان قـایـتـماز گـری، بـیـز أوز گـؤز ومـوزلـه گـؤردوک بوسرّی.
کـیـمـی بَـیَـنـدیـسـه‌اوزونـوگـؤرجک، او، اولـدو ار یـنـه حـرام ز یـنـب تـک.
بـغـدادی جـنـیـدی نـه ایـدیـرسن یاد؟! بـودور، بـو جـنـیـدیـن، بـاخ بـودا بغداد!
مرشـد لازمیـنـسـا، مـرشـد سئچ اونـو، حقّی کشف ائتمک چین، توت -گِت یولونو.
سـورسـان صـفـتـینی، دوز سؤزوم بودور، تـخـت او سـتـه اگـلـه‌شـن جـبـرئـیـل اودور.
بـوتـون عـلـم لـری کـامـیـنـدا بـیـلـیـر، دنـیـانـیـن سـرّ یـنـی درک ائدیر بیر‌ــبیر
عـطـارد ائـوی دیـر، آی دیـر جـمـالـی، او یـغـور کـتـابـلـی دیر، پارسی کمال‌لی.
گـؤسـتـر یـر آلـنـیـنـدا اولان نـشـان لار ظـهـوردا بـیـر دیـلـر مـهـدی لـه‌اونـلار.
مَـهْـدین پارچا سیدیر، مَهْدی نین آدی، بـیـل، مـطـلـق مـهـدیر شـاهـین ساذاتی.
چوخ اوجـا هـمّـتلی اولدو قو یچون شاه، اونـو عـز یـز اتُـمـیـش هـر یـانـد آلّله.

کیم اونون آدی ایله اولدو آشینا،   چاتدی بوعالمده أوز مرادینا
أونونده سجده‌یه دور موشد ورفلک   دنیزلردیل آچیب ایسته ییر کمک،
چمن ده بلبل لرنغمه سؤیله ییر،   اولوحکمدارا مدحلر دئییر.
عقل تا نیما ییرا ونابرابر،   دوغمایب گؤرمه یب مثلینی گؤیلر.
اونداان آدآلمیشدیر، چادر و علم.   الی ایله یوکسلمیش قلینج لاقلم
اونون تک مظفّر جمکمدار هانی؟!   بالیغدان آیا جان توتموش دنیانی
بوبغداد سارایلی، کسراتختلی شاه،   همیشه واراولسون، گولسون هر صاباح
یامان گؤز همیشه بوشاهدان ایراق!   یامان سؤز بوگؤزل وز یردن اوزاق!

شریک لی طرزده بومدحین صونو

بوتمیز وز یرله بو پاک حکمدار.   چالیشیردین او چون وروشوراونلار.
کمنده سالمیشدیر او، آسمانی.   قلم له گولدورور بودا جهانی.
جلال گؤیلری نین آیِ دیرسا او،   کمال دنیا سنین گونشیدیر بو.
بونونلا گوندوز دور دینینِ گئجه سی،   کفرو او دا یاخمیش اونون شعله سی.
بو، نه سؤیله دیسه، او، ضدّ گتمه دی،   او هر نه دِدِیسه، بو، دوز دور دِدِی.
اونون بدنی قلب، بونون قلبی جان،   جانلاری جانان لابیردیر هر زامان
اونون مجلسینده زهره بیراوشاق   آی بونون بزمینین أونونده آخصاق.
اونون وعده‌لری دوغرو لوقلایار   بونون عمل لری دشمنه چیدار.
اوناحرمت ائدن چاتار مرادا،   بونون حکمو ایشلر بوتون دنیادا.
او، شاهلیق تاجی تک سئچمیش گؤیلری،   بودا بؤ یوک لوکده قالماییر گری.
او، ائتدی بغداد داعشقی تارومار،   بو، ائتدی تبر یزده دینی برقرار.
ظفر چار چیسی دیر قلینجی بونون،   قدر کشیکچیسی — قلمی اونون.
حقله، خلقلا دوز دور بونون اطقاری   حقّه خوش گئدن دیر اونون رفتاری.
ینی بیر فکرله یا شار بوهر آن،   ینی بخت اوز و ثره ر اونا هرزمان.
هر بیری هنرده ایکی جهاندیر.   ایکی بدن ایچره یا واحد جاندیر
بوشاها، بو وز یر، پیس گؤزدن ایراق!   نیئجه ده یارا شیر بیراونلارا باخ!

وز یر خواجه غیاث الدّین محمّدین مدحی

اوال لری بولود، أوُجو رریا،   حکمدارا بنده، قول لارا آقا.

او خواجه محمّد. او ابن‌رشید، یدّی قات گؤیلره حاکم دیر، أشیت!
ملّتین آرخاسی، خلقین دایاقی دوردضدّعنصرونده‌اودور قایماقی.
اولدوز حکم لودور، فلک جلال لی، گوندوغان شاهی دیر، گوندوغان اثللی
یدّی سیّاره‌وار، اوسکّیز ینجی، دورد معصوم گوهر دن اودور بشنجی.
شاهین آرخا سیدیر گوُردوگوتدبیر، اردو یا أولکه یه اوزو قبله‌دیر.
هم دنیا، همده دین باغلیدیر اونا. او کمند سالمیشدیر خلقین بو ینونا.
هنر ارد و سوندا قهرمان اودور، خلقین حیاتینا پاسبان اودور.
بیرگئجه خرجیدیر هرایکی دنیا، دورورایکی دنیا بار ماغلار ینداَ.
عدالت ور یبدیر عالمه الی اسمه ییب باشینا دنیانین یلی
او،واری الی ایله آیاقا آتمیش، دنیادا حیله نی گوُروب آلچالتمیش.
گؤیلر ین اولدوز و چؤرک سفره سی، هر کیمه آچیق دیر اوره ک سفره سی
کیشی لیک،یاخشی لیق هیکلی ده،باخ! اونون سایه سینده قویموشدور پاپاق.
مجلیسی گوُزله ییب حرمت وحیا، شراب قدحینی چالمیش قایایا.
اونون قانون یا زان ا لینده، دوزو نصیحتچی اولموش عقل کلّ أوزو
ذاتی باشدان باشا مطلق معنادیر، ایشلری دوز لوگه بیر نشانادیر.
تختین دایاقیدیر، همده‌حامیسی، توتموشدور دنیانی عدلینین سسی.
قویسا تره ز یه‌وار ینی بوگون، اون دابشی قدر اولار آیلا ، گون.
گلیر و خرجینی توپلاسان اگر، یر، گؤی ده شبهه سیز، اوندا یرله‌شر.
او، ظلمون یور دونو ایله دی بر باد، اولدو سایه سینده أولکه ده آباد.
گئوتور دو پرده‌نی اوزوندن هنر، حیاتا بخش ائتدی تزه ده‌ن هنر،
زهمی دشمنلری سالدی شوشه‌یه، اونلاری دیولرتک آتدی مئشه‌یه.
بوصونسوز عالم ده فکر و یئر بونا، گونش مشتری تک قول اولموش اونا.
گونش جدولی دیر پارلار کمالی هم آین زیجی دیر اونون خیالی.
او، کتاب یازماقدا عالمه بلّی آذری ناخیشدیر، مانی قلم لی.
ایشلری معجز دور او نون دوغرو سو، آللهی درگاهین اودو یو لچوسو.
گؤیلر اتگیندن بیرجه گوشه دیر، بؤیوک لوک قولونا چاتان رتبه دیر.
کوُلگن آلتیندا دیر سلطنت گرجک، وز یر لیک تختیندیر بود و ققوز فلک.
قلمین مشک یایان، عطر ساچاندیر، نیزه‌ن شهر آلان، قالا آچان دیر.
بیرلوحِ محفوظ دورعقلین، کمالین، تفکّر گوْیودور، کوُنلون خیالین.

بوطوفان دوروندە نوح، رهبر سن‌سن، / بوتله لی چؤلده مظفّر سن یسن
بونی یه چنگین ال ووراندان بری / عودلاچنک میداندان چکیلمیش گری.
سن أوز قلمینی آلمامیش اله، / عطارد یاز مادی بیرجه خط بئیله.
مشتری نین بور کوأوز عمّامه ن دیر، / جاما سبین ز یجی ده أوز روزنامن دیر.
سنبل له بسلنمیش عنبرلی جیران، / عطر ین خوش خلقونده‌ن آلمیشلار **اینان.**
دشمنین سو یو قدور سنین سانکه قار، / بوز کیمی کؤلگه‌ده قالمیشلار اونلار.
سن اود دان اونلارا وئردین سه آمان، / سو یوقلوق الینده محوائتدین یامان.
او، غضب له نن ده آز غضب له‌نر، / دشمنین قانینی پامبیق لا تؤکر
ال آتیب حکمونو یئرمک ا یسته سن، / گؤیون محور ینی سیندیرارسان سن
سخاوت، نجابت، مردلیک له، یقین / بیر پارلاق اولدوز دور هر بیر ندیمین.
خلقت دفتر ینه بزه ک، قلمین! / سئوز اوجا اولماقاضامن کرمین!
اوردو نون أونجو لو شمال قطبدور، / تازا آی سنین چون بایراق اوجودور.
گؤیلره برابر قاپیندا تور پاق / گؤیون گنبدینه کاندار ین اورتاق.
حرمینه کورسو بلقیسین گؤیو، / ان کیچیک هدّیه‌ن جمشید أوزو گو.
أوده دین حقیّتی دنیانین، دینین / سن اولدون صاحبی هر بیراکسیر ین.
کیمسه بوحدود سوز میداندا هله، / یتمه دی مرادا سن تک سئوزایله.
او وقت که، قلمین سئوزه باشلایار، / مهر بانلیق ائدیب سئویله نه او لار؟
ورقلراو ستونه اینجی دوزرکن، / یازسین اوحدی نین سئوزونو هردن.
ای حقلی اولاراق اوزوک داشیان، / اولسون قارداشلار ین هر زمان آرخان.
باخیب آی جماللی اوغلانلار ینا، / همیشه شادلیق لاسن دور یان‌یانا.
اولسون فرح ائوی سنین یورد یووان! / امن وامانلیقدا اولسون ائل‌-او بان

آباد سارا ین تعریفی

سن ای خوش طالعلی مبارک سارای! / سنین له اولموشدور رو حاسئو ینج پای
سنین بیر پارچاندیر کسری قوران طاق / گلشنین یا نیندا جنّت او یو نجاق.
تور پاقین مشک دور، داشلار ین مرمر، / هاوان جنّت کیمی، سو یونسا کوثر.
سنین دؤشمه نین هر قار یشیچون، / داغلاراؤلچولموشدور، چوخ وقت داش اوچون
بوماوی بویالی لاجورد فلک، / اوزر— ز یور ینله تاپمیشدیر بزه ک
سن ده ایشلدیلمیش هرکاشی، کرپیچ / قارون دولتینی ائله میشدیر هئیچ.

دامیندا ایشله نن گجه، سال نظر   گتمیش کهکشاندان أوکوزه قدر.
طوبی آقاجینین بوداغی گوٌیدن،   سن دکی باغلارا سؤیلمیش احسن.
ان ماهر نقّاشلار صیقل وورماقدا،   عمر و کچیر میشلر سنین قاپیندا.
بومغرور گوٌیلر ین آلتیندا هرآن،   بالیغ ناله ائدیر أوکوزدن یامان.
مرکزی یئراولان بودنیادا آی،   کر پیچ بیشیرند یرسنه ای سارای.
سن سن فلک لر ین أوز آستاناسی،   هوندور طاغلار یندیر گونش یوواسی.
سرخابلابزه نمیش شوخ بیر گلین تک،   جمالین سرخابی بزهیش گرجک،
گلین تک بزه نمیش سنده کی هرداش   شوشه ایله داش اولموش سیننده یولداش.

اوبنانین جامع مسجدی حقّینده

ای مسجد آدلانان حرمتلی جنّت،   سن خاصا و عاماجنّت سن البت
ای خیر بناسی، دیوار ین سنین،   قاز میشدی کؤکونو کیلسه، معبدین
سنده اولاجا قدیر هم مهدی امام،   سنین له دین، ایمان آلاجاق نظام.
باشیندان باخاندا مؤذّن مدام   بیر یاندا صبح گؤرر، بیر یاندا آخشام
یانیندا بیستون بیرداشدیر آنجاق،   سقفینین یانیند اگوٌیلر او یونجاق.
دنیایو لچو سونا منبر ین هرآن،   سدره نی گوسترر هله اوزا قدان.
فلک لر باش اگمیش سنین أونونده،   کافرلر اسلاما گلمیشدیر سن ده
بوماوی گؤیلرده عشقه گله ره ک،   آی سینن او ستونده یا نار چراغ تک.
گنبذین آلتینداهر گئجه— گوندوز   قان— ترایچینده دیر بالیغلا أوکوز.
اوجا بورجلار ینی باخیب گؤره رک،   أونونده سجده یه دایا نمیش فلک.
ظلمت گئجه لرده نور وندان دوز و،   بصره مسجدنین قاما شیر گؤزو.
داملار ین یانیندا طور داغی آلچاق،   گنبذین یانیندا قاف بیرا و یونجاق.
تزه آی وٌقت قوشون، هم ساعاتیندیر،   ملک لرقوللوقچون، جماعاتین دیر.
دینین آرخاسیدیر سنده کی دیوار.   او، ائدیب دنیادا کفرو تارومار.

اونون مدرسه و خانقاهی نین حقّینده

سن ای علم قاپیسی، نظام اجاقی،   بد گؤزون گن اولسون سندن آیاقی.
گؤیده صون نقطه یه چاتیبدی ذیرَوَن،   یئر ین مرکزینده دوروور بینورَن.
قاپیندا قول کیمی باش اگیرداغلار،   یئر آغیر لیقندان ائدیر آه و زار.

تانری «اوول» دِیه‌رَک دوردحدّین که وار،   او، آلتی جهتدن اُتمیشدیر کنار.
حصار ین ایچینده فیرلانیر فلک،   انسانلار قورو یورسنی ببک تک.
سن تبریزین اوسته کُولگه سالالی.   چاتیپ سعادته تبریز ماحالی.
سن سفره آچاندا ائده رک کمک   تز بیشیب اورتا یا گلمک چون چُورک.
اولدوزلار اردو سو، بیرده آسمان،   بلیانکوه اوستونده سالدی دگیرمان.
اُوده میرخرجینی تبریزین مالی،   دُوزمه بیر آلتیندا سرخابین یالی.
کیم اتَسه دنیا دا شکرایله ثنا،   او، تیکردنیادا بئله بیر بنا.

اُوز وضیّعتی حقّینده

دنیانین سرّ ینی بیلن زماندان   مغرور لوق ائتمه دیم من هیچ بیر زمان.
پئشم کونج ـ بوجاقدا اولوب دولانماق،   غریبه بیر حالدیر بو، دوزو، آنجاق.
قدیم سهی دئرکن آیا جهاندا،   زهره تک اولدوزانه دِیَرْ اوندا
گونش گُوزلر ینه گلمه‌ین آدام،   جوش ساعطارده حقلی دیر تامام.
منزلیم مکّه ایدی، یئر یم مبارک،   قسمتیم «عمّه» ا یدی بیرده «تبارک».
کونلوم ملک لرله سردا شدی ینه،   محتاج اولما میشدی روحوم بدنه.
معبدیم قدس ایدی سیرانگاهیم گوئی،   آلهی غید الار منه مزه،می.
خطیّم ایچینده‌ایدی قبیس له هری   بولهب یاندیردی مندن اودلارا.
منی یار آتمیشدی، سینمیشدی اُورک.   هُور ومچک کیمی ایدی بدنیم کُویره‌ک
کُونلومون قسمتی عیسی نفسی.   اللر یم اولموشد و موسی پنجه سی.
نَفَسیم اولموشد و «زبور» او خو یان،   نفسیم سه «انحله» اولموش ترجمان.
اتگیم ظفر له اولـ... ادادولو،   مر یم اتکیمده‌ن او تانیردی او.
ینی بیرنوازش گُورور دوم هر آن   دولموشد و سسیمله منیم آسمان
توتولماق بیلمیردی الهام آییم هیُچ،   منی ترک اتَمزدی گونلرله سئوینج
کیمسه نین مالینا کوُلگه سالمادیم.   مال او چون بیرکسه من قول اولمادیم.
منیم بوحالیما سانکه گوُز دگدی،   سینم دن دگن اوخ قدّیمی اگدی.
آتدی رحمسیزجه منی روزگار،   گتدی خوش گونلر یم، اولدوم ینه خوار.
ایکی ـ اوچ درو یشی منه قوشاراق،   وقار طنطه می سیندیردی، بیر باخ!
غملری کُونلومو گتیردی جانا،   احتیاج منی ده سالدی میدانا.
قارنیم کاسا اولدو، الیم چمچه تک   گزدیم قاپی ـ قاپی پول ایسته‌یه رک

نـه قـدر دِ یـیـرسـن هـار الـیـام مـن! ایتمیشم، صاق— صولو سُورو شما مندن.
خـیـلـی واروطـنـدن دوشـمـوشـم اوزاق غـر بـتـده غـمـلـره اولـمـوشـام اورتـاق.
اورک اود ایـچـیـنـده، نـفـس دارالمیش جـانـیـم غـم یـوکـو نـون آلتینداقالمیش.
کـؤچـومـوخـرا بـه بـیـر یئره چـکـدیـم، مـن او مـحـتـاجـلاری بـاشـیـمـدان اکـدیـم.
یـوخ ایـدی سـؤزومـه اوردا خـر یـدار، خـرابـه بـیـر یئردن کـیـم خـراج آلار؟!
جـانـی شـعـرا و غـروندا اتسمده قربان. شـعـری مـن چؤر گـه سـاتـیـردیـم ایـنـان.
بـئـلـه جـمـاعـتـلا، بئـلـه بـسـاطـلا، گـرک اهـل انـسـانـلار گـتسین لـر یولا.
بـیـرایـکـی بـؤیـوگـون او ستومده گوزو، اولـمـاسـا، قـورد مـنـی یئـیـردی دوزو.
بئـلـه یـوخـصـول، نـاکـام اولدوقوم زامان، اوز تـوتـوب چؤللره گـتـدیـم دورمـادان.
دؤشـوم یـارالـی دیر، دوشلوگوم جیر یق، ایـل لـرلـه آه‌چـکـیـب یـورولـدوم آرتـیق.
گـؤرن صـبـح اولاجـاق گـئـجـم نه زامان؟ بـس مـنـیـم دامـیـمـا گـون دوشرها چان؟
نـه وقـت بیر بؤیو کدن گـلـه جـک خبر، نـه وقـت گؤرو نه جـک هوشلو بیر نفر؟!
ائـلـه کـه، خـواجـه نـیـن آدی اوجـالـدی بـؤیـوک لـوک دفـتـر یـن الـیـنـه آلـدی.
یـوردا حـصـار اولـدو اونـون مـسـنـدی، گـؤیـلـر قـابـاقـیـنـدا «بیر قولام» دئدی.
مـنـیـم بـخـت اولـدوزم اوجـالـدی یـنه، بـخـتـیـمـدن ایـشـلـر یـم گـوج آلدی ینه.
هـور گـمـه گـه اوز قـویدو اورک غـم لـری فـتـنـه ده قـار شـیـمـدان چکیلدی گری.
بـیـر گـئـجـه بـیـر ملک گـلـه رک یاخین دِدی:-«ای یـاتـانـلار آیـا قـا قـالـخین»!
ای سـؤزون آچـاری الـهـامـیـن هـانـی؟! جـم حـکمدار اولدو، بس جامین هانی؟!
او، آچدی قـا پیـنـی هـم سفره سالدی، لـطـفـی ایـلـه شـهـرتـی دنـیـانـی آلدی.
ایـش وقـتی گـلمیشدیرنه او تورموسان؟! آچدی امـیـد گـلـو، نـیـه دور مـوسـان؟!
سـؤز آچ ایـگـیـد لـردن ای ایش آدامی، جـام دولـدو، دایـانـمـا دولانـدیر جامی.
ایـش الـدن گـتـسـه ده، روحدان دوشمه هیچ بـوجـامـی خـواجـه نـیـن سـاقـلیقینا ایچ.

کتابی خواجه غیاث الدّین محمّدبن رشیده اتحاف ائتمه‌سی حقّینده

کـهـنـه تـقـو یـمـلـره بیر باخ ای اورک! وقـتـیـن طـالـعـیـنـه نـظـر سـال گـؤرک.
قـطـعـی بـیـرأولـچو یـه، نه لازم گمان، ایـلـه بـو اوشـاقـیـن سـرّ یـنی بـیـان.
ضعیف می، گوجلومو، اولاجاق، دبیر، بـخـتـی یـوکـسـلیشده، یا انمکده دیر؟!
دنـیـادا اقـبـالـی نـئـجـه اولاجـاق؟ زیان گوره جکدیرنه‌دن، یا خشی باخ!
هـیلاجی، سـیـهـامـی کـدخدائی سن دقّـتـلـه سـیـرائـدیـب بـو سـرّی اویرن.

اونون بخت اولدوزو، أوزون یاخشی باخ، وز یر اولدوز و ندان دوشمه سین اوزاق.
بیلک ،کؤنلو موز و باغلایاق اونا عشق ایله حیاتی چاتدیراق صونا
نیه بنزه ییرسن، سن ای نورلو باغ! حیرانام، حسنوندن یامان گؤز و ایراق
حسن برومندین قیزلار یناسن، حسّانین اوزوتک یامان گولورسن،
آچمامیش چیچک سن در یمله میسن، سن بو آچیلیشلا جنّت سن نه سن؟
ای ارکن او یانان کونلومون واری ای ایتی عقلیمین گؤز و مون نوری.
دینین میوه سیدیر سنین ایشلر ین، خطّین بزه گی دیر دین دفتر لر ین.
سنین بهار ینلا تزه له نیرجان، سنین گوندوز ونله نورلا نیر ایمان.
طبعیم یاتما یاراق اوزون گنجه لر، عقلین باشی اوسته تَیِن لر سپه لر.
گؤیلر ین یئر لره بودور پیغامی، امک افتخار یم «جمشیدین جامی».
او وقت که، آدینا یازدیم بونومن، ایشیقا غرق اولدو یئر اوزو همن،
خواجه هئیچ یا دینا سالما ییر بیزی، مگر سؤز مصری نین یوخدور عز یزی؟!
لطفو خبر داردیر اونون ها میدان بیرجه منیم بختیم، او یا نمیرآمان.
اوسئونج آقاجی منه ده اگر، بیر کؤلگه سالار سانه‌یِ اسکیلر؟!
من تدیم گمیمی در یا ایچینه، اگر اونا چاتسام غم نَیْ لر منه؟!
ص[illegible]ی دورانی لافخر ائتدیگیم کس. آدی ایله بزه نن سؤزوم هر نفس.
دنیانین حقیقی بؤیو کوسن‌سن، منه ده آرخا دور کیمسه سیزم من
اودر یا کؤنلون له بولودالینله بیزه ده لطف ائله، بیزی ده دینله.
الینده دولت وار، هم امکان بوگون لطف ائت قوجالارا ای جوان بوگون.
شیرازلی، تبریزلی اولماد یقمچون، سن منی بئله‌جه آتیرسان نئچون.
یای دگیل، اوخ کیمی بیربوجاقیم وار قوجایام، محتاجام، ال توت نه اولار؟!
سندلر المیده ائله ییر اقرار، عُهدمده ایکی — اوچ یوخصول دخی وار.
اونلار من یوخصولا با غلانان وقتدن، بغاز یم کمنده گئچمشدیر همن
من سنین قولونام، حال اهلی سن‌سن، اونلارا رحم ائله غم چکمه ییم من
اونلاری قول کیمی اوخشا لطف ایله، یا منی اوزُ نه خد متچی ائله.
لطف ائله بوداردان گل منی قورتار منی خدمتچی تک أولدوردو اونلار.
قادین خدمتچی لر یوز دفعه گمان، بئله فرسیز لردن لایقدیر اینان.
بیردیوان یارا تدیم الهاملا ناراق اونون بهره سینی گؤرمه دیم آنجاق.

یابوراخ در دنره غمه جانیمی، / یاوئر قیمتینی آل دیوانیمی.
بودیوان سنیندیر، صاحب اول اونا، / ایکی صاحب اولماز، بیرجه دیوانا.
دوغرودور، آلچاقلیق ائدن بودوران، / الینی اوْ یمگه وئرمه‌یب امکان.
سن‌بسن خیالیمدا، اولسامدا اوزاق / غیابی محبّت بسله دیم آنجاق.
دعالار ائتمیشم سنه هر زامان / شاهد دیر بونلا را اوْزحالیم عیان.
المیده گتمه گه یوخ اختیار یم، / یوخصا ا وتورما قاگلمز قرار یم.
باش اوسته فیرلانّام داها قلم تک، / کاغذدن اگنیمه گئیه رم کوْینگ.
عدالت دونلو دور توتد و قوم بایراق، / اوردادا اوْزومدن دئمیشم آنجاق.
بلکه غیاث الدّین یانیب حالیما، / الی له بیر بارات یازسین آدیما.
هر کسی کامینا چاتدیران اللّه، / وئردی اوحدی یه بو «جامی» ناگاه.
دوزلوک قاپیسیندان گلمیشدیر جامی، / گئج گلمیش اولسادا خوشدورمرامی
کمال پرده سینده باشاچاتاراق، / گوْستر یردنیانین ایشلر ینی، باخ!
او، أوزخزنه سینه یول تاپماسادا، / قوی، بیر یول خرنه نه یول تاپسین اودا
منیم له مشغول اول بیرآن، یوخصاسن، / منی کیخسروتک گوْرمیه جکسن
آل الدن جامیمی، قاچارام، اینان / توکه ده بیلمه رم، سرخوشام یامان
صنعت ابدی دیر، دوزونودئسک، / خصوصاً من یازان بوسوْزلر گرجک
باکره قیزلاردیر بوشوخ جیرانلار / دوغوب دوققوز آید افکر یمدن اونلار
توتقون کوْنول نری آچار بوسئوزلر، / اورکده ابدی یاشار بوسوْزلر
خواجه یاخشی بیلیر، أو یونمورم من / بوگون یوخ منیم تک بئله سوْزدین
دوزلت ایشلر یمی، صونرا ایشه باخ، / شیرتوتان ایئله‌یب، اوْ اوسته بوراخ
منی کرمیندن ائلمه کنار، / دولدور قدحیمی بیر یول نه اولار.
جسارت ائله ییب قیز یشد یمسامن / اوزوموتر باسدی حیا، شرمدن
کئچدیسه سوْزلر یم اگر حدّینی / دردیم توکنمزدیر، باغیشلا منی
بیرده ایره لی ده اولان بوکس لر / فضل ده، هنرده آرتیق دیرمگر؟!
قوی منیم سوْزومه قویماسین بارماق / بیز یمه یومروقون ورماسین ناحاق
سوْزون میدانیندا استاد بیل منی / اینجیتمه دوْ یوشه چکیب بندنی
من عشقین غمینی چکیرم پنهان / بیردیر گوْزلر یمده یاخشی و یامان
سنین آستاناندا باش اگیرم من / منی کوْنلو سینیق قایتارما گل سن

اؤزون خز ینمدن ائلمه اوزاق / اِئیٔ له، ترونجمون عطر ینه بیر باخ!
الینده جمشیدین جامی وار آمان / جمشید تک عدل ایله یا شاهرزمان

دوشونجه لر

ساقی، صاف شرابین یوخصا، اوخلط دان / دو لدور قدحیمی، یوخوم یوخ، آمان
قویما صافی یوخصا، گلمه یه جوشا / بیرقدح خلط وئرکه، تزچکیم باشا
صافینی ایچمیشلر قاباق جرگه لر / منه ده بوقالان خیلط پایِ یته ر
قلبمین دردینی قوووم خلط ایله / غمدن داها خوشدور همان خلط بیله
قایداسی بیله دیر بیز یم دورانین / بیزه و یئردیگی پای بود وردنیانین
گتدیسه دنیا دان اگر اودوستلار / اونلار خوشبخت دیر که، تزمست اولدولار
کؤنلوم اوزجا نیندان دُو یمو شدوراینان / اونا آرتیق وئرکه، گئجیکمیش یامان
اونو سرخوش حالدا چوللره بوراخ / گئجه نین بیر وقتی قوی یاتسین آنجاق
یاتما قایری وار، یاخشیسی بودُور / اوخمار اولسادا، قدح دولدورور
اگر اؤلوم وقتی دوشسم پیس گونه / قدح وئر اؤزومه قایدیم ینه
منی قوجاقینا آلاندا اجل / بوجامی باشد اشیم اوستونه قوی گل
آغیزدان دوداغا گلنده اوره ک / الده جام، دوداغلا جان توتوب گده گ

غزل

مطرب، بیرسن ده گل منی ائله شاد / قوی اوایلقار سیزی بیرایله یک یاد
یاد اسالما سادا اوجانان بیزی / بیزگرگ یاد ائیٔده ک او آی بنیزی
سن اونو خاطرلا، باشقا آدائیله / بیرنیٔچه قدح ده نوش ائیٔدهٔ ک بیله
ائله که یتیشدین سرّپرده سینه / آنجاق اوندان دانیش أتمه بهٰانه
غزل آرزو لاسا او اورکک ماٰرال / اوحدی شعر ینی سن اوخو درحال
اونون گئوزل لیگی آچیرساا ورک / منیم سؤز لر یمده یاندیر یر اودتک
او، توختاق، ملایم اولارسا اگر / اؤنونده خدمت چون باغلارام کمر
اگر اوجسمیمه وئره رسه فرمان / من جانی، قلبیده ائده رم قربان
شکایت ائیدیرم من یالواراراق / او، ایسه دانیشمیر ناز ائدیر آنجاق
او، منی اولدورور سانکه بیر دشمن / دوستوم وار دِیه ره ک سئو ینیرم من
من اونو گزیرم غم ییه- ییهٔ / او، منی اولدورور «بیر یوکدور» دِیه

اونو یاد ائدیرم من بیر اوغول تک   او، منی ترک اتسه، محواوللام، گرچک
اگرساچلار ینا توخوندو مسامن   سرخوشدوم، بیلمه دیم، ایرادتوتما سن
ایسته دیم لبیندن دونن گئجه کام   او، منه بونون چون اوزاتدی بیرجام
بئله جوشدوقومچون اوتوردوم درحال   سانکه بوباده چون اوچوردوخیال
منیم دردیمی چک، منم اهل غم   اوندابیله رسن که، نه لرچکمیشم
بوراخما الیندن، می جامی تاپسان   اؤزون ایچ، سن مسته وئرمه کل،آمان
ایگید لیک داملاسی اومی، گرجک   اولار می هردونوق آداما وئرمک
محوائله غم لری قدحله باری   بیز یم پیر یمیز اول دولدور جاملاری
دِ بئیله رند، سرخوش اولا— اولامن   یره قویا رام می اوجامی الده ن
سرخوشام، کیمسه نین سؤزوندن نه غم؟!   عاشقلر تهمت دن قورخماز بیرجه دم
بیرقدح جا میمدان منیم چک باشا   ابدی سرخوش اول، سئو ینجله یاشا
مجلسین بومی له قیز یش سا، اینان   هیچکسدن اوتانماز اوزون بیرجه آن
یاراماز بیشمیشه چئیْ باده وئرمک   چیئیْ باده بشیمیشین نه یینه گرگ
منیم بوجا میمدان بیرقدرا یچسین   بیلرسن بیشمیشم، یوخصا چی یم من
اوحدی، بوسئوزون اوزاندی یامان   گئجه پرده سینه بوروند وهر یان
نه بیرحال اهلی وار،آه، بوشهر ده   نه ده بیرهمدم وار هردورلو درده
بیرلیکده اوتوروب باده نوش ائدک   بیر لیکده وجودو ترک ائدیب گدگ
نیله مک! بوجامی تک ایچک گرک   اؤزوموز بوجاما بیردون گیئدیرک
سئوز ائتمه نوقولوم آز دیرسا اگر   باخ «جمشید جامیم»وار، بوناسال نظر
جنّت سفره سنین نوقولو دوربو   حوری لرمحتاجدیر منه دوغروسو
وارلیقیم دوغولموش منیم یوخلوقدان   منه بو یو خصوللوق شاهلیقدیر، اینان.
دولدروب ایچمیشم عشق جامینی من   یخلیب دوراراق گئدیرم همن
ایسته اوخشامنی، ایسته ائت ستم   بیرمنم، بیرده عشق، ایله مه رم غم
دردسیز ین یمیْ دیر سوایله چؤرک   کیشنین قوه سی عشق اولسون گرک
منی اوجالداراق اورک دایه سی   سود دگیل، ایچیر یتمیش اوعشق باده سی
ای بیزی ازمگه چالیشان وجود   بوجامی ایچه رک دوستلوقا اوزتوت
اگردیوار یمی گؤرسن ده آلچاق   طعن ایله جا میماداش ورما آنجاق
منزل قارانلیقدیر، وقت اؤتموش یامان   گری دون، یول اوسته قو یووار، آمان

سو ساسان، ؛آرخ، قو یو آختارما ناحاق — چالیش چاره یولون باشقا جور تاپماق
بوآخار چشمه‌نین سو یوندان ایچ سن — دولدور قدحینی بوجامدان همن

کائناتین حقیقتی حقّینده سئوال

سن ای حقیقتی آختاران انسان! — بواینجه سئوزلره اوزچو یر بیرآن
سن دن نه سوروش سام، گؤزومه دوزباخ — منله اگری اوتور، دوزداینش آنجاق
بو یرکه اوستونده سالمیسان مسکن — نه دیر؟ هیچ اوزونه دئمی سن می سن؟!
اصلی ها رادانّدیر، نه دیر بوقایدا؟ — وارایدی، یایوخدان او، اولدو پیدا؟!
هیچ لیکدن وجودا ایلکین نه گلدی — کیم بوخزینه نین آچاری اولدو؟
نه‌دن حرکتدن قالمایبز فلک؟ — یئرنی یه‌حرکت ائتمیر، دِ، گورک؟
نه‌دن بیری ایستی، گیرده، فیرلانان؟ — دیگری سو یوقدور، تر پنمیر بیرآن؟
بس بوتور پاق، هوا، اود، سو نه دندیر؟ — بو یاش، ایستی، سو یوق، قورونه دن دیر؟
یئرنه یین اوستونده توتموشدورقرار؟ — نه دن کوک سالاراق بوتوم وئردی بار؟
گئجه قارانلیقی دِ، هاردان آلیر؟ — سؤیله، بوآی، گونش نه‌دن نورسالیر
نه‌دن نئجه اولدو بوقلعه اوجا؟ — ائوی نئجه اولدو، باشجیسی نئجه؟
نئچه‌سی آتادیر، نئچه‌سی آنا؟ — نئجه دیر اوغلانی، قیزی دِ مانا؟
بس سن اوزون کیمسن، نه‌چی سن، نه‌سن — کیمی تانی ییرسان بونو بیلمه سن
بوروحلا بوعقل، دِنه دیر گؤرک؟ — نفسین اؤزونه دیر، بس نه دیر اورک؟
بوغربب شهره سن نیه گلدین ؟ — بوردا ایشین نه دیر، یانه‌یَه گلدین؟
پیغمبر گوندرمک نَه‌یَه گرک دیر؟ — بونوسن بیلمه سن کیم بیله جکدیر؟
بوردادانه لردن چکینمک گرک — پرده نه، پرده دار کیمدیر، دِ گورک؟
دوستلوق نه دئمکدیر، انسانلیق نه دیر؟ — آدام نه، آداملیق نه دیر، سؤیله بیر؟
عمرو کچیرمه لی انسان نه ساياق؟ — کیم لردن لازمدیر نمونه آلماق!
کیمدیر هرمنزلین آدامی دِسن — آدی نه، هاردادیر اُو اصل مسکن؟
باشیندان گئجه‌نی بیردانیش گؤرک — نه ایچون واجبدیر گری یه دونمک؟
جنّت‌ها را دادیر؟ جهنّم نه دیر؟ — یاخشی پیس سورغوسوها را داگدیر؟
نئجه دیر بدنین، جانین عذابی، — صون گونون دهشتی، حقّی — حسابی؟
بیرسؤزدن دگیلسه بوایشلراگر — هارادان اورتایاچیخدی بوفرقلر؟

بوائو ین ایشلری دگیل بوش، ناحاق / یاخشی بیل بوایشلردگیل او یونجاق
انسان بیلمه لی دیر بونلاری دوزو / هرکس بیلمه یب سه سوچلودور اؤزو
بوجامدان الده ائت بوتون بونلاری / سن ده کیخسروتک آدچیخارت باری
بواینجه سؤزلری بیلمه سن اینان / بورداتور پاقلارابا تیب قالارسان
آخر، بوگلمه گین بیرمقصدی وار / اودا بیرحسابچون اولموش برقرار
یوخصاباش آغریسی نه یه گرگدی / هرشئی اوز یر ینده گؤزل گؤیچگدی
سن بوراگلدین که، بیرایش گؤره سن / دنیادا عمرونو علمه وئره سن
هرشیئی گؤره رگ درک ائده سن سن / عذابلارچکه سکن، آغری گؤره سن
ناموس نه دیر، بیلیب درکْ ائده سن سن / فاسدآداملاری ترک ائده سن سن
اولوتانری بیلیگ بخش ایتّمیش سنه / چالیشیب هرسرّی یاخشی بیل سنه!
نه قدر کهنه ده ن یارانیر تزه / آزلارچوخ گؤرونور نسبتله بیزه
بوفانی عالمی ترک ائده جکسن / آلقیش دیه جکسن باقی ملکه سن
بونوسن بیلرسن علم ایله آنجاق / علم سیز نفس آخی نه باجاراجاق؟

علم حقیّنده

بیلیگ جان قوشونا قانادّدیر، اینان / روحونو گؤیلره اودور قالدیران
بیلیک دیر اوره گه بود نیاداجان / باش بیلیک سیزاولسا، اولاربدگمان
نورسوز گؤز کیمی دیرعلم سیز اوره ک / نادان انسانلیقدان اوزاقدیر گرچک
علمین بایراقینی قالدیر گؤیلره / او، سنی قالدیرسین ان یوکسک لره
بیلیگ آرخا سینجا یورو هرزمان / بیلیک له آللها گدیب چاتارسان
نفسه یوخ، آللها، عقله اول مایل / بس دیر اوزونه گل، یوخودان آییل
«یومات» دایاز یلمیش بوسؤزلره باخ: / «معلومات میوه دیر، علم ایسه بوداغ»
یوخدور بیلیک کیمی بیرآب حیات / آنجاق بیلیک وئره ر انسانانجات
بوسودان ایچن لرابدی یاشار / گؤزلری ساقی نین اوزونده قالار
روحونا علم ایله کمک ائت هرآن / اوندا جبرئیله بولداش اولارسان
بیلیک له دینین ده آدی اوجالار / دین علمه سؤیکن سه مگر قوجالار؟!
علم عقلین ضیاسی، بیلیک سه بیرنور / بوسؤزلر آیدین دیر، دوغروسو بودور
بیلیگین اولارسا، قالمازسان ناچار / بیلیک یول لار یندا چراغ تک یانار

الینده چراغین واردیر سا اگر   قارانلیق گئجه‌دن قورخورسان هدر
بیلیک اشیق لیق دیر، جهل قارانلیق   سن بوحقیقتی دوشون بیرآنلیق
دیر یلیک سو یودور علمی انسانین   خوشبختدیر بوسوایچن، اینانین
کشف ایتمک ایسته سن بیر سرّی اگر   بیلیک سیز مطلبه چاتارسان مگر؟!
نفسین مثشه سینده کیم آزسایولو   علمی قلیج اولور، عقل سه قولو
ائتمه اوزعلمینی عقل دن جدا   بیله سن تاکیمدیر عقل و خدا
بدنی عقل له یوغورماق گرک   بیلیک له مَلَکَه دونسون قوی اورک
علم سنین اوزونو یولا گتیره‌ر   سنه چراغ اولوب یارایتیره
مادّی یا معنوی اولسادا بیلمک   ینه بیلمه مکدن یاخشی دیر، بیشک!
بیراُووجّ تور پاقدیر روحسوز بیر بدن   علم سیز بیرروحسا کولک دیرهمن
بیلیک او یاقلیقدیر، بیلمه مک یوخو   او، سنی گیزله در، آشکارائدر بو
بیلن روح کیمسه ایله اولارسایولداش   بدن له گؤیلره اوچار او بیر باش
بوانگین گؤیلرین سیّرلرینی بیز   درک ائده بیلمه ریک، بیل که علم سیز
علم ایله سولاردا اوزه‌ر گمی لر   هم علمین گوجوایله گمی دوزه لر
علم ایله دوست اولسان بودنیاداسن   سودان کمی سیزده گئچه بیله‌رسن
بیلن ایت آرتیق دیرنادان اؤکوزدن   کچیشدیر شهرده کندی بواوزدن
انسانی سست، تنبل ائدر جهالت   بیلیک قوّه وئره‌ر، همده جسارت
گؤیلرین حرکت ائتمه سی ده بیر   علم ایله دگیل سه، بس نه ئیلن دیر؟!
گؤردوگون بوقدر ایشلر، پشه‌لر   علم دن، فکردن دوغمامیش مگر؟!
بیلیک انسانلاری اوجالدار آیا   نادانلیق کورایده‌ر سالارقو یو یا
علم ایله آچارسا اورک گؤزونو   بیل که، یاردانا توتار اوزونو
بیرکس اوزعلمینه اینانسا اگر   آمالی، عملی دائم یوکسله‌ر
غمله جوت یاشایار بیلیک سیزانسان   کلمی نیله یَرْاَتْ سیز بیرقازان؟!
سانکه چوُر— چوُب یانار قیز یش سانادان   یانار، آلولانار کول اولارهمان
دلی نین بیلیگی اولماز بی زیان   الیندن یاخشی ایش گلمز بیرزامان
عالمین دولتی صونسوزدور، گرچک   توکنمز، محو اولماز قیامته تک
آپارا بیلمزلر علمی اوغرولار   نه اجل او ستونه بیرکولگه سالار
اونومحوایتمگی باجارمازامان   نه ده سئل دن اونایتر بیرزیان

بیلیک اؤزلوگونده قیز یلابندر نه قدر گهنلسه اولارتازه تر
علم دیرنفسی ده خیره چاقیران بس علم بوندان آرتیق نیلر، ای انسان!
علمده هرشئ ده‌ن واجبدیر بی شک انسان اوزذاتینی تانیسین گرک

بوکتابین مضمونو حقیّنده

بوکتاب اولیاء کتابیدیر باخ! اولماز شهرت بیلیب شهره آپارماق
بوالوان ناخیشلی کتابدا اولار جنّت، جهنمیّن یولوآشکار
دونه‌نین، بوگونون، صاباحین سؤزو بونئیچه بیت ده یاز یلدی دوزو
یاخشی نین صفتی، یامانین اوزو اوغرونون حیله‌سی، دوغرونون سؤزو
بیرسئوز آرتیرمادان یاز یلدی بیر-بیر توتولماق بیلمه ین بیرآی کیمی دیر
خیالین محصولودگیل او، هیهات اونو گتیرمیشدیر دینایا حیات
نفس اوچون چوخ خیر وئره‌ر بواثر اونوکیم اوخوسامقصده یتر
آدینی «جمشیدین جامی» قویدوم من وارلیقین تصویر ین اوندا گؤره رسن
اگر کیم ایسته سه دنیانی گؤرمک کؤنلو ایسته ینی بورد اگؤره جک
اوردان بیله رسن که، اوشاه‌هاردادیر منزلی، مکانی نه دیار دادیر
شاهین دشمن لری سنیرلارنه ده‌ن؟ سرخوش نیه یاتیر اونوبیلرسن
بوائو بوقاپیا کیم تاپدی آچار؟ بوائوده اولانی کیم گؤردوآشکار
آددان آدلا نانانه قدر یولدور؟ طلسمدن خزنه‌یه نه قدر اولور؟
مطلقی نسبی دن آیرد ایدرسن اگری یولداندونوب دوزله گدرسن
سنی آزدیرماق چون دیو تاپمازمجال هم آتماز قویویا پالتارینی هال[1]
گیزلی حیله لردن اولارسان اوزاق اولمازسان حنفی قوموندان ایراق
آداملیق نه‌ده دیراو، دِیَر، اینان نه دیر، نه دیئمکدیر انسانلیق، انسان
او یونجاق أیله مزسنی هر آلجاق کیمسه دئمزسنه آزقین وآخماق
مالین اوغرولاردان آماندا اولار علم ائدر کونلوندن شبهه‌نی کنار
آچار گؤزلرینی فکر قارتالین یر گؤیو تیتره در روحون، خیالین
صاقنیا، صولونا کجمز هر نادان سن یاخشی بیلرسن اؤز یرینْ اینان
سنین عبرت گؤزون آچیلیر، بی شک، باشقا ناخیشلاری ردّ ائدر اورک

۱ــ آل

گورسن که یارامیرمنی عفوائله — اَللّه دان خواجه‌یه خوشبختلیک دیله
سن الده ائدرسن بئیله بیر ظفر — اونـدا اوحـدی ده ثـوابـا یـتـر

کتابین بولمه‌لری

سئو ینجله قطع ائتدیم دونن گئجه من — قوی بیر مجلس قوروم بوجام ایله‌شن
ائوده سرخوش اولدو بومئی دن اورک — چول دِدِی، دالینجادوشدوم کولک تک
صحرا یاچاتاندا اوتوردوق شادان — جام دولدور، قدحلر باشلادی دوران
بوباده تندایدی، آدام یخاندی — اونون چون اوّل دن حساب باشلاندی
کیمی ایله ایچه سن، هاردا، نه قدر؟ — مست اولسان تاپاسان یولو بیرتَهَرْ
مندن پرده لی لیک اولاندا اوزاق — من قایدا— قانوندان قالدیردیم بایراق
اونو باشلا نقیجدان بُولدوم اوچ دوره — دِدِیم، قوی ایچنلر دوشمه سین جوّره
انسان ایلک دوّره دن سئو ینج، نورتاپار — غفلت یوخو سونوگوزلردن قاپار
باشی سوز— صحبته باشلار بوزمان — قارشیندا دایانار ینی بیرجهان
بوردا یول تاپارسان امتحانلارا — گوزوندن پرده لر گدر کنارا
اوچونجو دوره‌نی نوش ائدن زمان — عقلین آگاه اولار هرسرّه هرآن
یاخشی باشاورسان بواوچ دوره‌نی — بوحالت منزله چاتدیرارسنی

بیر ینجی فصل

یارادیلیشین باشلانقیجی

سحر دیر، ای حکیم، خبروئر، گؤرک سؤیله نئجه کئچدی او یردن اورک
بوگلمک نه چین دیر، بیرایله عیان نه دیر بواوزاقلیق، نه دیر بوهجران؟!
بیلک اوّلینی بوایشین مگر او یره نک دینانین سرّ یندان خبر
ممکن دورعیانی بیلمک بونلاری اگر بیلمیرسن سه، قولاق آس باری
بوایلکین قسمتین، اؤزون یاخشی باخ! اساسی وارلیقلا یوخلو قدور آنجاق
بووارلیق هئچ[1] لیگه دوشه رسه اگر ممکن دور، تور پاقدان دگیل می مگر؟
هئیچ لیک بیل مه ییرسه اگر او وجود بئله اولمالیدیرایستمه ثبوت[2]
واجب الوجود دور، قادر، قدیم، تک او بیلمزنه؟ نئجه؟ یوخوو یمک
اودور جهتلردن خارج هر زمان جهت سیز، سبب سیزکچمه اوذاتدان
بوتون عقله باتان، باتمایان نه وار آللهین ذاتیدیراونلاردان کنار
او بوتون بونلاردان اوستوندور آزاد کرمله دولدور موش دنیانی اوذات
ایسته دی تجلّی، ذاتین گؤسترمک اونوردور پارلادی نورو گونش تک
ذاتی کائناتا اولدو پادشاه اولدو یاخشلیقار حمتی پناه
یارادان گوجونواتمک چون آشکار بدن، جان، صورتی ائتدی پدیدار
هر شئی ئین اوّلی، صونو اولونجا اؤزونون اوّلی، صونو یوخ آمّا
او، اؤز قدرتینی حسّ ائتدی مگر دؤنوب، کمالینا سالدی بیرنظر
عقل کلّ یاراندی بوبیر باخیشدان اونو عقل گؤرجک، دیز چؤکدو همان
نفس کلّ یاراندی هم بونظردن اؤزو بیه نیلدی، بوبیه نمکدن
اوچونجو حمله ده نفس آچدی شهپر اولدوا یکی فرده اوچونجو جوهر

۱ــ هئچ لیک ــ فنا.

۲ــ ترک دیلینده: اضطراراً دال وت قافیه اولابیلر

بواوچدن اوچ اولچواولدو آشکار   گؤیلرین وارلیقی اولدو پدیدار
نفس اؤز ـ اؤزونه باخدی که، دوزو   گؤرسون تانری کیمدیر کیمدیراو، اؤزو
یاراندی عقل و نفس، بیرده که، فلک   دانیشماق اوُیرندی چرخ هم أیشتمک
صونرا دوقّقوز فلک اولدو برقرار   چونکه حکمت وئردی بوامره قرار
صونرادا یاراندی سکّیز کاشانه   یدّی شاه گؤروندو اون ایکی خانه
بواغورلورخشین بئلین ده مدام   ایشیق پایلا یارلار اونلار بی آرام
یومشاق خاصیتلی، ایتی قاچارلار   هره بیر پرده ده عالم آچارلار
چرخ دوره باشلادی اولاراق حیران   یر نورا بو یاندی، یاراندی زمان
هم ده دؤرت فَصِلَهْ بولوند و عالم   یدّی خط چکیلدی یرده ده بودم
یدّی اقلیم اؤزو بوردان دوزه‌لدی   هره بیر اولدوزا پیمانه گلدی
گئجه ـ گوندوز اولان بودولانمادان   اولدوزلار ظفر چون آلدیلار فرمان
صونرا دابونلار دان یاراندی دورت شئی   گون دوغان، گون باتان، گُونَیْ و قُوزَیْ
دوره با شلایاندان ایلک دفعه فلک   دؤرد عنصر یاراندی هره سی تک تک
تور پاق، اود، سو، هواسنده دیر بونلار   حیاتا، اؤلومه سببدیر اونلار
ال ـ اله وئره رک دؤرد عنصر اؤزو   مشهور اوچ مولودو یاراتدی، دوزو
سن بواوچ مولود و یاخشی دوشون، قان   بیل اونلار معدن دیر، بیتگی دیر، حیوان
معدنین اوستونو اؤرتدوسه تور پاق   بیتگی لرتور پاقدان گؤیردیلر، باق
تور پاقدا، هوادا، سودا حیوانلار   اللّهین امری ایله گزه‌ر بیقرار
بواوچ، دؤرد عنصره تابع سه اگر   اونادا حاکم دیر یدّی قات گؤیلر
چرخ نفسه محتاجدیر، نفس ایسه عقله   گدیر وحدته دک بوقاید ابئله
بئله فیرلا نساداونون هر بیری   وحدته چاتاندا قاچارلارگری
روحوجوت اولانلار عقل له، البت   نفسین گزمه گینه دئدی طبیعت
طبع ایله، مزاجین بیرلیگی آشکار   ائدیر ترکیب لرله نقشلر اظهار
ایندی سن جور به جور ناخیش گؤردوگون   طبع ایله مزاج دان دوزه لمیش بوتون

زمانین ایشلری یاراتدی بیردن
بودوقّوز مزاجی اودؤرد عنصردن

اوج موجودون سیرا ایله آشکارا چیخماسی

گونش فلک لرله بیرخیلی زامان دولاندی باشینایرین دورمادان
قیزدیردی نور یله صو یو، تور پاقی اودلاصو، تور پاقین اولدوقوناقی
بوزامان یوکسلدی، باخ ایکی بخار گؤیده ایکی روح تک اوچدولار اونلار
تور پاقدان اولان روح آغیر، غبارلی صورو حو لطیف دی اوجا ، وقارلی
صورو حو معدن ده یوا سالاراق اولدو اوزامانین حکم ایله دوستاق
گون اونو قیز دیردی حرارتی ایله صالدی اضطرابه حرکتی ایله
یوگسلیب صواولدو، دامدی آن به آن یرده ایستی له نیب، چالخاندی یامان
دائما یوکسلیب، هم انمگ ایله گاه مایع، گاه داکه، صُلبْ اولدو بئله
مطلق روح آد وئیردی اونا بیردسته یاغ و جیوه دئدی بیرنئیچه کس ده
یرر وحو، معلومدور، توستو سوزاولماز اوندا آغیر لیقدا گؤرونور بیرآز
اونو بیرمعدنده ائیله دی توسداق مدام حرکتله هی قورخو داراق
حرکت ایچینده اونو ساخلادی چیخماق یوللارینی محکم باغلادی
کئچدی بوقایدا ایله بیرخیلی زامان معدن ده گوگرد ده یاراندی اوندان
نفس آدلاندیر دیلار اونو قدیملر حرمت بسله دیلر اوناحکیم لر
اولدوروحلا نفسین سرّلری آشکار معدن غباری ایله بیرلشدی اونلار
روح، بدن، بیرده نفس چیخدی میدانا یاراندی تور پاقدان بئله کارخانا
معدن ده ایستیدن ینه بوزامان قیزدی بواوچ جزوون ارکانی یامان
مسکن آزاد اولدو یرسه دار یسقال اُونَمْ بودوگونوار یتدی در حال
بواوچ بیر- بیر ینه قووشان زامان دوستلوق ائیله یرکن، باغلارکن پیمان
چکیسی، مقداری اولسا برابر جانی زلال اولار. بدنی صاف، تر
اوصوچور یلرسه بیرداشا اگر وقت اوتر، تدریجاً قیز یلا دونه ر
جیوه آغیر اولساچکی ده بیرآز گموشه چور یلراو، قیز یل اولماز
بیرچکی، اولچوده بیرایکی بخار توزلاقار یش دیقدا درحال قارالار
یارانان جسم اؤزو آدلانار دمیر اونون یارانماسی اوزون مدّت دیر
ظلمتدن ایشقادوشسه لر اگر اولچوده، چکی ده اوزاق دوشسه لر
هرمس قایداسیلابوقار یشیقدان قالای، مس، قورقوشون تؤره نه رهمان
زی لر، ترش لار، دوزلار بونلاردان نه وار بوترکیب، تأثیر ده ن تؤره نمیش اونلار

باشقا اولچولرله، بیرله‌ش سه‌لر، بیل باشقانتیجه لـــراولاجاق حاصل
دوز دور خـزنه ایلـه دولـودور تور پاق اونلارا خلق زحمت چکمه میش آنجاق
یراینجی لری نین اصلی بیگمان سؤز سوز عبارتدیر بوایکی روحدان
ایستر یوکسک اولسون بونلار یا آلچاق چرخ اولدوزلار یندان دوغموشلار آنجاق
بونلاردان قیز یلی دوغموش قیزل گون آی دا آناسی دیر، دوزو، گوموشون
میسه آتازهره، دمیره بهرام بونلار نور آلیرلار اونلاردان مدام
قالایامشتری، جیوه یه ده تیر قورقوشوناز حل گؤستریر تأثیر

بیتگی لرین وآقاجلارین یارانماسی

ائله که دورد عنصر محکم سار یشدی تمام بیر– بیر ینه اونلار قار یشدی
گؤیه‌رن نفس اولدوتابع اونلارا اوزتوتدواونلاراگده‌ن یول لارا
نفس اوز بساطینی ائله که قوردو سکّیز کس اوْنون‌ده خدمتده دوردو
جاذبه قوّه‌سی، دفع قدرتی هضم ائتمک قوّه سی پرهیز قوّتی
گؤیرمک، تؤرتمک، غیدالانماق وار عکس ائتمک گوجوایله بیرلشدی بونلار
ماهر بیرر سّام تک طبیعت، دوزو بوایکی بو یا یلاچکدی مین اوزو
رنگارنگ یاسمن، گولدن اولدودار تپه لر، دره لر، چول لر، صحرالار
بیتگی لرگؤیردی، باشی اوجالدی سارالدی، صونرا دا اوتخوم سالدی
اوزامان کچد یکجه محوا ولساا گر یر ینده تزه سی بیتیب گؤیه‌رر
آرتیب چوخالد یقچا بوبیر لشمه لر آقاجلار بوی آتدی، آچدی چیچک لر
بؤیودو، چوخالدی نوع– نوع آقاجلار بعضی بارسیز اولدو، بعضی وئردی بار
کؤکوندن سوایچدی قولو– بداغی اوزاندی، اِنْ لندی، شو یو، یار پاغی
کؤکو بوتور پاقدان آلیب سوایچدی آنجاق بداغیندا میوه یتیشدی
قالخان دوزلده رک، او یار پاقلاردان قورودو بار ینی، یاقیشدان، قاردان
ایر یچه بیتدیلر بار سیز اولانلار کسیلیب کوموره چور یلدی اونلار
بُداعی میوه ایله یوکلنمیش اولان قوروندو تیکاندان، داشدان هرزامان
بسلندی، شهرتی گؤیه اوجالدی باغ باغچا ایچینده یوکسک آدآلدی
اونون قسمتینه بودوشدو بهر او، یابیر یمْ اولدو، درمان یا زهر

حیوانلارین یارانماسی

ینه دورد عنصرون مجاز ینِدا، باخ — قدرت و تعادل ایکی قات اولجاق
اراده قوّتی، هم حس قوّتی — بیتگی نین روحونا و یْردی قدرتی
بوایکی جسمه روح گوج وئرن زامان — اوحیات آتینا آتلاندی همان
گزدی صاقی‌ـ صولو، بیر بساط قوردو — یدی بیتگی لردن، یاتدی ودوردو
بووقت ارکک، دیشی اولدو آشکار — دیشی یه ارکک لرمفتون اولدولار
ائله که، ارکک له دیشی گؤروشدو — اونلار یاتیب، دورماق فکر ینه دوشدو
دولدور دودنیائی تؤره‌مه لری — توتدولار چول، چمن، داغ، دره‌لری

انسان جنسینین یارانماسی

بوایکی روحون دا علاقه‌سی هم — آرتیب چوخالدیقجا، اولدوقجامحکم
بیلیجی نفس اوناباغلا ندی قلباً — نورکولگه‌نی باسدی بورادا حکماً
بوندان دا دنیا دایاراندی انسان — قامتی دوزا ولدو باشدان— بینادان
بدنی باغلاندی روحا، عاقیلا — قویمادی روح صُونه، بدن داقیلا
او، علمه، صنعته بیرصا حبکاردیر — چونکه بیربدنین اوچ روحوواردیر
انسان وجودونون اصلی بیگمان — بیتگی و حیواندان تؤره‌نمیش همان
یُمک لردوزه لدراوندان انسلانلار — اونلاری ییئه ره‌ک بؤ یو یور اونلار
اوغذا بدن ده گئندر هر یانا — ایستی دن هضم اولوب چور یلرقانا
صونرا بوایشلردن کئچه‌ر بیرقدر — همین قان بدنده روحلان بیرله‌شر
مزاج عادی حالدا اولان زَماندا — جیوه تک آغ رنگه دوشه‌ر او قانْدا
بونا تُخوم دِییر انسانلار، دوزو — بیرچوخ عنصر لردن یارانیر اؤزو
او، بئل سوموگنده چوخا لیب آرتار — اونون دابدن له بیرنسبتی وار
بئله دِشیلمه میش بیراینجی همان — خلوت ده تاپینا توش اولان زَمان
بیرلیکده تاي ایله گؤسترر هنر — تاگدر رحیمین آغز ینا قدر
قادنین سوایله قار یشار بوآن — یول تاپار رحیمه بیر باشا اوردان
یدّی اولدوز بوواخت ایشه باشلایار — گئیدیرر اگنینه ادب دن پالتار
آلارلار دوره‌یه اونو اورادا — چور یلیب قان اولار، نهایت، اودا
چرخ اونون باقینی محکم باغلایار — اودا اؤز یر ینده برک توتارقرار

برنجی آی اونا زحل اولار یار
همان اودار یسقال اوشاقلیقداقان
هنرمیدا نیندا آددیم آتانلار
بوزامان قوّتلی اولسازحل باخ!
یدّی سیّاره نین هر بیری بیٔله
ایکنجی آی اولجاق گله‌ر مشتری
قرمزی دون گئیه‌ر اوداجگر تک
گلرا وشاقلیقا هوا، حرارت
حکیم لر، بیلن لرقایدا—قانونو
دگمه سه اوچونجو آیدا بیرز یان
اولار کمکچیسی سَهمِلِنْ بهرام
اساس عضولری بدنین بوآن
ولدبوحالته چاتارسا اگر
گونشین گوجوایله دُوردونجوآیدا
گوجو، موجود لوقوا اولار آشکار
بوزامان قار یندا تر په نرآنجاق
زهره کشیک چکر بشینجی آیدا
آلتینجی آییندا آچیب قوینونو
دوزه لرآغز یندادیلی بوزامان
یدّینجی آییندا باخار آی اوْزو
بوآین باشیندا گلسه جهانا
سکّیز ینجي آیداینه ال به ال
بووقت دوغولارسا آنادان اگر
دوقوز ونجوآیدا گله‌ر مشتری
خوش طالع بوبندین آچاری اولار
باشینی آشاقی دوْنده‌ره رآز— آز
بیرمدّت دارلیقلا اولدوسایولداش
اوشاق دارلیق چکدی، آناوئردی قان

ادبله— ارکانلا خدمتده دورار
شکلینی، رنگینی دگیشه رهرآن
بوسو یا بیلیک له «نطفه» آدقو یار
عقلّی، بیلیک لی اولا جاق اوشاق
خدمتده دایانار بیر مقصدایله
اولار کمک چیسي، دوستو، یاوری
ینی بیررنگ اولار او، دگیشه‌رک
یونگول بیرتر په نیش، خوش بیرحرکت
«ولد» چاغیر یرلار بوزامان اونو
او، اوزاق اولار ساهر بیر بلادان
آلار اختیاری الینه تمام
باشقا عضولرله باغلایار پیمان
بوواختدان آدینا «جنین» دِیَرلَرْ
اوز، بدن چیزگیسی گوْرونه‌ر اوندا
همده بدنینده روح توتار قرار
اونا بیلجی لر دِیَرلر «اوشاق»
باشیندا توک بیتر، گده‌ر بوقایدا
عطار دحمایه‌ایَنلَه یه‌ر اونو
یئتیشه‌ر کمالا هر عضو و عیان
آی کیمی پارلایار یاناقی، اوزو
یاشایار، بیرز یان توخونماز اونا
دورار قوللو قوندا ینی ده‌ن زحل
یاشاماز، حیاتی تز صونا یته‌ر
اولار بوقور خولو یولدا یاوری
اوشاق داگوج، قوّت اولار آشکار
قورتار یرعذابدان، ذلّت ده قالماز
اوْزو یونگول اولدو، آناقارنی داش
یوردو بیر— بیر ینی اونلارلاپ یامان

اوزو دیزلر ینده ال اوزده اوشاق   آنانی اینجیتدی اوتوروب– دورماق
یمگی– ایچمکی آنجاق اولدوقان   خبر سیز یاشادی تمام دنیادان
خیلاص اولاندادا بوبندن البت   اونا أوزوئره جک بیر باشقامحنت

انسانین دوغومدان صونرا عمرونون آخرینا قدرکی ماجرالاری

ایسلک گوندن آغلایب ها رای چکه جک   دایه آختاراجاق، سودایسته یه جک
گاه بشیک گؤره جک گاهدا که قوجاق   گاه از وای اوداجاق، گاه دابال آنجاق
ائله که، قورتارار بشیک دورونو   باشقا بیر شرایط آلار اوُستونو
قورخاراود دان، صودان، آغلار هر زامان   یاتیب دورما غینی اونودار انسان
ائله که صاق– صولوا و آنلایا جاق   هرشئی بیلمه گه اوجان آتا جاق.
اوزاق اولما یا جاق اوچ وضعیّتدن   هر اوجو آیر یلماز دؤرد اذیتّدن
یا مکتبه قویار آتا و آنا   معلّم، علم، ادب اوئیرتسین اونا
بورادا آغلایار، چیر پینار ینه   ایلانین، سیچانین دوشه رالینه
نهایت بیرفقیه بیر عالم اولار   نئچه خانقاهدا او مسکن سالار
دوشونوب هفته نین آینْ خرجنیی   کدرلر، غم لره سالار قلبینی
وقفین چؤره گینی محتاجدان دانار   وئریب با شقاسینا او، دوست قازانار.
صونرا داها میا درس دِیَرْ تمام   یا شَهَرَهْ خطیب، یا اولارا مام
یا داردْ اولاراق گدیب اون ساتار   حیله یه، کلگه، مکره‌ال آتار
آز چاتار مقصده بونلاردان بیری   چونکه خیردا چیلیق اولوب ایشلری
هرکسین باشیندا اولماساهوس   معنی گوهرینه اولماز مُلتمس
یادا بیردکاندا گدیب او تورار   کؤنلونه، بینینه بوحال اودوورار
بیر صنعت بیر پشه اوُیرنمک اوچون   آرشین دان، قیچی دن آد چکه‌رهرگون
یمگی پیس اولار، روحو غم چکر   چؤرک و سو یونو گئج ییب– ایچر
کیشیلیک حدّینه کلیب چاتاندا   قیزار، سو یوقلوقو ترک ایدر اوندا
بینی یللی اولار، باشی بوش اولار   او حدِّ بلوغا چاتار، آشکار
آج گؤزلوگ الینده اولاجاق دوستاق   نه قدر وئرسن ده او، دو یمو یا جاق
آتادان، آنادان او یود أشیتمز   بیلیگه، صنعته هوس گؤسترمز
محو ائدر قیزیلی وارسانه قدر   صونرادا یول آزیب اوغورلوق ائدر

سرخوش، آیق اولسون گیزلی آشکار — الینه کئچنی چالیب آپارار
چو خونون گونونو ایله یرقارا — آخردا اؤزوده چکلییر دارا
محو اولار دنیادا یوز بیله لری — نهایت یتیشر بیرهنروری
بخت اونا کمچکی اولار سا اگر — آد- سان قازاناراق حرمته یته ر
یاحُرمت صاحبی بیر خواجه اولار — یا شهرت قازانار، باشی اوجالار
یا بیرحاکم اولار عدالت قورار — یاوزیر، الیندن اولکه اودلانار
ائدیب راحت لیقی اُوزونه حرام — عذا با قاتلا شار هر سحرآخشام
او، حاضردا یا نار یِللَرٌ اؤزونو — آلار اؤز قو ینونا غم- کدر اونو
یوکسلیش اوغروندا هر شیئی ائدر — کونلو سعادتله قهو ملوق دیلر
اوشاهدان، وز یردن گؤرر مذمت — تا او خو هدفه دَگه نهایت
عملی یاندیرار بیر نئجه چراغ — دگیرمان سالدیرار، بیر نئچه ائو، باغ
بیر نئچه آت آلیب طو یله یه سالار — بیر گوزل اوز لوده ن او مراد آلار
توتار اتگیندن اونلار ین غمی — طمع له آج گؤز لوک اولار همدمی
آر پا- سامان غمی، پالتار محنتی — کند خرجی، ائو خرجی، یول اذیّتی
ایشچی نین چؤره گی ، مال- داوار حقّی — قاپیچی نین مزدو، چالو ادار حقّی
آه- اوف ایلمه سی قاچار سانوکر — فر یاد قو پار ماسی مال اُولسه اگر
دشمن لرهَیْ ا ونا ائدرپا خیل لیق — دوستلارامالی ایچون ائدر یاخین لیق
یوزانسان یوکونو دالینا آلار — جهنّم او دونوٌ جاینا جالار
اونا قارقیش ایذر قلباً مظلوملار — عقلنی دانارلار جاندان محکوملار
هر یاندان کؤنلونه اوزانار قارماق — قاچار گؤزلر یندن یوخودا اوزاق
ایل لرله چالیشیر اونون بونون چون — تا که مشغول اولسون اوزو ایله بیرگون
شادلیقلا اوتورا بیلمز بیرجه آن — اؤلوم، آخرت ده چیخار یادیندان
منصب اوزحالیندان چیخارار اونو — دنیا محبّتی آلار هوشونو
گئجه لی، گوندوز لوقی ییلار گؤزو — گؤزوگؤر دوگونه بوزاردار اؤزو
غافلدیر بیملیر که، آگاه اولانلار — بیردن اولدو رورلر، ایسته سه اونلار
بو یولدا محوا ولار بوتو بیر جهان — تا چیخار ساحله بیری اونلار دان

سما جسملری نین وارلیق عالمینه تأثیری

کدر، غم ائوی دیر، بودنیا، سؤز یوخ! — راحت لیگی آزدیر، زحمتی نه چوخ

ایلک گوندن باشلا میش صون گنجه یه دک سنه غم وئرمک چون هَیْ پوسور فلک
صانما که، عبث دیر چرخین گردیشی نفسینی جلولا، دوشون بوایشی
هر نه یین جسمی وار، جانی جهاندا اونون بیر صورتی وارآسماندا
بوناکؤلگه صالیر او، بیرایشیق تک او، نورلایاشاییر بوکؤلگه، گرچک
اولسا یاخشی حالدا او ایشیق اگر بوکؤلگه سئوینجله، شن عمر سوره‌ر
اگر سست لوگ اولسابوندا آشکار اوندادا محکم لیک اولماز برقرار
او نورلا بوکؤلگه باغلیدیر تمام اونون گردشی ایله یاشاربو، مدام
اونوربوکؤلگه دن اولارسا اوزاق حیات بو وجود دان اولاجاق ایراق
بیز، گوُرن کیم له ر یک؟ هامی میزنه ثیک؟ اگر نوردئیلیک، دئمک کولگه ییک
اونون چون اوزاقسان کؤلگه تک اوندان نورا او یوشمورسان کؤلگه تک بیرآن
یاخین، لیق اوزاقلیق ا صلاً عینی دیر ها می میز کؤلگه ییک نورسا بیردیر، بیر
بیزیم قارشمیزدا نوراو لانلاردا کؤلگه تک هجرانادو چاردیر بوردا
یدّی اولدوز باخار او بئش حسّینه گاه زَهَرْ، گاه شَکَرْ یدیِرْ دَرْسنه
گناهدا، غربتده هر آخشام سحر سنی گاه قورو یار، گاه محوایدیرلر
لاجورد گؤیلر ین آلتدا بیرقدر بش رخشین صاحبی ایکی حکمدار
بیرلیکده یاش. قوروسو یوق، ایستی دیر ملایم رفتارلی گاهداایتی دیر
بو ائودن او ائوه کؤچمک له ینه بو و یران دنیادا قالخارمین فتنه
آی توتولسا دنیا بلایه اوغرار هر کولون آلتیندان بیر شعله قالخار
بوتون ارکک دیشی هرسحر آخشام بیری دیگر ینی ایزله‌یر مدام
ثابت لر مزاج دا گؤرونرسیّار گزمه ین گزه نین یرینی توتار
بیر یسی تنبل دیر، بیری چالیشقان بیر یسی قارادیر، بیری آل الوان
بوتون بو ثابت لرهمده سیّار لار اولار بیر بیری ایله همدم، یولداش، یار
خوشبخت خوشبخت ایله، نحس، نحس ایله بیرله شیب عینی رنگ آلار لار بئله
گزه رکن بیر یرده بیرله شن اونلار تؤره دردنیادا دورلو او یونلار
هر بیری بیر یِنیِ بلا تؤره در یادا قازاند یرار بیر یِنیّ ظفر
آی لاگون بیرله شیب آیر یلان دم ده غر یبه حال اولار بوتون عالم ده
یوکسک دن آشاغی اِنسه لر اگر فتنه دنیزلری طغیانا گلر
هم بوبؤلمه لرده گونش بیقرار اوندا اوچ یوز آتمیش گیزلی صفت وار

اونلار دان هر بیری تؤره درانگل   یادا بیر مشکلو آچیب ائدر حل
یرمنحوس بیر اولاق یارانمش ذیه   اولدوزلار آلمشیدیرا و نودوره یه
اوایتی گؤز لردن اوخلاردان آنجاق   بلادان قاچانلار خیلاص اولاجاق

یوکسک لرین علامت لری

یردن، دنیز لردن گؤیلر بیقرار   گونون ایستی سی ا یله قالدیر یر بخار
بخار آسمانی دولدوران زامان   گلله‌ر تلاطمه اودم آسمان
علم دن بهره سی اولانلار، گرجک   بیله بیر هوایا دِیَرْلر کولک
بو بخار تور پاقدا واردیر هر زمان   اوندان کنار دگیل انسان و حیوان
قیش دامسامه لر باغلی اولارلار   او دور توختاق اولار اوندا بوبخار
آنجاق بوزلاق دور و کچه رسه اگر   آچیلار ینی دن اومسامه لر
اوچ یره بولونر یرده کی بخار   گاه صاقا، گاه صولا گرز کن اونلار
حرکت ائدنده اوتلار دورمار دان   یر بیر حصاراولار اونلارا همان
آلار قارشیسینی یولو کسه ره ک   بوزامان زلزله باش وئرر گرجک
یرین دامار ینا یول تاپسااونلار   معدن ایستی اولوب، یاش اولسابخار
یوکسلیب آلچالیب چور یله رصو یا   معدنه، قیز یلا او، اولار مایا
بخارین گؤیلره قالخانی، یوکسک   بیلن لر بوایشه ائتمیر شبهه، شک
گدیب زمهریرده توتا جاق قرار   یا گؤیون او دونا اولا جاق دوچار
جسمین بوندان باشقا یولو یوخ، اینان   اودور کنار اولماز او، ایکی حالدان
یااودار است گلیب بیر شهاب اولار   یاگؤیده بولود، صو، دولو یاقیش، قار
بولو دون ایچینه یل دوشسه اگر   اونون وارلیقینا چاخنا شما دوشر
ایله که چار پیشار بولودلا کولک   گؤیلری بورو یر ایلدیر یم، شیمشک
کولک لر بولود و دِشَرْسه اگر   گؤیدن ایلدیر مین سسی یوکسله ر
بولو ددان آیر یلان هردامجی بیر باخ!   صولا را چؤر یلمیش بخارد یر آنجاق
صو یوق فصل لرده اوصوا ولارقار!   ایستی فصل لرده یاقیش تک یاقاد
گؤیلر ین دنیا دا چوخ ایشلری وار   گؤیدن دیر بو یرده چوخ شئی یادگار
علم دن بهره‌سی اولان هرآدم   بو یول لادرک‌ایده رهر شیئِ تمام

تمیز نفسین خاصّه لری و بدن عضولری‌نین حرکت علامتلری

بونو یاخشی بیله ر هر آنلایان کس — دیلسیز بیر ناطق دیر بودنیادا نفس
دیلین دانیشما سی گؤزون گؤرمه سی — آیاقین یر یشه کؤنول وئرمه سی
ائشیتمک حس اتیمک ای له ییب بیلمک — فکر ین قا نادی ایله گؤیه یوکسلمک
هامیسی بو نفسین فیضیند ندیر باخ — اودو ر یول گؤسترن اونلارا آنجاق
حسّی ایله، دو یغویلا گؤرر گؤزلری — رمزدیر، ایها مدیر بوتون سئوزلری
بیر گؤر، مهربان دیر سنه نه قدر — هر گون مین دیل ایله اوتعلیم وئرر
یاخشینی — یامانی سچمک چون هر آن — او یول لار گؤسته رر سنه یوز یاندان
تالا یق ائد ینجه اؤزونه سنی — چکمز اوزه ر یندن نور کؤلگه سنی
نور و بد نیند. اولار بیر ملک — آلنیندا اولانی خبر و ئره جک
هر تر په نن دامارا و نون دیلی دیر — هرچکلیلن نفس اونون الی دیر
باشین تر په نرسه چاتارسان مالا — آیاق تر په ننده چیخارسان یولا
صاق گؤزون آتارساسئو ینه جک سن — آزاد لیق خبری آلار سان بیردن
جفا یا دوشه رسن صول گؤز سُیرة سه — یادشمن دانیشیردالینجا نه سه
هرعضو آتما سنین بیر سببی وار — هر بیری بیرایشه دلیل دیرا ونلار
نبضین ، دامار ین داورما سی بئله — باغلی دیر بحرانلار، عذابلارایله
نبض توختاق وورورسا، ضعیف سن گرچک — یا باشقا هوایا دوشموسن، دئمک
غافل بیر حادثه باش وئرسه اگر — اوسنه خسته لیک توره ده بیله ر
معرفت اهلی نین یایندا، دوزو — ممکن دور شرح ائتمک بیله بیر سؤز و
بیلیر باشدان باشا هرسرّی اونلار — قولاق آس نه دییر واقف اولانلار
اونلار گاه دانیشار گاه قولاق آسار — دیلسینر سنین او چون چوخ سیرلار آچار
بوردا سهو اتسن ده سن ورق ورق — اونلار سهوائتمز لر. دیمز لرناحق
هر بدن عضو ونون بیرحالتی وار — بیلن لر او نلار لا چوخ سیرلار آچار
اگری برون ایله، خاللی گؤزاینان — حیله گر اولماقی گؤستر یر همان
بورون اوز شکلی ایله دیک اولسا اگر — اوکس مغرور اولار، اوجالیق سئوره
اوزون بو یون، ساققال، بیرده بوی، آیاق — بوسایاق آداملار اولورلا آخماق
بئله بیر کار خانا هرآخشام سحر — ایشله ییرسن ایسه غافل، بیخبر
سنه اوزوره رسه بئله بیر بلا — البتّه اولارسان درده مبتلا

دنیادا حق– حساب واردِیَنْ کیمدیر؟   مکر ینه اعتبار آیْله‌یَنْ کیمدیر؟
سئو ینمه بش گونلوک دنیا داناحق   عذاب غم چکمک‌دن اولماز یاشاماق
سنی بودنیا یاگؤند یر یب لرکه،   بوتون نه لازمدیر هم وئر یب لرکه،
تاسن بیراونلارا نظر سالاسان   صونرا ایشلر ینه چاره قیلاسان
سرّلری آنلایان زیرک انسالار   هرسرّی درک ائدیب آگاه اولانلار
تئز بوآرالیقدان اولدولار کنار   گئدیب کاهالاردایورد سالدی اونلار
سن دین ده، عدل‌ده اولسان کیخسرو   حکمتده، بیلیک ده بیر ناصرخسرو
اگرال اوزمه سن ایران ملکوندن   کاها بوجاغیندا قالا بیلمزسن
قبول ائتمه سن ده اگر بونلاری   اوایکی خسرودان درس اؤ یره‌ن باری
آنجاق او ئیر نمک‌له سن اوجالارسان   بیلیک له یوکسله‌ر دنیادا انسان
یوکسک آسمان تک اولاندا آدام   صورتی معنایا دونن ده تمام
نه تور پاق یولونو باغلایار، گرچک   نه ده‌کی یا خاندان یاپیشار فلک
چوخدان بوزنجیره أولساندا باغلی   دگیل بوباغلی لیق محکم، دایاقلی
ائله باغلانمیسان زمانه‌یه سن   هیچواخت بو پالچیقدان چیخا بیلمزسن
من بوماغارا دا باش اوجالتمیشام   بوردا یاشاییرام هرسحر– آخشام
بئله ماغاراداشن یاشایان کس   اوندان باشقاسینا ائدرمی هوس؟!

انسانین باشقایارانمیشلاردان شرفلی اولماسی حقّینده

سن هاردان اولارسان لازم اولان تک   سن که هئچ اؤزونه گلمیرسن گرچک؟!
سن بومعنی لره بیر دقّت یتیر   بلکه ده اوزونوتانیا سان بیر
بیله سن نه او چون دنیایا گلدین   هانسی زحمتلرله بئله یوکسدین
سن کیم سن؟نه چی سن؟یولون هاردادیر؟   امیدین، پناهین نه دیار دادیر؟
حقّین باشی باغلی کتابی سان سن   سن اونون باغینی آچ تلسمه دن
بلکه ده گؤره سن ایکی دنیانی   نئجه باغلامیشلار اونلار پیمانی
بورادا هرشئیِ یاز میشدیر اللّٰه   آز– چوخ بیر نقطه‌ده دوشمه‌یب واللّٰه
باخ! ای آچیق کتاب، تانی اؤزونو   او یُره‌ن هئچ اولماسا، میندن یوزونو
حِیف اؤز قدرینی بیلمیرسن آنجاق!   یوخساسن محتشم کس سن،یاخشی باخ!
آدین خلف، اؤزون خلیفه نسب   بوآد ور یلمه‌یب سنه بی سبب

سن سن حق ذاتنین آدی، عنوانی	قدسون طلسمی سن، أوزونوتانی
اوزونده درج ائدیب حقّی بدنین	حقّین مظهری دیر گوج— قوّن سنین
دنیانین سرّلاری سیمرغ تک اینان	بدنین قافپندا اولموشد ور پنهان
دوزایکی دنیا دان آرتیق هر توکون	سن ایکی دنیاسان کسیر سیز اؤزون
سنین مسکنین دیر اوجا آسمان	اؤرگین وارلیقا اولموش حکمران
بیرنئیچه روح، ملک، فکر و ئرسنه	گؤیلر ین حکمو ایله یولداشدیر سنه
بدنلهاِللهی بیر قبّه سن سن	لیکن پالتارد اسن، آگاه دگیلسن
گؤیلر بیر نقّاش تک قلم چکنده	ان گؤزل خط لری یاز میشدی سن ده
طلسم، گؤزتچیدیر بدنین یره	آیة الکرسی دیر، گنج دیر گؤیلره
خلقتین ان یوکسک نمونه سی سن	نییه سیز، نئجه سیز بیر یازی سان سن
بدنین خمیر ین او دور یوغوران	هم اودور حرفینی یازان بیگمان
پنجه ن ده آللهین ناخیشلاری وار	«یوخدور باشقا اَللّه» سن ده آشکار
باشین، ال— آیا قین، گوبه گین دن بیل	محمّد ین آدی اولموشدور حاصل
قامتین الف دیر، قاشلار ین ری دیر	گؤزلر ین صادو ضاد دگیل بس نه دیر؟!
طاو ظادیر بورنون، دیشلر ین سین، شین	ها ایسه لبین له آغز ین دیر سنین
گؤبه گین میم دیرسه عین، غین دیر قولاغ	بوندان قالانینی اؤزون بیل آنجاق
باشین، ایکی گؤزون آغز ین ایله سن	شیطانین شینینه حمله ائدیرسن
اونون دوز لتدیگی صورته، دِ، بیر	کیم نئجه دِیَرکه، پیس دوز لتمیشدیر
شیطانا اولمادی عقلین نورو یار	یوخصا او، سجده دن ائله مزدی عار
حقّین ایسته گیله دنیا یا گلدین	مژده یه، الهامالایق کسیلدین
سنه آتا اولدو عَقِلْ اوجادان	نفس ده آنا اولدو تا اوجالا سان
اولدوز لار، باجیلار، قارداشلار ین دیر	ملک، مالک آرخان یولداشلار ین دیر
آلهی عالمدن گلمیش عقلین، باخ!	حق درگاهیندا دیر نفسین ده آنجاق
سنینله یولداشدیر بوایکی ملک	اونلاری سن سایا آلمیرسان گرچک
ملک، روح سنینله، سن یوخودا سان	قَدرْ گئجه سی سن، غفلتدن او یان
بوفانی دنیادا خدمت ائدیرلر	دوققوز عَرَضْ ایله سنه بئش جوهر
جسمین دوردعنصردن یوغرولموشدور، باخ!	اوچ مولود آدیندان حصّه دیر آنجاق
سولار ستین اوچون یوک داشیاندیر	یل لر قاصدین دیر، سؤز آپاراندیر

سنه آش بیشیر یر مطبخ ده اود، باخ! بزه ییر سنین چون گونش باغچلدباغ
أئلـه قورومورکه، سنی دورد یاندان هرساده، مرّکب شئی دن قورخان سان
دنیانین مشکلون سن ائتدین آسان قورخدونَفَسیندن چوللرده حیوان
کولونگون آلتیندا داش مومادوندو گؤزونه دمیر ده سوتک گؤروندو
سو یدون در یسینی پلنگین، شیر ین قارتالـلار، دُورنا لاراولدواسیر ین
فیلی اُوسونلایب ا یدرسن اسیر ا رکک شیر بو ینونا سالارسان زنجیر
سنین دیر دنیادا گؤرونن نه‌وار سالدین باشلارنیا اُوسار وچیدار
حیوانلار بیتگی لر یمگین او چون! یرآلتدان چیخانلار بزه گین اوچون
عقلین گونش دیرسه، روحون آی، اینان علمین نوح گمیسی، جهلین سه طوفان
آسمان باشیندیر، عرش ده هوشوندور سنه الهام وئره ن حس‌لرده اوندور
خوش خولقون جنّتدیر، ملک صفتین یوکسک بیر قالادیر کرم، همّتین
پیس خولقون جهنّم، غضبین اوجاق حرصین، دلیلیگین اود— آلودور، باخ!
آغزنین، گؤزونون سو یو در یا لار ساچلار ین بیر مِئشه، گیزلی گزن وار
چیگینین، دالاقین، جگر ین داغلار باشقادره لرده، تپه لرده وار.
سوموک لر، عصبلر، عضله، دامار ات،خیر جمک ودری— باخ بوتون بونلار
داخل ده، خارج ده اوچ مینه قدر اعضاء تو پلانمیش دیر سنده سر بسر
صونرا سکیّز دنه بیتگی قوّه سی بیر عضوله بیر لشیب اونلار هره سی
وورسان بیر بیر ینه اونلاری، اینان دوزایگرمی دوردمین ایله یَرْ همان
دورور قوللوقداسنین، باخ، بونلار سنین حصار ینی اوجالدمیش اونلار
اولدوز لار لادو ققور فلک برابر قلبینده آسانجا یرلشه بیله‌ر
جان گزدی دنیانی آخصامادی، باخ گؤ یلری گزمکدن دو یمادی آنجاق
آتینی او ینادیب چاپسان اگر سن گؤ یلره گده رگ گری گله‌ر سن
سن ده دالقاندی فلک لرلای‌لای اولدوز لارگزدیلرهی آلای— آلای
هوشون بیر شهاب دیر، باشین آسمان زحل تک دوشونجن گو جلودور یامان
غضب ده، شوکت ده یاراندین بهرام زهره عشرتین چون یارانمیش تمام
جلالین، وقار ین بیل مشتری دیر شعر ینی، یاز ینی نظام لاییر تیر
گونش فرمان وئر یر، ایدیر سیاست آی دا بو یر وقونا ائده‌ر اطاعت
تور پاق دفینه لرد و لوخز ینه‌ن صولار داگمی نی ایشله دیر همن

باشیندا پیغمبر تاجی آشکار   اگنینده تمیز لیک کؤینه‌گی پالتار
گاه تخته چئخیر سان، گاه گؤرورسن دار   انسان بوقدرتله‌ها رادان اولار؟!
سن دئدین: «پالتاردامن دگیلم»، باخ!   «منم اللّهی» داسن دئدین آنجاق
سن گاه بیر معبودسان، گاه بیر کؤله سن   محمودون قولوسان، اؤزون بیله‌رسن
خواجه بوایشلردن گنْ گزیر تمام   سن بنده گؤرورسن بونلاری مدام
دنیادا هرشئی یه چاره ائتدین، باخ!   اؤلومه بیر چاره تاپمادین آنجاق
سنله یارادیلیش صونا یتیشیدی   سنله یرا وجالیب گؤیلری کئچدی
وارلیق حلقه‌سی‌نین ایکی اوجونو   سن اولدون باغلایان، بیل دوغروسونو
اونا چالیشیرسان ایندی دورما دان   قالخسین بوایکی لیک، تمام دنیادان
یاخشی‌که سرخوشام بوجاملا ایناان   اومین بیرآدینی ائدردیم بیان
آل ایچ بوشربتی که، صاف شربتدیر   بوقدر بیلمه گین لاپ کفایتدیر
اگر بوندان آرتیق ایکی سوز بیلسن   قورخورام سیچرایب «حقّم» دیه سن
هله لیک بونلاری بیل قایدا سینجا   صونرا قالانینین دوش آرخاسینجا

بعضی ایها ملی سرّلر

سن ده‌ن صورسالارکه، بوایکی جهان   دِئمیسن انسان دااولموشدور پنهان
توتاق، وئردین اوندان بیرنئچه نشان   بعضی فکرلرده ائیله دین بیان
بس نئچه مینلر له درمان و زهر   که، وئرمیرهیچ بیری بیرخیر و ضرر
معدن گوهرلری، اودوقفوز فلز   آشکاری، گیزلیسی آرتیق– اسکیک سیز
بوضعیف بدن ده هاردانادیر بؤیله   اگر بیلیرسن سه، دوزونو سؤیله
لازمدیر بوسؤزه دوز جواب وئرمک   یوحضا بومیدانی ترک أیتمک گرک
ممکن دوربونلاری بیان ائیله مک   بیلمک ایسته ینه عیان ائیله مک
حکیم لر بوسؤز ودئمیشلر آشکار   من اونلار دیه‌نی ائیدیرم تکرار
گیزلی خزینه واردنیادابئله   زحمته قاتلاشیب اونوکشف ائله
سن ده بوسرّلرین طورونا گئتجک   گل عشق نغمه سیله یول‌لان موسی تک
ایسته سن بوجلال گؤرونسون سانا   موسی نورونا باخ، خلیل اودونا
سنین خمیرین ده وارائله بیرداغ   داشی علاجی دیر هر دردین آنجاق
آدم گتیرمیشدیر جنتدن اونو   او، جانا گیتردی شیشین روحونو

اژدها نفسی اوندان بیرنشان — سِحرْ بازکندیری بیرتوکدور اوندان
اولیایقینی دوزدور اونولا — پیغمبرلرظنّی سست دور اونونلا
خضره، الیاساصو، اودور گؤسترن — اونونلانمر ودون آتشی گلشن
کیم بیله راونئجه اینجه دیر، دوزو — بونئجه رمزدیر؟ هاردادیر اؤزو؟!
گؤیلرین باشینا گئدیب یوکسله‌ر — مَلَکینْ بورنوندان اوچیخا بیله‌ر
بودوگون سنین چون دگیلدیرمحال — سن بیر اوزحالینا یاخشی نظرسال
الینی قوینوندان چیخارسان اگر — شعیب عصاسی تک ایلان دوزه‌لر
اگر قازان آسیب علمی بیشیرسن — بو یاقچی اولماقلا گونو اوته‌رسن
شرفده زمانین صاحبی سن سن — بدگمان اولورسان اؤزوندن نه ده‌ن؟!
کیچیک بیرداش گلدی بوکعبه‌یه باخ — یانیندازمزم ده اولدو بیربولاغ
داشی ایش دوزلدن، چاره ائدن دیر — زمزمی داش دَلَنْ داش اریدن دیر
داشیندا گوهرله دولموش حجره‌لر — نورآلار نوروندان اولکر هر سحر
بیر دیر اونون اوچون قیز یل قورقوشون — آی لاگون اونونده باش اگر اونون
قالخ بیر بوکعبه نین باشینا دولان — اونون معجز ونو آنلا، قیل بیان
صافلاشدیرروحونلا بدنی گؤیچک — بدن جان تک اولسون، جان دابدن تک،
بودوگون آچیلیب، حلّ اولسا، آشکار — زحلین ذروه سی منزلین اولار
عیسی تک بُو یئِره یتیشسن اگر — سنین بو یر وقونا برجیس باش اگر
بو یولدا چوخلاری محوا ولدولار، بس — دیر یلیک سو یوناچاتمادی هرکس
بوشوناد گیلدیر بوصُو، او یونجاق — بوشهرت مجازی دگیل، یاخشی باخ!
بوصو یون ایذینی ایتیره‌ن آدام — عمرونوتور پاقدا ایتیردی مدام
صوتک اوجوز یارین اولا— اولاسن — نه دن صودان اؤترو بئله اسیرسن
اونا چاتماقدیر ساسنین مرادین — امکان قاپیسینی نیه باغلادین
کؤنلونو نادانا وئرمه ای اوره‌ک — اوز اقلاش اونلاردان اوزدونده ره‌رک،
سهو یولا گتمه‌ین انبیا لاردیر — بوش فکره او یمایان اولیا لاردیر
اعتراف ایله ییراینانیر هرکس — بوسُوز، یئری— گوٌیو توتموشدور بیرسس
بئله بیر زهری اودسانسا اگر — بوتون موجود لاراچالارسان ظفر
هم آغدان، ساری دان وئره جک نشان — هم ایستی سو یوقدا اولاجاق درمان
دوردمین خسته لیگه، دردہ، شبهه سیز — داشلاعلاج ائتمک اولارتر— تمیز

اوابدی موجود ایسته سه اگر
تر یاق خییر وئرمز، زهرسه ضرر

کیچیک دنیا دیر سالقبین، آنجاق
سن بؤیوک دنیادان دوغولموسان، باخ!

بو اورتاعالمین خصلتی بودور
دنیانین اوچونجو صورتی بودور

چوخلاری باشینی وئردیسه ناحاق
بوندان دوز بیر جواب گوُرمه دیم آنجاق

اونون تاپیلماسی چتین اولسادا
بیلیجی یانیندا ممکن دوراودا

دنیا یاراتماقا قدرتی چاتان
«اوُلْ» امری آتینی چاپار، بیگمان

سن بوآختار یشا اُو یسان، هیچ زُمان
سلطنت اوستونه گوُلگه سالمازسان

بیله رسن وحدتین یولونو همان
بیله رسن نه اوچون قالخدیق یوخودان

داها بوندان آرتیق نه شاهلیق اولار
بودور سلطانلیقین صون حدّی، آشکار

خلقتین صونوسان، مخلوقا بزک
طاماحا، جیندیرا توتماق نه گرگ؟

تور پاقلا او ینا ما خز ینه ن واردیر
خسیس سن، چکدیگین بوش عذابلاردیر

سن بوکیچیک لیک له ایکی دنیاسان
بوقدر اؤزونو کیچیلتمه انسان

عقلین واردیرسا، بیرگل آچ گوُزونو
بوگوج، بوقدر تله بیر گوُر اوزونو

بوتون کائناتدا نه وارسا، اینان
یا ناقص، یا کامل، یاخشی، یا یامان

سن ده‌ها میسنین نشانی وار، باخ!
من بیرنئچه سینی سوُیله دیم آنجاق

بلکه آنلایاسان سن اوز قدر ینی
بیله سن، ادراکین، عقلین حدّینی

پاک لار ین سوُزونه وئره‌سن قولاغ
بادا وئرمیه سن عمرونو ناحاق

بودور نشانه‌سی، شانین، شرفین
باخ بودور معناسی هم «من عرفین»

سنین چون دنیادا چوخ چالیشمیشلار
غفلت پرده سینه بوکموشلر تکرار

اگر بو پرده‌نی اوزوندن آتسان
تمام آیدین لاشار اسرار بیگمان

بئله بیرگلزاردان میوه توپلاماق
ر یاضت یولوایله ممکن دور آنجاق

کیمسه ر یاضت سیز چاتماز بوحالا
انسان ر یاضتله چاتار وصالا

شهوت، حرص پرده‌سی توتموش گوُزونو
أو یادا بیلمزسن بئله اؤزونو

بوذاتین دگیل دیر، صفتلر یندیر
گونش سن بونلاردا ذرّه لر یندیر

سن که جسم دگیل سن، چوخ یاتما بئله
نه دن اولدوقونو تانی درک ائله

نادانلیق اوجوندان اولوبسان حیران
اؤزونو آلاهی تانیمایرسان

بونلاری وئره‌نی گل دوشون، بیرآز
بئله جه خاطردن اونوتماق اولماز

اونون و یردیک لر ین آنلا، شکرائله
تانی یارادانی، چالیش عقل ایله

۱۱۰۰ قابیقین فرقینی سیچمزسن نوردان — بئله جه کورلارتک کئچیب گت بوردان
ظاهر چون دگیل دین بونو یاخشی بیل — اگر بئیله دیرسه، اولازم دگیل

ایکینجی فصل
بیر ینجی باب
دنیا اهلنین یاشایشی

بوگون ایلک بهاردیر شادلیق گونودور   بوگون اضطرابین، غمین صونودور
یاراولماق وقتیدیر، ال وئر ین دوستلار   رحم ائتمک وقتیدیر بومسته ز ینهار!
غم یئری اولسادا، غم چکمه یک بیز   گئچک بورالاردان گولسون قلبی میز
بوافسانه لرله دولو جهاندا   خرجلیک سیز یری مز ایشله ر بیرآن دا
بو یولواولجه گئدنلر هیهات   بیرآن درد سردن اولمادی راحات
سنه بو منزلی وئر دیلر آباد   ائیله آدلار ینی یاخشیلیقلا یاد
اونلاردان سن یا خشی ائده بیلمه سن   نه قدر باجارسان جهدائت باری سن
سن اوگئدنلر ین حالینی اوْ یرن   ینی بینوره قوی، باشلا تزه دن
بوراگوْزل یردیر، چالیش تیکمه گه   هم أوز زحمتینله، یئییب، گیمه گه
بوائوی عدل ایله تیکه سن گرگ!   عدله أوز تو تاسان اوّل سن گرگ!
هرکسین قدر ینجه ملکو، مالی وار   همین ملکه، مالا أودور حکمدار
شاه اولکه نی گوْزلر مَلِکْ شهری   بوندان بهره گورور اونلارهر بیری
اگرایش گوْرمه سه عدل ایله اونلار   بیل، ملکو ائدرلر تمام تا رومار
سن ده أوز یور دوندا بیر پادشاهسان   اوْزون و ارلیقینا آرخا، پناهسان
حکمدار اولدوقون بوملکونده سن   گرک دوز لوگونو ثبوت ائده سن
حسابسیز لیق اتیمه، عقلین واراگر   بیل که، بوحسابی ائله یه جک لر
کیمین که، یوخلامیر عدلی بیرجه آن   ملکونوظلم ایله سن ائتمه و یران
وقار سیزا ولارسان یوخصا بورادا   خجالت چکرسن همده او رادا

اِشیت اوحدی دن بو سؤزو باری　　اوندان باشقالاری بیلمیر بونلاری.

پادشاهلارا عدالت حقّینده نصیحت

ای اُولکه تختینه اولان حکمران　　حقدن آگاهسانسا، عدل ایله داوران
شاهلیق عدالت له اگر اولسایار　　ظلم ایله عداوت اولماز پایدار
حاکم عادل اولوب، صونرا حکم ائدر　　عدالت اولماسا حکم اولار هدر
علم سیز عدالت وئرمز اصلابار　　حکم ده بونلار سیز فایدا سیز اولار
تختین محکم لیکی عدل دیر آنجاق　　شاهین داقدرتی عدل دندیر، باخ!
عادل اولانلارا آه ائتمز اثر　　عادلین جانینا یتیشمز خطر
شاهلیق عدالت له اولار پایدار　　شاهلیق— ظلم، کولک له چراغدیرآشکار
عدلیندن کسرانین طاقی قالدی صاق　　ائوتیکسن، عادل اول هر شئ دن قاباق
عقلّی آداملار سئویلمیش بئله:　　عدالت اکیز دیر اوزون عمرله
شاه عدلی، انصافی ائله سه پئشه　　شاهلیقی کوک آتیب قالیر همیشه
پادشاه تانرنین کؤلگه سی دیر باخ!　　ظلمکاری دگیل، عادلی آنجاق
بدنی اولانین کؤلگه سی اولار　　سن نورادئمه کی، اوندا کؤلگه وار
نورِ کلّ کؤلگه دن یاشایار اوزاق　　نورون کؤلگه سیده نورا ولار آنجاق
اونورلا یول تاپیر، بیر باخ انسانلار　　همده اوکؤلگه یه سیقینیر اونلار
اگر شاه یا تارسا، فتنه او یانار　　یاتمیش پادشاهین بختیده یاتار
اگر شاه دوُیوشه حاضردا یانسا　　دشمن فرصت تاپمار هجوما اصلا
دؤیوشمک سورساتلا، آداملا اولار　　یونو یاخشی بیلیسین گرک حکمدار
قشونون اوُ نونده گتسه عدالت　　او، شاهی ظفره چاتدیرار البت
قشونو عدل ایله ساخلاماق گرک　　غلبه چالارسان سن اوندا بیشک
سنه مُلْک و یردیلر؛ باخ الدن— اله　　اونو هر غافله تاپشیرما، بئله
بیرلشمک فکرینه دوشسه دشمنلر　　سنی محوائتمگه قالحنسالا راگر
چالیش هر بیر ینی بیر بوجاقا آت.　　بیر پاراسین اوخشا. صلح— صفا یارات
قولوگوجلولره کین بسله مه سن　　ضعیفه، مظلوما تور قورما، سَپْ دَنْ
بیری تحقیر گؤروب اولار جاناوار　　بیری قصد ائله ییب سنی تئزیخار
پیسین حیله سینی آچ دیلینی کس　　خبر سیزدئمه سین قوی سنه هیچکس

گرگ شاه عقل له یاشاسین اؤزو
قولاقی رعیّت ده، دنیا داگؤزو

عدالت گلهرسه شاهین الیندن
اونونچون بیر قاصد بس ائیلهرهمن

تؤیجو نووئرمهین اولسادورت نفر
بیر قامچی ضربه سی ایشی حلّ ائدر

جوشوب غضبله نیب، گوگرو ینده سن
چالیش که، بوزمان قان تؤکمه یه سن

نه قدر باجارسان تؤکمه نا حق قان
چونکه قور تارمازسان مکافاتیندان

قرآن دان کؤنلونه چاتار سابیر فیض
یادیندان چیخماسین «کاظمین الغیظ»

چالیشدی اولدوزلار، بیرده آسمان
آخردادؤ یوشدو دورد عنصر عیان

ائله که، بوصورت اولدو بر قرار
تانری نین سرّلری اولدو آشکار

آللّه طلسمینین صورتیدیر بو
چوخ بؤیوک طلسمدیر بوذات دوغروسو!

سبب سیز کیم اونوا ئدرسه خراب
شبهه سیز گؤره جک آغیر بیر عذاب

چبوق کفایتدیر ظلمه یول وئرمه
قلینج لازهرله توتوب اؤلدورمه

شریعت حکمونو وئرمه سه آشکار
بیرکسی اؤلدورمک بوئیوک ظلم اولار

ظلمت ظلمدن دیر، ایشیق عدلدن
بونو بیل، عدلدن اوزاق اولماسن

روحون روحلارایله اولار سایولداش
روحا و جنّته چاتارسان بیر باش

سنینله آشینا اولار سامَلَک
اوره گین غیبدن نورلا نار بیشک

کؤلگه تک هر یانی گزیب آختارسان
کؤلگه قالخیب گئدر، او سن اولارسان

سؤزون، قلبین، ایشین اگر اولسادوز
سن أوز ایسته گینه چاتارسان، سؤز سوز

آللّه دا ایستهیر، سن نه ایسته سن
بوتون آرز ولارا اؤزون یتهرسن

اگر صوایسته سن، بولودلار یاقار
ساکت لیک دیله سن، فتنه یوخلایار

سنه بیعت ائده رجّن ایله ملک
حکمونه باش اگر هم چرخ— فلک

سیلهٔ رغم— کدری، بیل آدین سنین
دنیانی فتح ائدهرطلسم بدنین

قضا سئوزلرینی تئز قبول ائدر
تختین قارشی سیندا دیز چوکرقدر

سنی گؤرنلره یتیشه رجلال
التفات ائتدیگین، تاپار ملک و مال

سنه کؤنول وئرهن جان تاپار، اینان
خیرینه گؤز دیکن گؤرجک زیان

سنه قصدائلهین یولدایورولار
دشمن أوز— أوزونه هم مغلوب اولار

کیخسرو اوجالدی، باخ بوصورتله
بزه دی دنیانی علم، عدالتله

خلوت ساعاتلاری گیهٔ رهک پالاز
او،اوروج توتاردی، قیلاردی نماز

الینی با غلایب، کمری آچار
تاجینی تول لایب، تختیندن قاچار

اوزون یره سورتر، قاینار قازان تک / دیل سوسار، اورک سه دانیشار گرچک
سرّلاری سیرائدن بیر گؤزل أورک / باخار بودنیا یا وجده گله رگ
دنیانی گؤسترن جام همان بودور / حقّه یاخینلیقا ایلک نشان بودور
بئله بیرعقلّی اولان هر آدام / اوجسیمن، گؤنلو نوحساب ائدر جام
کیمین که، بیر بئله اوخو،یایِ وار / او، روحلار، ملک لر اُولایان اولار
خطبه ائله بودور، اوداسگه باخ / هرایکی دنیادا بوردا دیر آنجاق
اگر عادل اولسان، حق کولگه سی سن / یوخصا کولگه دنده اوزاق اولار سن

کسرانین حکایه سی

کسری بیر گون چیخدی شهردن چؤله / گزدی هرطرفی آتلیلاری ایله
گؤردو أوزه گولن، تزه بیر گلشن / گؤزل بیر قیز کیمی گؤیچک دی، روشن
دولوایدی نارنجلا نارایله او باغ / هر یار پاق آلتیندا یانیردی چراغ
دئدی:— هاردان ایچمیش صو یو بوگلزار / که بئله خوش عطری گؤزل رنگی وار
قیرا قدا دایانیب باخیردی باغبان / شاهین جوابیندا دئدی، حکمران!
سنین عدالتین صووئرمیش اونا / اودور کیمسه گؤرمز اونو و یرانا
پادشاه عدل ایله کیشی سایلار / کیشی ده مالی ایله حرمتلی اولار
امنیّت اولماسا، اولماز وار، دولت / آبادلیق گتیریر دائم عدالت
هئچ واخت آبادلیقدان یوما گؤز ونو / خلقلا بولود تک آپارأوزونو
خزینه دولوبسا اُولکه ده آباد. / حکمونه گؤیلرده آچیلار قاناد.
شهر سیز حکمدارهاردان آلار باج / کند سیزده شهری محو ائدرخراج
اگر بیلمه سه ده تفسیر، نحو، حکمت / سن شاهدان وزیردن ایسته عدالت
سن نحوی عمروایله، گل زیده بوراخ / شاهلار عدالتچون یاشاسین آنجاق
اگر وزیر آی سا. بیرگونشدیر شاه / بودنیا اونلارا گتیرمیش پناه
گون گذیب پرده ده گیزله نن زامان / آی جانشین اولار یرین ده همان
ملکه یا خشی وزیرا وزون گنجه لر / گوز تچیلیگ ائدر، سحره قدر
اونلارا ایش و ثر یب حق، ایشله دئدی / قیز یل، گموش اوچون اول سؤیلمه دی
گؤزل بیر تدبیری اولما ساا گر / شاهلیقین اولدوزو تئز صونوب گدر
وزیرین قلمی شاهین خنجری / اُولکه نین هرزامان اولار سپری

شاه عدالت گونو اولارسانکه باغ فتنه ظلمتینده وزیر بیر چراغ
ملکون دایا قیدیر یاخشی وزیرلر دولتی اداره اونلار ائدیرلر
قدرت مرکزین ده دوران بوجانلار قبول گؤیلر ینین آیِ دیر، آشکار
یوحضولون ایشینه دوز باخماسالار اونلار وزیر دگیل، گناهکار اولار
یوزشَهَر ین اهلی اؤلوب آوارا خواجه نی گزیرلرهی، صورا— صورا
تیکیلیب یولونا اونلارین مین گؤز خواجه دن اومورلار بخشش،یا خشی سئوز
سنه أوزچویرمیش مینلرله اورگ اونلارین قلبینی اوخشاماق گرگ
گرگ ایشلر ینه وئره سن سهمان دردلی اورک لره ائده سن درمان
خیرایشی یوباتماق دِ نه یه گرگ؟! خیرایشه تله سن خوشبخت دیرگرجک
دنیانین گؤزوسن بوراخ غفلتی سایق اول، الیندن وئرمه فرصتی

ظلمون ظلمتی حقّینده

ظلمون ظلمتیندن ظلمت اولاریول عدالت گرکدیر قوشوناصاق— صول
ظالملرین ائوی چوخ چکمز، آشکار رسوایچی شکلده اولارتارومار
یاندیرار ائوینی اوره‌ک آهلاری محو ائدرعملی هرظمکاری
قلبی قارا ائدرظلم انسانلاری عدل ایسه ایله‌یرآی داندا آری[1]
ظلم أوزوانسانین کؤکونو کسه‌ر آنجاق عدالتدیر بدنه چپه‌ر
قطعی آلچاقلیقدیرقان ایچمک گئرچک خصوصاً عاجزین قانینی ایچمک
کسمک چون کؤکونو بئله دولتین مظلومون دعاسی بالتادیر یقین
کاروانسارا تیکدین، سالدین باغچا، باغ آنجاق یتیم لردن خراج یقاراق
دول غاری باغیندان درمه میش چیچک میوه و اودونون آپارمیش سرهنگ
قارانلیق گئجه لرایْ ایره‌رتک گوندوزلرقانی ایله قازانارچؤرک
صونرا دابوظلمه دوچارا ولار، آه! اؤزون قلنجی اول پیسلرین اللّه!
غاری گئجه یاری آه چکسه دوزو آهیندان قارالار گؤیلرین اوزو
وای بوقان ایچه رک یوخلویانلارا! خلقین گؤزیاشیندان قورخمایانلارا!
گؤرموشم— دعایلا مظلوم بیرغاری قانا غلطان ائتمیش اوخ آتانلاری
بیردن سن ظلم أتسن ائشیت بوسؤزو اوندا بیرآرپایادگمزسن، دوزو

۱— آری— صاف، خالص، تمیز، چیلخا

اگر یاش تؤکدورسن بیر گؤ ز دن بیر آن
ای شاه ! ظالملاراوئرمه اختیار
سنه لازم اولسا کمکچی اگر
حیله گر عامل لرنه یینه گرگ؟
تاخمیش قولاقینا اونلار قلمی
یوخصولو محو ائدیب قلمی ایله
خبری یوخدور که، کیمدیر یارادان
چیقیر دیر، باغیر دیر، علمی وار آنجاق
قانونون قلنجی سن ده سه اگر
یول لاری اوغرو یا دِییردار اغالار
اوغرو دارغا ایله شر یک سه، دوزو
قایده— قانوندان گن اولسا شهر
دهلیزه سوخولار کُرد گئنجه یاری
ایلان، قار یشقا چوخ، عادل امیر یوخ!
کُرد کسدی یولونو کند کروانی نین
اوغرونون اؤزونه گولسه دارغالار
رئیسین کمانی یای سیز اولسا، باخ!
اگر گؤز تچی سیز اولار ساشهر
شاهین قلنجی دیر شَهرَهٔ حصار
داراچکیلمه سه اوغرو بیر آدام
یاخشی دیراوغرولار چکیل سه دارا
سنه بواؤلگه نی وئرمیش لرآباد
تورپاقین أوزونو دیدندن بری
باغی بزه یرلر گول، میوه ایله
هامی بالتا کیمی یونور دورمادان
کندلی ایکی آی دا ات یهٔیر بیر یول
کندلی نین اللری دؤنموشدور گؤنه
چؤرک یه جکسن بئله نقدر

اؤلکه‌ن یاش سئلیندن اولا جاق و یران
شهری تالایار، کندلری چاپار
توپلانسین بوایشه عدالتلی لر
سن عدله آرخالان اونلاردان ال چک
پوسقودا دورموشلار بیر سیچان کیمی
مالینی، ملکونو گیچیرر اله
اصل مقصدینی دوشونمور بیرآن
ایشی دیر یتیمی، یوخصولو سؤیماق
سن دارغانی اؤلدور، اوغرو تئز اؤله‌ر
اوغرونو آسماقین نه فایداسی وار
دؤنگه نی گؤزله ییر دارغانین أؤزو
انتقام دِیه رک قالخما ساخنجر
تالایار اوغرولار دول قادین لاری
اوغرو توتان یوخدور، معاش آلان چوخ!
اونا یاردیم ائتدی أؤزودارغانین
اونلار تز أؤزلرین حرمه سالار
کند ده راحت لیقلااولارمی یاتماق؟!
دارغابیر قاش چاتسا ایشلردوزه‌له‌ر
فتنه آزارینا درمان— اؤلوم، دار
دئمک قایدا— قانون پوزولموش تمام
کشیکچی گؤز اولا— دولته وارا
اونو بو قایدا یلا ایلمه برباد
سوئیله نه اکمی سن تیکاندان غیری
یوخصا بیرکلم له ایش آشماز بئله
قالماز بومشه ده هئچ آقاج، آمان!
گونده طو یوق یه‌دیر دارغالار بول— بول
ارباب ال آچاراق سؤیلور وئر ینه
اوچات— چات اللره بیر ائله نظر

چوللره دوشه رک ایکی اوچ آدام   ناخیر، سورو قو وورهی سحر آغشام
گئچه قورد الیندن ائله بیر فریاد   گوندوز «خیشیم گئدر»[2] دِیَه چکیر داد
سن ده داغار جیغا دولدوروب کولک   دِییرسن یاغ— قورود گتیرین گؤرک
سن ای باشقاسینی جزالاندیران   اؤزگه اینه گینی ساقان قورخمادان
جزا وئره جکسن اؤزونه ها چان؟   ناواخت اؤز ملکونه شاه اولا جاقسان؟!
نفسینه غلبه چالا بیلمه ین   شاهلیق جرگه سیندن اوزاقدیر گؤکدن
شاهلیق قور و ماغدیر اؤلکه نی دوزو   گرگ آییق اولسون کؤنلو و گؤزو
خصوصی ملکوندور سن ده بو بدن   نجات تاپاقسان دوز شاهلیق اتسن
بدنه شاهلیق دیر قایدا گؤزلمک   وجدانین امرینی دوزگون ایزله مک
شریعت، عقل له ائت اونا درمان   یارامازشئی لره گل او یما بیرآن
اؤزونون جلال لی جوان چاقیندان   پهلوان چاقیندان، آصلان چاقیندان
باجاریب جسمینه غلبه چالسان   هرگونو معنالی سن یولا سالسان
ابدی بیر حیات تاپارسان اوندا   دوورون قهرمانی اولارسان اوندا
چوخ آجی اولسادا دئمک حق سؤزو   حقّی گیزلتمک ده پیس ایش دیر، دوزو
سؤز محکم و آجی اولماسا اگر   او، طالع یولونو هاردان گؤسته رر!؟
فکروئرمه سن ده سؤزلر یمه سن   گونوموز گئچه جک، خوش قالسین گئجن

شاها یاخین اولماق واونا قوللوق ائتمه گین شرط لری.

شاهایاخین سانسااگر ای اوغول   سهوأئتمک یاراماز، چالیش آییق اول
سن بؤل حصّه لره گئجه گوندوزو   عمرو بوش گئچرمک یارا مازدوزو
گئجه لراوچ ساعات أیله عبادت   اوچ ساعات کتابا، یازی یا صرف ائت
اولکه نین خیرینه چالیش اوچ ساعات   اوچ ساعات دادینجل چؤرک یِهْ و یات
عقلّی، تدبیرلی کس سن سه دوزو   بوسایاق بؤله رسن همده گؤندوزو
حضورونا گیرمه حرصلی سه سلطان   اؤلوم پنجه سینه آتیلما، آمان
دنیز طوفایندیر یا خینلیق شاهلا   اونلارین غضبی ناغافل بلا
یانینا گدرکن هر سحرازکن   سن چالیش ادبله سلام وئره سن
دوستونون اوستونه سن چکمه قلم   توتدوقورتبه یه گؤزدیکمه بیردم

۲— خیش— بو یوندوروق

شاها عاصی اولما، گؤستر اطاعت   نه دِسه راضی اول، ائله قناعت
پایینی آزوئرسه، چیخما اوزوندن   أوزگه یه چوخ وئرسه، پاخیل اولماسن
یاخین دوستلار ینا باخدیر گؤزونو   چالیش دشمنی نین ائشیت شوزونو
قورواودون ایله اؤد ساچان شمشک   یاتمیش شخص،او یانمیش دشمن دیر،کرچک
اونون ضرر ینده آختارما خیر   و یُرمه فتنه کاراقاپیسندایئر
شاه کیمی اولدورسه، راضیلیق ائله   یاخین لیق ایلمه دشمنلری له
آرتیر خزینه سین کؤنول وئراونا   جزا وئرایشینه مانع اولانا
جانینا دعاائت، بیل حرمتینی   دؤنمه بو یروقوندان، دؤ یسه ده سنی
تزوئر آچار ینی ایسته سه دولت   چک هرعذابینی، ایسته سه زحمت
اود، سو آرخا سینجا گؤندرسه اگر   اونون هرامر ینی قارشیلا گؤله ر
یانینایول تاپسا کیم ها میدان چوخ   رتبه سی بؤیو یه ر بونا شبهه یوخ
اونو بؤیو دورسه، کیچیک توتماسن   سن اونون حرمتین ساخلااوره کدن
کیم شاهین اُوُنا تور قورسا اگر   صوندا غلام نین النیدن اؤ په ر
اگر اینجیک دوشسه سندن بیرغلام   ایشلری ترسینه چو یره ر تمام
گؤز دیکمه باشقاسی چالارسا ظفر   حرصلنمه سن ظفر چالماسان اگر
گؤرسن شاهاقارشی ضدّ گدن لروار   یول وئرمه اونلارا، آزقین دیر اونلار
کیمسه نین عیبنی آشکار گؤرورسن   اونوگؤرمه مک چون ائله بیل کورسن
چالیش که، ناکس لر، آلچاقلار ساياق   أولکه نین سرّ ینی فاش ایتمه، بیر باخ
یاخشی ایش گؤرمگه چالیش همیشه   قوی دیلین سوسماقی ائله سین پشه
اوکس که، بیر یو مروق ورابیلمزسن   اولدوره بیلمزسن، یورا بیلمزسن
سن چالیش اونونلا خوش رفتار ائله   با جارسان البیراول اونونلا هله
شاهلار ین اوره گی گوز گودن پارلاق   هر شئی أوزعکسینی اوردا تاپاجاق
او بوتون رسملری دوزعکس ائدیر باخ!   یانینا اگری رسم اولماز آپارماق
اگر بوصفتلر یوخدور سن ده، سن   تانر یا خدمته لایق دگیل سن

مغرورلوقون، یونگوللوگون ولوقالیقین پیسلنمه سی

ای اوغول! بو یولو آستا گت گؤرک   قوی ایتی گده رک قیزماسین اوره ک
نه دیر لاابالی بوصفت، بوراخ!   کیم بیلیرنه قدر او یاشایا جاق

دییر سن دنیادان گتمه لی یک بیز
گلین هئچ غمینی چکمه یک هرگز

حسابا گلمزسن قالما ساندا سن
قالساندا هئچ زمان، عزّت گؤرمزسن

چاپیب تالاماقانه احتیاج وار؟!
اؤلوم قلینجی ایله او یا نمازِ نُهارْ!

ناخلف سئوز و نه قولا ق آساراق
مالینی واختینی ایتیرمه ناحاق

چالیش که، أوزونو بزه مه یه سن
ایشه یاراسان دا، قالان دگیل سن

سنه گؤز دیکه رسه روزگار اگر
کؤنلون حیرصلنمک له نیله یه بیله ر!

اگر أوز حالینی دگیش سن آنجاق
پیس گؤز و اؤزوندن ائده رسن اوزاق

هوالی آیا قلار آلتدا قالاجاق
می ایچن، تور پاق، تک چوخ خوار اولاجاق

نفسین شوخ لوق اتسه جزاوئراونا
او، جهل قلینجی دیر، قوی اونو قینا

کِفْ چکمک، می ایچمک آخشامین دگیل
دنیانین آبر یسی بو ینوند ادیر بیل

بوایشله دوستونو وئره رسن یله
قو یما شادا و لماقاد شمنی بئله

یونگول آداملاردان اوزاق اول اوزاق
تز باشی آشاقی یووارلا ناجاق

هئچ أیشتمه دیم که، توختاق بیرانسان
اولسون عملیندن بیرگون پشیمان

تاپیلماز دنیادا ائله بیر خطر
اولسون یونگول لوگده ن او داها بتر

چوخ آتاهنره صاحب اولساد ا
اولادی وار ینی تز و یره ر بادا

ای شاهلا یاخین لیق أیله ین کس سن
یولوندا شوشه وارها را گدیرسن؟!

ایندی که گدیرسن آستاآددیم آت
چالیش که شوشه نی سیندیرما هیهات!

حیف دیر بوعیشه چاتیب دنیادا
صونرا یونگولدن وئره سن بادا

شاهدان قورخورسانسا آغیر اول هرآن
شاهین سرّلر ینی سن ساخلا پنهان

اگر دینمز اولسان شاه یولا گدر
آنجاق شاهین سرّی سنی محوائده ر

سنین امیرلیگین قوروما سادین
ملکون و یران اولار، کورقالار یقین

گؤسترمه پالتارلا، آتلا أوزونو
آلما قولا قینا بازار سئوزونو

یوکسک بیرآداو چون چالیش هرزامان
هامیا خوش گلن بیر صفت قازان

چالیشما أوتمگه اونو- بونوسن
سن که، باشقا سیندان آرتیق دگیل سن؟!

سنی یار اتدیلار هئچ یوخ ایکن سن
دانیشماق، ائشیتمک و یردیلر همن

آخر داینه ده هئچ اولا جاقسان
سن آت بوجندگی ایتلره باشدان

یاراماز ایکی یول آراسیندا باخ!
أوتَر بیروارلیقا بئله مست اولماق

بوایکی یوخلوقونْ آراسینداسن
اذیّت یوکونو نیه چکیرسن؟!

رتبه سی، منصبی یوکسک آداملار   اوزه کدن اولار لار چوخ تواضعکار
هامی سنه باخیر، سن سه یاتمیسان   جواب ایستی یه جک سن دن یارادان
شاهلایا خینلیقالایق دیراوکس   محتاجا ال توتور، یاشاتمیر هوس
کندلی حسابینا یاشارسا سرهنگ   اونون بوحالینا آغلاماق گرک
صونراقورو یوجو آدلانیرسان آه!   بونلار ین دیوانین أوزون ائت آلله
بیرآنلیق عیش اوچون چاشما بوقدر   اون ایل لیک روزینی خرج اتمه هدر
قاری اِیئی اگیرمیش آی ایشیقیندا   راحتلیق بیلمه میش او بیرجه آن دا
یومور تا یقمیشدیر دۆزوم، صبرا یله   تا امیر آپارسین او نوجبرایله!
قایقاناق ائتمک اوچون آلسین اونلاری   دولدور سون طو یوقلا، بئزله انباری
صونراداوتور سون غرّه له نه‌ره ک   آه،! نیه یاشینی اوزمه ییرفلک؟!
ظلمه اۆره ک وئرمه، بیردن گوج گلر!   بیرسینان بیرداها هاردان دوزه له‌ر؟!
آقاجینا بالتاور ورسان نئیچون؟   اونوکسن ده ده‌باری بیردوشون
غضب باش قالدیر سابیلیک یولوایله   عذرون قبول ائدر عقل و دین بئله
پیسدیر، یاراماز دیراوغضب آنجاق   باش وئرسه چتیندیر حق قازاندیرماق
نه قدرعلم، حکمت بیلیرسه جهان   بودیو ین زهر ینه اولموشدور درمان
اگر عقلین، جانین کامل دیرالبت   سنین قولون اولار غضبله شهوت
قووماق چون بوایکی دیوی دنیادان   نه قدر ائیلچی لر قیر یلدی آمان
سن آیاق آلتینا سالسان بونلاری   آدین اوجا اولار، باشین یوخاری
نادانلیق جامیندان مست اولماگل سن   یوخصا، بیردفعه لیک الدن گئدرسن

شرابین، بنگین، سرخوشلوقون پیسلنمه سی

می ایجیب، عقلینی گل وئرمه‌یله   اُوزگه‌نی أوزونه گولدورمه بئله
هوشونوایتیرمه، هوش ایله اول یار   آزایچ بوشرابی، آییل ای هوشیار
می ایچسن گلزار ین اجاقخا نادیر   بنگ چکسن بیراوزون قبرستانادیر
داغارچیقدا بنگی، تولوقدا میئِ   عقلین وار، دیندیرمه، بوایکی شیئِ
گل بوداغارجیقی، تولوقوهمن   اِیئ لی دونوزاوئر، مردار ایته‌سن
آل شراب وار ینی الیندن آلار   یاشیل بنک کلیمه بوکوب ییرقالار
سارالار یاناقلار، قارالار اۆره ک   کیشی سن بوآل‌دان، یاشیل دان ال‌چک

بنگ سنه اشتها وئره ر یالاندان سنه بال گؤرونر تورشا میش آیران
عقلینی باشیندان می آلار گئرچک بیردیشی گئچینی سانارسان ملک
دنیادانه قدر گولونج وار اینان بوایکی دلّال‌دان تؤره نرعیان
مویز ین، انجیر ین اولماسا اگر بنگ سنی زنجیرله قوجاقا چکه ر
یاشیل اود، ایستی سو، آچیق آشکار تمام ایسلانارسان اوسودان ال چک
ایلنمیش سوایله چوروموش تور پاق سنه بند اولموشلارنفس، روح سایاق
قورخولود شمندیر، اونلاری بوراخ عقلین دشمنی دیر اونلار، یاخشی باخ!
خوشدور بت پرستلیک بوایشدن، اینان غافل، أولسه خوشدور سرخوش اولماقدان
سخاوت یاخشی دیر، مست دن یوخ آنجاق عقلین باشینداسا، مستلیگی بوراخ!
سرخوش آییلاندا اولار پشیمان داهانه گؤزله مک اولار سرخوشدان
پیسدیرهرایکیسي ،بونون شبهه یوخ! می یین فایداسی وار ینه ده آز— چوخ

می ایچمه گین قایدالاری

اگرناچار قالیب شراب ایچسن سن چالیش چوخ اولماسین یولداشین دورده ن
بیرز یرک خدمتچی، گؤزل بیرهمدم مطرب خوش آوازلی، ساقی خوش گؤرکم...
نه قدرمی ،نوقول، قیز یل، گوموش وار قویما آیاقینی ائوین دن کنار
أوزگه نین ائو ینده می ایچن زمان صو یوق، لوقااولمادوستلارا بیرآن
دوستون معشوقونا دیکمه گؤزونو بؤیوک له حرمتله آپاراؤزونو
نوقولوآز یئِه که، اولارسان خمار آرتیق سئوز داینشما باشی آغری‌دار
هردیِیشلَنْ سئوزه چیخما اؤزوندن أوتن بلبل اولما مجلس ده گل سن
آزایچ ایکی قدح، هم ایچن زَمان صونرا چیگین لره‌یوک اولمایاسان
اولماسا آرادا یاخشی بیر یئمک ای خواجه ایچمگه دیل وورما، ال‌چک
قوی شراب أوزگه یه قورسون تورونو نهایت اولاسین اودا اووونو
ایچکی یه‌یمگی قاتسان/سن اینان قانینی سفره‌یه توکموش اولارسان
گناهی بوینو ناآل می ایچرکن گل حرام ایلمه آل، قارانی سن
شراب غم آپاریر دِئمه بوقدر هرشئی آپاریر، بوناقیل نظر
دو یقوسوز اولما قدیر کدر سیزاولماق حدسیز سئو ینج أوزوعارسیز لیقدیر باخ!
کیم کدرله، غمله سئو ینسه اگر او، غمی کدری نئجه ترک ایده‌ر؟!

انسانا ان یاخشی دوستدور کدرغم
اودور گئجه گوْندوز سنینله همدم...
مِیی اِیْله ایچ که، اولماسین حرام
ائوآیاق یولونا دوْنمه سین تمام
مست ائده‌ن هر بیرشئ حرامدیر، بلی
ایستر یمّه لی دیر، ایسترا یچمه‌لی
واردان، گوْزللیکدن، رتبه دن‌ده،باخ
حلال یوخ، حرامدیرمست، خمار اولماق
ضروری اولار ساحلا لدیر مردار
لازمسینر نفس ده حرامدیر آشکار
مستلیک گتیررسه لاپ زمزم اوْزو
اوحلال دگیلدي، حرامدیر دوزو
بوصو یاگیر مگه گل جرأت ائتمه
ساحله چاتسان دا ایچینه گتمه
دوز دور غصّه قووان، غم داغیداندیر
هم ده سامان آلتدان صوآخیداندیر
دایاز گوْرونسه ده اوصوانسانا
سن نادانلیق ائدیب یاناشما اونا
او اودرنگلی صودان ایئله احتیاط
او، بیراژدهادیر، تیمساحدیر، هیهات
بوقدر آلیشما شراب عشقینه
جوانلیق آلووو بس دگیل سنه
شراب اودگوْرمه‌میش قایناییب داشار
اودار است گله‌رسه گوگره ییب— جوشار
اودونو اودونا آتارسان اگر
أوزونده بیلمز سن نه‌لر توْره در
سیاوش اولساندا اگرسن، اینان
قازان تک قاینارسان بوایکی اوددان
شو ینج گتیرمه‌ین بوکاساکه، وار
ایکی اوددان باشقا اوندا نه اولار؟!
بواود آزدا اولسا، چوخ داگل بوراخ
قاباقدا چوخ بوْیوک بیراود اولا جاق
ای نفس أوزونه گل بوایشدن ال چک
گون گتدی،یوخودان بیرآییل گوْره‌ک.
نه قدر اولاجاق بو یاتماق یئمک؟
أوزوندن بیخبر اولماقدان ال چک
اَلَسْت قد حیندن شراب ایچنلر
دنیا شرابینداان مست اولار مگر؟!
تمیز لرمست لیکدن، کوپ دن اوزاقدیر
یاخشیلار غروردان، واردان ایراقدیر
اونون عشقی ایله مست اولان انسان
اوزاقدیر دنیادا بنگ دن، شرابدان
بو «جمشید جامینی» آلسان الیمدن
دنیانین غمینی چکمیه جکسن
سنه تاپشیر سادا طالع دنیانی
سنه او اولسادا گوْیلر اصلانی
چالیش هئچ بیرزامان چیخما أوزوندن
لوقالیق می ییندن مست اولما گل سن
صون قوی بوتالانچی صو یا، تور پاقا
چالیش باشقایرده منزل سالماقا
گاه خرابلیق ائدیر، گاه مست اولورسان
سنین کیم لیگینی بیلمه‌یر انسان
سن بیرخرا به نی أیتمه دین آباد
گل أوز خر ابن له چوخ دا اولماشاد
بیردور بو منزلی ایئله آبادان
بوخیر ایشینله بوْیوک آدقازان

أوزگه‌نین ملکونده چوخ اولماراحات! بیرأوز ملکونده ده راحتلیگ یارات

ائوین واشیاءلارین نظاما سالینماسی

خزینه صاحبی اولان حکمدار عادتاً چوخ کندلر، شهرلر سالار
عمومی بنالارتیکمک له همان هم ثواب قازانار، همه‌کی آدـسان
دوزدوروار– دولتی بیرآز اسکیلر آنجاق چوخلارنین ایشی دوزه‌لەر
کیمین فکری وار ساشهر تیکدیرمک اولجه بوایشه پول قویسون گرک
گؤزل بیر یر سئچیب بیه نرصونرا بؤیوک بیرحصاردا چکدیر راورا
اگر آچیق اولساشرقی، شمالی گونئی توتماقاخرجلمه مالی
گرک ممکن اولسون کهریز، آرخ قازماق ییلاقی، قیشلاقی اولماسین اوزاق
دوزو، گچی، گیلی، اودونو بول– بول آت– اِشک اوچون ده اولسون یاخشی یول
یاخیندا چای اولسون، هم یاخشی اُوْلاق چولونده ائل– او با ائیله سین یقناق
کند سالماق فکرینه دوشه‌رسه‌اگر عقلّی آدامـلار بئلـه ائلـه‌یـر
ائیله یئر سچرکه صو یو اولسون جار قاچیب سیقینما قاهم اوجادا غلار
صو یو شیرین اولسون، یئری محصولدار یاخشی اکین یئری، ایشلک آداملار
شهره یاخین اولسون، شیخی سوادلی کهریزلی، بولاغلی، باغلی– باغاتلی
میدان، خندق اولسون اوخ آتانلارا بولاغ یاخین اولسون دول‌قادینلارا
یئری هوندوراولسون یوخصاسئل باسار اردولار یولوندان هم اولسون کنار
ائوتیکمک ایسته سن یرینه بیرباخ! هوندور بیر یئراولسون، چوخ محکم تورپاق
هم ده یاخین اولسون تارلایا، باغا یئراولسون کورو یوب قاری آتماقا
تورپاق یئری اولسون، بوغدا انباری مال اوچون طویله‌سی، سامانلیقلاری
مسجد ده، حمّام دا، صودا، بازاردا ائولردن اولماسین گرک کناردا
قیز یلین یوخدورسا ائوتیکمک اوچون کریم لر یانیندا یورد سالسین کوچون

ائوتیکمگین شرطلری

قونشون بیلمه سن که، کیم اولاجاقدیر ائواوچون پول تؤکمک بیل که، ناحاقدیر
بیرمردوسینانمیش قونشوتاب که‌سن اوناقونشو اولوب ائوتیکدیره‌سن
یانیندا ائوتیکدیر بختیارلارین دوستلوق ائت، بیری اول، سن ده اونلارین

قونشوحق– ساینی دائم عز یزتوت   پیس بیرایش گؤرسه لر، آقارتما، اونوت
قهومدان– قارداشدان چوخ دوشمه اوزاق   اؤزونو، اونلاری اینجیتمه ناحاق
حرمت ائت بیرقوهوم اولسادایامان   او، ائودشمنی دیر، مطلق قورخ اوندان
قوهومو– قارداشی آلچالتما بیرآن   اؤزون آلچالارسان بونونلا اینان
پول لوسان، قوهوما اؤ یمه أوزونو   سخاوت اتسن ده، سوزمه گؤزونو
جماعت محتاجدیر، گؤزلرنگران   خلقه کمک أیله اولدوقجا امکان
خسته یوخلا ماقدان یؤرولما اصلا   بیری بورج ایسته سه، یوخ دئمه پولا
یتیم لراوستوندن چکمه گؤزونو   دول لاراغضبله دئمه سؤزونو
باغ، میوه، اودونون واردیر ساا گر   دولون، یوخصولون داپایینی گؤندر
کیمسه دن وار یوخون گیزلتمه ناحق   بیرسوسوز گؤرنده بولودکیمی یاق
اگر بیردوست توتسان، گل وئرمه الدن   چالیش باقلادیقین عهدی پوزماسن
اوخشاغر یبلری، حرمتلر ائله   قاباقلا اونلاری سلام‌دا بئله
اوخشاغر یبلری، غریب سن اگر   شهرلی سن اگر، ائوده یئرگؤستر
سن چالیش شکر ائله حقّه هرزمان   تاحقّی تانییان، بیلن اولاسان
و یئردیگین وعدنده یوبانما زنهار   بیر بورج ائله‌دن سه تزگری قایتار
قیز یلی آپاران گوج ده ایله‌یر   قیز یلی آپاران ایسته سه یه‌یر
دوغرو سؤ یلو ینه آغیر سؤز دئمه   بورجون أیسته‌ینه، زور– گوج ائلمه
هرنه ائتدیگینی دییر سه گئرجک   آرتیق دانیشمیر سانه‌دیر اینجیتمک؟!
اؤزوندن گوجلوایله آل– وئرأیتمه سن   یوخصا ثروتینی بادا وئررسن
گوجه قیز یلینی وئرمه بوسایاق   وئرمه خنجر ینی سرخوشا ناحاق
أوزوندن گیچیک له سن اول قارداش تک   أوزونوقابیق سای، دوستوایچ، اؤزه‌ک
اصلان لارمسکنی اولان بیرمنزل   نمازقیلینمازسا، و یرانه‌دیر، بیل
طاعتله، خیرله ائواولار آباد   خیراولمایان ائواولاجاق برباد
ائوی مسجد ائله یاشابنده تک   چاقیرجماعتی وئراورداچؤرک
قوی دوستلار ائو ینه باس سین لارقدم   چالیش دشمنی ده اینجیتمه بیردم
کیم باخابیلمه سه دشمنه دوست تک   اونون دشمنینه دوست اولار فلک
مقصدیم بودورکه، شهرَاهلیندن   یوخصول لار پای، بهره گؤرسونلر هردن
یوخصا که بنده لیک گیزلی خوش اولار   احسانی گرگمز شو یله مک آشکار

کیشی أیتمه لیدیر خیرایشی پشه   تا که ائوی، آدی قالسین همیشه
ائوی عدالتله، دینله تیک آنجاق   یوخصا بینوره سی سودا اولاجاق

اسرافچیلیقین پیسلنمه‌سی

ای قصر ین یانیندا سارای تیکدیرن   هئچ پیئی قو یروقا آرتیرما گل‌سن
کؤنول اوخشا سادا بوسارا یلار، باخ   گؤیلره چاتمازلار، اوجالماز تور پاق
ائله بیر نردووان دوزلت، چالیش سن   اونونلا گؤیلره قالخابیله سن
او اوجا گؤیلره یوکسلسن، گئرچک   کاشی ایله بزه‌نمیش ائونیه گرگ؟!
کیمه بس ائدیرسه بیرجه ائواگر   ایکی ائوتیکدیرسه، چی دیر، بیخبر
بیرنئچه آداما بیرجه ائوبس دیر   گؤیه داغ اوجالتماق شک سیزهوس دیر
تانری بو یروقونا چؤیراوزونو   أشیت «اسرافیل لیک أتمه» سؤزونو
خراجلا تیکیلمیش بوسارایلاری   داغیت، ظلم الینی سن قیسالت باری
سارایلار تیکدیر یب مال تو پلایان کس   گناهلار قازانان آلچاقدیر، ناکس
بئله مصیبتلی یولدادِ، گؤره ک   بوسارای، بوثروت آخی نه گره ک؟!
چالیش اؤزمیلین له، بومال— دولتدن   سئل لر ین اؤنونده کؤر پوسالدیرسن
بورداقالاجاقسا بوسارای، ایوان   عقلّی یانیندانه یاخشی— یامان
کاروانسرا تیکدیر، قالخ، یاتمابسدیر   آلچاق اوغرولار ین یولونوکسدیر
واردولت آردینجا قاچدیقجا هرآن   تانیمییا جاقسان حقّی هئچ زامان
هئچ وقت بیر— بیری ایله راست گلمز بونلار   بونوکیم آرتیرسا، او، اسکیک اولار
بوائوی بوروموش طمع دن ال‌چک   آرتیقین دالینجا قاچماق نه گرک
ائو ین کاشی اولسون یاداکی چینی   چوخ قالسان سیخاجاق برک— برک اوسنی
سئو یله کیم آپاردی مالینی بوردان   یوزنه دیر، بیر ینی یوخدور آپاران
حرام کر پیچلردن نه دیر ائوقورماق؟!   او و یران جنّت سه حرام اولاجاق
ایندی که حرام دیرائو کیچیک گرک   بلکه کندلی سنه حلال ایده‌جک
نه دیر بوائوقورماق قیر یب ایلقاری   بیر یاندا بال دورور، بیر یاندا آری
اگر ائوچوخ اولساسن نه ائدرسن؟   آر یلانه سایاق‌سن یول گدرسن؟
بیرائوکه آخردا اولاجاق و یران   اونو آباداندن اولار پشیمان
قو یمادی حق کعبه تمیزدیر دیه   سلیمان کعبه‌نی آباد أیلیه

بیرقوش اولدوگو یچون اونون الیله — اوقدر شوکت له هیچ اولدو ائله
حراملا تیکیلمیش بیرمسجده باخ! — نهایت، اِئشّک لراو ینایار آنجاق
لوقالیق نامیناسارای نه گرگ! — خصوصاً بئله بیر زاماندا گئرچک
مدینه مسجدین تیکن شخص دوزو — سارایلار تیکردی ایسته سه أوزو
آنجاق دوشونه رک اولقمان سایاق — بئله لوقالیقدان تئز قاچدی اوزاق
ائله بیرائو ایله ائتدی قناعت — اونون قبله گاهی اولدو اطاعت
چالیش سؤزله قازان شهرتی— شانی — ائله بیرسؤزله که توتسون دنیانی
اولماز سارایلارا چوخ آرخالا نماق — سن بوبنایه باخ، تئزاونو بوراخ
قیز یلین، گموشون اصلی جیوه‌دیر — اونونچون گاه صاقا، گاه صولا گئدیر
قیز یل تور پاقداندیر اوجالا بیلمز — تور پاقدا اولماسا اوقالا بیلمز
وئرسن، اوجتت ده سارایا دؤنه‌ر — یر ین جهنّمدیر وئرمه سن اگر
صو یون، چورگیندن باشقانه یین وار — پایلاهامیسینی، بئله خوش اولار
باشقاسی ییه جک، اؤزون یمه سن — اونون چون نه یین وار یه، هضم ایله سن
واری اولاد اوچون قو یماق نه گرگ! — بوقدر مال دولت ییقماق نه دئمک
اوغلون خوشبخت دیرسه، یوخدور قورخوسو — یوخصاخیری یوخدور، مالین دوغروسو
دارغادان، قاضی دن قالسادا بیرآز — اونادا او آرواد هئچ راضی اولماز
بو یول اوستونده کی ابوالقاسملار — خیردا اوشاقلاری سایارلار آشکار
بونلاردان قالسادا بیرقدر آنجاق — یتیم— یسیرلره بیل چاتمیاجاق
یانما مال حرصی ایله، یاندیرار سنی — اؤزونه یوک ائتمه غمی، غصّه نی
پاخیل لیق اوزوندن دئیلمیر بونلار — عقلّی سؤزلردیر، گرچک دیر اونلار
کؤنلومده کیمسه نین یوخدور تیکانی — کیم دن اینجیمه دیم گزدیم دنیانی
دوز سئوز، اوزهردیر آخری شکر — اگری شوزآقاجی آجی باروئرر
بوسئوزون مغز ینی قابیقدان سئچن — بیلهٔ رکه، من دوستام یوخصاکه دشمن

ائولنمک وتورتمک حقنیده

باشدان گؤزل لیگه عاشقدیرانسان — وطن، منزل سئو یر اودورهرزامان
وطنین، منزلین اولاندا گئرچک — قایتی سیز، قادین سیزاولماز گئچینمک
ائله که، بیر مدّت گئچر بووقتدن — اونلاردان بیراولاددوغولورهمن

او، یوردا– یوایا گؤزتجی اولار
بؤیو یوب هرشئیِ الینه آلار

کیشی بیلیسه مالین دوستویَهْ جک
دنیادا غم چکمک نه یینه گرگ

حیاتین قایداسی بئله دیرهرآن
اؤلوم شربتیده بودور بیگمان

ائولنمک ایسته سن ناچارقالاراق
باکره بیرقیز لاائولن سن آنجاق

اَصلّیپ، نسبلی ائله بیرقیزآل
آنجاق سنی گؤروب سئوسین اومارال

اوتورُب– دورموشسا غیری له البت
چتیندیر یتیر سین سنه محبّت

پولو، وجاهتی اولساادا اگر
بئله بیرخوشبختلیک آزآله گلر

قادیندا اساس شئی حیا، عصمتدیر
بونلارقادین اوچون بؤیوک ثروتدیر

ائله که ائولندین ، اوخشا، عزیزله
ائوده ده باشینی سن اوجا ائله

قاپیندان گیرنده وئرا اوناسلام
او، قاپیدان گیرسه گؤستر احترام

چالیش اورهٔ گینی آلاسان اله
خلوت ده یاخینلاش، ظرافت ائله

چالیش یاخشی اولسون پالتاری، دونو
جماعت ایچینده عزیز توت اونو

یاخشی صحبت ایله، شیرین دیل ایله
نمازه، اروجا اونوسوق ائله

گؤردون عقلّی دیر، اؤیود له همان
ییق ال– آیاقینی قابی– باجادان

بوراخما ائوینه اصلا یادلاری
گلمه سین اورا یابد عمل قاری

قویما اوز باشینا او آچدیرسین فال
یول تاپسین ائوینه مطرب یادَلاّلْ

قووم– قارداشینین قیرماخطر ینی
قایقی لاقارشیلاسن هر بیر ینی

اوندا بوحرمتدن اودا اوتانار
ایسته نیلن کیمی ائله یَرْ رفتار

قادنین لااولما ایکی کیسه لی
وار ینی چکمک دن چالیش چک الی

آروادین وارغیری سنه نه گرگ
سن آزسان، آرواد داآزاجاق بیشک

نه اکسن اونودا بیچه رسن اینان
خیرگؤر ممزسن ز یانکارلیقدان

قادنین حقّینی اؤده ائولن سن
کؤنلونو وئردین سه، بدن ده وئرسن

ایلده آلتی جا آی سفرده اولسان
ایکیجه آیی دا یوللار داقالسان

دورد آیدا شهرده می ایچسن آنجاق
گنجه ایشین اولسا قوسماق، ساواشماق

بازارلاردا گِرُوقویسان قلبینی
کهنه نی بورا خیب گزسن ینی نی

قادین گؤزله سه ده گوند وز یولونو
گنجه یوز[1] تک یوخوآپارسا اونو

بئله بیرگناها کیم جواب و یَرەر؟
بونوهانسی مذهب، دِ، روا گؤره ر

۱ – یوز پلنک دیمکدیر

موشدولوقچورومدا، تاجر هندۇدیر   پوزقون ائوه گلسه، لاپ یر ینده‌دیر
خواجه سفر وقتی کیف چکیراُوزو   شرابلا، غلام لا مشغولدور دوزو
قادنین یانیندا آنجاق چۆرک، صو   اصل لازم اولان یوخدور دوغروسو
آی کیشی عدالت انصاف دیر بودا؟!   ائو ینی الینه گل وئرمه بادا
دوشون یاخشی— یاخشی بیرائله خیال   تاگلیب مئشه یه گیرمه سینچاققال
سن اۇزون کیشی سن دوزه بیلمیرسن   قادینا بوقدر ظلم ایلمه سن
خواجه اُوزکیفیندن قالمیرسا اگر   گؤزل قادین بونابس نئیجه دوزه‌ر؟!
حرمه یول وئرمه گؤزه‌ل غلامی   پامبیقدان اوزاق دوت بو یانارشامی
اونلار بوفتنه دن اولسایدی کنار   «یوسف و زلیخا» هاردان یارانار
سن تولکو یانینا قویروق قویموسان   تله‌تر په شنده أتمه آه— آمان
غیرت اولمایاندامذهب ده اولماز   بونلار آیر یلماز دیر دوشون‌سن بیرآز
منزل ایش گرکدیر آرواد آلانا   خدمتچی، مال— دولت لازمدیر اونا
تور پاقا صو لازم؛ کؤله یه چۆرک   ائوخرج،خرجه ده قونا قلارگرک.
چۆرک چون آغلاساکورپه جه اوشاق   او، نحوی، منطقی نه آنلا یاجاق؟!
فوزایله، مویزه اوشاقلارالبت   آلله دان داها چوخ گۆسترر رغبت
ائله که کوچ— کلفت آتیب چوخالار   اونلارال— آیا قابیر چیدار اولار
گؤزه‌ل مجلیس لردن، کیف لردن ال چک   ظلمتده گل نوردان سن اوزال— اتک
گوندوز حمّال کیمی داشی چۆرک، صو   گئجه لۆرقو یما سین گؤزونه یوخو
بنده عذاب چکیب چۆرک قازانار   خواجه آدلانساندا بنده سن آشکار
خواجه راحت گزه‌ر، یاشایار آزاد   سن سه بنده لیگین زحمتینله شاد
احمقین بو ینونایاراشار آنجاق   دیو ین زنجیری ایله، هال[1] چاتماسی، باخ!
اونواوغروکیمی چوکدوروب دیزه   قادین حاچا قویوب، چیخار تمیزه
آیاقیندا کونده، بؤینوندا زنجیر   بئله خواجه لیگه فخرائتمک نه دیر؟!
گوندوز الله شیرسن تا آخشا مادک   تا گئجه قوجاسان سن اونو برک— برک
حامله اولدوساقادین، بیل بونو   باغلایا بیلمزسن دوغوم یولونو
دوغولاندان صونرا دیشی یا ارکک   اونونچون ایکی قات آرتیق خرج گرک
شالدان اوغلانلارا پالتار گئییندیر   قیزلاراقیز یل‌لا طوی ائت، سئو یندیر

۱— هال— غول بیابانی

طوی نه دیر، یاس نه دیر دوست قاپیسیندان
گن گزه بیلمز سن هێچ وقت، هێچ زمان

بوخواجه لیگ دگیل بلادیر آنجاق
بئله بیر طالع له نه آرواد آلماق؟!

خواجه آدلانماق چون بنده لیک ائت سن
اینان که قووار لارامیرلیک اتسن

پیس قادینلارین عمل لری

قادین خوش گلسه ده گؤزه نه قدر
چرکیندیر ائو یخان اولارسا اگر

عصمتلی قادیندیر ائوه شمع، چراغ
عصمت سیز بیرقادین آفتدیر آنجاق

ناموسلوقادیندان اوجالار باشلار
ناموس سوز قادیندان آلچالار باشلار

سفره‌نی، کوزه‌نی بوشالدان زامان
چادرایا، چکمه یه ال آتارهمان

گذیب تئز قاضی دان باشلیق[1] ایسته یرْ
زورلا آلار، خوشلا وئرمه سن اگر

تمیز، سؤزه باخان قادین آشکار
سنله بیرقابیقدا الپه تک اولار

عصمت سیز قادیندان آغری‌یاراورک
ردّ ائت، اوره گینی آغر یتما گؤرک

قادین چِیْ اولارسا، سن اونو بیشیر
اوزونواؤرتمه سه کفن گیئیندیر

پیس قادین الینه سن وئرمه قلم
بوندانسا الینی تز ائله قلم

قادنین بیر مکتوب قارالتماسیندان
کیشی قاراگیْسَهْ یاخشی دیراینان

قادینا جهره‌نی وئردی حق أوزو
وئردی قلمی ده کیشی یه دوزو

خوشدور عطارد اوز بیر یاری اولماق
اله قلم آلسا اوندان گئچ آنجاق

قادین خطّاط اولسا بلقیس تک اگر
قلم له گؤیلری اوفتح ائیله یَرْ

اوعلمه یازی یا میل اتسه همن
دواتی مزار ائت، کاغذی کفن

آدی باتیر یر ساقلمسیز اگر
گؤر یازماق اؤ یرنسه اوندا نئیله یر

ائله هوسینی قلمدن اوزاق
سن قلم چالیرسان بوبسدیر آنجاق

دوزاوخو یا بیلمیر«الحمدی» گئرجک
«ویس و رامین» بیلمک اونانه گرگ؟!

زهرلی ایلاندیر اخلاقسیز آرواد
شوخ اولسا، بو ینوز سوز ایلاندِیر، فر یاد

سیندیر بو ینوزونو بو ینوز لاهمان
سن اوندان نئچه گون اوزاقدادایان

ائله بیرقادیندان آیر یلماق گرگ
یاتیب دورماق بیلیر بیرده که، یمک

بیرزمان یول وئرمه یاتاقیناسن
تاخما اوزوگونوبارماغیناسن

گزه گن اولارسامحکم دؤی اونو
أوزونو گؤسترسه، چیخارت دُونونو

۱– باشلیق ایستر

محوائله، اوزونه عاق اولسا اگر   باسدیر تور پاقلارا آبر ینی تؤکر
قادنین سئوزوایله حرکت اتسن   سن کیشی آدینا لایق دگیل سن
ایسته سن اونونلا مشورت ائله   آنجاق بیرایش گؤرمه بو یور وقوایله
آچما أوز سرّ ینی قادینا هئچوقت   ائوی زندان قیلما اولماسین بدبخت
هئچوقت پیس قادینی اولماز گؤزله مک   یاخشی قادین ایسه کورلانماز، گئرچک
سؤیلمه اوزونه قادینی سئوسن   قورتا را بیلمزسن بیل حیله سیندن
پیس قادین اؤز ایشین گؤره جک، بیشک   قارشی سینی آلسان گیزلی أیده‌جک
پیس قادین ایلاندیر توکه جک زهر   او، وورار، سن اونو وورما سان اگر
ابلیسی جنّت دن آپاران ایلان   سنین ده پایینی وئره‌جک اینان
سن یوک له جنّتی نئجه گؤررسن   نئجه دوست اولورسان بوایلانلاسن
چوخ اونو اوخشاما، ائتمه احترام   اوزوگوزل، ایچی زَهَرْدیرتمام
اولسالار گورزه لر بزک لی یومشاق   آلدانما، اونلار ین زهر ینه باخ!
دلیل له، اؤ یودله او یولا گلمز   گؤر مزگناهینی اعتراف بیلمز
نه آندا، ایلقارا بیرآن دوزچیخار   نه عهده، پیمانا اولار وفادار
نه قدرکه، وارسان قوجاقلییا جاق   گؤزدن ایراق اولدون، کؤنولدن ایراق
مالیندان خرجله سن بیر آر پاقدر   دئدیسی— گودوسوایل لرله چکر
قادنین گؤزه‌لی بیرشئی دگیل، باخ!   چونکه اوایلان تک قیور یلار آنجاق
اونون‌چون مالینی ائلمه هدر   او، هروقت ایسته سه سنی بند ائدر
چالیش پیس قادیندان اولاسان اوزاق   عذابدیر زهر ین هرزمان دادماق
او، روحابنده‌دیر، بدنه چیدار   قاچما ؛آرخا سینجا بئله بیقرار
سن أوز آروادینی دیوحساب ائله   اونا مفتون اولما بوقدر بئله
هال (آل) سنین ائو ینه باسارسا آیاق   بو ینوندان آسیلار طُفیلی سایاق

حکایت

دِدِی آتاسینا بیرگون بیراولاد: — منه ائولنمک چون شرایط یارات
دِدِی: — گز، ائولنمه، ای اوغول، آنجاق   منه یوخ، بوایشده اؤزگه لره باخ
گزْسن، دارغاتوتسا، بوراخارایـنان   چونکه او، چوخ توتوب، بوراخیب همان
قادنین بوراخماز ائولن سن اگر   أوز باشینا اولسا، ایلمز نه لر!

سن منه، آنانا باخما ای اوغول   یاخشی آچ گؤزونو، بیرآز آییق اول
باخماکه، قالمادی ائو ینده چؤرک   یونولدو باباسی ساققالی گئرچک

پیس قادینلارا نصیحت

ای شکرپارچاسی، سن ای گؤزل آی   ائلمه دینینی عشوه ایله زای
یاکئونلو نووئرمه، گئتمه اره‌سن   یا آچما اوزونو اؤزگه لره‌سن
آرْچؤرگی یئیب هردم خیال تک   اؤزگه ایله یاشاماق عیبدیر، گئرجک
اؤزگه‌ایله گؤروشمک فکرین یوخصا،سن   ائوی ترک ایله ییب نئچون گئدیرسن؟!
باش شوخلوق أیله‌ییر، رقص ائدیر آیاق   گناه أیله‌مزمی بدن بوسایاق؟!
زلفونو بوردروب اوزه قویسان خال   سئوزسوز، بوسه‌نی ده ائدرسن حلال
سنه بوجمالی وئرمیش یارادان   صبری، دؤزوموده سن ایسته اوندان
بؤیوک اطاعتدیر قادینا عصمت   جِلْفْ قادین ایت دن ده بتردیر البت
اوچادر، او پرده، او دیوار، اودام   سنه حجاب کیمی یارانمیش تمام
ائله که أیشیگه چیخدین پرده‌دن   قاپیندان ائشیگه قدم باسدین سن
بیرداها پرده یه نه احتیاج وار؟   گولدون ساققالینا دنیانین زنهار!
اول بواحتراصدان، شهوتدن اوزاق   یاخشی دیر هوسدن اوزاقدادورماق
سنه اَرَهْ گئتمک اولار ساقسمت   اَریَنْ بو یروقونا بؤیون آگ البت
سنه چؤره‌ک وئر یر، اونوراضی سال   یائولْ بیقلار ینی، جزاوئر درحال
سالماسین قادینا بیرده محبّت   أتمه سین اؤزونو خجل، بیحرمت
اگر بوگون اونوقوروسان غمدن   ملکه دونرسن گؤزلر ینده سن
آرْ اؤ یود وئرنده اوزه اولماعاق   توتوب ساققالیندان دئمه حق— ناحاق
گوندوزلر آدائلا دانیشیب بئله   گئجه لرتوتورسان اونوخوش دیله
یا مدام آصلان تک غرورلادایان   یاداتولکو کیمی یاشاوداؤران
یا حلال یا حرام بیرشهوت اوچون   گناهلا دولدورماسن ائوی بوتون
قیز یلی سئویرسن یاخشی آس قولاق   صبرائت، بیرگون سن ده دوغارسان اوشاق
سن یاریم ساعت لیق کام‌دان اُوتری   باشی توراسالما، گل قاییت گِری
قیز ین یا اوغولون مالی ایچون دوزو   یاماقلی داقارچیق أتمه او اوزو
اوچ ایل کام وئرمگین، اونو یاخشی بیل   بیرگون سود وئرمگه برابر دگیل

باشقا سی سنین چون سود وئرسه ده باخ!
سنین عوضینه اودوغماز آنجاق

نئیینه لازمدیر اون بادیا آیران
آخر سود وئره‌سن تا ایکی باتمان

آپر یمیش قاری ایدی رابعه— آرواد
نمازلا، اوروجلا، اوقازاندی آد

هر قادین حیله گراولماز بیگمان
ارکک یوخ، یارانمیش بیردیشی آصلان

مر یم ده گوُزل دی، بکر ایدی آنجاق
کوُنلو پیس فکردن تمیز واوزاق

آرسیز لیک، ائتمه دن هیچ اونو بدنام
هوسچون توتمادی کنشت ده مقام

آنا سکوتدادیر، دانیشیر اوشاق
نفسی، اورگی ده پاک ایدی پارلاق

اوچ گئجه خالدین، عمرین یانیندا
امری ایله دینمه دی او بیرجه آن دا

آخر دولدو دوشو سود ایله عیان
آچدی سئوز اوشاقی خَطْرِ یَنّهْ اینان

آری سفره سینه دوندو یاتاقی
دولدو نطق بالی ایلادیشی— دوداغی

بالی سوده دوندو، سود شراب اولدو
أوشاق سود امه‌رک، مست خراب اولدو

تعجّب ایئلمه او بال سوُزه سن
چونکه سودله امیب بشیکده همن

نه قدر جوانسان اوُرتون، قیل نماز
جوانلیق بیرداها گئری قایتماز

اوگل دوداغلاردان گئدر طراوت
دیش دوشه‌ر، پوزولار هردورلوآیت

جانور دریده، یوسف یوخدور، باخ
حیرت، پشیمانلیق، غم قالمیش آنجاق

ائله که، گون گئچر قوجالار قادین
کیشی ده اونودار شهوتین دادین

بدن ده پالتار تک سارالار، سولار
گوُزل لیک یوخ اولار، سوداسه قالار

داها بوندان صونرا چاره یوخ اینان
آرتیق دیوچو والا گیرمز هئچ زامان

حکایت

واعظ حور یلری وصف آیْلَه یِرْدی
یاخشی عمل لردن سوُز سوُیله یِردی...

هرکیشی آلاجاق ایگیر می حوری
سارای، باغ اولاجاق اونلار ین یُری

بیرقاری آیاقا قالخاراق یُردن
دئدی که، ا وُ یُرنمک ایسته ییرم من

اوردا اِرکَکْ حوری اولاجاق یایوخ!
دئدی:— اگلش، بلی اولاجاق، چوخ، چوخ!

اگر سن جنّته گتسن ای عوام
سنی ده باکره قویمازلار تمام

قادینا خرما سیزاوُ یودوئرمک، باخ
هرما کنبذینه اولار قوز آتماق

چیخار داقار جیقدان یول آذوقه‌نی
بوراخ بوچول لره گوُرمه سین سنی

۱— گنشت— معبد

شهوت آرخاسینجا آزگتمه گه ونسل توؤرتمکده احتیاطلی اولماقا دعوت

چوخ نطفه ایشلتمه تزقوجالارسان / بوصو یونه قدر گوزدن سالارسان؟!
وارلیق باغچاسنین میوه‌سی اودور / حیات چراغنین یاغی — نورودور
او اولماز ساچراغ صئونر، گوزه‌رر / دیزدن طاقت گئدر، گوزلر بوزارار
بوقانلی ناوولچا قارشی سینداسن / نه‌قدر دیز چوکوب، اگیله جکسن؟!
شهوت آتشینی چوخ یل لمه سن / بئله بیر صو یو گل یله وئرمه سن
باشیندا کی عقلین، اوزونده رنگین / اوندان جلوه‌له‌نیر، اوندان سان زنگین
اصیل ده اوندانذیر، فرعده اوندان / اکیلن محصولا صواودور اینان
اوزونون صو یودور، بئلینین صو یو / قلیج دیرالینده حیاتین بؤیو
گل سن بونطفه نی حرام ائلمه / بیشمه میش چیٔ شی دن طعام ائلمه
حرام بیر لقمه دن توٌرنسه نطفه / توره مز فرج ده بیر دورلوتحفه
پیس تخم یاخشیجا بهره‌وئرنمز / پیس نطفه‌دن گوزل اولاد توٌرنمز
فرجی سان بیرمزار، قوی لحدداشی / اوزاقلاش سن اوندان، گوتورقاچ باشی
شهوت آلَتینی گل سالما اورا / اٌوزوده کفن سیز، دیری، آوارا
أیله بیرمزاردان نه دوغولاجاق / دوغولسا گوٌر اوندان نه لر اولاجاق
گل اُوزدیری عضوون بوقبره قویما / اؤزون اؤزدر ینی دیر ناقلا سئو یما
چالیش‌ها مار یولداآتین چاپاسان / ایستگین، آرزون نه‌وار چاتاسان
سن نسیل توٌره‌تمک فکر ینده اولسان / عصمت سیز قادینلا ائولنمه دایان
هر فرجه بوصو یو توٌکمه‌دن چکین / هئچ ده شورانلیق یرٌ وئرمیشیدیراکین؟!
اولادین یارامـاز، یا اوغرو اولار / تخم پیس اکیلسه، پیسده وئره‌ربار
شیرو یه پرو یزه ایله‌ینٌ سایاق / اوسنی پیس گونه بیرگون سالاجاق
شیرو یه تک حرام سود امن اوشاق / آتا سی قین اولار خنجر ینه، باخ!
بئله بیراوغولدان اولان جنایت / آتانین بو ینوندا قالاجاق البت
خلق اوندان عذابدا، اوسا اؤزوندن / اوناقارقیش ائده‌ر آتاداهمن
نئلرسن وار ینی آپارسا اگر / جاناوار بسله ین اؤزگه نیله یر؟!
بوقدر اوغلوندان اینجیمه ناحاق / اونا خطا صو یون سن سپدین آنجاق
قند آجی اولوبسا سن قو یدون نهاد / قوزو قورد اولساداسنین دیر اولاد
پامبیق اکمیسن سه ماش گوزلمه سن / مرجی هاردان اولارسن آرپا اکسن!

سن اؤزون پیس اکدین تخموای اوغول! هاردان وئرجکدیر گؤزه‌ل بیرمحصول
شوران‌یئر، پیس تخوم آخی نه وئرر؟! هئچ توستو بیرزمان آقلیق گؤستر‌ر
یا آرپا، یابوغدا وئرمز اؤزگه بار انسان دا بیله‌دیر، بئله دیر، زینهار
بیرآز دوشونه سن، سودوئرسن گرگ بوسودهارانیندیر بیله سن گرک
پیس سود شَرْ تُخُمُو یارادار آنجاق پیس عمل قادنین سودوندان اوزاق!
سن بیرائوتیکمه گه قصدائدن زمان فعله‌یه مزدوئریر، استاتاپیرسان
یاخشی بیرپِرْ سئچیب، بیه نیرسن باخ! اله گتیر یرسن آقاج، داش تورپاق
خوش بیرساعت سئچیب صونرا داهمن بناتیکد یرمگه باشلایرسان سن
پالچیقدان سالینان ائودن اوتری دقتله گؤرورسن سن بوایشلری
اوغولا، قیزادا اساس قویارکن گل پیس وسائطی رواگؤرمه سن
یوخصا که اولادین اوِیخان اولار بدنین بلاسی، جان یاخان اولار

اولاد تربیه سی حقینده

ای آتا، بیر اوتان اوزاولادیندان پیسی روا گؤرمه اونا هئچ زامان
اولادا پیس دِئیب سئؤیمَهْ دنیادا اؤندا سئؤیوشْ سئؤیَنْ اولاجاق اودا
آبیر— حیا گؤزله سئوزدانیشاندا اوداحیاائدر، اوتانار اوندا
نازلا بئؤیومه سین قوی چوخدا اولاد اونوایش— گوجدنده ایلمه آزاد
صونرا چتین لیگه دوشرسه اگر بومحنت، بوعذاب اونو محوائدر
ایش اؤیرَتْ که، سنه بنده‌لیک أتیسین اینجیت، باش آشاقی ایشینه گتسین
پهلوان اولماقا بوراخما گئرچک چونکه سن قوچالیب، اوگنجلشه جگ
او، اوخادونه جک سن آلسان کمان اگر کمر تاپسا، اسیر دیر همان
یانیندا دورمایب ائده جک سفر اوداقالا ناجاق هجر یندن جگر
هرزمان ینی بیرخطر گؤره‌جگ هر لحظه‌ینی بیرخبر گله جک
آناحسرتی ایله وئره جکدیر جان آنافراقی ایله گئده‌ر دنیادان
دؤیوشه، گولشه گؤسترسه هوس قویسان، اؤلومونه راضی سان سن بس
یاباشینی وئره‌ر حربه گئده‌رک یایول کسن اولار، اولر اوغروتک
اوغول سنین بارین اولسادا آشکار اوسنین اکدیگین بلادیرکه، وار

حکایت

بیر آتا اوغلونا اؤیرتدی یاراق   هم کمر باغلاتدی، هم تیکدی پاپاق
اوغلانین پنجه سی گوجله نن زامان   ایستدی مئشه ده اؤلدورسون آصلان
گؤرون اوسرو بو یلو اوغلان نه ائتدی   بیرگؤن قمیش لیگه اوز توتوب گتدی
بیردیشی شیر گؤر دوناگاه اوزاقدان   اونا حمله ائتدی تئز گؤروب اوغلان
آنجاق اوخوشیره أیتمدی تأثیر   پنجه سی آلتینا آلدی اونوشیر
بوخبر آتایا گلیب چاتارکن   اوز توتوب مئشه یه اوقاچدی بیردن
اوغول آتاسینی گؤرجک بیقرار   گؤردو پارچالانمیش هم قلب، هم پالتار
دریین بیرآه چکدی اونون اؤنونده   دِدِی:— بوردا گناه دگیل دیرمنده
منه بو پسیلیگی أیلمیسن سن   اؤزون گؤره‌ن ایشه نه ائله ییرسن؟!
سن منه بیر پئشه اؤیرتمه دین باخ!   بومئشه آصلانی اؤگرتدی آنجاق
ایندی اسیرگمه گؤجونو، آمان   تا که اولمایاسان داهاپشیمان
ایندی سه ایلک بورجون، وظیفن بودور   گل آقلا— قارانی قاتیب قووشدور
ایکنجی وظیفن اوگرت بیر پئشه   اولاد معاش لانسین اوندان همیشه
اوچونجو مال ایله کمک ائت اونا   بیرحلال قیز ایله طوی ائت اوغلونا
یاخشی انسانلارلا یاخینلیق اؤگرت   پیسلر صحبتیندن قوی اتسین نفرت
بوتون بوایشلری سن گؤر سربسر   اوندانا مردلیگه أوز توتسا اگر
بیل سندن، آلله‌دان اوتانمایاراق   اونو ظلم الی اله اکمیشلر آنجاق
کوزه صو یولوندان قایتما ساصاق   لازمدیر باشقا بیرکوزه آختارماق
محواولموش، ایتمیشلر قایدا— قانونلار   چونکه دولدور موشدور دنیانی بونلار
انسانلار بونلاردیر، نه چاره ائدک؟!   سوسوب بیرگوشه یه چکیلمک گرک
ایگید لیک یولونا نظر سالمازلار   تا که اونایوز یول ضربه ورمازلار
کیم که، أوز آدینی وئرمیشدیر بادا   یاخشی آدقازا نابیلمز دنیادا
پاک لارین خَطْرِیْنَهٔ بیزی باغیشلا   بیزدن اوزاق اولسون هردردو بلا
آلماقوجا لیقدا، گنج لیکده بیزدن   أوز عصمت پرده‌نی، آندوئر یرم من
قورتار قورد آغز یندان بوسورونو، آه   حفظ أیله دنیا داهامینی آلله.

تربیه نین تأثیری وأوز باشینا بوی آتماقین نتیجه سی

کیم عذاب گؤرمه دی تربیه چیدن   اوغمدن أوزگه شئی گؤرمه دی دیبدن
مئشه میوه لری باخ، بئیجه ریلمز   اودورکه، هئچکسین خوشونا گلمز
یا آیی یاچاقّال أونو یِیمْ ائده‌ر   یا دا که مئشه ده‌محواولوب گده‌ر
اونو آیی بئلـه یِیَرْسه ناچار   اینجییب آرامسیز کیخ— کیخاباشلار
آقاج دادوگونلو اگر یسه اگر   اجاقدا یاندیریب کمور ائدرلر
شهره آپاریب اونوساتارلار   غضب کوره سینه اونو آتارلار
ینی دن قالارلار تزه بیراجاق   دمیرین آغزیندا یاندیرارلار، باخ!
داشلار ایستی سیندن آه— فریاد ائدر   دمیراودلار یندان اری ییب گدر
بدنی شیشلره چکیلر هرآن   یوز یول چؤیره‌رلر لرهی او یان— بویان
قارالار استادین الی و اوزو   دکان داکورلانار اونونلا، دوزو
هردفعه کوره سی نفس چکرکن   انسان دگیشه رک اولار اهرمن
ایل لر— آیلاربویو، اوخسته اولار   پولادتک بوته ده اودا یاخیلار
یرده وجود وندان قویماز لار بیرایز   حتّی کولونوده قویماز لارهرگز
بیل که، اؤزباشینا بؤیوسن، آنجاق   چرکینی بواودلا ممکن دوریوماق...
نه وقتدیر اؤزونه گله بیلمیرسن   چونکه أوز باشینا بوی آتمیسان سن
اودلارا یا خیرلارسنی دیری ایکن   تاکه، قارالاسان سن اؤزتوستوندن
اؤلسن، اودنیا یا آلارلارسنی   جهنّم اودونا سالارلارسنی
جهنّم آغزینا آتیب گدرلر   سنی گاه یاندیریب، گاه اریدرلر
باخ، طویوق دایارما، دن یدیگیندن   یورمورتا وئرمگه مجبور دوره‌من
اصلا چاقیرمازلار گلمسه اگر   اگر اوزوگلسه، قووارلارگدر
گوندوز صاقدان— صولدان اوخلاورولار   گئجه قاریلارین ائوینده قالار
گزر پهین لیکده قورخویلا هرآن   او ائوه، بوائوه قاچار دورمادان
کندلی باشی اوسته آسارسا اگر   شهرلی غضبله قانینی تؤکر
ائله که، دن، صویا او، میل ائتمدی   اؤزواو یچون یورد— یوا اودوزلتمدی
نئچه گون آه چکر، گؤرر اذیت   گئجه او یاق قالیب چکه‌رریاضت
امیر، شاه الینه لایق گؤرولر   تخته، تاجا گنه لایق گؤرولر
اوشاه، قایقیسلا یاشاسا آنجاق   اون اُوز آغیریندا اُؤ اُؤلو یاجاق

بؤیوک لر یانیندا بؤیو یر انسان
بس سنین نصیبین نولاجاق، آمان!

احمدین فرّی که، علی یه چاتدی
خیبر قاپیسنیی بیرال له آتدی

باغلامایولونو وار ینسا امکان
یوخونسا گت، ایسته باشقالار یندان

ائوخد متچیلر ینه قایقی بسله مک حقّینده

ای خواجه، غلاما ظلم ائتمه ناحاقّ
دنیا بوقایدادا، بیل، قالمیاجاق

گوجونو گؤسترمه خدمتچیلره
سیندیر ماقلبلر ین سن ناحق یره

تعیین ائلمیش لرسنی اورادان
سن— سن بوزمره یه باشچی، حکمران

سن، تک خرجلرنیه وکیل سن آنجاق
اؤزون، بوغاز، شهوت قولوسان، بیر باخ!

بنده‌نی انیجیتمه بیرآن ناحاقدان
قوی هم بندن اولسون، هم ثواب قازان

اونو ساتماق اولار پیسدیر سه اگر
آنجاق عقل سیزلر اونو اولدورر

بنده‌نی گئیم لی ساخلا، همده توخ
ایشه جان یاندیرار اونداد اهاچوخ

اگر چؤرک وئرسن، بنده وئررجان
جان عزیز نعمتدیر، اینجیتمه بیرآن

اونلارا چؤره گی قیط ایلمه سن
اینجیتمه روز ینی آللّه دیروئرن

اونلار ین بیر یسی اسگیلسه اگر
سنین شخصیّتین نئجه یوکسله ر؟!

سن وئر آرتیقی ایله شکر ائله بول— بول
او، «الف» اولموشدور، سن ایسه «نون» اول

اونلار ین ایچینده گورسن أوزونو
بیرخئییر گؤرمزسن، آنلادوزونو

شربت توکمورسن سه قدحه باری
زهره بولاما قصداً اونلاری

سندن، کیشی— آرواد غرق اولموش غمه
بیر سؤیله، بئله ایش خوش گدر کیمه؟!

هندلی دگیل سن سه ای دوست سن اگر
قویما، شیرین جانی تورش اوز محوائدر

سن چالیش دوشونمه تکجه اؤزونو
چوخدا بنده‌لره دیکمه گؤزونو

سنین چؤره گینی یسه ده اونلار
حقدن امانتدیر سنه آشیکار

آقادا، بنده ده‌عین شئی دیر، باخ!
هامینین آقاسی آللّه دیر آنجاق

خواجه بیر آللّه دیر دنیادا همان
آیاق اولا بیلمز باشی یارادان

خواجه لیک وئرمیش سه انسانا أوزو
انسان اولادی دیر بنده‌سی، دوزو

بیرجه دیر آتاسی هرایکیسی نین
اونو ایکی گؤرسن شکیّن وارسنین

خوشدور پیس اولاددان یاخشی بیرنوکر
خواجه‌نین آدینی او، اوجا ائدر

خواجه آرحال لاردا اولورسا خلاص
بنده ده ممکندوردونوب اولسون خاص

هرکس قیمتی ایله اولچولسه اگر بیل که، چوخ خواجه لر اولار لارنؤکر
اونوافلیج وردو چرکابدا، همن سنه نؤکر ایدی، نیه آتدین سن؟!
اگرسن بنده یه خز ینه دارسان اؤلومو، عذابی قُووْ اوندان هرآن
قویما یاش آخیتسین غلام گؤزوندن پیس آدی أوزونه لایق گؤرمه سن
مالکی مذهبده اولان بیرانسان بیئله بیرگردا باگیرمه سین،آمان
قولاق آسمیر سانسا خواجه نه اگر خواجه ساتان اولسا، اینجیمه نؤکر
اولسا بنده لیگین آخره قدر چرخ، اولدوز لارسنه اولار لار نؤکر
لیکن خواجه لیکدیر سن بیلن آنجاق سنده بوبنده لیک هاردان اولاجاق؟!
اگر جانلی سانسا، گؤزون وارساسن هئچوقت بیرجانلینی، گل اینجیتمه سن
سن نیه اونلاری سایرسان أششک اونلاردااانساندیر، بیرباخ، سنین تک
دیلسیز ین باشیناچوخ دؤگمه، دایان بیر قورخ اودیللردن، اوددان، آلودان
اونلاری یارادیب جان وئرن آنجاق هئچ بیر ین یوکله ییب، اولدورمدی،باخ!
آللّهین عکسینه گتمیرسن اگر؟ اونلارا یوکلمه داشی بوقدر
دیللری سوسسادا ظاهرده، اینان داخلده جوشسالار سن غرق اولارسان

حکایت

بیراششکی وارمیش عیسی نین گؤی‌رنگ گتمز میش اوچ گونده هیچ بیرجه فرسنگ
اوزون گئجه لری، ذِییللر بیئله نمازلا، دعایلا مشغولکن ائله
بیرگئجه اوحسرت قالمیش یوخو یا اونوایکی یوز یول آپارمیش صو یا
هردفعه آپار یر، أششک ایچمیرصو عیسی نین گؤزونه گتمه یر یوخو
گؤره‌رک بونلاری هم صحابه‌لر اونداان سوروشلار بوسرّی سحر
دِدِی:— دانیشماییر، دیلسیز دیر اولاغ اگر سوسوز اولسا، ممکن می، یاتماق؟
یوکوموداشییان صوسوزسا اگر وقت گلر اوزو مون صو یونو تؤکر
او، دینه بیلمه یر صُوسوز اولاندا صوایچیب، من نئجه یاتارام اوندا
خواجه لیک آللّها بنده اولماقدیر مخلوقا شَفَقَتْلَهْ نظرسا لما قدیر
خسته اورک لره درمان ائتمگدیر سنیقا مومیا اولماق دئمکدیر
بوماوی چادر ین آلتیندا، زنهار مین ده بیر آدامدا گؤرن گؤز اولار
هرکیم اوز دردینه گز یرسه درمان دردینه بیر دَوا ائده جک اینان

دنیایا، وار ینا توتماز اوزونو   یولا حاضر لایار هروقت اؤزونو
مدام یخیلانین النیدن توتار   پیاده قالانین الیندن توتار
طمع، ظلم ایوینه اوقفیل وورار   مظلوملار اؤنونده قوللوقا دورار
هیچ کس دن هیچ زامان آرتیق شئی آلماز   هردم اوره گینه بیرسئودا سالماز
قایقیسیز یولونوتوتاراق گئدر   بیرکسی اینجیتمز اوذره قدر
او، بیلر یا خشیدیرکرم، عدالت   بیر پیس ایش گؤرمه میش آنلایار، البت
بیلر ظلمکارین هاردادیر یئری   زور، ظلوم یولوندان چکیلر گئری
اگر بوسؤزلری درک ائلمه سن   بیل که، اؤز- اؤزونه ظلم ائتمیسن سن
بیل، بوبو یونباغی ظنّیمجه آنجاق   پیغمبر آدینا لایق اولار، باخ!
باخ، خواجه او ایدی، تانری حکمران   دوردیار، دوردامیری صاقدان وصولدان
باشقالار کؤلگه دیراونوردان آنجاق   بعضی کؤلکه دنده دوشموشدو اوزاق
وارلیدا سخاوت اولماسا اگر   اوصویو اولمایان بولودا بنزر
آلچاق همّت لیلر بیلمزلر کرم   محتاجا وئرمزلر هیچ بیرجه درم
کرامت صاحبی تانری دیر آنجاق   سخاوت ذاتیندان هیچ اولماز اوزاق
باخ، کرم اودورکه، سئوآل اولمادان   منّت سیز گتمیشدیر قافدان قافاجان

باخیلّیقی و باخیلاّری مذمّت

سفره بُویُویانلار اورک قانیله   وئرمزلر زهرسیز بیرتیکه بئله
کاسالار دازهر، اوزلرده زهر   بئله بیر چؤره گی کیم راحت یئیر
سن تیکه ایستمه تیکه سایاندان   بئله بیرتیکه دن عار ائتدی لقمان
بیرکاسادوغراماج اتسن سوقانلان   اوخوشدور یوز ساختاکرمدن اینان
الی شیر یسن شربت وئرسه ده اگر   وئردیگی آیراندان داغلا نارجگر
اؤزگه منتّی ایله چؤرک یئیین جه   یئمه اوچؤرگی، زَهرَ یهْ، منجه
وئرسه بوخسیسین بیری یرقازان   بوقومدان آلینمیش یاغ اولار، اینان
سنین اؤز باغینا بلاگلمه سه   سندن خییر چاتماز اصلا بیرکسه
باخانانین گؤزونون قانین آختیدین   آنجاق بیرجه میوه اونا وئرمه دین
بئیله بیر لطف ایله بدگؤزدن اوزاق!   هله جنّت، حوری گؤزله ییرسن، باخ!
بوبارلی آقاجلا، نادانلار سایاق   کرم قاپیسینی باغلاما، ناحاق

گت کؤلگه لیگ دوزلت غریبلر کیمی / یادؤ یدور وار یندان آجی، یتیمی
ایکی اوچ آلمادا چاتسا بیزلره / خراب اولماسیندان خوشدور یوزکره
نه قدر میوه وارسن ده وئر خییر / سن ده اوزقونشونا گل کؤلگه سال بیر
اوزومون قیزاردی، عنّاب اولدو، باخ / اوزون نییه دوندو بنفشه سایاق!؟
قاپی آچما ساندا، بیر سالخیم قوپارت / قاپینین اوستوندن اوطرفه آت
احسانا امکانین واردیرسا اگر / قاپینی باغلاماق زیان گیتره‌ر
سن چالیش میوه وئر اولدوقجا باهار / دول آرواد زکاتدان بیر پای آپارار
دین بونانه سایاق سخاوت دِئسین / سندن عاری گلیر حتّی خسیسن

شعربازارنین رونق سیزلیکی و کسادلیقی حقّینده

آلچاق قاپیسیندا بیر شاعر اولماق / یونان فلسفه سی، کورد اثوی دیرباخ!
حِیف مدیحه اوچون گذن زحمته / حِیف طبعین چکن او اذیتّه
ممدوح آروادی ایله سرخوش یوخودا / مدح اوچون گؤزوندن قان توکور اودا
چالیشیر، گنجه نی چاتیب گؤندوزه / صونرادان یازدیقین چیخارار اوزه
قوچاق بیر راوی له اولاراق ال بیر / بیر وعده جامی ایله اونومست ائدیر
تایانینا گدیب سلام وئره‌سن / شعر ینی اوخویوب بخشش گوده سن
اوسنه دِیه‌جک، گؤزل دئمیسن / بیزی مدح أتمک چون دورلار دشمیسن
گل قایت بیرایشله مشغول اول هله / أوزکه وقت بورایا بیر سفرائله
بوشوزو أشیدیب چیخیب گذرسن / أوزونو غملره تسلیم ائدرسن
ینه فیر یلدادیب بیر شعر ده همن / قایدا ایله قلمی آخصادیرسان سن
ائله که، وعده ایله ینه گلرسن / قاپیسین داش کیمی باغلی گؤررسن
یالواریب، یاخاریب قاپیچیا سن / آقچایئلک اؤزونه ایسیندیررسن
او، سنی سارا یا آپارسا اگر / ممدوح قاپیچیا قاش– قاباق تؤکر
– بویدو قراریمیز ای احمق اششک / مین دفعه دئدیگیم بویدو، دِ گؤرک؟!
سن گؤروش وئرمیسن، بونه گؤروشدور؟! / من ایشله مشغولام، بس بونه ایشدیر؟!
صونرا سوروشمادان، آتا، نئجه سن؟ / حالین نه تَهَرْدیر، نئجه گلدین سن؟!
سنین چون بیر یِره یازار بیر بارات / اوچ خرواردان، بیرتای اودنسین، هیهات!
بوگون عامل لردن هانسیدیر آنجاق / یوزده ایگیرمیدن آرتیق وئرسین، باخ!

اونـدانـدا اونـونـو سـلـمجـی آلار بـشـی ده یـولـداجـاراوی نـیـن اولار
قـالارسنـیـن ایـچون بـیـرآیلـیق زحمت ایـگـیـرمـیـن اون اولار، اونون بش البت
امیـر سرخـوش اولسا، اونـونلا آنجاق اولـماز قـاپیـچینـین بـاشیـن باغلاماق
ای فـاضل! آبـر یـنـی تـؤکـمه ناحقدن بیـل یـری صُـو اوستـه قـورموش یارادان
سئوز گؤیدن گلمیشدیر یاخشی بیل بونو میـخ کـیمـی تـور پاقـا چالما، گل اونو
عـقـل صـاحـبـینـه وئـر عـلـم و کـمـال اؤرکـدنـگـلـنـی روحـا وئـردرحـال
انـوری بـو یـول لا ائـدهرک قـیـاس دئـمیـشدیـر، آرتـیـقدیر شاعردن کنّاس
بـونـدان خـیـلـی اوّل اولان سـرورلـر او اوجـا آداوچون چالـیـشـان ارلـر
هـنـرده اولـسـادا ایـرهلـی اونـلار اوستـون سایـیـر دیلار شاعـری اونـلار
شـاعـره خـز یـنـه بـاغیـشلا دیلار اونلاردا مـدح دِئـیَـنْ اولاردی، آشـکـار
منـیـم سه یـر یـمـدیـر بوخلوت بوجاق! بـئـله بـیـردنـیـا یـاسیـقماق نه سایاق؟!
چوخ طعـنـه گـؤر مـوشم من بودسته دن آتـیـپ چؤرک لـر یـن، داش یـیـٔه‌رم من
طـمـع دن اِتـمیـرم مـنـکـه، حـکـایـت اِتـمـیـرم دنـیـاداان اصـلا شـکـایـت
او، آر پا چوره گـی وئـرسـه ده مـنـه پستـه تـک گـولـه رم اوزونـه گـنـه
کـاش دوستـوم اولایـدی مـنـیم بـیـرنفر مـحـکـم لـیـک اولایدی اونـدا بـیـرقدر
دنـیـادا بیـرجـه دوسـت گـلـمـه‌دی اله کـه، اونـدان اوره‌گـیـم سینما سین بئله

وفا و دوستلوقون شرطلری

دوستلوقدا دوست ایله بیر اول، صمیمی! بـیـرقـابـیـق ایـچیـنـد، جـوت لپه کـیمی
دوسـتلوق دین یولوندا اولماسا، گـرٔجک اونـا امـیـن اولـماز هـیـچ زامـان اورک
بیـر فـرق گـؤرو نـورسه دوست آراسیندا ایـکـی اوزلـولـوک وار آرادا اونـدا
بوایشدیٔار اولماق، دوست اولماق گرک! یـارسیـزایـش آشـمـا یـیردنیادا گرٔچک
نـه قـدر مـقـصـدیـن، بـیـر تـمـنّان‌وار ایـنـانـمـا یـاراولـسون، اونداسنه یـار
نـه قـدر اؤز آرزون دالـیـنـجـاقـاچسـان أوزگـه یـوخ، أوزونـه ز یـان وورارسان
دوسـتـا اؤ یـودلـروئـر، اؤ یـودآل اوندان یئرسیـز ایـراد تـوتـمـا اونـا هـئـچ زامـان
شـهـر یـن شـهـرتـی اولان بـودوستـلار مـحـبّـت یـولـونـدان دوشـمـوشـلـر کـنـار
اونلار قیرخماق اوچون دوستلوق ائدیرلر چؤرک چـون، آش اوچون الـدن گـئیرلر
دارگونده سنین له گئج دوست اولار لار دوسـت اولار، تـزجـه ده دو یارلار اونلار

اونلار واردوستودور اولسالار اگر   سن اگر محو اولسان، بیر غم چکمزلر
درمیین اولارسا، دوستون اولاجاق   بو یول لا درمی سندن آلاجاق
یم وئرسن گؤزلری اولاجاق سنده   حرصلنیب جوشاجاق‌یم وئرمیینده
دوستلوق اعتباردان، وفادن تؤرر   نه دوستلوق اعتبار اولماسا اگر؟!
بومجازی دوستلار سنه، آشکار   حقیقی سرّلار ین اوزونو آچار
بودوستلوقدامحکم اولماسا هرکس   او، دوستلوق یولوندا منزله گتمز
ظاهر ین باطنین دوزاولسون گرک   عهدی پوزمایاسان تا آخره دک
بنده‌لیک ائله ییب الست گونوسن   دوست وئره‌ن قدحی گؤتوروب ایچسن
کونلوندن نه کئچسه اودوستدان کنار   بوندان صونرا تانر ین ائله او، اولار
ایلک عهده وفادار اولاسان گرگ   صونرا چالیشاسان صرف ایدیب امک
تا اونا وئردیگین او وعده‌نی سن   چالیشیب یئر ینه دوز یتیره سن
بوعهده سن وفا أیتمه سن دوزو   صفا قبله سینه چو یرمه اوزو
«ای انسان وفا ائت عهده» دئدی حق   انسان إشیتمدی بوسؤزو ناحق
کیم عهدی پوز دوسا أشیتسین بونو: -«قاپیا دؤشه دی ایتلر قولونو»
ایت وفا یولونا دوشدوسه اگر   بلعام دا ر یدن خرقه گئینر
وفادا ایت آتدان یارانمیش اوستون   آتدان سئچیلمشدیر باخ بونون اوچون
وفا سیز بیرایت دیر هنرسیزانسان   اوهم قدح اولماز همای‌لا بیرآن
وفایه جوت اولان تمیز انسانلار   وفانی عصمتدن اوستون توتارلار

حکایت

دِئییللر عقلّی بیراستاد وارمیش   نا اهل بیر شاگرده درس اوخودارمیش
ایللرله قاتلا شیب هر اذیّته   دؤزدو چوخ عذابا، چوخ مصیبته
آخر علم اؤ یره‌نیب، اولدو اوعالم   قدرتلی بیرناطق، گؤزل بیرحکیم
اوجالدی رتبه سی، آرتدی دولتی   شاها یاخین لاشدی، قالخدی شهرتی
آنجاق خلقتینده یوخ ایدی وفا   اودورکه، استادین سالمادی یادا
استادین زحمتی لاپ تلف اولدو   چونکه اوگر تدیکی ناخلف اولدو
تمیز لروفادا اولار لارتمام   بد گوهر یاراماز، چِیْ اولار مدام

کیم وفایولونا مردانه گلدی   اوردان جومر دلیک له قالخیب یوکسلدی

جومر دلیک، کیش لیک و انسانلیق حقینده

اوگرن انسانلاردان کیشیلیک نه دیر   انسانلیق نه شی دیر، نه بیلمه جه دیر
انسانلیق اولمالی انسانا شعار   آدام اوکس دیرکه، او، کیشی اولار
اگر سن اولماسان کیشی و انسان   انسانلیق یولونا یاخین اولمازسان
یوخدور پیغمبر تک بیرانسان پرور   کیشی لیک یولونا باخ علی گئدر
بوایکی انسانا کیم باخدی دوزو   قایدیب بو یولودوز گؤردو گؤزو!
هرکیمه باخدیسا بوایکی انسان   آی کیمی نورلاندی اوزو هرزامان
توحید خزنه سینه طلسم دیر بونلار   آدلانان، مقدّس آدلاردیر آشکار
بوطلسم چاتدیرار اوخزینه یه   انسان بوآدلارلا اوجالار گؤیه
اونلار اصل کیشی، انسان ایدیلر   اونلار درد اهلی ایدی، درمان ایدیلر
کیشلیک، انسانلیق بیری— بیری ایله   بیرلشدی جومردلیک یاراندی بئله
بئله جومرد لیگین رمزی ده آنجاق   دوزو، اگر یلیکدن اولمالی اوزاق
أوزگه یه باخماسین خیانت ایله   باخماسین طمع له یا شهوت ایله
او، دیکسین باشینی یئره حیادان   قووسون حیاسیزی قاپیدان همان
اوندان أشیتمه سین آرتیق شوز کیمسه   هئچ وقت اینا نمازلار او اوزون أو یئسه
یاتمیشا کشیکچی اولسون گئجه لر   خلقه کمک اتسین قوة سی قدر
وورسون اوزنفسینه صبردن چیدار   چؤرکه، درمه اولسون ظلمکار
قلباً خسته لره ائله سین درمان   غریب اورک لرده اولسون هر زمان
دیلی نین از بری بواولسون گرگ: -   «دارا دوشنلره یاردیم ایلمک!»
هرواخت پای آییرماق یتیمه، آجا   مدام آرخا اولماق دولا، محتاجا
أوزگه نین عیبینه گؤز یومماق آنجاق   باشقانین سرّ ینه یول آختار ماماق
بیر پیسلیک یول تاپماز اونون حالینا   پیس ایش یاخین دوشمز هئچ خیالینا
پرهیز کارلیق اولار دوستو سرّداشی   آنجاق انسانلیقدیر اونون یولداشی
اودور سئچیلمیشی زامانین بیر باخ!   اونونلا ممکن دور آماندا اولماق
اوندا هر اوره کدن بیرمعرفت وار   اوندا هر پیغمبردن بیرجه صفت وار
اونون بدنینه حصار دیر عصمت   ار یشدیر، آرقاجدیر جسمینه عفت

بنده‌نی بَیَنْ سه عشق اؤزو اگر
او نـابئـیله خدمت نصیب ائیله یَرْ
دوستونا چؤیرر اوره‌ک اوزونو
نفسیندن قورو یار اونون اؤزونو
دؤنمزقلیج ایله ورسان دا اگر
شکر جواب و یئره ردسن ده زهر
او، عِیبِ اؤرتن دیر، آزاد، حیالی
خیرخواه، سئوندیر علمی، کمالی
ایش گؤرر، ایشینه اومزد ایستمز
اؤ یونمز، همیده آلچاقلیق أیتمز
اوهروقت نفسینی سیندیرماق اوچون
گؤزل نه گرک دیر ائیله یَرْ بوتون
یوز عذاب چکسه ده دونمز هیچ اوزو
وئرر چؤره گینی دادمامیش اؤزو
اؤزونو آپارار عدمه قدر
اجلی چاتما میش اؤله ده بیلر
بودور، خوشبختلیگه دنیادانشان!
بودور قهرمانلیق، ایگید لیک همان
کیمده تاپابیلسن بوصفتی سن
چالیش که، اوندان اوزدؤندرمیه سن
نفس آردینجا گتسن دونوقسان، دئمک
نفسینی اولدورسن، کیشی سن گئرجک
عیب دیر، بو ییب— یاتما قی بوراخ!
سن یمه، یدیرت که هنر بودور باخ!

ساختا جومردلیک گؤسترنلرحقده

بئله ایمیش انسانلیق بیزلردن قاباق
بو یموش جومرد لیگین قایداسی آنجاق
اینـدی قالما میشدیر بونلاردان بیرایز
آدلاری دیله ده گلمه ییر هرگز
هر یرزْ تور قورانلا، خائنله دولو
قورور لارهر زامان بیرحیله تورو
باش دا اگله شه‌رک سؤیله یَرْصدرم
باشینا تو پلاییب بیرنئچه بیغم
یئرتاپماز زیلی نین او ستهٔ دؤشه نر
آز قالا لنکر ین[1] میخینادؤنر
اوزادار صاق— صولا بیغ— صاققالینی
جرعه دن، حشیش دن پوزار حالینی
باشینا تو پلایار یارامازلاری
دوزرقاباقینا صف— صف اونلاری
اونلارها میسی رند، چیخمیش دری‌دن
قاچمیشلار استادین اؤ یودلریندن
هامیسی شهوتین الینده قالمیش
هامیسی معشوقون فکرینه دالمیش
گوندوز یئییب— یا تماز گذیب چالیشار
گئجه پیس ایشلر ین آردینجا قاچار
اوچ گونده آلدیقی مزدو، بیرآن دا
خرجله یر یارنین او، قارشی سیندا
رندلرله دلبرله یقیشار بئله
زنداننا دوشرلر قورد یوسف ایله

۱— لنکر— جومردلر ین تو پلاندیقی یر

بیری قاتیق آلار، بیری هیوا، نار   بونلاری تویلایب مجلس قورالار
منزل چالقیلارلا، قابلارلا دولو   نرد، شاهمات، قدحلر شرابلا دولو
سفره ده چؤرک بول، قازاندا خؤرک   آمّا کیشی لیکدن اوزاقدیر اورک
اونلار قولتوق ورار، سینه دؤگرلر   گؤیدن واولدوزدان تمام بیخبر
شهری بور و موش قیشقیریق، کوی، سس   هره بیر گوییچک له اولموش هم نفس...
آچمیش لنگری نین قاپیسین اخی   ائله سخاوتلی تاپیلماز دخی
سفره سی دولودور نقول— شربتله   مجلسی چال— چاقیر، سؤزله صحبتله
بیر یاندا کبّاده سسی اوجالار   مهمینرین سسیندن قولاق توتولار
اوخ آتماق،او نیاماق،هم چپیک چالماق   اولماز اولا نلاری حسابا آلماق
آتا داکوراولوب گؤرمور او یونو   اؤزالی ایله قویور قبره اوغلونو
آتاسی ابله دیر اوغولسا ساده   رندلر کام آلماق چون حاضر آماده
اوغول عائله ده دؤیولور ناحاق   اوردا گؤز اوستونده اوتورار آنجاق
ائوی یاد ایله مز، دگیل که، آخماق   اؤ یود، نصیحته او «آسماز قولاق
هئچ آثار او، لاغی، زارا فاتلاری   کبابی، چمنی، باغ— باغاتلاری
گتمز عذاب گؤرسون آتا— آنادان   آج قالیب گؤزوندن صوتوکسون هرآن
اصلینده ادبلی سایق اولانلار   زیرک، دوز، گؤزوتوخ، کیش انسانلار
هنراؤگره دنی گؤرمه سه اؤزو   کمال اؤگره دنی بیلمسه، دوزو
اخی دکانی نین گؤلو نجواولماز   اخی نعمتینه او طمع سالماز
مفتخور، تسلیم چی، یاراماز، آلچاق   دؤیسنده اورادان گئتمزلر آنجاق
اونو حلال سایار، بیغی بورمالار   سلسبیل صو یوتک اوندان ذوق آلار
بیریسی یای وئرر او بیری کمر   تا اوزون حریفه او تسلیم ائدر
اونون پیس ایشینی یاخشی دیر دیَرْ   اونون هر عیبینی هنر گؤستره‌ر
گئجه غافل اولار، نادانلیق ائدر   او یاق قالماقدا نسایوخویا گئدر
گوئذوز بو مجلسلر صونا چاتاندا   سفره لر بوشالیب اخی یاتاندا
هره اوزایشی نین دالینجا گدر   آتا اوز اوغلونو ایندی یادائدر
گنه گئجه گلرتازادان تکرار   همین هنگامه لر، ایشلرباشلانار
اوزون زامان گئجر ائله بوسایاق   کیمسه نین سؤزونوا یشیتمز اوشاق
ساققالی گؤیه‌رر، قارالار اوزو   گدر گؤزل لیگی، یوخ اولار دوزو

چنه‌دن لاله سی اوزولموش اولار
بوخاقدان آلماسی دریلمیش اولا
او کباب ایسته یر قاتیقدا اولماز
کمیسه نازین چکمز، قید ینه قالماز
مئشه دن قوو ولموش ایت کیمی اولار
کیمسه اونا باخار، نه نظر سالار
اوره گی درد غمله، دوشونر بونو:-
آرتیق اودوز موشدور نرد او یونو
توستو سوا و لمایان حلوانی بوراخ
بوزهر ایچمکدیر، خیری یوخ آنجاق
جهلیندن اؤزونه پیس لیک أیتدین سن
آه اؤزون أیتد یکین یارا ماز ایشدن

اولادی ناتمیزلرین شرّیندن قوروماق حقّینده

اؤزون اکدیگینه، ای آتا، اینان
یاخشی اولاراُوزون اولاسان باغبان
لاز یمسا باغچانی، ائوی گؤزلمک
یاددان ائششک باشی یاخشیدیر،گرچک
سن اؤ یود وئراونا بیلیگین نه‌وار
بیرجه قالان اودور سندن یادگار
باغدا بوداغ سینسا غم چکمز باخان
اونون دردوغمین بیل چکر باغبان
وئرمه اوزنقدینی کیمسه یه آمان
آخردا اولارسان اؤزون پشیمان
هئچ دایه آناتک تربیه ائدر؟
ککلیک یومورتا سین یاخشی گیزله در
تانری دنیا سیندانگلمیشدیر اوشاق
یِئرسیزروا دگیل اونو کورلاماق
گلمیش اودنیادان معصومدور اوشاق
اودامین قوشودور، بوائوه چراغ
او بیرخز ینه دیر، قوروسان اگر
یوخصا زحمتلرین اولاجاق هدر
سنین دیر گل اولسون او، یا خود تیکان
اؤزون اکدیگینی خوارائتمه، انسان
قویما اولادینی کمانخانایا
اؤزبو ینون الینله گئچیرمه یایا
او یای دوزلتسه ده ایکی یوزباتمان
اوغلون اولمایاجاق سنین اوخ آتان
کمان باشقاشئٔ دیر، بوایسه اودوندور
بالتالا الینله تز اونو سیندیر
دشمنله اوزبه اوز گلدیگی زمان
دؤ یوشراودونلاهانسی پهلوان؟!
آتیجی اللردن باشقا هئچ بیرکس
دشمنی قُوُماقا ایدنمز هوس
سن بودوُردباتمانلیق یایلا اوخونو
نئتجه‌آآجاقسان، بیردوشون بونو
اوغرو یایول کسن دگیل‌سن، ناحاق
قویما که، ایلیش سین بو ینونا قیرماق
چوخ کمان چکن‌لر آتیلدی چؤله
چیگنینی اوخ دِشّدی چیخمامیش هله
«اوخ آتین» پیغمبر بویورسادا، بیل
بوچاخماق داشیندان یای ائتمک دگیل
کیر یش بارماقینی ائلَمیش یارا
بیر باخ یارا— یارا او بار ماقلارا؟!
شیشیب بادمجانا دونموش او بارماق
اونونلا اولار می هدفه وورماق
توتوملوا ولما سابیر بارماق اینان
اله الماق اولمازیقین که کمان

یومشاق، ظریف اولان چگین ایله دؤش سیناقدان چیخماسا، گؤرمه سه دؤیوش
گئدر یونگول یای لاواوخ آتماقا! انجاق داش قویارلار بومانجا ناقا
اوخ آتماق یارامازبوقوّه ایله تول‌لا بوکمانی گل قایت هله
سن که، هئچ آپارا بیلمیرسن اونو بس نئیجه آتارسان بیرسؤیله بونو
قوتلّی قول گرک، بیرده یاخشی آت یوخصا که، قلنج لا او ینا‌ما، هیهات!
یاخشیجا بیرآتین اولماسا اگر هر اوخ اوز اورگین دِشه رک کچر
قاپازلار یئسه ده بیل اوغلون گرچک کمانا او یماقدان یاخشی دیربیشک[1]...
سن اونا علم اوگرت، بیرپئشه اوگرت اونو اؤزباشینا بوراخما البت
آنلاسان، انْ بؤیوک نعمتدیر پئشه پئشه کار دوزیول‌لا گئده‌ر همیشه

دوزعمل لی پئشه صاحبلری حقّینده

احسن، او پئشه کار یوخصول انسانا قانِعْدیر دنیانین آزی— چوخونا
او، اؤز روزی سینه قناعت ائدر باشینی سالاراق ایشینه گئدر
اوزعاجز لیگینی بوینو نا آلار کئچمیش قصور وندان ائدر استغفار
چیخار مازکؤنلوندن حقّی بیرجه آن نورون حاضر سایار هر یرده اینان
پئشه اؤیرنمک چون نئچه ایل یاز،قیش آتادان، استاددان سیلّه لر یئمیش
زحمتله کوتله دن بهره گؤتورر مزد و ایله گئچمیشین ایذین ایتیرر
غلبه توتاندا اونا اوزونو آلّلها تاپشیراراودا اؤزونو
قلبینده نورساچار وفاامانت الیندن گلمزدیر اونون خیانت
واختینِدا اوقیلار بش دفعه نماز یالواردان— یاخاردان اصلا اوتانماز
اؤزونده گؤرونمزغروردان نشان ائتدیگی طاعتچون اؤ یونمزبیرآن
گئجه لراوزتوتوب ائوینه گئدر قویارحق وئره‌نی بیرآز شام یئیر
ایله که، یمکدن ایچمکدن دویار روزی وئره‌نینه شکره باشلایار
پایندان آیر یب بیرقدرچؤرک یوخصولا، عاجزه اوگؤنده‌ره‌جک
دوزدور هنرلیدیرچوخ آدام بیرباخ! اوره گی بؤیوک لربونلا ردیرآنجاق
وارلیقین رمزی دیرفکری بونلارین جنّت گلشنی دیریئری بونلارین
دنیانی نظاما پئشه کارسالار هرنظام پئشه‌دن، هنردن اولار
ایش خوشدور کیشی چون ایش سیزاولماقدان آنجاق پیس پئشه ده‌پیس اولاراینان

۱— بورادان اون بیت اختصار ایدیلمیش دیر

انسانین انساناوار احتیاجی   بیرآلله دگیلدیرانسان محتاجی
سرهنگ قهرآلتیٔ اولسادا اگر   خسته یه درماندیر، قاچانا زهر
دوزدو کنّاسادا خور باخیرسان سن   آنجاق اوائده‌نی ائده بیلمزسن
او شخصین پئشه سی یاخشیدیرگئرچک   اوندان اینجیک دوشمور اصلا بیر اورک
اینجیک لیک اولماسا عصیا ندا اولماز   انسان اینجیدن ده ایمان دا اولماز
علم اؤگرن یاخشیلیق تخوموسپ سن   قوی یاخشی میوه‌لر گؤروب دره‌سن
بوشوزو سؤیله‌ین یاخشی دئمیشدیر: «پئشه اکین— تیکین، علم ایسه ایشدیر»
پادشاه، سرکرده، اردو و وزیر   زاهد ، عوام، امام همده‌کی دبیر
هامی دن آردینجا قاچیر، دوغروسو   هامیسی آختار یر چؤرک، یمک، صو
اکینجی یدیر دیرهامینی بوتون   اونون‌دا وار ینی وئر یر بولود، گون
ان ایشیقلی گؤنش علم دیر آنجاق   علم سیز گچیرتمه عمرونو ناحاق
چراغ یاندیر ماسان اگر علمدن   وارلیق تندیر ین ده یاناجاق همن

علم اؤگرنمک و عالملرین شرفی حقیّنده

اگر سن ایسته سن بیر علم اؤیرنمک   بوتون لذّت لردن‌اللر ینی چک
گئجه لراود ماسان چراغ توستوسو   اؤ یره نه بیلمزسن سن علمی دوزو
علم و دین دالینجار لازمسا گئتمک   لاپ چینه قدر ده گده سن گرک
علم او خودنیادا کمالدان اؤترو   او خومادولتدن، یامالدان اؤترو
علمی وارلانماق چون اؤ یرنمه گل سن   یاخشی آدگتیر مزا و سنه دیبدن
علمی اؤ یره نیرسه کیم زردن اؤترو   بیلیگی خئیردن، ضرردن اؤترو
یا جاهل بیرکندینخطیبی اولار   اهلی نا اهل دن سئچمز آشکار
شلوق بیر محله‌یه یا ادیب اولار   علمی ده أوزو ایله گورایول آلار
یاداکه، قورشانار وعظه، آل وئره   علمی ده یوخ ائدر اونا حق ئیره
یا دابیر قاضیه معاون اولار   اوگرنیب بیلدیگی آرخا داقالار
بودوردن هر هانسی أیدیلسه تعیین   کؤنلوندن بیلیگی سیلینر یقین
ناحق اولدو قو یچون اونون ایشلری   اونانه وئر میشلر، قایتارار، گری
عالمین باشینی اوجاائدردین   جاهی دوز یولا گتیرر یقین
علمینی کیمسه دن گیزلتمه ناحاق   صوسوز اورک لره بولود کیمی یاق

کمال سوراغیندا اولانلارا سن / چالیش که وار یندان بیر پای وئره‌سن
عالم عدالته میل اتسه اؤزو، / باخمازمال– دو لته هئچ زامان گؤزو
طمع گؤستر سئیدی شافعی وارا / مال ایله دولاردی دجله آشکارا
دینی یایماق ایدی آنجاق آرزوسو / اودورابدی دیر آدی. دو غروسو
او، علمی نه أیله دی،نه‌أیلییه جک؟ / دونسون قیز یل اوچون دؤ یونن اورک
علم اوچون بیر شئیِ گرک بیله سن / یئری دیر بوسؤزو ائشیتمک مندن:
دو غرو بیرایستک له تمیز بیر اورک / بیرده یاردیم اتسین اولدوز لوفلک
آزاد بیرنفس گرک، مهربان استاد / چو خلو ثروت گرک، عمر ایسه گورشاد
هرکس ده توپلانسا بونلار اولسا جمع / او اولار دنیادا ایشیق ساچان شمع
ایللرله مین عذاب، مین زحمت گرگ! / ریاضت، شکنجه، اذیّت گرگ!
تا که، بوآراداان چیخسین بیر آدام / علم ده، فضل ده او اولسون تمام
ترکمن شیخ اولسادا آرشین بئز آلار / یُوزْوَرَقْ بیلسه ده کورد جاهل اولار
بوشیخ لیک دگیلدیر، اوتانماز لیقدیر / اوزون ساقلا للیقدیر، هم قا نمازلیقدیر.
خرقه‌نی وئرسه ده علی نین اؤزو / خرقه ولی أتمز هیچکسی دوزو
علم ده علی تک اولماسا انسان / علی یه باغلاما اونو هیچ زامان

حکایت

بوش بغاز ولوقا بیر شیخ وار یدی / گؤزونو یوما راق هی دانیشاردی
دئدیگی حدیثه سؤروشدوم دلیل / توکدوم آبر یسینی، ائیله دیم ذلیل
تئز، مرید لر یندن بیر اوزون قولاق / حرصله نیب قیشقیردی: «دیممه بوراباخ
او، اؤزودلیلدیر، دلیل نه گرگ! / جبرئیل بیلیرکه، نئجه دیر فلک
اورک قولاقیلا أشیت نه دیسه / دجل لیک ائدیرسن اودور مدرسه»
تا که، اوجدله من نظر سالدیم / دینمه دیم، سئوزوموتئزگری آلدیم
تسیلم اولما سایدیم اگر من بئله / ناحاقدان ساقالیم گئدردی یله

علم اوگرنمک حقّینده

احسن، او اورکلی دین ارلر ینه / اوره گی، جانیدا وئررلردینه
اونلار خلقه یاخین، اوزاق گؤرندیر / توکّل ائله‌ییب عمر سوره‌ندیر

قانی دین یولوندا ائدرلر نثار   علم ایله دنیادا فقط یاشارلار
یوخسوز گؤزلری یاش دولوهرآن   هر انسا نجیقازی ایذرلرانسان
گئچمیش علملردن قالان بیرورق   قیز یلدیر اونلار چون سانکه بیرطبق
دوزلوگو سئونلر، حیله گر اولماز   هیچ بیری در یادا باتماز بوغولماز
قانعدیر بیر پارچاقورو چؤره گه   بنزر نفسلری مشک لو نافه یه
سُفره ده چؤره ک یوخ، غازانداخؤره ک   کیشی لیک کیسه سی دولودو گئرجک
اصل علم آختاران عالمدیر اونلار   اونلاردیر اصلینده خوشبخت اولانلار
علم عقله یولداشدیر، سیرداشدیر جانا   هر یئرده حصاردیر سنین روحونا
یوخلاسان باشیندا او او یاق دورار   اؤلسن وارلیقینا اودور یادگار
سن یئمک ایسته سن اولاردگیرمان   یول گؤسترن اولار یول گئذن زامان
جوهری صولارداچورو ین دگیل   اودلار ین ایچینده اری ین دگیل
یول گتسن قلبینله او یولداش اولار   اوتورسان روحوندان اولار خبردار
هئچکس تور پاقلاردا گیزله ده بیلمز   اونو طوفانلار دا محوائده بیلمز
شاه، سرهنگ ده کسمز اونون یولونو   اوغرو دا باجارماز آپارسین اونو
بئله بیر خزنه نی قویوب هر زامان   سن دَ نْ آرخاسینجا هی قاچماقداسان

آلچاق فقیه لرین مذمّتی

ای بئله اؤزوندون چوخ راضی اولان   اؤزگه لر یانیندا عالم سایلان
چو یرمه بدعته، فضوللوقا اوز   آلله و پیغمبر نه دِئیب، ائت دوز
گؤیون کتابیدا دوزلوگو سئویر   ای غافل پیس یولدان تز اول اوزچو یر
حیله ایله کیم یازدی کتاب یا دفتر؟   ریا ایله کیم پوزدو بولمه، فصل لر؟
دوز، دوغرو شوزلری کنارا آتماق   چرکین مقصد لر ین آردینجا یورتماق
جاهلی، نادانی لوقا ائدر بیل   نجیبلر بوایشدن شو ینن دگیل
اؤزونو گؤسترمه سوداسیزاولسان   قویما باشقالاری دانیشسین یالان
گتمه عالم سن سه امیره قوناق   بونئجه گتمکدیر؟ اؤل، گتمه آنجاق!
چکمه آیاقیندا، چادرا باشیندا   اود، صوتک دولانما چوخ بوجهاندا
کیشی یه چکمه ایله چادرانه گرگ   بئله یاشاماق دان یاخشی دیر أولمک
اودور تورک قشونو، تیکه لرحرام   خواجه نین یانینا گتمیشدیر امام

ایگیرمی مولایا بیر چادر قورماق   بونو نئجه ذهنه عقیله سیغماق
باخ بولوقالار ین الیندن دوزو   مدرسه گؤرمه ییر طلبه اوزو
مفتی بیر اؤلکه نی قورو یا گرگ!   هر کند ده بیر قاپی ندیر گؤزلمک؟!
چادر لار جان آلان بتلرله دولو   گؤزلر ین باغلانار توتما بو یولو
او بت چون اولدورمک یاقیرماق نه دیر؟!   فقیهین قلبینی آپارماق ندیر؟!
چادرانین یانینی آچارسا اگر   سنی أوز اؤنونده او باش اگدیرر
اوخمار گؤزلر ین اؤنونده هیچکس   اوزون مفتونلوقدان ساخلیا بیلمز
اوزر- ز یورلی نین اؤنونده همن   چوخونون اوره گی گتمیشدیر الدن
ایچینده بت واردیر، چولونده زنّار   عیسی تک صلیب دن آسیلمیش اونلار
أشیتد یگین بوتون آرخا سینجا سن   بیر کافر آردینجانه یوگورورسن؟
پرده نین قلبینه چکدی داغ او بت   خیمه نی پالچیقا سالدی باخ، او بت
اونلار اؤزجانینی باداوئره رک   باشینین اوستونده اسیر سؤیودتک
خیمه تک تورونا کیم دوشسه اگر   بیر گونده کؤکوندن قاز ییب توکر
اوخیمه ده کی بت منی ده گئرجک   بیرواخت چیدارلادی خیمه میخی تک
آنجاق تئزقاچاراق کندیری قیردیم   یوخونو گؤزومدن اوزا قلاشدیردیم
علمین خلاصه سی باخ بودور آنجاق   اؤلومدن صونراجان اونلا قالاجاق
بوآرتیق مال- دولت، دِی، نیه گرگ؟!   یِمْ اوچون بو عذاب نه دیر دی گورک؟!
هنر دفتر یندن او خو یوب بیرآز   فضوللوق ائله مک، اولماق بوش بوغاز
جاهل لراونونده اؤزوندن چیخماق   بلکه بیری دِیَه بُواَهِلْدیر، باخ!
علمی گل أیلمه مال، منصب تورو   طاماح قویو سوندان اؤزو نوقورو
هر بیرعذا بادوز، یاخشیلیق ائله   محکمه تختینه چاتمیش بیل، بئله

حاکم لرو محکمه لرین وضعیّتی

چالیش محکمه یه سن باغلا مابئل   یاراماز ایشلره راضی اولما گل
خواجه بیر مشکله اولسا مبتلا   مشکل محکمه ده اولاجاق بلا
اوز- اوزه دایانیب باخ ایکی نفر   حقلی اولدو غونوشو یله سه اگر
شاهد سیز میل أیتمه بیر یاناناحاق   سن هرایکیسینه بیر کؤزایله باخ
اؤزونْ آلمیر سان سا کورک آلتی، رشوت   کمک چیلره ده سن بیر دقّت ائت

قوی سنین عدلیندن چکینیب اونلار   أوزگه‌نین آتینی آپارماسینلار
عدلین دوز یولوندان اگیلسه اگر   چوخ چکمز عدالت آرادان گدر
آی تک پارلا ساداسنین ایشلرین   پیس وکیل اونلاری کورلو یار یقین
سنین حاکم لیگین نه قدر اولار؟!   بیل که، فلگین ده محکمه سی وار
قانون آیاق آلتدا، باشیندا کولک   گناه آپارارسان سن قبره بی شک!
خواجه اگری یولا گتسه حیف اولار   چونکه جهنّمی اوساتین آلار
شرعین چوخ اینجه بیر چیقیری واردیر   گؤز لرقارا نلیقدیر کوچه سه داردیر
حاکم قازانمالی حکموایله اینام   بوناچالیشمالی او سحر— آخشام
دینده اجتهادایتیشمه سن سن   هئچکسه دوز جواب یازابیلمزسن
نفسی چرکین لیکدن پاک اولسون هرآن   آمان بوچرکابلارالیندن آمان!
آنجاق پیسلیک قالدی بو محکمه دن   یاخشی— یامان نه دیر محواولدو دیبدن
داراییب ساققالی نئچه حیله گر   قانونواللرده او یونجاق ائدر
آخصاقین اللری قو ینوندا قالمیش   محتاجلار قمچی دن باشقانه آلمیش
کر یوه کوردوتک یولدادیر گؤزو   گؤرسون کیم گله جک یانینا دوزو
گلیب قادینینی کیم بوشایاجاق   کیمی بوغاجاقدیر حوناق نه سایاق
باش دا اوتورداجاق بؤیوک لری دوز   اؤزو آیْ اولاجاق، اونلارسا اولدوز
یانینا یول تاپار رشوت گتیرن   اون الده أیله یراونابش وئرن
تو پو آپارارسان قیز یل وئرسن سن   الی بوش قالارسان، بیرشئی وئرمه سن
بیر قاضی اؤلموشدو قالدی یوز باغی   اورک ده دردگتدی، جگر ده داغی
باغلارالدن گتدی، آنجاق داغ قالدی   بیرداغ دا جنّت یوخ، جهنّم اولدی
بوندان اوّل اولان دین سرور لری   اولموشلار هرایشده دینین رهبری
بئله دوران سورموش اونلارسا اگر   سلمانین، بودز ین باغینی گؤستر؟!
نردی بو میداندا او ینامالی دوز   خلقین ایشلر ینه باخمالی شوز سوز
کیمین که قلبنیده دینین دردی وار   آلنیندا انصافدان نشانه اولار

حکایت

دؤ یدو آروادینی داشلا بیرکیشی   قاضی نین یانینا چاتدیردی ایشی
دئدی احوالاتی اونا بیرتهر   قاضی ده اونلارا سالدی بیرنظر

قادین شکایته باشلارکن أوزو   چادراسی سوروشدو، گؤروندو اوزو
قاضی اوجمالی، اوحسنو گؤرجک   شیرین دانیشیقین أشیدیب گئرچک
اوزونو توتاراق دئدی کیشی یه: — آروادی بوسایاق دؤیموسن نیه؟
دئدی: —سؤیدومنی،باخ من ده دؤیدوم   او، یامان سئویله دی، یرینده دؤیدوم
قاضی اونادئدی: — کس او ال لری   کیم داشلا سیندیرار بئله گوهری
کؤنلونه یاتمیرسا اگر بوگؤزل   اگر سئومیرسن سه، اونوبوشا گل
اونوبوشایاراق کیشی قالدی تک   سئویله دی قاضی یه قادین دؤنه رک:
— او، آزقین سئومیردی منی دوغرودور   اودورکه، بوشادی، منه صاحب دور
بوراگلمیشم که: قَدِرْ بیله سن   اونایوخ، گل منه، دعا ائله سن
بلکه علمین باشی اوجالدی بیرگؤن   افتخار سایپلدی دین، عقل بوتون
بوقیتلیق ایلینده علمین عملین   بؤیوک یاردیمیله او عزوجلّین
بوایکی قاضیلر قاضیسی ایله   ماراغاقضا سی یوکسله بئله
سئوزیرنیده اولسا سؤیله مک گرگ   دوزشئیِ هم اظهار أیلمک گرگ!
وزیر کمالی له بنذر گونشه   گونشین فیضی ده خوشدورهمیشه
نه اولار دادلارایتیشن زامان   بیریول ماراغانی یاداسالاسان
اورادابیرکرم یاقیشی یاقدیر   آخی او یئرده ده سوسوزلار واردیر
من بیرسئوز اهلی یم، کیمم، نچی یم   دیل آچیب نصیحت یا اؤیود دِیَمْ
نصیحت اوکسه یاراشار دوزو   یاخشی ایشلر ایله مشغولدوراؤزو

نصیحت ائتمه گین قایدالاری

داد! بومنبر دؤین بوش واعظ لردن!   اوتانمیرآقا جدان نه ده منبردن
نصیحت انسانی اتسه پریشان   واعظ حیا سیزدیر، هم اصیل نادان
پیغمبریئرینه منبره هئچواخ   فضوللوّق یولوایله اولماز اوجالماخ
اورا قدم باسار آنجاق او آدام   عشوه ناز ائتمگی اونودسون تمام
شهوتله، غضبله نفس آلماسین   نفسی خاطرینه آیاق چالماسین
خلقیله خیرخواه، مهربان اولسون   عملی، علمی دوز بیرانسان اولسون
أتمه سین دنیا دا حارامارغبت   کؤنلونده اولماسین نه مال نه شهوت
ریاضت کوره سی اود ساچان زامان   سسی اوجالماسین اونون بیرجه آن

خولقو عطر ساچسین مشک کیمی گرگ
نور یایسین عالمه باشی گؤنش تک
دو غرو و حق اولسون اونون هر سئوزو
اصلا غم یمه سین قیز یل چون اؤزو
هر علم اؤگرنمیش سه أوز استادیندان
اؤگرند یکی حدیث چیخماسین یاددان
یئره لوقالیقلا باسماسین قدم
دینی اونوتماسین عمرونده بیردم
کیمه قسمت اولسا علمده بومقام
اولا یقدیر اولسون مرشد یا امام
عالمی آلچا لدیب خوارایلهَ زناحاق
دینا سئوگی سیله وارسا عشقی باخ
خاصلار ین سهو یدیر کوتله یه آفت
خاملیقدیر آزقین لیق بیلین نهایت
أیله دئدیگینی واعظ سن اگر!
یوخصا باش آغر یسی وئردیگین یته ر!
پیغمبر یئر ینی نیه توتموسان؟
قالخ، بیر آیاقینین اوستونده دایان
باشی آشاقی سال، الینی یانا
یاش توُک، قوی اورگین گلسین طغیانا
گؤستر یوخوسوز لوق تحفه لر ینی
گؤستر یاتماماقین بهره لر ینی
صادقلر قلبینده جنّت تخمونو
بو یاشلا اَکرْسن، اونوتما بونو
ایکی — اوچ دونوغا حرارت یتیر
ایکی برک جانلینی بیر آز یو مشالت بیر
دانیش عواملار احلال، حرامدان
سن سئو یله خاصلارا حدیث، کلامدان
بو غرور گتیرن سئوزلردن ال چک
بدن او دواوسته قرآن صو یوتوک
بیرگه اکلشدیرمه کیشی، قادینی
آل اکلش سه لرده، قارشیلار ینی
عصمتدن، حیادان دانیش قادینا
ناموس ز ینت اولار قادین آدینا
جوان، گؤزل قادین آچیق — آشکار
اینجه، شیر ین اولار، جان آلان اولار
اونون مجلس لرده دِنه ایشی وار
گلسه جوانلارا، گنجلره باخار
شیخ منبرده دیر، قادین باغچادا
بیر قلم چکمیشدیر هرشئ یه اودا
قادین اؤز مطاعین چیخارا رتاختا
قادین اوسته اولسا، کیشی سه آلتا
او، أوز قاش — گؤزونو دوزلتسه اگر
اونا طاعت، نماز داها نئیله یر؟!
الینی گؤسترسه الدن گدرسن
بیر دفعه گؤز و ورسامست لیک ائدرسن
او یاز یق واعظ ده منبر باشیندان
اوعنبر ساچلاری گؤررسه اینان
اوگئجه صبحه دک اولوب بیقرار
«یاعز یز یایحیی» چاقیرار تکرار
قرآن اوخو یانا حسرتله باخار
یعقوب تک آهلاری داغ — داشی یاخار
قرآنی واسطه سالار هرزامان
«یوسف» سوره سینی اوخورا وجادان
بیر یاندان قرآن دا پاپاق دون گیئه ر
بیر یاندان عشقی ایله خلقی محوائدر

بیلر ساوالی دا، کاشانلی داباخ بوناز و غمزه دیر وعظ دگیل آنجاق
دین گتدی باغ، مَیْنَهْ نه یینه گرگ دورد آرشین عمامه سنه نه گرگ
ناقیلدان، کتابدان دئمه بوقدر زحمتله تاپدیقین بیلیگی گؤستر
أوزگه نین فکر ینی سن تکرارأتمه آچیلمیش جیقیر ین آردینجا گتمه
سن اوز طینتین له اولسان بیر اصلان آنجاق أوزعلمین له اوجالمالیسان
بوعلم، بوفضیلت بوش روایتدیر اؤزگه— سؤزون نه دیر، بونه عادتدیر
گؤستر طینتینده اولانی آنجاق أوزکه پالتار یله بزنمه ناحاق
بوندان اوّل اولموش کامل انسانلار سؤزله معجزه لرگؤسترمیش اونلار
کسب ائدیب، بیلدیگی هنری بوتون یادگار قویدولار نسل لراوچون
سن ای بیه نیلمیش خوش طالع انسان!؟ اؤزوندون نه قویوب گئدیر سن نشان
سئوزون دوزلوکوندیر ایشده ده دوزاول دوزلر ین سئوز نوگل ائیله قبول

دوزلوک حقینده

دوزلوک ائت که دوزلر نجات تاپارلار هامیدان گؤجلودور بیل دوزانسانلار
یاخشی آدقازانار دوزایش گؤرنلر بیشمه میش، چی اولار اگری گذنلر
یوسف دوزلوگوایله تخته چاتدی دوز دوزلوک ائت،بخت اؤزو توتسون سنه اوز
توتسا اتکیندن پیس، یوخ قورخوسو پیس ال دوزاتکه نئیله ر دوغروسو؟!
دوزدانیشان آدام دوز یوخوگؤرر یوسف دوز گؤرمه دی یوخونو مگر؟!
دوزلوک اولدوقو او یچون اوندا، دوغروسو او یاقلیق آچاری اولدو یوخوسو
جیر یلدی گؤینه گی دوز لوگو اوچون اودور ملکو اولدو مصر بوسبوتون
بئله بیر مقاماچاتان بیرکؤینک گؤزلره نور وئرر معجزله گئرچک
کیمین که، بئله بیر کؤنیکی اولار قورد— کافتار در یسین سو یار، پارچالار
ال چکسه بیراتک هوا— هوسدن بوسایاق تأثیر لراوندن گؤررسن
اوز به اوز گلمه یَنْ چتین لیک لره اوعز یز اولمادی هئچ ده بوش یئره
ائتمدی دوستوناوکه خیانت اودورد یلک لری اولدو حقیقت
تمیز اوره ک لیه یتیشمز زیان یتسه ده کؤینگه یتیشر، اینان
گل ایکی قویودان قوردان اینجی یَنْ وار منصب گؤردوسه، حیرت ائتمه سن
اوّلینجی قوردا یوخ ایدی تقصیر شاهین کتابیندا آدی توتدو یئرْ

ایکینجی‌جاناوار رسوایچی ایدی   آللّه دا آدینی اوسایاق دئدی
بیر قول عزیز اولوب شاه اولسا اگر   نه عجب! گناهسیز اولان یوکسله ر
جانی اولسا شاهین عزیزی آنجاق   اصل تعجّبلو بیرایش بودور، باخ!
اگر دوز اولماسا سئوزونله ایشین   بوش بیر کوُپوکجو کدور ائتدیگین سنین
کور، کاردگیلسن سه قورخما قویودان   دوز اول! امیر شاهدان قورخما هئچ زامان
محکم اول، ایگید اول، شجاعتلی اول   شریعت یولوندا شیر طینتلی اول
دینین کؤوله سی اول، روزی یئیه‌نی   اونوتما سن شرعین پلّه لرینی
شریعت عقلی معبده چکر   اوقورخا قلیقی دایاخشی — پیس ائدر
روحوندا صداقت اولارسا محکم   ظنیّن ده تردّد أیتمزسن بیردم
صدق دیر صون یاری اولیالارین   صدق دیرایلک ایشی انبیالارین
کیم بوصداقتدن‌وورا بیلسه دم   اولیایولونا او باسارقدم
اولما سابا طنله ظاهر دوز اگر   صداقیتن عطری هارادان گلر؟
یاراصداقتین گتیرسه کدر   سن صبیرلی اولسان اودا دوزه‌لر
تانری صادقلره آدوئردی کیشی   خوشبخت اوکس دیرکه صدق اولدو ایشی
صداقت گؤز گودور عکس ائدیرسنی   سنین کمالینی، سنین نفسینی
دؤنمه صداقتدن وارا ولدوقجاسن   چیخما دوغرولارین دایره سیندن
صداقت اولچودور اولان ایشلره   پرده‌لر آلتینداگیزلنمیش لره
اگر صادق سن سه ابوبکرتک   حقّی، پیغمبری، اونوتما گئرچک
دوزلوک ائت، صونرا سن قورتولوشاباخ   سن خلقه یاراولسان، او، یاراولاجاق
آت حقدن غیرینی اگر صادق سن   هریاخشی — یامانی حقّه بوراخ سن
اگر قورخورسانسا، یولونوگت دوز   اگر قورخمورسانسا، هوش سوزسان سئوزسوز
اگر حکیم سن‌سه دانیشما یالان   اگری ایله یالانلا یار اولمابیرآن

حکمت حقّینده

دوز گؤرن فکر دن یارانارحکمت   دینی گؤزله مکدن گوج آلار حکمت
حقّین صفا تینا سالما قدیر نظر   قلب حقّین ذاتینی اثبات ائیله‌یر
سنین أوز قلبنیه یاتمایان سئوزو   هئچده قبول ائتمیر حکمتین أوزو

لاپ یونان حکمتین بیلیسه آلچاقلار
اونا حکیم دئمه هیچ زامان، زینهار!

حکیمین اوّلجه عملینه باخ!
صونرا دئدیگینه اونون آسْ قولاق

حکیم دانیشما ییب سوس سادا اگر
حکمت دیر هرایشی اونون سربسر

پیغمبر سئویله دی محض بونون اوچون
«مندن ایشی نیزه اولگو گؤتورون»

کتابدان، قایدادان گن دوشسه حکمت
اوندانه نوراولار، نه ده کرامت

کیمین که، یوکونده بئله ما تاج وار
سؤزوایله عملی اونون بیراولار

اونون باخیشلاری حکمتدیر بوتون
سئوزو بیررحمتدیر خاص، عوام اوچون

حکیم صحبتیندن تانینار اؤزو
دوز اؤلچولو اولار اونون هرسئوزو

هوسدن، مجاز دان سئوز آچماز بیردم
آرزولار آردینجا او، باسمازقدم

هوانی— هوسی عقله تاپشیرار
عقل ده آلچالدار اونلاری آشکار

حیله نین، ریانین یولونو باقلار
او، اؤز ناموسونو شرفله ساخلار

اونون بیلیک لرین اونوتماق اولماز
اونون دئدیک لرین قلم گؤتور یاز!

أوزونو آپارار گتمیشلر کیمی
آنجاق صداقتدیر اونون همدمی

آرزو یا أتسیت باغلاماز بیرآن
گؤزو اؤنونده دیر اجل هر زامان

بوش یئره صرف ائتمز او بیرجه دمی
یقین اونمایانی یازماز قلمی

او، کئچن گؤنلر ین چکرغمینی
درم دن أوتَرِیْ سیخماز قلبینی

قوجایا، جوانا گؤستررشفقت
وارلیا، یوخصولا ائدرمروّت

کیمسه نین اوره گی اینجمیز اوندان
اینجبیسه، تئزاله گیتررهامان

یاریمچیق بیلیک دن لاپ عاری گلر
چالیشارهرشئی مُکمّل بیلر

چوخ یئییب یاتماقا ائیله مزهوس
غرورلا کیمسه یه اوسالماز نفس

حکمت صاحبینین سیرتی بودور
حکیم اولانلارین صفتی بودور

سؤیله نیلن کیمی اولماسا اگر
کیم هر یارامازا حکیم سؤیله یر؟!

حکمت اؤ یره نه رک نور الده ائله
کونلونو بونورا قووشدور بئله

بیل آتلی اولارسان حکمته یتسن
منتّدار اولارسان حکیم لره سن

بیرنئچه واجب حقّ— ساییر
یرینه یتیریلمه سی حقّینده

چوخمو باخاجاقسان اونا— بوناسن؟!
باری بیرعبرت آل بوأولنلردن

سنه بیراؤ یوددور أولدو گجه دوستلار
بو هجران استاددیر سنه آشکار

اولسا اوره گیننده أولوم فکری، سن بوواردان، دولتدن هیچ سئو ینمزسن
اگرؤ یر میسن سه فرصتی الدن أوزونچون فاتحه اوخواونداسن
أولوموــ ایتیمی اونودمابئله مزاری، لحدی، دوشون یادائله
ایستر بیر یولچواول، ایسترامیراول أولومدن قاچماقا تاپیلماز بیر یول
عَقِلَهٗ گلمه دین آتان وئردی جان گؤزون آچیلمادی تا اؤلدو آنان
گؤردون اولاد داغی، دوست هجر ینی چوخ گنه گؤزلر ینده بیردامچی یاش یوخ
بودمیر أورک له، جانکه سنده وار اونو آنجاق اودلا دوزلتمک اولار
بیرأولوم قورتارارسنی بوغمدن اوسنی آییرار هر بیر المدن
سن اونا چالیش که تور پاق اولاسان بلکه بوسو چلاردان ایراق اولاسان
سن که، آتان کیمی گذه بیلمیر سن آتانین آدی ایله نه فخر ائدیرسن؟!
آتان دوزلتدیسه باغ— باغچا گلشن سن چالیش اونلاری، یِیَهٗ بیله سن
توتاق عذر لوسن، باغ دوزلتمه سن باری بوجلالی و یران اِئتْمَهٗ سن!
اکمیر سن، سپ میرسن، أوز کیفنیه باخ! آتانین آدینی کورلاما آنجاق
سن که، آخشام سرخوش، سحر خمارسان آتانین یوردو ناهاچان باخارسان
اوندان قالان ارثی نیله ییرسن سن او، ایکی گئجه لیک خرجیندیرهمن
قالخ اونون یئر ینه بیرایش گؤر بوگون أوزو گؤرمه ییب سه، سن گؤر اونونچون
یمه دی، قو یمازدی یوخصا بوقدر بیر بئله اکمزدی، یسئدی اگر
اوسنین چون قو یدو، کورلاما بئله اصیل اولاد سانسا اونادا خرجله
مگر او دگیلدیر سنی بؤیودن؟! بئله باجار یقلی دیری باش ائدن؟!
گل یاندیررو حونا اونون بیرچراغ! اونون حق و ساییِن اولماز اونوتماق
آلتی بورج واجبدیر هر بیرانسانا آولجه بورجلو دور او، یارادانا
صونرادا بورجلو دور آتا— آنایا شاها، معلّیمه، هم انبیایا
اگر بور بور جلاری أوده‌سن، اینان سن گدئب اللّها یاخین اولارسان
اونلارین حقّینی اونوتما بیرآن! خوشبختلر بوایشی درک ائدرهمان
اونلاری سئومک له باش لاراوجالار کیمسن بسله ینلر ین أوزو آلچالار
اؤلن لر ین اوچون یاتاقدیر تور پاق گل اونون اوتونوسن بیچمه ناحاق
ال اوز بوچؤللر ین یاشیللیقیندان ال چک بوجسمدن قوی چیخسین بوجان
بوگؤزل قالانین آلتیندا بیر باخ! تزکلی چالادیر گؤردوگون تور پاق

بورا دورماق یئری دگیل، بیرترپن   بلکه اورک کامین الده ائده‌سن
بوناچاتما یئرسا گوجون، قوتین   دِی عزیزلرینه: «باخین سیرائدین»

سفر ائتمگین فایدا وقایدا— قانونلاری

ائده بیلمیرسن‌سه اوزوندن سفر   باری یئرا اوزونه بیرائله گذر
گؤرتانری گوجونون نشانه سینی   أشیت او قدرتین آیدین سسینی
ای اوغول گؤردوگون بوحکمرانلار   بوتورپاق آلتیندا مسکین یاتانلار
گوج ده آرتیق ایدی‌ها میسی سندن   ایندی مزارلاری اوسته گزیرسن
اجل گلن کیمی عاجز قالاراق   ملکو براخدیلار گتدیلر، بیرباخ!
بوسرخوش چاقیندا گل یاتمابئله   أوزوارلیق یوردو نابیر سفرائله
بلکه بیله سن که، کیمسن نه چی سن   نه ایله مشغولسان، هارداسان، نه سن
سفر ائدمه‌سن روح آیاقیله   نوح کیمی دنیایابیر سفر أیله
بیر ائودن چوله چیخ ای کانِ هنر   یارامازاوتورماق ائوده بوقدر
خانقاه توستو سواودما چوخ بئله   فایدالار گؤررسن گل سفرائله
کیشی پخته لشمزأیتمسه سفر   کیمسه چالیشما ساقازانماز ظفر
درویش قاپیسیندا یولچو اولمادان   درویشلر نقدینه یتمز بیرانسان
آیا قلایوخ: باشلا گزبوعالمی   دولان قاپی— قاپی عاجزلرکیمی
بلکه اوزه رینه دوشه بیرنظر   الده أیلیه سن سن ده بیرگوهر
اوغرو قورخوسو وارمال سفرینده   اجرومزد آلارسان حال سفرینده
هریئرین اُوزونون سعادتی وار   هرکندین بیرقایدا بیرعادتی وار
اولدوزلار گزمه‌ییب دورسالاراگر   بوخوش باخیشلاری گؤره بیلمزلر
سفردن بیرخیرگؤرمه سن اگر   کیم سنه بیرادب اؤیره ده بیله‌ر؟!
اگرطلبینده پاک آزاد اولسان   دنیزتک اینجی ایله دولارسان اینان
بیل که امتحاندیر هرنفس أوزو   هم بیرتماشادیر هرباخیش دوزو
ادبله یئری که، خیرخواه اودور   سنه یول گؤسترن، هم پناه اودور
تواضعکار اولوب، أیله قناعت   قلبلره یول تاپیب گؤره‌سن حرمت
سن یولو آشکاردا، گیزلی ده گتسن   اوغورلو دور اونا توکّل أتسن
سنین اورگین له عقل اولسایار   یولوندا ان یاخشی بلدچین اولار

تانیش اولماد یقین بیر یئرده اینان
عقلیندیر ایشقلی چراغ هر زامان

سفر ده دن ئییب، صوایچسن ده سن
ادبسیزلیک اتسن سیلله یِئیَرسَن

سست آتما آددیمین یری ین زامان
تاصوداِن کوزه‌نی صاق قایتاراسان

«تئزاولسون» آردینجا چالیش گتمه سن
سن اوناچالیش که، خیر گؤره‌سن

سفرده قارنینی گودسن اگرسن
بئله احتشاما هاردان یئترسن؟!

یمک قولو اولما قلندر لرتک
الی چومچه أتمه، بیرقارنینی چک

غم یمه باش، آیاق اولسادا یالین
دنیانی داغیداردولماسا قارین

ایگلنمیش قلندر بیلسین نه سایاق
او، کوئتوک آپار یر جهنمه باخ!

دولدورسان آغز ینا سن اونون شکر
اوشکر آغز یندا اولاجاق زهر

نه فایدا بئله سی أیله سه سفر
او، أوز باش— آیاقین آغر یدار هدر

یول گئدنلر اولموش بونداندا قاباق
پاک عشقین بنده‌سی اولموشلار آنجاق

اونلار حق یولوایله گتمیشلر هرآن
قاپی دؤ یمه میشلر پای چون هئچ زامان

یولداش سئو نیردی خوش سئوزلری ایله
روح غیـد الانیردی نفسلری ایله

اونلارلا کیم سالسا بیر یئرده منزل
شاداولار اونلار ین نفسیندن بیل

ائتدیکجه تور پاقین اوسته حرکت
توکور آیا قلاری یوز— یوز برکت

دونلو یالانچیلار آرتاندان بری
خرمهره یه گئچدی گوهر ین یئری

آچیلدی آخرداهر کللک لری
حقّه باز لیقلا را حق دئمک لری

آخر حیله لری او یئره چاتدی
اونلار بیر چؤره گه اون معجز ساتدی

اونلار اولدو قو یچون ایشده گنهکار
جماعت یانیندا لاپ اولدو لار خوار

اونلار ین أیتدیگی رسوا یچپلیقدان
اولدو پاک درو یشلر قانلاراغلطان

اولدو طر یقتین ایشی پر یشان
مجرّد اولاندان بوشالدی جهان

کیمسه مسافردن گؤزله میرادب
اودور قاپی— قاپی گزمک دگیل دب

بیرنئیچه بُوتَه هَرْ کَچل— کوچل وار
گولور ساقـقا لینا دینانین بونلار

ایستر جیندیر گیئه ن، ایسترمال یئه ن
مئشه آر یسی تک آوارا گه زه ن

ساچینی اوزاتمیشدیر کلک گله رک
چیگنینه آتمیشدیر اونو ایلان تک

گوندوز لر صومسو نور، هر یئری اِیْ لر
گئجه خور— خور وندان تیتره یر گؤ یلر

هامیسی رند، رقاص، ایلان توتاندیر
هامیسی حیله گر، سؤز او ینا داندیر

او، پولو پاپاقا تیکیب گیزله ییر
خالقا سادنیانی ترک أیله دِییر

گونده دوز بئش دفعه یهِ یَنلر خورک یهِ یَرْ لرقاب، قاچاق بوشالا ناده ک
هامیسی ائو یئیخان، اودلا او ینایان اوز طاماح اودونو صؤندور مور بیرآن
اونلار مشک ائدرمی تور پاقی، هرگیز؟! دنیزه گیرسه لرقورو یار دنیز
شهوته بوقدر نه دیر قول اولماق؟! نه قدر بوغاز ین قیدینه قالماق؟!
نفسین بوایشلردن هاچان درس آلار؟! ال چک بوشهوتدن چالیش، نه اولار؟!
حُقّه دولو معجون، باشین دولو یِلْ شیطانین تحفه سی سنه بودور بیل
شوز چوخدور بونلاری شو یله دیم آنجاق حیله، ریا اهلی یامان چوخدور، باخ!
بیل، اوز قیز یلینی أیلمه تلف سنی جذب أتمه سین قوی بواوت— علف
بیر— ایکی دوغرونو اوخشاسان اگر بؤیوک اولدوقونو بوایش گؤستررر
تا خجل گتمه سین عمل لر یندن کؤنول شیخیلما سین تحفه لر یندن
آلچاق و حیله گر اولسادا، آشکار اونلارا بیرشئی وئر، خیردا چیدیلار
اونونلا کرامت گلمه سه ده دوز سن اگلن اونلارلا، روادیر سئوزسوز
اونلار ین سوچونا ال آتدیمسا من عذر ایسته مه لی یم بونونچون نه دن؟
قارایچی وئرن مشک جیبه قویولماز کندلی اونو آلسا، بویاخشی اولماز
بوخطا اوندان یوخ، سنددیر، اینان خطا أیلمیشدیر، آخی او، هاچان
ترکمن ساده لوحدور، آلیجیلار چوخ بیره دورد آلارلار، اوندا شبهه یوخ!
بیل که دکا نچیدیر حیله گر أوزو مریدی تصدیقلر او، دِیَنْ سئوزو
شیخیمیز ولی دیر— دِیَرْ بیر یسی علی دن آرتیقدیر، سؤیلَه رْ بیر یسی
بیر یسی دِئیرکی، یمه ز، یاتماز او بیری دئیه ر:— یوخدور چؤره کی، صو یو
— مکّه ده قیلمیشدی نمازی دونن — شاما گئدیب گلمیش ایندیجه، همن
هی آلیب، ساتارلار اونو بوسایاق آلیر بو أششک لر اونو نئجه، باخ!
یمزیدیر ذئیرم من ده بوسئوزو آجی اولسادا حق ذِیرم دوزو
شیرین اولماسادا شکرتک اگر آجی دگیلدیر که، آخر بنگ تک
دوز شوز ذِیلنده أیشتمک گرگ! بعضاً آجینی دانوش أتمک گرک

اورگین حضور و نفسین احترامی

چوخ تردّد أیتمه، اولما سرگردان کیشی نین صفتی ثباتدیر اینان!

أوزونو ساخلایان، دوز، وفالی اول! سنی ایزله ییرلر، هرطرف صاق، صول
سن یئره دوزلوک، له قدم باس آنجاق گؤیلر ده گؤز آچیب سنه باخیر باخ!
چالیش که، حضور سوزچکمه سن نفس بونسوز آیا قلاماتور پاقی ای کس!
آستا، ملایم اول یئر یسن اگر قوی تور پاقدا کیلار اینجمه سینلر
اگر بیرقار یشقا اینجیسه سن دن محشر ده گرکدیر حساب وئره‌سن
بؤیوگه، کیچیگه یوخدور برائت اوشاقکن دوزلوگه سن ائله عادت
سنین هیچ سایدیقین خیردا جانقصان سنی سئوآل و اختی غرق ایذر، اینان
گل خلقی اینجیتمه قبرستا ناباخ! قار یشقان أشیدن سلیمانا باخ!
قار یشقا ضعیف دیر سلیمان بیلۀر ضعیفلر سؤزونو گؤجلو دینلی یر
قار یشقا گوجسوزدور، اینجیتمه ناحاق بونو یُوخولولار درک أتمز آنجاق
ضعیفه گوج دئمک دگیل دیرروا ایستر چکیرتگه دیر، ایستر قار یشقا
حساب وئرمه لی دیر حتّی ذرّه‌لر اوندا قار یشقادان امیر دوزه‌لر
بیرقوشادن وئرمک دیندن دیر أوزو عقل اوچون «قوش دیلی» باخ بودو دوزو
ای جوان یانیندا دورور قوجالار ادبله یئری که، سهوتوتار اونلار
کیمسه گئچنلری یاداتسه اگر اوتانیب أوزوندن، عدالت ایستر
حیایلا یومشالار اورک و بدن حیا آلار بیزی «بیز» دن و «من» دن
سنی اورگین له او، چار پیشدیرار سنی آد آردینجا چکیب آپارار
هرکس که حیادان اوزاقدا قالار عفّت پرده‌لری اونون ییرتیلار
اگر حیانْ اولسا، لوقا اولمازسان معنا سیز سؤزلره رغبت سالمازسان
حیادان کیشی نین قیزار ار اوزو انسانین خلقونو خوش ائدردوزو
عثمان دا ایماندان بیرده حیادان وحیه کاتب اولدو، ذوالنّورین اینان
کیم حاضر سایر سا آللّهی مدام گؤزلری حیایلا آچیلار تمام
عقیل بگنمه‌ین ایشلری گؤرمه‌ز باطلین قاپیسین باقلایار، دؤیمه‌ز
حیا، اوزاقلاری گؤرمکدن دوغار ایشلر ین صونونا وارماقدان دوغار
انسانلیق، دِی نه دیر؟ عیب لری اؤرتمک ایگیدلیک؟ خیرایشین آردینجا گتمک

۱ــ ایلک قرآنی عثمان یازمیش دیر. اونا اشاره‌دیر

نصیحت یولوایله بیرنئچه سؤز

گل بوجوانلیقی طاعت ده کئچیر عاجز لیک گونونو یادیناسال بیر
او یما اولما یاناعاقل سن اگر دنیا دا قسمتدن آرتیق کیم یئه ر
قلبین ده یئر وئرمه پاخیللیقاسن کین غضب پاسینی سیل اورگیندن
سلطانلیق دِی نه دیر؟ ساقلام اولماقین شاهلیق؟ خیرایله نفس آلماقین
بیرآز روزی وارسا، راحت ده قلبین بیل قافدان قافاچان ملکوندوسنین
باغلیدیر همیشه زحمت ایله وار قاباقدان اؤ یونمک معنا سیز اولار
سن چالیش گئری یه ایره لی یه باخ نه بیلسن اؤزگه دن سئویله مه آنجاق
ائولرقا را نلیقدیر، گؤزلر کوردوزو بیرچراغ یاندیرسان، کمک دیر أوزو
أوزگه لر یانیندانه اؤگرنمیسن چاتدیر الدن اله، باشقالاراسن
یئر ینده اولماسایا خشیلیق اگر یامان اولماسادا ظلمدرور دِئیرلر
یئر ینده ائدیلسه بیر پیسلیک البت عاقل لر بوایشه دِئییر عدالت
کیچیک ایستمسه اؤزونو هرکس هیچوقت آلچاقلار لاوز— اوزه گلمز
چونکه یاخشی— یامان بیر سرّدیر دوزو عَیْبْ آختارماقلیق عَیبْ دیر أوزو
نَیَهٔ عادت اتسن، أیله اولارسان خیر ایشله مشغول اول اگر باجارسان
هر خوش خاصیت دن آرتار محبّت دوستلوقو آزالدار آنجاق تورش صفت
خوش اخلاق هرکسی مفتون أیله یر بیرخولق بوندان آرتیق داها نیلهٔ یر؟!
مزاحدیر اوزلر ین توکن صو یونو آرتیرسان پیسلیک له قوتارار صونو
جانانا دل وئرمه، محوائدر سنی شهوتین آپارار ایلیک لر ینی
کیم دئسه عیبینی دوستوندور اینان گیزله دن سنین چون ایلاندیر، ایلان
درم اسیر یندن دوستلوق گؤزلمه هئچواخت اخلاقسیزا سرّسا خلادئمه
گئچ اگر خواجه سن نئچه غلامدان بیشمیش سن سه گن گز بیر نئچه خامدان
اولدوقجا ایشلر ده الی یوخاری ال آتیب پنجه نی بولاما باری
سنه تابع اولموش فلک لر بودور اونون میدانیندا خیرتو پوور
سؤز ونده عادت ائت عدالته سن اوزات اللر ینی سعادته سن
گؤیلر ین آیی داگؤستر یب کرم بذل و بخشش ائدر اولدوقجا درم
اودور گؤستریرلرأبارما غلا اونو ستایش ائدرلر دوداغلا اونو
اوکس که، آیی دیر تور پاقین اینان اونو خلق کوتله سی هرگؤرن زامان

ائدر گئجه– گوندوز سایسیز دعالار ایل‌لر، آیلار بو یو مدح و ثنالار
یمکدن، یاتماقدان، دورما قدان کنار کیشی نین بیر یولو، بیرمقصدی وار
صو، هوا دگیشیب کورلانسا گئرجک یمکدن– ایچمکدن چکینمک گرک
منصب حیله سیندن، شهرت توروندان مرادی ترک اتسه، قورتار ارانسان
آچیلار، باقلانارایشله نرتدبیر بئله نه دورموسان، دوزلت بیراکسیر
بوسئوزه قولاق آس، شاهلیق ائله سن بیزکه، گئده سی ییک، ائت نه دیله سن
گونلر ین سرّ ینی بیلمه گیمه باخ عبرت آل گئجه لرقالیرام او یاق
معنی صورماساندا. گوندوزلرهرگز من اوزون گئجه لردگیلم سن سیز
گوندوز آمان وئرمیرمنه فتنه‌لر یوخ أولوب ایشله‌رم اوزون گئجه‌لر
منیم های– کو یومه نه احتیاج وار؟! بوسؤزلر شاهد دیر حالیما، آشکار
دنیادا وفادان یوخ اثر بئله دولدورما باشینی دنیا یلی ایله

ایکنجی فصل ایکینجی باب
دنیانین وفاسیزلیقی وقضانین حکمونه شاداولماق حقده

دنیانین ایشلری بوش بیرخیالدیر! بیراونانظر سال گؤر بیرنه حال دیر
از لندن نه وارسا و یران دنیادا ترسینه گؤررسن شکلینی صودا
سن باخ بونلار یدا گؤرورسن صودا یاداکه، گؤرورسن آنجاق یوخودا
یوخودا یاسِ گؤرمک، شادلیق دئمکدیر گولمک آغلاماقدیر، کدرکولمکدیر
چینی گؤرده گونو زنجی بیل گینن چونکه سن اونلاری دیشده گؤرورسن
زنجی نین اوزوو یوخ، اوره گنیه باخ هرکسه ایشیله قیمت وئرآنجاق
زنجی‌نین حیله سیزقلبی بیگمان یاخشیدیر اوقارا اوزلردن اینان
نه دیر آق– قارایلابولوقالانماق؟! هر شئ ده ایشیق گؤر، سن اصلینه باخ!
بئله یاشاد یقجایوخوداسان سن اؤلنده هر شئی درک ائده جکسن
کیم أوله بیله رسه اجلدن قاباق او، بئله سرّلره بیر یول تاپاجاق
عقله سؤیکنمه ین نه وارسا تمام بیلیجی یانیندا بوش یل دیر مدام
جان غیداسی آختارجانسان سا اگر اگر بدن سن سه، صوچؤرک ئیته ر
بومی دن چوخ ایچسن، سرخوش اولارسن یوخولو، بیخبر الده صولارسان
کیم عقل یولوندان چیخارساکنار یاتار أشک کیمی، اؤکوزتک تیخار

گونده بیر بوداغا او ال اوزادار   ایلانی گونده بیر یووادا یاتار
اونون چراغینین یاغی آزالار   طاما حدان بئلی ده ایکی قات اولار
ینی بیردلبره و ورولار هرآن   آخر بودرد لـه ده کوچر دنیادان
باخ أولوم یاخشیدیر بئله حیاتدان   ینی دیر آدلار ینی بیلمه سه انسان
پوزقون بیردلبرده نه وفااولار؟!   سن اصل یارلیقی گؤیلرده آختار
یاردان انسان آنجاق آجی سؤز گورر   پوزقوندا خرابه، بیردهلیز گورر
کیشی کتاس اولموش، سؤزون دوغروسو   بوتون باداگتمیش مالی، ناموسو
کمالا دوغروساگر عقلین اوزو   ایش یئیب یاتماقلابیتمه یردوزو
نه قدر سؤزونله ایشین دگیل دوز   هیچ زامان گؤسترمز بوسرّ سنه اوز
سنینله سس— سسه وئردیگجه شهوت   سنی جلب ائده جک غضب، عداوت
غضب وارلیقینی اودایاخاجاق   کین، غضب محوائدر جانینی، ناحاق
قارالدار کین، غضب قلبین اوزونو   شهوت تباه ائدر جانین أوزونو
غضبی، شهوتی قالدیر آرادان   سنه جان گلینی کام وئرسین هرآن
بئلینین قوّه‌سی اونطفه نی سن   سنین بیر پار چاندیر، اوجوز وئر می سن
سن اُونُو رَحِمَهْ توکسن سن اگر   گؤزل بیراولاد ایقین چؤر یلر
قالار مشیمه ده بیرنئچه زامان   دوغوم وقتی گلر چیخاراو، اوردان
نازلا بسله یرلر اونو بلادان   محکم قورو یارلار اودایله صودان
تاکه سرو بو یلو بیرجوان اولار   عقلّی، کماللی بیرانسان اولار
اونون داجانینی شهوت یاخاجاق   آروادا، اوشاقا اسیر اولاجاق
اوداصیقال وئر یب باش— گؤزه شک سیز   أوزوندن دوزلدر بیر ینی «من» «بیز»
غضبی خلق اوچون آغیر یوک اولار   شهوتی سیچانی چو والا سالار
زنجیره باغلانمیش ایتلرکیمی او   قوجا یاشینادک گذر بو یولو
آلتمیشدا ضعیف لیک اونلادور، دِیرْ   آیاقینا اُوزون چیدار و وردِیَرْ
بوسایاق گون سورر گئنه بیرمدّت   وئرر او، اوغلونا، قیز ینازحمت
آروادی اوشاقی اوندان لاپ دو یار   جانینا، مالیناها می صوسو یار
اؤزونون، اؤزگه‌نین دعالری ایله   بوفانی دنیانی ترک ائدر بئله
اونو بیر تخته نین اوسته قو یاراق   قبره آپار یرلار اودم بوسایاق
تور پاقا تاپشیر یب دونرلرگری   مالینا گؤزتیکر اونلار هر بیری

ائوی تالاما قاباشلارلا رهمن — بیر گونده یوخ اولار هرشئ کؤکوندن
چوخ عذاب گؤرموشم سؤیله‌یز بیری — نئچون تئز اولمه دی دِیرَ دیگری
اِئو عقربله دولار، ایلان لاقبیر — خواجه توراد وشموش، صحبت کیف دندیر
باشی نین اوستونو تئزآلار ملک — تانرین کیم اولموشدور—سؤیلر—دی گورک!؟
سورقو— سئوال باشلار، او عاجز قالار — ملک لراؤنونده او، خجیل اولار
صونرا یاندیرارلار غضب اودونو — ائله ایلک گئجه ده یاخارلار اونو
گئدر بوقایدا ایله محشره قدر — یالوارماقا بئله وئرمزلر مفر
بوحیات، بوگئشمک نیه گرکدیر؟! — او، نیه لازمدیر، بونه دئمکدیر؟!
چؤرک آرخاسینجا قاچدی نادانلار — ایتیردی دنیایچون دین لرین اونلار
بیرشئی که، قالاجاق بورا دایکسر — اونونچون بوعذاب نه دیر بوقدر؟!
قوش، بالیغ دیلینی بیلمیرسن سه سن — اونلاری معبده نئچون چکیرسن
قیز یلا محبّت سالما بوقدر! — بیل اوندان دائیما باش آغری چکر
بیرباخ اطرافینا هاردادیر غمخوار — سن بیرایش گؤرنده اول غمینه یار
عاجزین قلبینی چالیش اله آل — ظلمکار اولانا هر دم ظفر چال
هله لیک دئدیگیم سؤزلردن کنار — سنه دِیپلهٔ سی بیرسؤزوم ده‌وار
بونلارا اولار ساداعنعنه، عادت — بونلارا باغلیدیر ینه سعادت
هرکس عادت اتسه بونلار اگر — اوحقلی اولاراق سعادت گؤرر
ایلک اوّل بو یولوگده‌نلر اینان — بو یولوسنین چون ائتمیشلر آسان
گؤر نئجه گتدیلر بیراونلاراباخ! — دنیادان کوچدولر اونلارنه سایاق
ایزله آددیم— آددیم اونلاری، پِری — یاتما، گئجه گوندوز ایره‌لی یورو
ریاضت و فنا یولودور بویُولْ — بوردازحمت ده وار عذاب دابول— بول
بوسؤزدن اورگین قورخارسا اگر — دنیانی ترک ائله، ایشین دوزه له‌ر

حیات وآخرت حقّینده

آختاریجیسانسا منصبی ترک ائت — هرچتین لیگ اوچون یولدان دؤنمه گت
فکرین قانادیله گؤیلره باش وور — خئییر عالمینه روحو قووشدور
سن او پاک روحلاری یاد ائیله هرآن — آرتیر قیمتینی بئله دورمادان
سن اؤزمنزلینی بوردا اوجا ائت — ائله بوردا قازان اؤزونه حرمت

میلین اوزتوتسادا گؤیلره اگر — سنه تابع اولارجن لر، ملک لر
یئرین پالچیقیندان چک آیاقینی — اؤزونه مسکن سئچ جنّت باغینی
باخ روحون رفرفی، براقی بودور — عقلین ده آرخاسی، دایاقی بودور
کیم یولو گئتمه میش بیر یئره چاتار؟! — بیر یئره یتمه میش کیم آیاق آتار؟!
یولوندا بیرتور دور هر ایستک هوس — عمرون آددیمی دیر هرگئدن نفس
سن بوکیچیک لیکده ایکی دنیاسان — بئیله حقیر سانما اؤزونو انسان
مجازی دگیلدیر بئله بیرعادت — او یونجاق دگیلدیر، بیل که بوحالت
سن أوز دوستلاریني ترک أیتدین نه دن؟ — آلدی جان ایپینی الینه بدن
دولتدن، منصبدن بدن گوچ آلار — دین ایسه عمل له، علم له اوجالار
باش، پاپاق آردینجا قاچسان سن اگر — بوایشه ها رادان اولارسان رهبر؟!
سن جان اوزه رینه چک ایمان داغی — قوی گؤیه اوجالسین دینین بایراقی
بوفانی دنیادان چویر اوزونو — معنا عالمینه دوندر گؤزونو
اونوجانلا تانی، اگر دیری سن — تاگئذیب چاتاسان صفتینه سن
تمیز نفس چاتارساکا مینا اگر — ایشلردوزه له رک یولونادوشر
تاپماقا قویمایان أوزو ارلیقیندیر — هم بو اوجالیق که، آلچاقلیقیندیر
اگری یول، ناخلف اولماق نه قدر؟ — قارین قولولوقدا بیرحدّ یوخ مگر؟
اوزو قارالیقدان بیراوتان ال چک — بوردابیر مدّت ده ایش گؤرمک گرک
بئله بیرایش یئری الینده آشکار — سن سه یوخلامیسان، دِی، نه عذرون وار!
ایشین دوزگتیرمز تنبل‌لیک اتسن — عذرایسته یه جکسن بونا صونرا سن
پیسلیگی أوزونه گؤرسن ده روا — دوشمه امید سیزلیک یولونا اصلا
آختار یش قازانین سالما قایناقدان — بدن ده بیر دامار قالینجا بیرآن
بیلن سن بوش شی ئین آردینجا یوُرتما — اوخلاوور سالاردا،گتسن ، قایتما
سورسن آستا— آستا أشگینی سن — بیر یئره چاتارسان، سن نه بیلرسن

حکایت

اونو بیلیرسن که، کیخسرو بیرچاق — معنا عالمینده بیرمُلک تاپاراق
بوتختین ایشینی بوراخدی بیردن — یوخ لوق گزدی وئردی وارلیقی الدن
گزدیلر تاپالار شاهی هر یئری — بیرایز تاپمایاراق دؤندولرگئری

ائله بیرقدرتلی سلطان اوسایاق
او عقل، او بیلیک، او علم ایله باخ!

او یون یوخ، یول لاندی ایشچون اوهمن
گتدی ما غارا یادنیا تختیندن

اصیل جواهری تاپمایان بیرکس
بوگؤی مونجوقلاری سیندیرا بیلمز

کیمسه که، هنر ین آردینجا گذر
أوزونو گؤزلردن ائله گیزله در

آت ایله گتمزلر معنا یولونو
دین یولوگدیلر قلب له، بیل بونو

هر یاراماز کؤکدن آسلانسناسن
هئیچواخت بوقو یودان چیخا بیلمزسن

خیالین نه قدر کوللوگ اولاجاق؟
کؤکؤ اولما هنردن اولارسان اوزاق

آه، بوشعور سوز، نادان انسانلار
سنین یول یولداشین اولار لار اونلار

بیر آزاد انسانا باغلا أوزونو
سن آدا، ناموساچؤیر اوزونو

اوسنی چیخارسین قوی بوگردابدان
او آچیسین قاپانمیش گؤزون یوخودان

ائله که، بوائوی ترک ایده جکسن
یولوناجلد، قوچاق بیر یولداش تاپ سن

دوغرو جواب وئرسین صوروش سان بیرسؤز
منزلین هاردادیر، سنه دئسین دوز

بو بیرکاروانسرا، حجره‌سی، مالی
نئچه چتین منزل قاباقی، دالی

اوّلی بشیکدن، تابوتدور صونو
اورتادایم— پالتار فیرلا دیراونو

هردوغولان صوندا اؤلمه لیدیراو
اؤلوم قاپیسینی دؤیمه لیدیراو

ایستر جیندیر گئیین، ایسترسه اطلس
بیر آللها سیقین، خالقلاچک نفس

حضور سوز، شؤقسوز اولما هئچ زامان
تاکه جا ممیزدان بیرذوق آلاسان

تمیز ساخلاماسا نفسینی هرکس
هئیچ یاشایارروحو؟ اولار مقدّس؟!

ساققالدان، بوروندان، بوبیقدان ال چک
سن بوگوردو کلر ین دگیل سن گرچک

گزمه قاپی— قاپی احمقلر سایاق
مقبول لار ایچینده منزل سال آنجاق

یئر ینده اولماسا ایشلر ین اگر
بیرآن فارغ اولما، آخر دوزه‌لر

باشین آختارماقاباشلاسا اگر
تئزگؤن آیاقاکیم دایان دِیَرْ

مرشد و رهبر آختارماق حقّینده

گل حیرت یولوایله گتمه، گؤزون آچ
گمان جیقیر یندان بیرکناره قاچ

الینده جام واردیرا اونا نظرسال
گؤزگه، نه دیرآزماق، نه دیر هوش، کمال

واختینی بوش یره صرف ائتمه دایان
هر سؤزه اینا نماسن بیرآد تاپسان

آنجاق بیر صدّیقین خاطر ینه سن
یوزرندیق الینی نیه اؤ پورسن

من دوز گؤستر یرم صدّیق یولونو　　بیر اؤگرن هاردادیر چالیش گؤراونو
دنیابو پاک لاردان دگیلدیر خالی　　سن نه یاسلی لارتک پوزموسان حالی؟!
خز ینه گیز لنمیش بوردا هر بوجاق　　بیرجه سنین پایین یوخ بوردا آنجاق
دوز اول که،دوزلره چاتابیله سن　　تور پاق اول چاتاسان آستانایاسن
های— کو یدور، او یوندور سنین صنعتین　　سرّ ینی بیلمز سن بو سعادتین
اگر سرّ بیلمه گه حاضرسا انسان　　او، هرآرز و سوناتز چاتار، آسان
اگر خِییرْایشلر باش وئرسه سندن　　مراد آچار ینا یترسن بیردن
گتمکه آیاقین وارسادور یری　　ال آت هر طرفه آختار هریئری
او اولو که اوندا واردیر بودوا　　بو دردی هیئچ سنه گؤررمی روا؟!
امید سیز یاشاماز هئچواخت آختاران　　درد آختاران آدام صادقسه، اینان
آختاران غالبدیر، تاپان هر یاندا　　بهانه گتیرمه آختارمایاندا
لایق آختار یجی، حق آرایان دوز　　مطلق آی— گونشدیر هرگئجه گوندوز
یولدا بیر تو تولما اولماسا اگر　　آیدان أوز نورونو گون نئجه چکه ر؟!
آزماق توتولماسی یوخدورسا سن ده　　سن هر نه ایسته سن تو پلا نارسن ده
آختارمادان نئجه تورا دوشه ر اُوْ؟!　　آختارمادان نه جوراله کئچر اُوْ؟!
آختارماق شرطنی بیلمیرسن سه سن　　أشکین پالچیقا نئجه سورور سن؟!
نه آختارد یقینی اگر بیلمه سن　　بیر نه گزدیگینی یاخشیجا اوگرن
هرکس که، بو یولو علمسیز گذر　　اونون فرمانینا کیم أورک وئرر؟!
معلوم اولمایانی گزمز بیرانسان　　نقصان علمینده دیر اگر آختارسان
بومستلیک چاقیندا بیر رهبر گرک　　اوسئچسین آلچاقی اوجانی گرجک
یولداش سیز یول گتمک،دوست سُوزایش گؤرمک　　آییق لار یانیندا یاراماز بیشک
فاید اگز یرسن سه گِنْ قاچ ز یاندان　　تابشیرایش بیله نه ایشینی همان
لازمدیر تاپاسان بیر یول گؤسترن　　اونون کؤلگه سینده اوتوراسان سن
اونون بو یر وقونا باش اَیْمکْ گرک　　اونون مرادی ایله مرادی گؤرمک
اونون هر شوزونه تز قولاق آسماق　　حاجتین دیله ییب، اؤنونده سوسماق
دوستلار ین همّتی فایدالی اولار　　خصوصاً یوکسک سه او همّت، ایثار
شیطان أوز شرّ یندن قالماییر بیرآن　　یولداش سیز کیم أونودفع ائدر آسان؟!
گؤزتچی سیز اولسا اگر بیر انسان　　او، نئجه قوتارارخطاء ز یاندان

خرما شیرین، دادلی اولسا دا آنجاق
بیلسه قیزدیراجاق، هئچ یِمه‌ْزاوشاق

او، قیز دیرمانی یوخ، گؤردودادینی
أوزون گؤروب سن که، اونون حالینی

دنیایلا، أوزونه سالسان بیرنظر
دوپ– دوزا و اوشاقین حالینا بنزر

سنین چون واجبدیرعقلّی بیزدات
چاتسان بئله سینه اونا ال اوزات

هله آرخادادیر چوخ چتین لیک لر
بوچتین لیک لردن اولما بی خبر

بو یولدامرشد سیزهئچ بیرایش آشماز
بوگردابدان خلاص بیرکیمسه اولماز

اوزه گی ولی سیزفتح أیتمز کیمسه
جهدائله آیر یلما اوندان ممکن سه

ولی سئچن زامان گؤز سهوده ائدیر
چونکه تمکینی نین جدّی گیزلی دیر

سئچیلن مرشدون یگانه گرک
اوندا ولایتدن نشانه گرگ

اوندا کرامتدن ایز یوخصا اگر
سورو یه اونئجه چوبانلیق ائدر؟!

بو پالتار هرکسه اولار اگر دوز
اؤزونده نشانلار اولاجاق سؤز سوز

شیخین ومریدین صفتلری حقّینده

دین علمی لازمدیر شیخه، شریعت
بیرده که، دوز، ساقلام، متین بیرهمّت

تمیز مشک عطرلی بیرنَفَسْ گرک
قورولوقدان اوزاق باش، بئیین، اورک

خاطری ایناملی، توخ اولسون گؤزو
جسور، قورخماز اولسون دِئینده سؤزو

ایشله مشغول اولسون گیزلی، آشکار
عذابدان، بلادان قاچماسین کنار

بیر مرشد حکمونده اولسون بیر زامان
باش اگسین استادی نه اتسه فرمان

کونولوقان ایله بسلنمیش اولسون
نَفْسِینی اولدوروب، قان اودموش اولسون

نفسین عهده سیندن گلمیش اولسون او
آیه، دلیل سرّ ین بیلمیش اولسون او

حجّت دن، اولچودن گن اولسون هرآن
بطنیدن انسانی تانیسین همان

او، معنی یولوایله آددیم لییاراق
هم نورعالمینه یاخین اولسون، باخ!

اگلشسین أوزعلمی أوزبیلیگی ایله
ولایت تختینده اوتورسون بئله

نه نادان ردّ اتسه قلبی اینجی سین
نه قبول اتسه لراؤزونو اؤ یُسون

اوایتوب صبیرلی کؤنول هرزامان
بَزکه بوش سؤیله سین، پیسلیگه احسان

نه غیری ایشلیسین بیرآن أوزو یچون
نه اولسون سؤزونده قیر یقلیق، دوگون

قانونلا، کتابلا اولموشدور او،یار
آختاران کس لره منّت سیز اولار

آللهین ایستهین، اراده سیله
هرشئی یئرینده گتیرر دیله

سنه أوز وئررسه بیر مشکل اگر / در حال چاره تاپیب، اونو حلّ أیدر
بدنی زنداندا، روحو گؤیده دیر / اوزونده‌ن— گؤزونده‌ن نور سپه‌له نیر
مالی آز اولسادا او، شاد اولاجاق / مال— دولت اونونچون بیر یئل دیر آنجاق
دیندن اُوتری دیر اونا بوجهان / سنبل ییقانلار چون خرمنی میدان
تمیز ایشلری ایله قازانمیش شهرت / عقل، دین وئرمیشدیر قولونا قوّت
اورگی ریادان یالاندان اوزاق / نور وحقّ نور وندان تؤره نمیش آنجاق
نه آرزو ائیله سه أوزوُ یئچون دوزو / در حال حاضر أیله رفلک لر أوزو
سئونیجدیر شادلیق دیرایشی همیشه / تعلیمی، حضور و أیله میش پیشه
اونونچون نه آلت لازم سااگر / تانری اونودان اؤترو آماده ائله ر
حقیقت رمزی دیر، حقّین نشانی / خلقین کمکی دیر، هم مهربانی
باخیشی— دوروشو خوشبختلیکه فال / سؤروب، یادائتمه سی سعادتلی حال
چهره سی تؤره دیر هئیبت و قاری / لطفدور، شفقّتدیر خُلْقُونونْ باری
عطری میسه دگسه قیز یلا ذُونه ر / چؤر— چوبه گؤزسالسا اولار صاف گوهر
اونونلا اوتوران شاهاتای اولار / کیم اونا یتیشه ر پارلاق آی اولار
بیرمرشد ایسته سن دنیادااگر / بئله سینی ایسته، سنه بس ائلر
سلطانلار الینده طرلاندیر بونلار / باشقالاری آنجاق میلچک قووانلار
باخ! بئله بیرپیره ال وئرمک گرک / گنجی اسیر لیکدن قوتارماق گرک

توبه حقّینده

اولدوقجا غضبله شهوت سنه‌یار / توبه أیلمه گه هر وقت امکان‌وار
جاندا، بدنده کی ظلمتی آنجاق / بیل، توبه صو یوایله ممکندور یوماق
توبه، صابونو دورجان پالتاری نین / توبه، هم یاغیدیر دین شمعلری نین
توبه ایئمتک اولار آنجاق اوزامان / سن پیس ایشلرین دن پشیمان اولاسان
نقدر که قلبینده اوندان غیری‌وار / یولوندا دین سیزلیک قایاسی دورار
ال وئردین، سؤیله دین: «توبه ائتدیم باخ!» / ال وئردین، اوره‌ک سه وئرمه دین آنجاق
بدنین توبه سی نماز ساییلماز / أوره‌ک سیز بیرتوبه هئچ قبول اولماز
تمیز یاندیرا ندیر توبه أودو باخ! / قالدیقجا گئجه یوخ، گؤندوز یاخاجاق
توبه ده ثباتلی اولان بیرآدام / باشقا ایشلرده ده آتلی دیر تمام

تَرْکِ— عادت دگیل خواجه یه عادت   هر هوس قولوندا هانی ارادت؟!
بیرلذّت گؤرنده تئزوئرمه بادا   أوتوب گتسه الده‌ن هیچ سالمایادا
بیرشئئ قو یمایبسان نه آختار یرسان؟   بوردا اوشا قلیقدیر اولماق پشیمان
سنین قالیقلارا سالدیقین نظر   بوتون اکین لری کوکدن محوائدر
توبه ایله گناهدان سن اولسان آزاد   ظاهرین باطنین نورا بو یانار
توبه سیز اطاعت اولماز برقرار   نفس تمیز لنمه سه نه ایشه یارار؟
چیّ اولار، توبه نی سن أوزون اتسن   توبه کامل اولار حق وئرسه بیردن
گناهدان توبه ائت، طاعتی بوراخ!   آنجاق او طاعت که، ریا اولاجاق
توبه حیله لردن اولارسا اوزاق   قلبه محبتّدن نورلار دولاجاق
ایلکین منزلی دیر توبه بو یولوڽ   شاها محبّت دیر صونودا اونون
کیشی بیر منزلده دوز اولسا اگر   بوتون منزل لری بئله دوز گدر
توبه بوقایدا ایله ائدیلن زامان   سن اونو پرهیزسای، ایشینه درمان
پرهیز قایدا سیندا اولما سامدام   یارایتیشمه میش، درمان اولسا خام،
اگر درمان ایچسن بئله زاماندا   أوزونه قبیر قاز حصار دالیندا
اگر ائوقارانلیق، قاراسادیوار   اوردا شکل چکسن شک سیز، زای اولار
کیم یئرده داش— تیکان قو یارسا اگر   نه سایاق اوراذا او، تخوم اکر؟!
غیری آلداتماق چون توبه اتسن سن   سیرده یولودوز گذه بیلمزسن
سن حق‌پرست سن سه باخما أوزگه‌یه   کعبه نی گؤردونسه، گتمه کیلسه یه
خرقه گئییندینسه، عادتی ترک ائت   یوخصا خرقه گئیمه، سرخوشلوقا گت
ترک ائت بوتوبه‌نی، خوشدور می ایچمک   قوسوب، قوسدوقونو یئمکدن ال چک!
پلو، قوورمانین مر یدی سن سن   سن توبه یولونوهاردان بیلرسن؟!
توبه یه أوز توتسان اگر گناهدان   آذوقه حاضرلا کدرده‌ن، آهدان
هوی و هوس دن دوندر اوزونو   بیرداها آرخایا توتما گؤزونو
یوخصا گناهلاردان توبه ائدن تک   دولماسین پاپاقین یئل ایله گرجک
دئمه توبه‌اتدیم نه دردیم منیم   آرتیق جهنمّده یانماز بدنیم
باشیندا چالماوار، یاداکه پاپاق   قیز یلدیر، گوموشدور قلبنیده آنجاق
آرزو کُهْلَنِیْنَهْ آتلاندیقجاسن   أیتدیگین توبه‌نی بَیَنْمَهْ رَمْ من
بونلار چیخما ینجاسنین باشیندان   باشین گتمه ینجه، گتمه هئچ زامان!

وئر پیمان الینی بوانسانلار   اگر ال وئردین سه اولما آوارا
اونلار ین عهدینی سیندیرمازینهار   بوعهدی سیندیران أوزو محو اولار
بیل که، شیخ آصلان دیریانینا گتمه   جگر ین یوخدورسا، جسارت أیتمه
پیرسنه نه وئرسه قالخاندیرایینان   سن اونو تولـلا سان اوخلا ناجاقسان
بیر قاری اولسادا پیر ین ای هوشیار!   قارا أورک لری اولایان اولار
احسانلا دولو دورگر شیخین الی   آنجاق ثبات سیزا بلادیر، بلی!
هرکس که بو یولدان بیر گون دؤنه جک   توبه قاپیسینا گثمه سین گرک
بیرشیخین اورکدن یوخصا خبری   وئردیگی توبه نین اولمازاثری
اوره گی اولانا توبه وئر آنجاق   یوخصا صاباح سنی اوتاندیراجاق
اوره ک سیز مر یده ال وئرمه، زینهار   مستدن، اوره ک سیزدن قلم ده قاچار
گل آلما اوجونا خسته الینی   سن که یوخلا میرسان اونون نبضینی
چوخلاری تقلیدله توبه ائتدیلر   رندلیک له، مستلیگه باتیب گئتدیلر
اگر قیزدیرانا خرما وئرسن سن   یوزلرله انسانی محوائده جک سن

خرقه وئرمک قایداسی

ملکه یاخین اولمازا وغرونوقویماق   عقلین وار، آیی یا گل وئرمه پاپاق
دایانیب دوراندا حالی پریشان   ساچینی آلنینا داغیدان زامان
او بیر ینچی حکیم سؤیله یربئله: «اوّل دوشون، صونرا گئت عمل ائله»
گیروسوز ای خواجه، آماندیر، زینهار   ترکه جُبّه وئرمه، کرده ده دستار
دیری یه توبه وئر، جانی وار، دوزو   أولوتوبه ائتمیش هرشیئی دن أوزو
چؤره ک خاطر ینه توبه ائدن کس   هئچ زامان اورکدن توبه ائیله مز
اولماز دیوی یولا گتیرمک اؤرتاق!   کیم قویار دَلی نین باشینا پاپاق؟
بیر کندلی قاچمیش سادونن دره دن   توبه وئرمه، قاچمیش مصادره دن
باشی گلمیه جک دوز یولا اونون   قوی اونون مأمورلار توتسونلارقولون
یوزقون، لوقا، ناکس بیرشخص اوچون سن   سلطانین حقّینی باطل ائدیرسن
هانی فراستین مؤمن سن اگر؟!   اینا نیلمیش سانسا، قورخورسان مگر؟
مؤمن لیک چوخ اوزاق گؤره ن اولماقدیر   بوبیزیم تقویم دن، فالدان اوزاقدیر
عالم نه اؤگره نیب بیلسه دفتردن   مؤمن اونو اوزده ن اوخویار همن

هرنه‌یی دومانلی گؤرسه خلق اگر مؤمن اونو آیدین، نورانی گؤره‌ر
مؤمنین اوره‌گی تمیز بیرآینا هر شی دوز عکس اولار اورادادائما
گؤوزو حق نوروایله گؤره‌ن بیر اورک پرده آرخاسیندانه وار گؤره‌جک
علم سیز یقینه قلب‌ها چان چاتار؟! دین ده علمه چالیش ای اوغول قورتار
جاندان علم طلب ائت. بدن دن عمل بو یول لاوئره‌جک ایمان سنه ال
بونو تصدیق ائتسه دیل ایله اورک هم فیکیر بیراولسا ایکیسی دوست تک
دوز یول آرخاسینجا یورُوسَه بدن ایمان محکم اولار باخ بو اوچوندن
هرکس بومقاما چاتارسا بئله بوتون عضولری دولار نورایله
معنانورو نوفوذ ائیله‌سه اگر او، گیزلی سیرلری چوخ تئز کشف ائدر
یوخدور کؤنلو موزده باشقا بیرایمان «یمانی» ایمانلی دگیلک ایناان
مصطفی خرقه سین قرنی اوویس ایمانلایمانه آپارمادی بس؟
باخ، او ایکی خرقه، حال صاحبی نین الی ایله کمالا چاتدی ایمان، دین
گلو گیزله دیلرتیکان ایچینده غنچه تک آچیلدی بیرآن ایچینده
یوخ ایدی قلبینده ذرّه‌جه گمان یوخدو احتیاجی اوناهیچ زامان
او، کندلی دگیلدی، کنده گئتدی باخ! چیخدی امتحاندان صاف، قیز یل سایاق
وئردی امتحانی، قوچاقسان دئدی اوره‌ک لی لیک ائتدی خرقه ایسته دی
هدفه دگنده ایمان آتان اوخ خرقه الده ائتدی همده اولدوتوخ
یمن لی بونونلا مقصده چاتدی هم ده شهرلی نین یقینی آرتدی
قلم چکدیلرسه عهد اوزه‌ر یندن ینی عهد چون سؤزه باشلاندی همن
لازم سه سرّ ینی دینین کشف ائتمک بوسایاق بیرمقصد، بیر قاصد گرگ
خرقه وئر یرسن سه بئله سینه وئر یوخصاکه، جوشما، گت خرقه‌ن آلتداگیر
اوزون قاضی اولسان، مر یدین اوغرو خرقه، مزد، منّت ده گئده‌جک دوغرو
خلقی محو ائدیرسن نادانلیق لاسن آخی نئیله مه‌لی، سن پیس حکیم سن
بو، گیرمز هرقلبه، ائله مزنزول قابل انسان تاپ که، ائله سین قبول
صحبته، حضورالایق سه هرکسی قووما اؤز یانیندان بودور ملتمس
سن قیام اهلی ایله خدمت اهلی نین گؤزله مقامینی، باخ، هر بیری نین
نامازا، اوروجالایقسه هرکس بوش صحبته گرک قوشماسین نفس
کیم که، بوقسمدن اولارساکنار وئرمه بودنی که آلچاقدیر اونلار

ناماَزدان، سُنّتدن، فرضدن، زکاتدان / باشقابیر پای وئرمه اونلارا امان
سن عمّامه وئرسن هرکسه اگر / اونداین، عمّامه، پالتارلا گئدر
اوّلجه بیر یوخلا اؤز نقدینی سن / صونرا خلقا گؤستر اگر ایسته سن
هاردادیر بیلمه سن، سن یاخشی یامان / سنله نئجه چاتار حقّه آختاران؟
نه لازم، آختارما خام خیال لاری / چاتدیر مخلص لیگه بیر ینی باری
دوه نی آت ایله یاناشی سورسن / اؤکوز تک پالچیقدا قالارسن بیردن
خسته یه درمان وئر، ایچسین ساقالسین / اگر افیون وئرسن، جانین ساق اولسون!
اگر هرگله نی مرید ائله سن / میلچک قواجاقسان قیش زامانی سن

حکایت

کنددن عوام بیر تورک شهره یئتدی / او، کامل بیرشیخین یانینا گتدی
سفره، ذکر حلقه سی گؤره رک همن / آتیلدی میدانا او، دوشونمه دن
او، اؤزوندن عالم، بیلمه دن اؤزو / اوچ گئجه بینی نی قازیدی دؤزو
بیرآز گئج گلرکن آش دوردونجو گون / اوکندلی خرقه دن دو یدو بوسبوتون
اونوقیزدیر دیساذکر ایله تکرار / شیخ اونو یومشالدا بیلمه دی، ناچار
چپْ اولدوقواوچون چیخدی حلقه دن / چوله قاچدی، شیخ ده قورتاردی غمدن
بیل که بو بازار دادوشونسن بیرآز / هرکسین بئلینه یوک چاتماق اولماز
«یوخدور حقدن باشقابیرتانری» یابیل / علم سیز بیر اوره ک یول تاپان دگیل

ذکرین تلقینی حقّینده

عمل سیز بیر علم دیر فکر سیز ذکیر / عشق سیز اورک ده پُوکْ گؤزکیمیدیر
اؤره ک حلقه سی دیر ذکرین حلقه سی / بوشبو غاز اولماقین یاخار هرکسی
ذکر یئتر تاپاراق اگله شن اؤره ک / سس اوجا، یا آلچاق عینی دیر، گرچک
ائشیدیر هر سؤزو آدچکدیگین کس / ایستر برک دن دانیش، آستاچک نفس
اوکس که سؤزلرین بیلیر سرّ ینی / دیل سیز، دانیشیق سیز قاناجاق سنی
شکر ائده بیلمه سن، مصلحت بودور / هر یئرده حاضر بیل، عبادت بودور
سن لال، کر اولسان دابونو بیلیرسن / بیلمیرسن،بس کیمی چاغیر یرسان،سن؟!
تانیش اولمادیقین بیرکسه بئله / ستایش ائدیرسن هانسی دیل ایله؟!

نادانین اوره گی ایش ده سست اولار — علم دن دانیش سان او، درست اولار
سن که هئچ بیلمیرسن اوزون کیمه دیر — بو یئرسیز اؤزوندن چیخماقین نه دیر؟!
غایب اولان اوره ک هایامحتاجدیر — حاضر اولا بیلسه بو بیر معراجدیر
اگر بیر اولما سادیل ایله اوره ک — اصلینده یارا ماز ذکره جهد ائتمک
دیل ایله اوره گین دوست اولان زامان — اونون پاک آدینا لایق اولارسان
قلبینده دولوسا هوس، حیله، رنگ — دیلده نه سؤیله سن هدر گئده‌جگ
اؤره گینده آس—کس سالمیشدیر تالان — پیر ین تلقینینه اودور محتاجسان
هرکس دوشونمه دن بیرسؤز سؤیله‌ییر — ذکره کیم لایقدیر یاخشی بیلیر پیر
اگر سن هامینی ذکر ینه قوشسان — قورتا را بیلمزسن پشیمانلیقیندان

شهادت کلمه‌سی نین سرّی حقینده

آللهی اؤلدن تانیماسان سن — هئچوقت دوغرو چیخماز شهادت کلمه‌ن
الفبا هیکلی‌تانیمیراینان — یاخشی شی بوایکی تصدیق انکاردان
توحید خزنه سینه بو ایکی آددان — داهی یاخشی طلسم تانیمیر انسان
بئله بیرصفته مالک اولان سؤز — چتینین آچاری اولاجاق، سؤزسوز
اونلار ین قدر ینی بیلمه سن اگر — ایکی بدر بوایکی اون دؤرده دوشه‌ر
بواون دؤرد دنه نین هر بیری آشکار — دؤرد دیشدیر، بیرده کی، اون دنه آچار
اصلا بو بیر لیگه یوخدور شبهه شک — ایکی قسم، هر بیری عینی دیر، گرچک
کلامین صورتین باشی، صونو، بیل — بوایگیرمی سککیز حرفدن گن دگیل
آینْ دا منزلی بو حرفلردیر، باخ! — ائله یول، منزل ده بونلاردیر آنجاق
بیر سؤز کنار دگیل بیل بو حرفلردن — بیز یم سؤز و موزدن ای دوست کچمه سن
آللـه دان کناردانه وارسا آنجاق — اونو شهادتین «لا» سیندا بوراخ!
«لا» سیندا یرلشمیش توبه بوسؤزون — نئجه ده کم خرجدیر بوسؤز، باخ، اؤزون
اؤزگه نشانه‌لر کیمده که اولار — اونوایستمگین نه فایداسی وار؟
اگر او اؤزگه‌نی آتماسان تمیز — سنین شهادتین دوز اولماز هرگیز
بو توبه دالیندا بؤیوک تؤبه‌وار — آنجاق اوندا نفسی اؤلدورمک اولار
او تؤبه آز یمک، آزدایاتماقدیر — خلق دن اوزاق اولماق، سکوت ائتمکدیر
طریقت‌ده دؤردیار ائله بودور باخ! — هم بودور ایشلر ین چاره‌سی آنجاق

اونون بو بوته ده صاف اولار زری   صونرادا دکانا گله‌ر گوهری
او، گؤز– قولاقینی بیرمدّت آچار   اؤز مرادیندان دا اوزا قاقاچار
بَیَنهْ نَرْ عاقل لرنه دئسه اگر   او هر بیرایش گؤررسه، اونلارمنیم سر
عالم دئدیگینه عمل ائله سه   خوش گلر یقین که، بوایش هرکسه
ائله که دوز اولار ایشی ایله سؤزو   ادب مقامیندا یوردسالار اؤزو
ائله که ایش بیلن، یتیشمیش اولار   گؤره‌ر اون کیشی نین ایشینی آشکار
پیر ین اوره گیندن نه کچسه اگر   تئز حاضر ائله ییب، بودور آل، دِیَه‌رْ
اصلا بو یوروقا اولماز اومحتاج   شیخ سؤز سؤیلمه گه گؤرمز احتیاج
اولسابونشانلار اوندا آشکار   قلبی پاک، روحودا ایشقیلی اولار
اؤزو، اراده‌سی نوراچؤر یله‌ر   خلوت ده حضورالایق گؤرونه‌ر

خلوتین معناسی

انسان هر عایق ده‌ن اوزاق اولمالی   خلوت ده یانینا اذن آلمالی
هانی او اوره کلی قورخماسین جاندان   صو، چؤره‌ک سؤزونو آنماسین بیرآن
یولوگؤسترە‌نه تسلیم اولاراق   واختین ایشلر ینی گؤزله سین آنجاق
اووجونا آلاراق جانی تحفه تک   السته اؤز توتسون اوره گی گرچک
«یوخدور» دریا سینا قویلاسین باشی   بدنی اؤلومون اولسون یولداشی
اونا سعادت اوز گؤسترن زامان   تحفه سین چیخارسین ساحله همان
ایشیقلی بیرفکر، ایتی بیرهوشلا   میلینی گؤسترسین اوذوالجلالا
قاپینی باغلاسین هوس اوزونه   گؤزو خاص کس لر ین باخسین گؤزونه
ترک اتسین چوخلوقو، سایيِ بیقرار   ردّاتسین آللّه‌دان باشقا هرنه‌وار
رستم تک میدانا وورسون اؤزونو   سرخوش تک قلینجا توتسون اوزونو
اونو یادا ئدنده، سن یالوار– یاخار   اونون سرّلر ینه اول خز ینه‌دار
اورک ده‌اثبات ائت دیلده نفی ائله   دولدورسون قلبینی اؤز عزّتی ایله
صولدان‌های وورانداسس گلسین صاقدان   اوندان باشقانه وار هیٌچ دیر هیٌچ اینان
دیلیندن قلبینه یول لار آچاجاق   «یوخدور حقدن باشقا بیر آللّه» آنجاق
تاخیل چالادادیر، سوروچولده باخ   اولار بوقایدا ایله چلّه ساخلاماق؟!
قیرخ یامان خصلتی ترک ائله سن سن   چلّه ده تک، آزاد اولابیله رسن:

تکبّر، مَنَمْ لیک، اؤزونو چکمک، غافل لیک،سرخوشلوق، حیله، غضب، شک
تردّد، پاخیل لیق، کَلَه کْ، تورقورماق یالانچی، وفاسیز ساختا کار اولماق
شهوت، ناز، یونگوللوک، لوقالیق ائتمک پوزقونلوق، نان کورلوق، آدام اینجیتمک
اسراف، بهتانچیلیق، بیرده فتنه، لاق فیر یلداق، قان ایچمک، ریا و نفاق
طاماح،ایکی اوْز لولک،آج گؤزلوک، حسد جوروجفا، نفرت، خطا، پیس مقصد
هرنه سؤیله دیمسه اوندان قاچ اوزاق اونلارین عکسی ایله مشغول اول آنجاق
صونرادا خلوت ده اؤتوروب آغلا قاپینی باغلایب سن چلّه ساخلا
بونایِیَة لَه نیْب اونلاردان قاچان اؤلکه یه ولی دیر، هم والی اینان
کُنْونْلُو مَلَکْ لرین دفتری اولار باشقا حرف لرایله آدی یاز یلار
چلّه ائله بودور، باخ بودور خلوت! بودور عارفلره یاراشان صفت!
بوشالمایان اوره ک اولار بیر بازار قالخ، اونو بوشالت که، بو یاخشی اولار!
سنه بو یور موشلار چلّه ساخلاماق حرامدیر، اخلاصلا ائتمه سن آنجاق
قلبینده شبهه‌یه یئر وئرمه هرگز شیطان غروروندان اورداقویما ایز
«قُلْ اَعُوذْ» سوره سین اوخوسان اگر «قُلْ هُوَاللّه»ی ده ائله سن ازبر
قلبین قوّت آلار غیب عالمیندن تئز الده ائدرسن هرنه ایسته‌سن
همّت قارتالی داحال ائو یندن، باق! وجودون اوستونه کؤلگه سالاجاق
مریده غیبدن وئرسه لرخبر بوحالدا عیب یوخدور بیر ذرّه قدر
شیخینه اینامی دوزچیخان زامان اولارر یاضت له امین، او یانان
چکدیکی زحمته آلار مکافات چاتار اوخزینه، دستگاها، هیهات
کؤنلونه باخیشی شیخین نور چیله‌ر اؤرک سرّلرینی رمزلردن بیله‌ر
سوساراق دورماقدان ذهنی ده گرجک دولار سؤزلرایله خالص گوهرتک
اوره گی هر سؤزه خزینه اولار کؤنلونده اولانی دیلینه آلار
بئله بیر یوخلوقلا وار اولان زامان اوره گی مست اولار فقر جامیندان
آتارنیسیه سینی، نقدینی، دوزو یول گؤستره‌ن ائدر صدقینی اؤزو
صدق ایله قلب لردن تا آگاه اولار قلبلردن قلبینه یوللارآچیلار
اونون اوره گیندن نه گئچسه اگر شیخ اگر اونلاردان توتارسا خبر
اونونلا شفقتلی اولار مهربان اونونلا دوست اولار اؤره کدن، جاندان
سماع، صحبت، یئمک، یاتماقدان البت ممکن اولانلاری گؤره‌ر مصلحت

مرید لیگین شرطلری

ایسته‌گین اولارساد وزگون ودوغرو — بیر ینجی آدیمدا مرادین دیراو
حق بنده‌نی یولا گتیره‌ن زامان — او، قورو یور اونو یامانلیقلاردان
اولارسا بنده یه اؤغورلولوق یار — چتینلر اونونچون تئز آسان اولار
ارادت یتیرمک باشلانقیجی باخ! — پیس خُلقُو، عادتی آتماقدیر آنجاق
شیخ سنه یانیندا یئر وئرن زامان — بیر یول لوق الیمن اوزهر اختیاردان
بوغما سانفسینی مرید اولان کس — دیر یلیک صو یونا اولماز دسترس
اوزامان کیشی نین باشی اوجالار — که نفس نین باشین آشاقی سالار
سن دوستون قدر ینی بیلسن ای آزاد — اوزقدر ین بیلیب سن قازانیب سان آد
اگر قووشار ساکهنه یه تازا — او، اؤز وارلیقینا باغلار دروازا
اگر لوقالیقا یول وئرسه مرشد — عادوثمود صانار عقل اونو، فاسد
لوقالیق گَبرْ ائدر بیل مسلمانی — تکبّر دیو ائدر هم سلیمانی
گرسن لوقالیقدان آد— سان ایسته سن — بیل سالار لوقالیق سنی گوزلردن
دیو سجده ائتمه‌دی، لوقایدی البت — آت بولوقالیقی ای ملک صفت
لوقالیق ائله‌سن اولارسان ببیر — ال چک لوقالیقدان، گل اولماگبیر
بلعا مانظر سال لوقالیقیندان — اصحاب کهف ایتی یاخشی دیراونداُن
سیّر تره زیسینده بیرده‌ن لوقالیق — مین ایل لیک نمازی هئچ ائدیر آرتیق
گؤر دوم بودنیادا، سَیْرّائله دیم چوخ — تواضعکارلیقدان یاخشی بیرشئ یوخ!

حکایت

بیرمرشده بیر یول چاتدی ملامت — مریدلرایچینده قوپدو قیامت
اونلار انتقاما پیمان ائتدیلر — دشمنی آردینجا قاچیب گئتدیلر
آنجاق مرید لردن قانان بیرنفر — هنرلر صاحبی کفایت قدر
بوتو اولدوقو یچون دؤزوموایله — اصلا ترپنمه دی یئر یندن بئله
مرید لردن بیری صبیر سیزایدی — اونون بوحالینی هئچ بینمهٔ دِی
دئدی که، ائدیلن یاخشلیق که وار — آنجاق بئله گؤنده ایشه یارایار!
مرید جواب وئردی، بیرتوختا، دایان — دیدمه قلبیمیزی بئله ناحاقدان
او، اذین وئرمه سه یومروق وورمارام — او، اون ایل اؤدو موضوندورموش تمام

بئله ایش گؤزله میرمندن شیخ اؤزو دیمه سم اینجیمزاو، مندن دوزو
نئجه باداوئر یم زحمتلر ینی هئچده دون ائده رم بیرده خرقه‌نی
شیخ فتنه تخوموسپیرسه اگر؟! اوندا مرید لرله نیلیه بیله‌ر؟!
دوغرو، دوز، ثباتلی اولمایان بیرکس بئله صحبتلر، لایق گؤرونمز
دینین ایشلرینی ایسته سن گؤرمک دنیانین یوکونو آتاسان گرک
من لیک لوحه سیندن ناخیشی سیل سن دؤنه‌ر علمه طرف قلمین بیردن
سنی انکار اتسه ادب سیز بیرکس چالیش ادب گؤزله بودور ملتمس

سالکین ترک وتجریدی

فکر ین ده دین وارسا، درم سیز دولان بودور ایلک آدیمی عاشقین اینان
او آرواد،او اوشاق،اوکند،باغچا— باغ بو ینوندا زنجیردیر، یولداهال، آنجاق
دوز اولار بوحالی، زنجیری آتسان پیس واردان یوخصو للوق یاخشیدیر اینان
وحدت سارایِ دیر بو یولدا اوره ک او شاهین ائوی دیر قو یمادوشسون لک
اوزونودودوندرمه او یگانه دن اگر دین قوشوسان گل آختارمادَنْ
چکیر حسابینی سنین داش، دیوار سنین له مشغولدور گؤیلر، اولدوزلار
هر ذرّه دیل آچیپ سؤیله ییرسنه: -«چوخ دابئل باغلامادنیا ملکونه»
دوزه‌لت دین ملکونون ایشلرینی بیر بودنیا ملکونو جاهل لره وئر
نه قدر وار یوخدان دانیشا جاقسان ازلی ابده وور، قورتارهمان
سن اؤز کولونگونون اودوایله، بودور اگر عاشق سن سه، مئشه نه اودوور
ائششک یده گینده، ایگنه جیبینده سن نئچه گدره‌سن اورا بوگونده
شوشه دن اولدوقجا یوکون، آشکار سندن دوستاقدر چوخ اوزون یول وار
دنیادا ائله بیردوستون تاپیلسین بواو جسوز دنیزه باش ووراپیلسین
سن اؤز وارلیقینی دو یدوقجا، دئمک هله بت‌پرست سن، شبهه سیز بیشک
او نور عالمینی گؤرمه‌ییر گؤزون اودور، غرق اولموسان ظلمته اؤزون
بیر یول که، گدیلر جان آیاقی ایله او، نئجه گدیلر أششک له بئله؟!
کؤنلونده داش، تور پاق، صو یایر وئرسن اونو بیرکندکیمی خراب ائدرسن
ائو قاپیسین قازما، قاپی باغلایار اورا قیز یل قویما، قیز یل قوخویار
قیز یل اؤزونه دیر؟ موردار بیرجندک! ایت‌دن، قورددان باشقا اوکیمه گرک

خواجه ده بخت یوخصا. نه‌یه گرک زر؟ اثوده بیرشی یوخصا قاپی نه‌وئرر؟
کیشی بزه نمکله عَیْبَه جَرْاولار اؤره‌ک ایسته مکلکه اوزلر قارالاد
تانری عارفینه قیز یل نه گرک؟! آلله ولی سینه نه یوک، نه أششک؟!
ساتدیم اؤزکندیمی، دوشوندوم صونو کند ده فضول لارا بوراخدیم اونو
بودنیا قیدیندن آزاد اولمایان بنده لیک بورجونو اؤده مز، اینان
لاهوت عالمیندن اولان ای اورک! ناسوت عالمینی ترک ائتمک گرک
سنی یورمادیمی بوسُنقر، ایاز؟ آزادلیق خطّینی گل بونلارایاز!
هاچان اونون قوشو یورد— یوواتیکه‌ر؟ هاچان قار یشقاسی بیر اثو دوزلده‌ر؟!
بیز یم ماغارا یا باشقاسی سیقماز بیز یم یوکو موزده عشوه ناز اولماز
پلنک منزلی دیر بیز یم ماغارا آلچاقلا، یارامازیول تاپماز اورا
کیمین بودنیادا ایئری یوخ، اگر اوهانسی بوجاقدا ایئرله شه بیله‌ر؟!
صوسوزلار یتیشه‌ر بوصو یا آنجاق ریاضتله اولار بوباغاچاتماق
آجلیق، یوخوسوزلوق، سکوتلا عزلت دوز یولا سالکه رهبر دیر البت
کمالین یولوندا بودورد شئی گرک ابدالا حالت دیر، یوخصولا بزه‌ک

آجلیقین فایداسی

روح ایله عقلدن گوج آلار اورک بدنه گوج وئرر صوایله چؤره‌ک
اثوخالی اولاندا، اوحضور وئرر بدن بوش اولاندا، ایشیق، نور وئرر
اگر علم آختارسان توخلو قوترک ائت جان طلب ائله سن، جسارتله گت
تیکان اوجونو یِهْ، خوار اولما آنجاق قلبین قارالماسین بدنین ساپاق
آنجاق آزیمکدیر نفسین جیلاسی نفسی بسله مکدیر عقلین بلاسی
خلقی نماز اوچون دعوت ائتمیشلر اوروجون سرّینی هم اؤیرتمیشلر
باخ بودور آجلیقا ان یاخشی دلیل خلیلین اودو دا ائله بودور بیل
بیر اودکه، یاز آچارلاله بتیرر سفره‌نی، یمه‌گی تزترک ائتدیرر
او ملکه قایتماق آرزولاسان سن اورا آزیمک له چاتا بیله رسن
عقله ایشیق ساچار بیل که آزیمک یمکدن او ته‌ری بوغم نه گرگ؟
هر یاناسس سالان چنک، عودوکمان خوش سسدیرایچلری بوش اولدوقوندان
قارنی یکه ایسه نه ساز، نه اولاغ؟! بیر دیر خرّه اولسا صوایله تور پاق

سن صوت الحمار ین عیبین بیلیرسن
آششکی سفره‌یه نی‌یه سورورسن

قارنین دولوا ولسا یارانار بخار
پیس — پیس قوخولارلا دماغین دولار

ملک لرقاچارلار سنین یانیندان
دیولرهال لارگیره‌ر اوندا قاپیندان

آری لطیف شیئ لر یدیگیچون، باق
اونون میوه‌سی ده بال اولدو آنجاق

حیوان قانی ایچمه، محو اولارسان سن
دیریلیک صو یوا ایچ که، دیریله سن

آنجاق علم ده گه‌ز حیات صویونو
چالیش دو یونجا ایچ، تاپاندا اونو

قارین بوش یاخشیدیر بویمک لردن
آز یمک یاخشیدیر، بیل چوخ یمکدن

یل ایله دولاندا قارین، باغیرساق
باشیندا اؤد توتوب اودلانار پاپاق

بیتگی ده ماده لر آز اولدوقوندان
اوندا تولولانتی دا آز اولار، اینان

آنجاق حیوانلاردا چوخدور ماده‌لر
اونلار بونا گؤره آزخوشا گلر

تزه‌ک نجس لیک دن آزاِئ لِئ اولار
چونکه مال‌یم ییه‌ر انسان قان اودار

اؤزگه دلیل یوخدور بونادوشون سن
تورپاق یمک یئ دیر بئله یمکدن

پاک لیقلا سئچیله‌ر بؤیوک کیچیک دن
اودور، نبات، حیوان پیسدیر معدن دن

طاماحلا دوست اولسان اگر دنیادا
چوخ آزچاتاجاقسان یقین مرادا

بو آغیرشیئ لره او یما بوقدر
چالیش بو آرادن قورتار بیر تهَرْ

سن که گلمه‌می سن تکجه یمگه
گلمیسن که، بوردا بیر ایش گؤرمگه

قلبی اؤلن بنده ایش گؤرمز، آشکار
دیر یل، سنین ایتین قوی اتسین شکار

ترپنمک اوچوندور بودنیا بوتون
آنجاق یارانمایب او، یاتماق اوچون

سنی نه مست اتسه شرابین اودور
بی‌خبر ائله‌ین سنی یوخود دور

مست اولار چوخ یه‌سه انسان چؤره‌گی
بلادان قاچماقچون، ای خواجه آز یِهْ

حلالی حرامه چویرسه خؤرک
نئجه میل ائله‌یر اونا، دِ، اوره‌ک؟!

بوغدا، ات بدن ده دونوب اولارقان
قان توخوم، توخوم دایاغ اولار صوندان

شهوت آلولاری باشلار طغیانا
بو او دان فتنه لر دوشه‌ر هر یانا

سنده اوتانمازلیق او یاغدان اولار
صابونچون اون قانی بو ینوندا قالار

خرقه صابینلی دیر، نفس چرکلی، دوزو
باخ بو، چوخ بیلمکدیر، حیله دیر اؤزو

اوروج توت، اؤزگه یه یدیرت سن چؤره‌ک
قارنین پارتلاینجا یئمک نه گرک!

بیر آیلیق اوروجا دؤزه بیلمیرسن
هرآن آه چکیرسن اوره گینده سن

عارفلر بیر آیی چویرر ایله
گئجه لر وصالا چاتارلار بئله

چئ یَهٔ گؤسترمزلر وصلین اوزونو / بیشمیشه حلال دیر بو، بیل دوزونو
خوره گی آللّه دان وئر یلن بیرکس / سنین تک گئجه ده ایکی یول یئمز
سن هم شام یه‌ییرسن، همده او باشدان / بوسایاق آرزونا نئجه چاتارسان؟!
بئله یمک ایله، گه ییرمک له سن / روحونو عیتوقانئجه چکه‌رسن؟!
گئجه حدّدن آرتیق یئمکدن، سؤزسوز / دولو بیرتولوقادونرسن گوندوز
قدر گئجه سینده عارفین اُوزو / نورساچار آی کیمی اوروجدان، دوزو
سن هِلال اولورسان بیرگون یمه سن / بیرجه آی یمه‌سن ساپادونه رسن
سن قار ینقولوسان، سست سان اودورباخ / جان و اوره‌ک اول که اولاسان قوچاق
هرکسین یئشه‌سی کوکلمک اولار / قارنی بوشالاندا، اودابوشالار
بدن قانا دؤنوب آغیر لاشاندا / اوره‌ک تنگه کله‌ر بو یوکدن اوندا
بدن ده پیس یل لر او یناشان زامان / حیات چراغینی صوندورر، اینان
اوچراغ اوستونه اسن کولک تک / هرزامان بورنونا قوخووئره جک
روحونو دیر یلتْ که، اؤز باغین اودور / عقلینی او یاتْ که، چراغین اؤدور
بوبوش شئ له دولوقار ین نه گرک؟! / بوروق باغیر ساقلارنه یینه گرگ؟!
گوج وئر اینام ایله قلبه جگره / دین ده، کیشی لیک ده دون شیر نره
آنجاق آز یاتماقلا، آز یمک له سن / بئله بیر دولته چاتا بئله رسن

یوخوسوز قالماقین اوستونلوگو

آنلا یاتماماقین شرفینی سن / قرآنین «یاتانلار قالخین» سؤزوندن
او یاق قالماق ایله، گؤز یاشی مدام / دیلده سؤز بولاغی قایناداز تمام
یوخویلا اؤلومو قارداش دئمیسن / ایشین یاتماق اولسااؤلموش کیمی سن
قلباً دیری اولار او یاق اولانلار / باش آشاقی اولار یاتیب قالانلار
چوخ یاتماق کورلایار بدن ده قانی / اؤلو یه چویره‌ر دیری انسانی
اودیر یلیک صو یوتاپیلان ظلمت / فقط بوقارانلیق گئجه دیر البت
ارکن دورانلار ین اولماساگؤزو / بوحیات چشمه‌سی چاقلاماز اؤزو
اوزوندور قارانلیق بیز یم گئجه میز / آغلاماق، یالوار ماق مدام پئشه میز
دوستسانسا بیر لشدیر گئجه— گؤندوزو / او اورک اوخشایان یاراتوت اوزو
یوخصا بیز یم عودو آلواوسته آت / بیز گئجه غمده ییک سن ایسه خوش یات

سنین آختار دیقین آلیجیدیر، بیل — اگر دوست او یاقسا یاتماق دوزدگیل
دشمن یوخودا دیر، دوست ایسه او یاق — فرصتی الیندن بوراخما ناحاق
بوجسمانی حسلرانکار ائده ندیر — سنین دوست بیلدیگین اصیل دشمندیر
قالخ، قالخ یوخو یا وئر تئزجه بونلاری — آچ گؤز ببه گینی سن روحون باری
روح خزنه‌سی تاپار گوشه‌نشین لر — او یاقلار قازانار بئله بیر ظفر
آلیجی سی سانسا اوگوهرین سن — اونا او یاقلیقلا چاتا بیله‌رسن
گؤزونه نورگلیرکیم قالسا او یاق — عزلت، فکر، حضور قاپیسیندان باخ!

بیر بوجا قاچکیلمه گین خصوصیّتی حقّینده

اوزونو نقدر اؤرتسه ده جانان — اونا قووشما قا عاشیق آتیرجان
اوزاقلیق، عزلت‌له یقین که عنقا — عصمتلی تانیندی تاقافدان— قافا
اگر چکیلمه سه عزلته هرکس — قولو دوست بیئلینه دولایا بیلمه‌ز
خوش بخت اوکس دیرکه قاچدی انساندان — دؤندردی اوزونو، گؤزونو اوندان
ایشین اولاجاقسا آلله لا اگر — باشینا بلادیر بو علاقه‌لر
معنا اوشاقیدا بؤیو یه‌ر آنجاق — بو پرده آلتیندا آرام توتاراق
جماعت ایچینده دولاندیقجا سن — عذاب، اذیّتدیر هرزامان پئشه‌ن
قلبی خلق یانیندا، اؤزوخلوت ده — آزاد، بوینو باغلی قولدور البت ده
ای اوغول، اوره ک یوخ بیردوُلُ سؤیله‌سن — بیر شئ که، قو یودادیو اولور همن
محکم لیکی اولماز ایپ دیر دولت— وار — بو ایپله قویو یا، گل دوشمه زینهار
آزا ولسون، چوخ اولسون، گئتسن خلوته — فکر ینده یئر وئرمه وارا— دولته
پیغمبر آل— وئردن اولاراق اوزاق — مسکنی حریٰ دا اولدو بیر بوجاق
گیردی مغاره‌یه چیخیب شهردن — سؤینجه، عشرته او وئرمه دی‌تن
بیر گئجه لیک آیا قاپی باغلانار — جماعت داملاردان اونو آختارار
هئچ بیرکس عزلتدن گؤرمه دی زیان — عزلتین خیری ده اولارسکوتدان

سوسماق حقّینده

سوسماقلا، سیرایله چاتدیلار آنجاق — کلیسایا، مریم، زکریّا، باخ!
امیدسیز یاشایب دؤزوب انّا[1] یا — بو بیری عیسایا، او، یوحنّایا

۱— انّا نبشرک به غلام. آیه سینه اشاره دیر.

صدف ده آغز ینی یوممـاقلا بئله   دورّایلـه، گوهرلـه اولدو حامله
غنچه ده آغز ینی یوماراق اوچ گون   دنیانی بزه‌یه‌ر گل لرله بوتون
سورقو یا آزجواب وئررسه هرکس   مشک عطری ساچاجاق اونداکی نفس
لوقالیق گرکمز کیشی یه صنعت   سوسماقدیر دنیاداان بؤیوک نعمت
اولسابودورد صفت هرکسده بئله   بو یولدا چاتاجاق مطلق منزله
بونلار ین جمعیدیرا صلینده خلوت   اودورکه، قازانمیش او بئله حرمت
بودورد له اؤزو نواولدورمه سن سن   هیچوقت اوزنفسینی اولدورم مزسن
دار یسقال مزاردیر خلوت، ای کیشی!   مزاردادیری نین برک اولارایشی
کیم از براثله سه بودوردو، اینان   اونایاخین گلمز حیله گر شیطان
اوزونو بودورده توتسا نفس اگر   تئز معنا بوداغی زهد باری وئرر

زهدون سجیّه‌سی

زهدون او اولارکه، ای طالع گزه‌ن   سن دنیامالیندان اوزودؤندره‌رسن
آللهین فضلینه توتوب اوزونو   بو یالانجی واردان دؤنده‌ر گؤزونو
آنجاق یوخصو للوقدان قالدیر یب بایراق   اوندان دوزلده سن پاپاق و باشماق
چیلله، خلوت اهلی اولان بیر انسان   باشقارنگ تانیماز زهددن، اینان
کیم زهدو اؤزونه ائله سه چپه‌ر   اوناشیطان اوخونیئلیه بیله‌ر؟!
زهدسنی قورو یان قالادیر آنجاق   حسّ لرینه سنین قفسدیر بیرباخ!
قالایاقاپی یوخ، اوّل حصارچک   خسته لیک یوخدورسادرمان نه گرک!
اونونچون خوش گلیر خلوت انسانا   اودور احتراصی سالان زندانا
بو ینون اینجه لر سه زهددن اگر   اوندا او، خلوتی داها نئیله‌یر؟!
قورو اوندان بوندان اؤزونو هرآن   صونرا گت بازاردا چیلله توت همان
واخت اوچون حاضر اول، غیره غایب اول   اولاسان دوز سمته سیرله مشغول
راضیلیق پاپاقی گئییننن زامان   بنده لیک بئل باقی باغلایاجاقسان
زهدده دوز، محکم اولان بیر اوره ک   عبادت یولونو دوز گئده‌ر گرچک
واجب هنر اولان ایکی زهدوار   بونلار لادنیانی ترک ائتمک اولار
واجب زهد حرامدان چکمکدیر گؤزو   هنر زهد حلالدان کچمکدن اؤزو
بوگون ممکن دگیل بیرحلال تاپماق   اودور که، زهد اؤزو خیالدیر آنجاق

زاهد حلالی دا آز یه سین گرک چوخ واخت حلالیدایئمه سین گرک
هرکیمه زهد پرده توتارسا اگر او، آلهی وحیه محرم کسیله‌ر
عطارد اولموشدو عثمانا قلم زهد ائتمیشدی اونو دنیا یا علم
زاهد لیق منصبی، مالی آتماقدیر بوآتما چوخ اولسا باشا پاپاقدیر
بویوکسک پاپا قامیلین واراگر باغلابنده لیک چون، طاعت چون کمر
حیله گر اولمایب دوز باخصا هرکس اصلا بو پاپاقی، او تاجدان سئچمز
خالص دور لازمدیر تاجلارا بیر باخ! بوتاجین دُوْرزُوسَهٔ اخلاصدیر آنجاق

اخلاص حقّینده

ریای لاتانری یادوتما اوزونو حیله ایله آرایا آتما اؤزونو
حیله یه ال آتسا بو یولدا هرکس طاعتی، نمازی بیرچؤپه دگمز
ایستر باشقالاری اولسون، اولماسین قوی دشمن اوزونه شاهد دورماسین
گؤردوگون ایش اوسته چالیش داش توکمه ریادان اوستونه گل بو یاپچکمه
گؤروب— توتدوقلار ین سنه خوش گلیر چونکه گؤرمورسن که، قازانجین نه دیر؟!
او یا قوت دئدیگین شوشه دیر آنجاق زرگر چوخ ماهر دیر، اولماز آلدادماق
گیزلی دیر بیر نئچه شیئلر سنین چون اودورکه، ایشینه دوشموشدور دوگون
یولون او سهولردن اولارساتمیز فتنه گر دیوسنی آلداتماز هرگز
گیزلت طاعتینی خلقین گؤزوندن اونونلا او یونمه، چالیش آرتیق ائت
گناه دیر طاعته نظر یتیرمک عاشقلر اؤزونوگؤرمه سین گرک
قلبینده اؤزگه یه یول وئرمه ناحاق یارادان اورا یا نظر سالاجاق
اوردا باشقاسیندان گؤرسه اثر صلحون آیاقینی کؤنلوندن کسر
اخلاص یارادانی گؤرمکدیر مدام ایش گؤرمک، اوایشی گؤرمه مک تمام
اگر او گره نرسه طاعته بدن اخلاص سالاجاقدیر اوره کده مسکن
اخلاص نشانه‌سی اولاندا آشکار صداقت نورودا اورتایاچیخار
حقّی یادِ اِتمَه دن چکمز بیرنفس آللّه امر ایتمسه دانیشماز بیرکس
یئرلرده، گؤیلرده نه گؤرسه اگر اونلاردا آلهی بیر قدرت گؤره‌ر
هر شیئِ آللّها وئردیگی اوچون اؤزگه نی گؤرمکی ردّ ائتمیش بوتون
اؤزوندن، اؤزگه دن قورتاران بدن اولار بو یولدا او، خاص بنده لردن

صفا مسکنی ایله آدیملایار او / وفا سیز اولانی لاپ هئچ سایار او
هر کس بومقاما یتیشه بیلمز / جهدسیز بوظفر الده ائدیلمز
کیم که، بو دؤیوشه قلباً گیر یشه‌ر / هر بیر ادّعادان لاف دان ال اوزه‌ر
ریا اوزه رنیذه قورولسا طاعت / بوتون باشدان باشایل اولار البت
سن ده ریا اولسا بیرجه توک قدر / آنجاق ساختالیقدیر، نه دئسن اگر!

ایکی اوزلولوگو، ساختار کارلیقی وبو صفتلره صاحب اولانلاری مذمت

معامله اوچون اولماسا بیر سؤز / عقل اوندان اُوترو بحثه گیر یشمز
بیر آدیم آتمازسان حیله ائتمه دن / بیر نفس چکمزسن آل ایشلتمه دن
بواوزون— اوزا دی نماز قیلماقین / حرام تیکه لردن اوزاق قالماقین
گوندوز یمه مه گین دو یانا قدر / گئجه یاتماماقین یاد اولسا اگر
گاه قیرخ بنده لردن صحبت آچماقین / گاهدا ابدال لاردان سؤزدانیشماقین
زرق و ریا دگیل، بس نه دیر بونلار؟! / آللّهی سؤیرسن دوز یئری زنهار!
سن هئچ بیلیرسن که کیملردیر ابدال / بیلمیرسن،نه اوچون اولمورسان بس لال؟!
کیم آنجاق گؤرورو سه عَیبِ، یا نقصان / اوهاردان بیله جک غیبی هارادان؟!
سن ابدالدان یاخشی اولا بیلرسن / چونکه یونوب ابدال دوزلدیر سن سن
اوزاقدان گؤر دوگون دیو دیر سنین چون / بئله مشهور ائتمه او دیوی اؤزون
سئچمیر سن یارمانی ار یشته دن سن / بس دیوی ملک دن نئجه سئچرسن
نه دیر اُوجُو مُداکی سؤیله سن اگر / من سندن دؤنمه رم، صاقام نقدر
گل چوخ توستولمه بواجاقی سن / تیز چیخ بورادان گت قازانج گؤررسن
امیر، شاه یولونون اوستونده بئله / تورقوروب دن سپیب سن حیله ایله
اوچ بازار اهلی ایله اوتورا راق سن / نئچون عالملری هی اینجیدیر سن؟!
یئره لاق ائدیر سن، اسیر، خسته دیر / گؤیه سؤز آتیرسان، آغزی اوسته دیر
نه دیر اولدوز، فلک، مجبور اولموشلار! / طبیعت له عنصر، مزدور اولموشلار!
علم ایله یومشالماز اوره ک سینن ده / نه حقدن اوتانان بیر اوز وارسن ده
بومعنا سیز سؤزلرنه یینه گرک! / بومیسی گموشه توتماق نه گرک؟!
تاجر منقعتدن، زیاندان دِیَر / کاتب بارماقیندان، خط دن سؤیله‌یَرْ
وزیر خوش فکردن شاهدان دانیشار / امیر قشون، سلاح، آت دان سؤز آچار

بیر دفعه سؤز سوردوم سالوس بیر پیردن   دئدی که، آللهی چوخ گؤرموشم من
اونادان سؤزوندن اودلاندیم گئرجک   سن یاخشی آنلا که دئدیم ای اوره ک
آنجاق بیر یول گؤردو پیغمبر اونو   موسی داسیر ائتدی نورو اودونو
ائششک تک اوتلایان بوشیخ جیک نه دن   بوقدر آرتیقدیر پیغمبرلردن
بئله ادّعانین نه معناسی وار؟!   بدنین جان ایله نه ایشی اولار؟!
بونولایق گؤرن اؤزونه انسان   اؤزونه گولدوره رهامینی اینان
شهرین امامی اولساندا اگر   سالما تکبّرله هر یانا نظر
دم وورما رابعه مقامیندان سن   ای آرواد دان اسکیک اؤ یونمه هئچدن
آرواد کیشی لردن اودو بدور بیر باخ!   هرکس اؤز ایشی نین مزدون آلاجاق
یقمیسان درمی درم اوسته سن   بیز اوز چو یر میشیک آرتیق— اسکیکدن
آیْ، ایلی سئچمیرسن هایْ— کو یدن دوزو   بیز سوسوب بیلمیشیک گئجه— گوندوزو
بیزسن ده اولانی آتمیشیق کنار   اوندان اوتانمیشیق سن ده هرنه وار
دئییر یک دنیادا بیزآز ایز قویاق   سنی سه جلب ائدیر ایوان، طاق آنجاق
اگر بیز یم کیمی قوجالساندا سن   ینه امیرلره تعظیم ائدیرسن
ولی نین شاه ایله، دِ، نه ایشی وار؟!   قارتالداهئچ دوروب میلچک اولایار؟!
امیر چماقینا سن ده اعتماد   آللها اینامدان آرتیق دیر، شیّاد!
بیرشیخین آرخاسی اولسا حکمدار   اونون خمیر یندن الی چک کنار
درو یشین قلینجی— آلله قلینجی!   دارغایا یاراشار سلطان قلینجی!
نفس یولون آزمیشدیر، اونو یولا سال   کچل اوزونچو دور، پاپاقینی آل
اگر قامچی مظلوم الینه کئچر   اوندا قیصر باشی قو یو یا دوشه ر
اژرها اولمامیش تاسنین عصان   کیمسه یه بیر یاردیم ایلمه زدوعان
کیمه حق کمکی اولارسا بایراق   اونا شاه بایراقی حامی اولاجاق
داد، بوشیطان پرست ابله لردن، داد!   شیطانلیق جامیندان مستلردن، فریاد!
گیزلی ساخلا ساندا اؤزسرّ ینی سن   بُوشَهَرْدَهْ اینان سؤیله مه رم من
بودوردایانمیشام بورداسو ساراق   میدانین کنجوندن آسیرام قولاق
بیر سهو بوراخارسا بوردا باشقاکس   همان دم سؤیله رم ساللام های کوی سسر
باشین بیز یمکی تک آقاران زامان   سن اوره ک، جان اول که، آلله اولاسان
جاناوار چؤلده دیر مئشه‌ده‌دیرشیر   هامیسی حرفه ده صنعتده بیر دیر

نه منیم ملکوم وار، نه سن ده پول وار — قیشقیرما اوستومه منیم بیقرار
بیزکه، نقطه سیز یک سنله الف تک — بوغضب، بوحدّت بس نیه گرک
سنی مشهور ائتمیش صاققالا پالتار — صاققالین گدرسه دِ نه یین قالار؟
بوراخ سؤز– صحبتی، قالسادا بیرآن — گرک عشق غمی ایله یاشاسین انسان
حقّین تقدیر ینه سن شاد دگیل سن — اودور بلاداسان، زنجیرده سن، سن
اگر بنده سن سه سن ائله طاعت — او هرنه وئر یرسه، ائله قناعت
خالددن، بکیردن ایکیجه چؤرک — آلماق چون بوحیله، ر یا نه گرک؟!
آللها توکّل ائتمه دیگیندن — امیره، خواجه‌یه سیقینیرسان سن

توکّل حقینده

حقدن با شقاسیندان کمک دین دگیل — «کمک ایسته بیر یک سندن» بودور بیل
بیلمیرسن بوسرّی بیرائیله بیان — نئچون اوخو یورسان «الحمدی» هر آن؟!
دوستا عاشق اولان چؤرک دوشونمز — اودوستدان هیچ بیرکس بیرز یان گؤرمز
أوزگه دن دانیشما، توکلّ اتسن — اوزونو اوناتوت، غیره باخما سن
چوخو زحمتده دیر توکّل ایله — بعضی خز ینه یه چا تمیشدیر بئله
اوهرنه وئر دیسه نهایتدیراو — اونا شکرائله که، کفا یتدیراو
کفایت آپارار سنی جنّته — توکّل یتیرر هم ریاضته
هرکس مغرور اولسا وار یله نا حاق — دائم توکّلدن دوشه جک اوزاق
توکّل ایلیین بیر سبب گؤره‌ر — وارا اوره ک وئرن اونا شک ائدر
وار– دولتدن أوتر واولما سرگردان — توکّله سیقین دنیادا هر آن
باش اگ غضبنیه هر یا ناقاچما — چالیش که سرّ ینی أوزگه یه آچما
باشینی دیک توتسان بیه نیلمز سن — بنده لیک یوکونو سن چَکَهْ نمَزْسَنْ
خواجه‌لیک،جمالدیر،خوشلوقدورآنجاق — بنده لیک زحمتدیر، هم یوک داشیماق
سن نه بیلیرسن که، فایدان نده دیر؟! — یا یاخشی اولماقین هاردان، نده دیر؟!
غضبی در دلره سبب سه اگر — اونون خزینه سی درمان داوئرر
هرکس اوزایشینه آراییر انجام — آنجاق دوست کمک دیر دوستو نامدام
خنجره، قشونا گوونمه، ای واه! — آلله دان اوزگه یه آپارما پناه
چتین لیکه دوشسن قورتارار اؤزو — اگر مسلمانسان أشیت بوسئوزو

یولدا توکّلدور بلدچین همن   آختار یولداشلیقی یول گؤسترندن
سلاحی، آتینی طهارتدن ائت   دَبُلْقَهْ، زرهی اطاعتدن ائت
وفادان کمرائت عصمتدن هیکل   صفا دان دادوزلت چراغ و مشعل
آیة الکرسی دن بیر نیزه دوزلت   یو یور ایره‌لی یه ائتمه‌دن وحشت
گؤندر دیله مکچون هر بیر حاجتی   اخلاص مکتو بوایله تاپ سعادتی
بومدّعا اهلی صبیلی‌دیر باخ   عاجزو کوردورلار قالانلار آنجاق
تسلیم با شلار ینی یئره دیکمیشلر   معناذو قونو ده روحا اکمیشلر

صبر و تسلیم حقیّنده

بیر زُمره بلادان هلاک اولدولار   بلایلا گنا هدان هم پاک اولدولار
سن ده‌عاشقسن سه گل بلاکش اول   بلااوندان گلیر، بلایه خوش اول
اوکیمی أوزونه اتسه آشینا   اونو دوچار ائدر أوز بلاسینا
بو بلاسنین چون بیرا متحاندیر   محنت بیر گوزگودور، یاتما آماندیر
بیلمک ایسته ییرکه، مایاندانه وار   هانسی پلّه ده سن عشقه گرفتار
نه دیر بو شکایت أولنده اوشاق؟   هئچ بیرایش گؤرمه یب گدنده اوشاق؟
سؤز سوز که بوایشده واردیر بیر حکمت   عادلین هرایشی اولار عدالت
عمر اوچ حصّه‌دن قیراق دگیلدیر   انساندا اوچ آددا ن ایراق دگیلدیر
اوشاقلیق، گنج لیکدیر، قوجالیق بونلار   بونلاری بیراؤلوم با شاچاتدیرار
ایکی سارای تیکدی بیر باخ، یارادان   اوردامسکن سالدی یاخشی ا یله یامان
جاندان آیر یلاندا بئله قوجالار   هره نین ایشیقلی بیر ائوی اولار
اوردان أوز گه یئره سفرأتمزلر   باشقا بیر منزله گذرأتمزلر
بوجور گنجلر ینده ارواحی اینان   اوردان سالا چاقدیر بیر منزل، مکان
قار یشماماق اوچون یاشلی لار، گنج لر   بیر یسی دانیشار او بیری گوله‌ر
گنج لر قوجالار تک اوشاقلاری دا   اولاندا تانری نین فرمانی پیدا
آپارار، هئچ باخمازاونون یاشینا   اونوندا منزلی قالماز بوشونا
آللّهین ایشلری بئله دیر مدام   بو قدرت کاملدیرازلدن تمام
بو ملک علاوه یه دگیلدیر محتاج   های— کو یه فر یادا یوخدور احتیاج
چوخ وئرمه کؤنلونو قیزا، اوغولا   سالماأوز باشینی سن قالما قالا

اولادا اوقدر أئتمه اعتبار　　بیلمیرسن نه قدر اونون عمرو وار
گل، ای أوز بئلیندن تخوم گزدیرن　　اونون حرفلرینه ال اوزاتماسن
سن صاحب اولساندا، تخوما گرچک　　یارادا بیلمزسن حتّی بیر میلچک
اولدورور، ساخلاییر، او، أوزو بیله‌ر　　یاخشی— پیس سرّینی أوزو درک ائله‌ر
اگر باغبانسانسا أوز حقّینی آل　　چالیش باغ— باغچانی بیر سهماناسال
صاحبی باغینی ائده رسه و یران　　نه حقلّه دیلله نیر بوایشه باغبان؟!
حکمو قارشی سیندا هر ایکی جهان　　دوغرو سو، بیرآر پاقدر دیر همان
بیلمیرسن کیم روزی وئردی اوشاقا　　یااو نه دن أولدو گئتدی تور پاقا
سودو دار یول لارلا آنادوشوندن　　کیمدیر استاد لیقلا سوزوب گئچیردن؟!
او، اوشاق داوئرر گئری ده آلار　　کیمسه آنجاق بیلمز نه دیر بوا سرار
اولاد فراقی ایله دنیادا کیمسه　　اودلارا یانیب سا، داغلار چکیب سه
او دنیادا تانری آلار کؤنلونو　　جهنّم أودو نایاندیر مازاونو
اوشاقین آتایا شفا عتی، بو　　آنا سینا خیری، بضاعتی، بو
دشمنلر ائدرلر بلایه نفرت　　اوندان گن قاچارلار ائدیب شکایت
بونا له کیمدن دیر، اودور سا وئرن؟!　　هرنه اولور— اولسون اونا قاتلان سن
یاخیر بلا لاراخاصلاری أوزو　　عواملار بوایشدن درس آلسین دوزو
گؤرسونلر بنده لیک نه سایاق اولار　　بودر ده نه کیمی نمونه‌لر وار
ایکی یول تؤره نیر بلادان آنجاق　　بیری طاعت، بیری گناهدیر، بیر باخ!
قند ایله نبات داهرنه لذّت‌وار　　عارفلر بلادا، چیداردا اتاپار
سئوینجدن اوینایار بلانی گؤرجک　　یوخصا بنده لیکین ناقص دیر دئمک
هئچ بیر شِئْ اونوردان گیزلی دگیل باخ؟　　آنجاق اولما ماق چون عدل دن اوزاق
یاخشیلیق، یامانلیق ائدرا وسنه　　دوز گون قیمت وئرر عمل لرینه

سئوینج و رضا اهلی نین تعریفی

وارا و لسون او یوخصول سرگردانلاری　　باخ، پارا— پارادیر جانی، پالتاری
آرتیق لیق غمینی اوره کدن سیلمیش　　آز لیقلا أوزونه او، نظر سالمیش
بدنلری أولو قلبلری دیری　　ابدیت ده دیر او دور کوچلری
نَمْلِیّ دیر گؤزلری، دو داغ قورو دور　　هر یانا مشک ساچیر نفسی اودور

قلب لری هم سینیق، همده گولش دیر | دیلین دیشله سه ده اوزوگونش دیر
کیم دو ستون سئوزونو ساخلاساپنهان | شکایت ائدرمی هیچ اوزدو ستوندان؟
سرّ ین أوزلر ینده‌ن گیزله دنلر بیل | أوزگه یه بوسرّی فاش ائدن دگیل
قلبلری لاله تک سینه داغلیدیر | ناله دن غنچه تک آغزی باغلیدیر
اوره گی درد لیدیر، اوز توتموش چوله | باغلامیش دالینار وزو سون بئله
تورشوتمازاوزو نوایچسه ده زهر | پیس دئمه‌ز، مین آجی گؤرسه ده اگر
غضب عالمیندن گلسه بیر بلا | بیر ینی بلا چون گؤز دیکر یولا
اگر اریسه ده خوش اولار حیات | در دین چوخلوقوندان اولماز ناراحات
انسان اوزاق او لساعلاقه لردن | خطری، راحتی آییرماز بدن
قالار خرابه ده بیرخز ینه تک | یوز بلاجامینی نوش ائله یه‌ره‌ک
یانینداهای — کو یه کیم ائدر جرأت | آه — ناله ائتمگه کیمده وار قدرت
حکمه باش ایه‌ره‌ک دور موشدورهامی | دئییب دانیشمادان سوسموشدورهامی
کیمسه دانیشما غاأیله سه رغبت | باغلایار دیلینی اونداکی هیئبت
باسمیش عارفلر ین دیللر ینه داغ | هر بیرا فسانه دن ائتمیشدیر ایراغ
حکمتی نه؟ نئجه؟ یولونو باشدان | باغلامیش هرنادان، جاهله اینان
خاصلار دو داغیندا سکوت مهرو وار | بوش— بوش دانیشیرسان سان سن سه بیقرار
سنه یول وئرسه لر حضورا اگر | ادب قایدالار ین گؤزله بیر قدر
ایها ملا دئییلسین سئوز بوردا گرک | گؤردوگون دئمه مک لازم گله جک

مخلصلر ین بؤیوک لوکو بنده لیک قایدالارنین وواختین اینجه لیکی و حقّی سینا ماق

مخلصلر فیکیره دالمیشلار یامان | احتیاط ائدیرلر ایشین صونوندان
اونون غضبینه ذوزمز بیر آدام | مخلصلر دو یاللار بونو، و السلام
غضبله اولدورسه اگر بیر ینی | اوّلجه با غلا یار گؤز له دیلنیی
کناهکار ین اوزون وفایلا أورته‌ر | غضب قلینجینی آرخادان چکه‌ر
غضبی اؤنونده دین،کفرنئیله یه‌ر | حدّتی اؤنونده یئر— گؤی نه ائدر
قالسا غضبیندن بیر ذرّه قدر | کیمسه أوز عدلیله مغرور لوق ائدر؟!
هیچ لیک له یاراولسان، بیل که اگر سن | هر یاندا یوخلوقو گؤز ونله گؤرسن

اونـدا گـنـاهـیـنـا او نـظـر سالار   غـضـبـلـنسه سنـی قـویـویا تـوللار
صلح گونو هوسله سنی مدح ائدر   غضب گئجه سینده ایکی یه بوله ر
کیم سنی مدح اتسه، بونا مجبور دور   کیم سنی قدح اتسه اودا معذور دور
سئوینمه هی سنی تعریفله سه لر   هیچده غضبلنمه یا مان دئسه لر
او، بلکه یوخلاییر سن نه بیلیرسن   سئوزاونون سئوز و دور نه ائشیدیرسن
اینجه لیگی چوخدور اونون حسنونون   گلیر دردلری ده بیر مقصدا و چون
بوایکی اؤلچوایله سینا یارسنی   أولچه ر سست لوقونو، محکم لیگینی
أوزگه تعریفی ایله مست اولدو قجاسن   دئمک چوخ مغرور سان طبیعتیندن
لوقالیقا او یماز عار فلر آنجاق   لطفوده، دردیده گؤره ر بیر سایاق
بوایشی اونلا راگؤردورن اودور   پریشان قلبلری گولدورن اودور
بیرگون بو مقامایتسن اگرسن   هئچ خبرین وارمی نه اولار چارن
ایش گؤرمگ، گؤردوگون ایشی گؤرمه مک   او یاردان اؤزگه یه گؤز یتیرمه مک
یا او قِوْر یم— قِوْر یم ساچلارا باخما   یادایوم گؤزونو یاندیر یب یاخما
اوحدی سن غمه دشمن سن، ناچار   عشقیله یاندیریر سنی اونگار
یار قلبی اینجه دیر عذابینی چک   گول درسن، تیکا نا هم ذوزم گرک
قووسا، گت، بورادا علاجین نه دیر   اگر چاقیر ساگل، فرمان بئیله دیر
ایسته رصاقدان قووسون، ایسته راوصولدان   اونون ایسته گیله داوران هر زمان
یاخشیدیر ادبله ظلم اتسه سنه   عضبله خزینه وئرمک دن ینه
سنی شاه داائدر غضبله نه رک   قویو یادا سالارا وزدؤنده رک
عضبی آهسته اولارهم پنهان   بلکه حیا ائدیب بیراوتاناسان
تا نی غضبینی احتیاطلی اول   تنبیه ده ائدرسه شکرائله بول— بول

مثال

غم ایله، شمع کیمی سنی یاندیرار   ضوندورر، گاهدا که آلولاندیرار
سنی بیرجه توکدن آسار او، بعضاً   او اوزه بو اوزه فیرلایار ایضاً
با شینی بیر ایشله گاه قاتار گرچک   دولانار باشینا گاه پروانه تک
سنه شهرت وئره ر آد— سان وئرر   گاهدا بیرکندیرله او، دارا چکه ر
گاه بال سفره سینه اوتور دارسنی   گاهدا گؤزل لرله دوست ائدرسنی

اولن لر یانیندا بعضاً اولارسان   گاهدا دونمو شلار لامجلس قورارسان
بعضاً دوشونه رک چکه رسن قاه— قاه   گؤز یاشی آخیدیب، آغلارسان گاه— گاه
سن گاه اوجالارسان، گاه آلچالارسان   گاه یوخصول، گاهداکه، وارلی اولارسان
گاه قیز یب باشینی او یوناقو یار   گاهدا قیز یلینی اؤزگه لرسؤ یار
گاه زهر و یئررلرسنه، گاه شکر   گاه ناطق اولارسان، گاهدالال و کر
گاه اود، گاه قیز دیرماتوتاربدنین   گاه مجلس، گاه مسجد اولار مسکنین
گؤرسه آرتیق— اسکیک دانیشمیرسان‌سن   اوندان، گؤز یاشیندان ناله ائتمیرسن
یمه ییب، اوزگه یه خییر وئر یرسن   یاتماییب، یا تمیشی او یادیرسان سن
بعضاً پرده ده سن حیا ائده‌رک   گاه دوران پرده سین ییر تیرسان شیر تک
گاه قلب یا نقی سیندان ائدیرسن فریاد   صبحه دک یا تماییب، دیله ییرا مداد
ایل بو یو ز یانی، خییر بیلیرسن   دائما خرقه یه بورو نورسن، سن
ایشین آز دانیشماق، او یاق قالما قدیر   پشه‌ن بخشش ائتمک، گوهر ساچماقدیر
سنده کی هرناخیش گؤزه لدیر مدام   لطف و جاذبه ده مشهورسان تمام
تکسن مؤمنلره رهبر اولماقا   تکسن کافرلری او داسالماقا
سینن آلولا نیر چکمیرسن بیر آه   گؤزلرین یاش توکور، ائتمه میش گناه
گؤرنده جسورسان، مدرک سن بئله   دوغرو یول گؤستره‌رسنه لطفوایله
ایشی نین اوستوندن پرده‌نی آتار   اؤره ک اوز— اوزونه باشقایول توتار
صاقیندا، صولوندا عشق ائدرجولان   عقلینین یوردونو اوچورار همان
سنه او علم لروبالّ سایلار   بوتون عمل لرین پایمالّ اولار
باشقا بیر گوهره دؤنه رسن اوزون   مس یوخ، چور یله رسن قیز یلابوتون
غیرتی یو یاراق تمیز لرسنی   باشقا بیر عطرله یو یار بدنی
یو یار، وجودو ندان سیلینرچوخو   قالماز وجودوندان سندن بیر قوخو
ائله که، سنده کی، سنی محوا ئده‌ر   ایکینجی نشأ یه سنی یتیره‌ر
قالماز داها بوردا، رفتار حرکت   أولماز داها بوردا، نه سؤزنه صحبت
نه سن بوحال نه دیردیهٔ بیلهٔ رسن   نه بوحس سیز لیکدن خلاص اولارسان
نه بیرآدام سنی سیرائده بیلهٔر   نه کیمسه سسینی اِشیده بیلهٔر
کیم گؤرسه اوزونو، او، خمار اولار   کیم عطرینی دو یسادرحال واراولار
یئره آیاق باس سان سمایه دؤنه‌رْ   بیر میلچکه باخسان همایه دؤنه‌رْ

ذاتیند اتو پلانار باخ بونلار بوتون / نئجه که، ذرّه ده آشکاراولار گون
تور پاقدا، قورودا، صودا، زامان دا / خلافت گوررسن، سنه باخاندا
سن هارا اوز توتسان اوردان عشق یاقار / روحانی علمیندن هنر لردوغار
امیر، صاحب الامر اولارسان تمام / گاه گیزلی اولارسان گاه آشکار مدام
بعضاً ده عصبلی، حرصلی اولارسان / بعضاً مرحمتلی، ساکت، مهربان
سنی اینجیتدیسه، عشق، ظلمت و نور / دوغرولوق یولوندان چیخما دین، او دور
اوز ونون نور وندان هیٔچلیک باغیشلار / سنی گؤنش اوزو محوائدر آشکار
قوی بئله بیر دوستا تحفه اولسون جان / اورک دن شکرائله اونا هرزامان
بونون عهده سیندن گله بیلسن سن / شکرون عهده سیندن نئجه گله رسن
سن شکرو صبر ائله دوست، یولداش ائله / بزه گه، زینته چاتاسان بئله

شکر ائتمک حقّینده

آغزی شیرین لیک چون، گل شکرائله سن / ناشکرلوک ائتمه، غضبله نه رسن
شکرون صون حدّی دیر، دنیادا بیلمک / بیر شکرون حقّینی وئره بیلمه مک
شکرو موز گؤیلری کچسه ده، هرگز / بخششی اؤنونده داش قو یا بیلمز
وئردیگی نعمته شکرائت بیقرار / اوندان آرتیق ایسته، هم اونا یالوار
شکره،دیانته میل ائله‌ین کس / باشقا ایستک لره اولماز ملتمس
اگرشکرائیتمگه چالیشماسان سن / آرتیق، شرا بیندان ایچه بیلمهٔزسن
هم چالیش گوجلندیر شکرو بدنده / هم شکرائت بووا را سن اورگینده
قلبین شکر و رحمت، راضیلیق، وفا / عجزایله شکر أتمک قادر آللها
بدن شکر و خدمت، صبر، دوز مکدیر / جبرو اختیارلا ایشلر گؤر مکدیر
اورگین، بدنین شکرو اولسا دوز / بوناعذرا یستمک لازمدیر سؤز سوز
قبول قاپیسینی عقل له دو یسن / دوتارسان پیغمبر اتگیندن سن
شکر بایرا قینی تو تموش باشقالار / خواجه نین الینده حمدبایراقی وار
کیم نعمت وئره نه تیکرسه گؤزو / جانی حمد نغمه سی اوخو یار، دوزو
هرکس نعمتیندن دوشمه سه اوزاق / اونا شکر أتمکچون دیلله نر آنجاق
اونا تابع اتسن أوزو نو اگر / او سنین سسینی هرآن دینله یر
بو یروق أشیدنسه سینن ده اورک / هر زامانینی بیر بو یروق گؤره جک

وئرمه سن کؤنلونو پیغمبره سن   چاتماز قولا قینا بو یرو قلار کؤکدن
اگر باشادوش سن اونون دیلینی   اوندا تئز قاپارسان سرّ معدنینی
بوسئوزآنلایانادئیلیرآنجاق   اگر آنلامیرسان، صحبتی بوراق
پاکلار ین سرّلری با قلیدیر بوتون   آنجاق آچیقد یلار درک ائدن اوچون
احمقه گر یشمز شیطان هئچ زامان   چونکه هال بارماغی گنِ دگیل اوندان
آنجاق بیلن لری او، بنده سالار   آیاق و باشینی کمنده سالار
بیل که، بونهنگین آغز یندان آنجاق   اخلاصلا، توفیق له اولار قورتارماق
او را آیاق باسما اوره ک سیز بیرآن   تا اؤز عملیندن اوتانمیاسان
بو پرده دالینا قلب گدەر آنجاق   قلبین آردینجا گت، صونراایشه باق
بیلیک، علم اوگره درعَقِلهٌ اوره ک   علم ده قالدیرار جانی گؤیه دک

عقلین و جانین مرتبه سی

بیل که، انسانلیقدان، انساندان قاباق   دنیادا دیو، ملک اولموشدور آنجاق
کرم دنیا سیندان آدم گله رکن   ملک سجده ائتدی أونونده همن
اونون روحوایله منسوبدو ملک   دیز چوکدو اؤنونده سجده ائده‌رک
گؤیلرده، نه قدر مَلَک، پری وار   اوقدر گؤی جسمی— یانار اولدوزلاز
یر یندن آشاقی دوشه رکن او آن   باشقا شکیل آلیر، اونلار بیگمان
اوددان، هوادانـدیرابلیس از لدن   او دور که، گؤیلره گتمه دی یردن
آدمی گؤره رک سجده ائتمه‌دی   آتش ده تور پاقدا محوا ولار— دئدی
اوندا تور پاق گؤردو اؤزونده آتش   گوزونه دگمه دی اونداکی گونش
اودور باشی لعنت یومروقو یئدی   او، اوزو آستاردان سئچه بیلمه دی
بوایتی عقلینله، پاک نفسینله سن   ملک لر، پری لرجر گه سینده سن
غضبین آتشدیر، شهوتین کولک   سنین له اکیز دیر بودیولر، گرجک
علوی عالمدندیر بوعقلین اینان   نفسین ده گلمیشدیر شاه درگاهیندان
سنین له یولداشدیر بوایکی ملک   دقّتله ا ونلارا نظر سال گؤرک
سنین بدنینده دقّت ائله سن   یوخدور عقل قدر بیر باشقایوگن
روملونوهندودان سئچه نه قدر   عقل سئو ینج وئردی سنه، گاه کدر
گؤیدن یئره گلن آدلار بوسبوتون   گلیر لرعقل ایله، بیر ده جان اوچون

چونکه جواب وئره‌ن عقلدیر آنجاق   خطابا، بو یرو قالایق اودور، باخ!
بدن ییر تیجیدیر، روح قوُروُ یاندیرْ   عقل سه او نلارا بیر پاسباندیر
وارلیق پالتارینا بایراق عقلدیر   روح لوحه، قلم سه آنجاق عقلدیر
عقله وئرسن جانی، بدنی تمام   قویما آیاق باسسین اورا یاد آدام
علم قدرت وئرر بیل کمالینا   عقل جواب وئرر هر سئوآلینا
قاچماقایول یوخدور چونکه دنیادان   ان یاخشی کومکچین عقل دیراینان
ای عقل گؤز و ایله هرشئیِ گؤرن!   سئو یله یارادانا هر زمان احسن
ایگْ لنمیّش بیر صودان کیم سئو یله دوزو   یارادا بیلهٔ ردی اوقاشی گؤزو
روحا پرده اولان بدنی همن   روحو دوزلتمه سی، آلتی سای سن
اونو او دوز لتمیش گؤزلدیرا ودور   بواونون سئوزو دور بو سئوزدو غرودور
ایشله ییر روح ایله بیر نئچه ملک   یاتساندا او یاقدیراونلار گؤنش تک
تا سن بازار ینی قیز یشدیراسان   گده سن، گله سن، یا تیب دوراسان
دایانمیر ایشیندن اونلار بیر آن دا   اونلار یورولمورلارسن یورولاندا
عقل و جان‌ها را دا سالار سامسکن   اوردانه ایش گؤره‌ر، نئیله یربدن؟
بوقدر دار یسقال دامارلار که وار   ظلمت بیر عالمدیر، گیر یش یولودار
اورداکیم ایش گؤرراولماسا بس جان؟   کیم اوز سرّلر ینی ائله یربیان
جان آردینجا گت که ایش گؤرن او دور   بیچاره بدن سه بو یروق قولودور
قوشونون یوکونو چاتارسا اگر   عقل تئز حق– حساب یولونو کسه‌ر
اگر مجرّد دیر ملَکینْ، تمیز   تارلانا بیر زیان یتیشمز هرگز
عقل ایسه شمع دیر، علم او یاقلیق   نفس یوخو ، احتراص تمام قارانلیق
هیچ بیرکس تا نیماز عقلی اورک تک   روحودا ان یاخشی تانییار اورک

اوره گین معناسی

بیل رحمانین عرشی اوره کدیر گئرچک   فانی اولانی یوخ، ابدی اوره ک
حق نورونا ائودیر او اوره ک مدام   فنابو اوره کدن اوزا قدیر تمام
اگر اؤزون یئره یخیلسان گؤیدن   قلبی ایتیر مکدن یاخشی دیر، بیل سن!
هر کسین قلبی وار، بیل اودور رهبر   اؤزو پیغام آلان، اوره ک پیغمبر
سیمرغو اُوْ لا ساگر بیر اوره ک   خوار ائده بیلرمی اونو بوفلک؟

اوره ک گلینی که آدی ایماندیر — دوز یدّی پرده ده گیزلی، پنهاندیر
اوره ک شادلیق ا ئدیر معناداان هر آن — سن باشدادستارلا لوقالانیرسان
«دوندامن دگیلم» اوره ک سئوز ودور — «من آلله ایله یم» اوره ک سئوزودور
یاآلله سس له نن محض اوره ک ایدی — بیلیر سن جان بونو دِئیَه بیلمه دی
بدن زنجیری وارجان آیا قیندا — بوسئوز و دیمگه قدرت یوخ اوندا
اوره گی یوخدورساجان نه ایش گوره ر ؟! — جان، اوره ک اولماسا نئیله یه بیله ر
گتمه ز حقّین فیضی اوره کدن بیر آن — اوره ک اولما یاندا، فیض اولمازایانان
اوره گین ایشیدیر، حالیدیر بونلار — اوره ک طلب ائت که بونلاردا اولار
آیر یل اؤزجانیندان، أوز بدنیندن — قلبی اله گتیر آلله لیق ائت سن
اوره ک دیر رهبری تحقیق یولون — اوره ک دیر خلیلی هم عشق اودونون
علی یه یارا یدی عشق ایله اوره ک — او دورچالدی ظفرهریئرده شیرتک
خیبر قاپیسینی ال له کیم آتار؟! — اوره ک که اوره ک وئر، اوره ک باجارار
جان بیر پروانه دیر، اوره ک سه شمعدیر — بدن داغینغدیر، اورک سه جمعدیر
بدنده هر قاپی بیر بازارا دیر — اوره گین اُوزوسه آنجاق یارادیر
حضورداان غیر ینی بَگَه نَمَزاوره ک — حضور دان آیریلسا، اوتئزاوله جک
بیراوره ک گؤیلردن اولار سابیزار — تعجب أیلمه، دیودن ائدیر عار
قلبه شکیل چکمه، اوصاف بیرصودور — اونو پالچیقلا ماز، بیل، گونش او دور
بیر آللهدان باشقا قلبینده نه وار — هال اولوب او سنی یولدان آزدیرار
عارفین قلبیدیرایمان مسکنی — جانین قالبیدیر، دینین وطنی
قلب قبول ائتمه سه اوّلجه اگر — اوندا ایمان نورو، هارایاانه ر
ایمانین مرکّب سرّلری اصلاً — قلب تصدیق ائتمه سه هیچ اولار حتماً

طریقت اهلنین مذهبینه گؤره نفسین واوره گین تحقیقی

سئچمه ا ولادی دیر عقیلین اوره ک — روحون داسئودیگی بیرجه اودور تک
انسانی روح ایله ناطق نفسین، سن — اصل اورگیندیر گرک بیله سن
او ایکی یه سبب حقده کی قدرت — بوایکی یه سبب اوره کدیر، البت
اوایکی دو غومداان— اولومدن آزاد — بوبیری هر شی دن ظلومدن آزاد
اوره ک ناز ائله ییر، اولمالی بئله — ائوده بؤیوین کس یاشارنازایله

سرّه گؤز تچیدیر، پرده یه محرم   پرده ده بؤیوموش چونکه او صنم
آتانین، آنانین قلبی، اوره گی   صلاحدان یوغرولموش، خوشدور دیله گی
بیر ینجی، ایکینجی، اوچونجو اودور   یاخشی بیلمه لی سن هر نه وار بودور
تر ساتک آوارا ائتمه أوزونو   دؤنُدَرْ او جلوک لردن اینام اوزونو
سنین اوره گیندیر علوی روح بئله   آتا– آنا سیدیر روح عقل ایله
اوره ک دوغولموشدور جانلا عقلدن   قلبه معلمّدیر اونلار از لدن
خلاص اولماد یقجا اگر یلیکیدن نفس   خاصلار درگاهینا اولماز ملتمس
صلیبه سؤیکه نن اورکدیرسن ده   اوره ک بلبلوندور، باخ بوگلشن ده
دانیشیب دیللندی اوشاقکن اوره ک   آللهین یا نینا گتدی عیسی تک
بدن ائششگیدیر، قلب عیسی اؤزو   گل حیله، فیریلداق صانما بوسئوزو
عیسی نین ال آتدی گؤیه اوره گی   کندیردن آسیلاقالدی أششکی
مریم قورخوب قاچمازایپدن هیچ زامان   عیسی پرهیز ائتمز عُلْوِیْ سمادان
ملکی گؤیلره آپاردیلار، باخ!   مریمه امراولدو قاتما توخوماق
حقّقین سئوزو، ذکری اولماسایقین   بواوره ک مسکنی اولماز کیمسه نین
باشینا بوراخسان اوره گی اگر   پیشیک دیر ناقیله اونو محوائدر
بئله قلبی آتسان ایت یه مزگرجک   ائله قلبه حسد آپارار ملک
أشیت سن دوزونو بیلمک ایسته سن   باشقا ائوین یوخدور بواَتْ هیکلدن
سنین اورگینین بیت اللحمی باخ   اودایلـه، آلوالایقدیر آنجاق
معنی ده، صورت ده اوقورولان دار   عیسی چارمیخینا بنزه ییر آشکار
پالچیق عیسی ایدی دارا چکیلن   اوره ک عیسی سیدی گؤیلره گدن
سیراوخوخوشلوقلا آچاندا قاناد   ملک لرملکونو اوائله دی یاد
آللهین روحُونو مقدّس مریم   توریاق رحیمینده بسله دی محکم
بکارت حمایل اولدواونونچون   رحیمی گونشله دولدوا ونونچون
فرجینه بوسایاق کیم چکسه حصار   اودا ملک لرله قول بویون اولار
اؤزگه ایله یا شاماق ایستمدی او   اُوْفرُو لُدُوفرجینه آللهین روحو
بیر بدن بوفتحه یتیش سه اگر   اتکی بئله بیر روح قبول ائدر
چونکه او اولمادی أوزگه یه هدف   روحلا او فورولد واونداکی صدف
نفسه یول گؤستردی بوزامان اوره ک   اونو اولاد ائتدی حکم وئره رک

بنده نین عصاسی اورگدیر آنجاق / اونو نلا دیر یلەر بو اوْلوتور پاق
تانری نین بویر و قواولارسا اگر / رحیم اوشاق وئرر، دوش ده سودوئرر
بوردا صواصیل دیر، توره ین کوکسوز / حقین امر ینه ده بئله باخ شک سیز
نفسی تا نینمیشدی عصمتی ایله / روحا صفدر اولدو بوسبوتون بئله
قطره حقدن نزول أیله سه اگر / اوره ک صدفینی قبول ائلەیر
ای أولواوره ک لی، عذاب، گوج ایله / اوزونو دیری ایکن با سدیرما بئله
اوره گی، حقینی بیلمه دیکجه سن / بوسئوزون حکمتین قانابیلمهٔ زسن
کمالادو شه رکن اوره گین گؤزو / بوناعشق دئیللر، عشق حالدیر أوزو

عشق حقّینده

بیر دیر عشقین، قلبین هراختیاری / عقل ایله جان اونون اولموش حصاری
عقل آستانادان گتمەز قاباقا / عشق اوردان آیاقین باسماز قیراقا
دئمەلی عشقدیر اوره گه قاناد / هرقید دن جانی دا عقل ائدر آزاد
بیل که دەلی عشقی چاقیران زامان / عقیلی قاپیدا قویارلار گمان
عاشق اولمایاندا، کامل اولمادی / کیم عاشق اولدوسا، اوْرچیٌ قالمادی
عشقه یولداش اول که بودوریار اوزو / عشقین آردینجا گت، ایش بودور دوزو
عقیله ایشله سن، ایشدن قالارسان / عشق آردینجا گتسن کیشی اولارسان
شهونه، شهرته میل ائدیر صورت / معنانین میلی سه عشقه دیر البت
عقیل بومنزل ده یانان بیر چراغ / اونو آیاقلامیش دلی عشق آنجاق
عشق سنی سوق ائدر محوعالمینه / عقل ایسه منطقه نحوعالمینه
عشق ییرتار کوکسون آتش ده یاخار / نفسینی چرکابدان چکیب چیخارار
کبر یا نور وندان ساچان عشقدیر / ر یاخر منینی یاخان عشقدیر
عشق، کامی یاندیران شیمشکه اوخشار / تمام اولدوقواو یچون یاخار هرنه وار
هلاکه دوغرو دور بیل عشقین اوزو / کیمده عشق یوخدورساتور پاقدیر دوزو
قالساوار لیقیندان بیرذرّه بئله / دوز گده بیلمز سن عشق یولوایله
زحمته بنده اول سعادته باخ! / اوخو عشق دفتر ین فصاحته باخ!
عشق اهلی عشق ایله گلمیشدیر دیله / گل دن عطر آلار او پالچیق بئله
بوش جّرو بحث ایتمک آیر یدیراوزو / عشق سوزونه نین باشقادیر سؤزو

صور تدن او یانا هوس کچمز — عشق هرایکیسنه نظر ایدممز
عشقی سن هوسدن سئچه بیلمه سن — دئیمه لی بشروهند سن اوخو یورسان
سکونت آختارار عقل هرزامان — عشق، جهالتدن قاچار دورمادان
اونو گؤره بیلمز کیمسه نین گؤزو — فقط گؤره بیله ردلی عشق أوزو
گؤیلری گزیرلر آنجاق عشق ایله — دوشمو شلر بو درده اولدوزلار بئله
جام ایله، شرابین عشق اولسا بسدیر — محنتین، عذابین عشق اولسا بسدیر
اگر بو کوره دن صاف چیخسا انسان — جهنّم اودوندان اوزاقدیر اینان
او دو عشقدن ایسته اگر کیشی سن — نقدر صو یوقدور عشقه دوشمه ین!
اوز، چنه عشقینی سؤیلمیرم من — سنه قاردان، بوزدان سؤز دئمیرم من
گؤیلرلای— لای چالان او بت لره باخ! — اونلارین عشقینی دئیرم آنجاق
أؤزونه بیر یارتاپ قولواول همان — بیراودیاندر یرا راق اوزه رلیک تک یان
بیر جام داقالخ بیزیم الیمیزدن آل — بلکه بوخوش واختدا گؤردون بیرجمال
دامیم گؤرونسه ده گؤزونه آلچاق — ائت طعنه داشینی جامیمدان اوزاق
واخت اؤتوب کئچمشدیر بو یول ایسه دار — گئری دؤن یولونون اوسته قو یو وار
وئرمه جامیمنری بدمستلره سن — پیس ال جام وئره رسه آلما الیندن
عشقین وارگتمگه آیاقین داوار — دورما، یارالینی دوت ای بختیار
عشق ده ایستی یه صو یوقا انسان — دؤزمه سه مرد اولماز اصلا هیچ زامان
حال ایله سؤیله نرعاشقین سئوزو — اوچیقیر— باقیرا چو یرمه زاوزو
هر بیر سئوز دیلن، یازیلان زامان — یادالرأورتایا گلیرلرهاردان
سن دئمه اوره گدن اوره گه یول وار — اوره گی اولانلار اولار خبردار
آتسا اؤزنالینی او دلار ااوره ک — تلاطمه گلر بوقوجافلک
عاشقه کمند دیر قلبین همتّی — عاشقه چیدار دیر معشوق حسرتی
قالخ ای اوره ک قوشو بیرده گؤیلره — قاییت، نه دالمیسان دو شونجه لره
اؤرتو لودئمه لی اولانْ بیر سئوزو — نئجه دئمک اولار هرییرده، دوزو
گؤز یاشی، آه وارسا دئمک نه گرک — بسدیرایکی شاهد عشق اوچون گرچک
بسدیر سئو یله دیگین دوست دشمن، من بیز — او دور هر نه وار سابیل ای خبرسیز
شوشه نی سیندیرین دئمه بوقدر — شراب ایچن آدام مست اولماز مگر
ایسته سه قووشسون یارا بیر آدام — او، گرک جهدایله چالیش سین مدام

آختار مادیقیندان محروم اولموسان — اوز باشینا بیتیب بارسیز قالمیسان
عاشق آختار ما سانه ایش گؤره جک؟ — کیشی کیشی کیمین ایشله سین گرک
تو یوقلا، دن ایله نه ایشیمیزوار؟ — عاشق صو، چؤره که اولماز گرفتار
جمالا اوز توتسا اوره گین گؤزو — بونا عشق دئیللر، حالدیر عشق أوزو
عشقدن بیر صفحه اوخوماسان سن — وجدینه، حالینا چاتابیلمز سن

سِماعین معناسی

بیر عاشق که اوندان أشیده سؤزو — یاخشی أشیده جک هرشیئی، دوزو
اوندان باشقانه وار آتسان اگر سن — اوزلمان باشیندان گئچه بیلهٔ رسن
دف الده بوقدر دو یولسون نه دن — نی ده عذاب گؤرسون مدام نفسدن
وای— وای دئمک او چون سن هرله نه رک — ال— آیاق چالماق چون باشی کسیک تک
اگر واصیل سن سه وصلین نه ده دیر؟ — اگر حال اهلی سن بس حیلن نه دیر؟
سعی ائتمک، چالیشماق، بیر حالت گرک! — بونونچون واسطه، هم آلت گرک
بو فرق چی لراو چون قو یو لموش تمام — بیشمیشه بیر نفس یه تَرْوالسّلام
نی کیمی ایچی بوش اولار سابیرکس — ائله بیر صورتی وصف ائده بیلمز
اونو حال دیلی ایله وصف ائتمک اولار — نی لرقامیش اتسه دائم آه وزار
دوستون حقیقتین گؤسترسه اوزون — دف کیمی در ینی ییر تارسان اؤزون
سرخوش بیر دوه یه علف نه گرک — عاشقه چنگ، نی، یادف نه گرک
اونلار ین حالتی دائمی دیر باخ! — سوسما قدیر اونلار چون اصل دانیشماق
سرّ ینی، هوشونو هرئیرده قولا ق — اوره گه وئرمیشدیر آچمادان دوداغ
نجدین خوش عطر ینی اگر داش آلا — بوعطر ین وجد یندن او، گله رحالا
اودوست ترجما نسیز سؤزونو دیئه ر — دو داغی دیلسینرده سئوزلر سؤ یله یر
هر کس دوداغیندان أشیتسه بیر سئوز — قاینا قا گله جک ابدی، سئوز سوز
سسیندیردین دفینی خواننده نین سن — نئچون آتیلیرسان، دی نه گؤرموسن؟!
یانینا دوز موسن شرابی آشی — نه دیراوزونده کی کدر گؤز یاشی
اؤزون سور و شمورسان بس بونه مالدیر — هاردان دیر، حرام دیر، یوخصا حلالدیر
گؤزونو یو ماراق یاش آخیدیرسان — هوایاچیخا راق ائدیر سن فغان
سنین چون شمع، قندیل، نی، دف گرکدیر — قیزار دیلمیش جوجه دورد صف گرکدیر

تا دوشک اوستونه یاستیق قویاسان   اونون جمالینی خاطرلایاسان
بئله بیر سماعدان اصلا ایش آشماز   اوزاقی، یئدیگین هضم اولار بیر آز
شعره قولاق آسدین بوقدر، یتەر   قرآناقولاق آس باری بیر قدر
تابیر سرّ قاناسان هر نقطه سیندن   اوندا باشقا سینا میل ائله مزسن
بیشمیش سئوزلر آختار، قولاق آس هرآن   نفسین چیٌ سئوز دئسه، سن سوسدور همان
بیشمیش میوه یه که، چکمه اذیّت   سانجی، قولونج وئرر چیٌ میوه البت
عاشقین نفسی یانار بیآرام   أوزگه نین نفسی گؤندوز یانان شام
درد اهلی هرزامان نه دئسه اگر   روح کیمی انسانین خوشونا گله‌ر
آنلا مامیش ذاتین حقیقتینی   بیلمه میش آدینی، هم صفتینی
نه دیر قد سیّتین شعاری، سئوزو   بیله سن، پالکیق چون نه لازم، دوزو
بیلمه دن الهامین اصلینی، اینان   شکّیّ ردّ أیتمگی هم با جارما دان
اوّلدن صوناجان ایشینی تمام   گؤتور– قوی ائله ییب بیلمه دن آدام
شهرت عالمیندن کیم اولار اوزاق؟!   مُرید وجده گله‌ر بئله نه سایاق؟!
سماع چور یلیشدیرعادی عادته   بیزجه مانعه دیر بو، سعادته
سن ده شهوت، طمع اؤلمه سه بوتون   آچیلما زقولاقین اوسماع اوچون
بدن غیدا سیندان قورتارسا اورک   دنیا سماعسینامیل ائتمز بیشک
روح حق جمالینا قوووشان زامان   قالار حرکتدن ال– آیاق یامان
اولّده دوغروسو، سماع پیس اولماز   صونداسا سماعین اؤزوده قالماز
وصال باده سیندن مست اولسا هرکس   حرکت ائتمکه گؤستر مزهوس
هرکس بوسماعنی گؤررسه روا   اونو حساب ائدر دردلره دوا
چتین ریاضته‌روزوب آختاران   کئچونو خلوتدن چیخاران زامان
کئچن واقعه‌لر داها آز اولار   کؤنلو او عذابلار کدره سالار
اوزون ذکرلردن یورولار بدن   سینار اؤزو جودون غمدن، غصّه دن
حالی دکیشدیکجه او، بوزوشه جک   اوناکدر، قورخو عذاب وئره جک
راضیلیق وئره رسه مرشد و اگر   او، سئوزه صحبته سماع ائله‌یر
بئله جه وارلیقی یادائله یراو   قلبی بوحضورلاشادائله یراو
سن زلف عاشقی سن، بیرده قاراخال   سنه نه وجد وئره‌ر بوسماع، نه حال؟!
هرکس بوخبری بیله رسه اگر   سماعدان بیر صفت الده أیله یه‌ر

اولار ساهر کسین نفسی ملک تک / فیرلانار گؤیلرده چرخ فلک تک
نفسین بیر میلی وار، او، اوجالما قدیر / دنیانین، اهلینیدن خلاص اولماقدیر
بئله بیر حالتده باشی ترک ائتمک / تانریدان باشقاسین نفی ائتمک گرک
نفسین اراده سی اوز توتساها را / انساندا اوزونو دونده‌ر راورا
قید سیزلر بونلارا نظر سالمازلار / بوحالین سرّ یندن آگاه اولمازلار
هاردا که، اوخوماق، شیرین صحبت، ساز / چال– چاقیر، دف، کمان اولار، خوش آواز
گؤزه‌ل بیرائواولارجور بجور انسان / گنج، قوجا، رند، زاهد، ایچن، او ینو یان
بو یلانار قادینلار قاپی– باجادان / بوردا قور و آدوار آنجاق سِماعدان
باشلاری آشاقی سالار بوایشلر / آنجاق وجده گلـه‌ر اوندان درو یشلر
بوحالدان دوغروسود گیل لر اوزاق / نه قادین نه ده کی کوچه ده‌اوشاق
مکانین، زامانین یاخشی بیلمه سن / بئله بیر سماعنی روا گؤرمه سن
عارفه حلالدیر بو سماع آنجاق / اوایشین اصلیندن خبر داردیر، باخ!

عرفان و عارفلرین صفتلری

دؤندرمه معرفت قاپیسیندان اوز / عرفان قاپیسیندا گز کامی، سؤز سوز
بیل که، بوشهرده چوخ شهسواروار / آللهین علمینه خزینه دار وار
حقدن اما نتله خبر گتیره‌ر / اونون سؤزلرینی خالقا یتیره‌ر
او نوحق قورو یور حمایتینده / حق لطفو درج اولموش گل صورتینده
حقّی یادائیتمه دن چکمز بیر نفس / امر سیز هیچ شئ یَه گؤسترمز هوس
اونلارین حصاری اولموشد ورعصمت / اونلاراوئرمیشلر روح ایله رحمت
کئچسه خیالیندان دوستدان اؤزگه کس / دریسی سویولار اوچکمز نفس
اوندان باشقا سینا سالار سانظر / اوطاعت ده اولسا، گناه بیلرلر
دوزگدن اولموشلار ادبلرایله / اوزاق گورئندیلر کمال لابئله
آتیب بودنیانی سایمیشلارهمان / اودنیانی فایدا، بونوسا زیان
آج– سوسوز مسکندیر اونا بیر بوجاق / روحوتسلیم ائتمش اولومدن قاباق
دردلرین درمانی، او، اورک آلان / اوزلری سارالتمیش، یاشی ائتمیش قان
گؤزلر خوش خبرلر چکه رانتظار / قولاقدر گؤزلـه‌ییررمزین بیقرار
دنیایا، دنیانین آرزولار ینا / فاتحه اوخویار، میل ائتمز اونا

اونون صفتینه نظر سالاراق   اولموشدور، فلکدن، اولدوزدان اوزاق
اونلار آباد اولار و یران اولماقدان   وارلاری یوخلوقدان دوغارهرزامان
ساچلار داغینا قدیر، غبار دیراوزو   دنیانی، عقبانی ترک ائتمیش دوزو
تئزایچه‌ر، دوست اونا وئرسه ده‌زهر   سندن نازلاآلار، وئرسن ده شکر
نه منصب گولدورراونلاری، نه مال   نه ایشی دوزلسه اولار خوش احوال
هامیسی نشان سیزاوتوروب، دورار   اگر یلیکدن اوزاق، دوزلوک ایله یار
شریعت یولوندان دؤندرمزلر اوز   اصلینی، فرعینی دینلرلر سؤز سوز
اونلاری نه دوستدان ائدرسه اوزاق   اوجتده اولسا قویارلارقیراق
اوجا بیر منزلدن سالارلار نظر   دنیا سئومه ینی اونلار بگه‌نه‌ر
چاتسا بومقاما اگر بیرآدام   وصال رتبه سینه یتیشر مدام
اونا ابدی لیک جامی وئررلر   سئچیلمیش بیرخلعت گِیئین دیررلر
ایستر حاضر، ایستر غایب صورتی   دولار اورک لره اونون هئیبتی
حق ایشی اوغروندا چالیشارهرآن   آنجاق أوزا ایشینه باخمازاو بیرآن
گؤیلردن نه ظاهر اولارسا اگر   اولجه اونلارین کؤنلوندن کچر
اونون عمل لری آچیق– آشکار   کؤنلونه غیبدن قاپیلار آچار
هرنه اوگره نرسه فیضِ رحماندان   طالبه اؤگره درباشیلا جاندان
او برک‌ده، یابوشدا شویله سه شوزو   نه دئسه آللها چویرر اوزو
گؤررسه بیرکسین دوزاولدوقونو   تئزجه حضور ونا آپارار اونو
هر شئی یین یرینی بیله رسه انسان   خلقین اوره گینه یول تاپسا، اینان
یولون جبرئیلی اولار، سَرْوَرِیْ   او، یول گدنلرین اولار رهبری
حقّه ارادتدن نه بیلسه اگر   اونو باشقالارجون تکرارائیله‌یر
بیلیجی اولسادا، او بوش شوزدئمه‌ز   قلبی اجازه سیز چکمز بیرنفس
آلله گاه هر یئرده گؤسته رراونو   تابیلسین عاقل لرکیم اولدوقونو
گاهدا باشقالاردان اونوگیزله‌یه‌ر   منکرلراوزونو گؤرمه سین شویله‌ر
گاه اونوا و یادار، انتباه ائدر   قویمازریا اونو کورلا سین هدر
شرک اؤزوریادان تؤره نه ره آرتار   فتنه قاپیسنا او اولار آچار
بیرنفس دین سیزلیکدن اولارسا اوزاق   اونون هر بیرایشی یاخشی اولاجاق
اوزامان که، باشی نورایله دولار   ایشلرین باشینا اوباشچی اولار

نورساچار قلبینه ذکر مایه سی   اوندان تعلیم آلار ذکر دایه سی
بوجور چالیشاراق اورک بیرزمان   حقّی سیرایتمگه یارایارانسان
اونورا غرق اولار جلوه لەنەرک   باشی آیاق اولار، آیاقی باش تک
اوندان صفتلری او، یو یار أوزو   باشقا صفتلردن دانیشار سؤزو
قلبینه هر گلن ائله مزگذر   واحددن غیر ینه اوسالماز نظر
او یئره چاتارکه، اؤزوده اولماز   یاخشیدان— یاماندان اصلا ایز قالماز
ابدی حضوردان اؤزگه شِئیّ بیلمز   پار یلدایان نوردان أوزگه شئیْ بیلمز
اونون باشلا نقیجی یتیشر صونا   یاییلار سؤزلری بوتون جهانا
کهنه پرده لری قالدیر یب آتار   بخششی، تحفه نی ائیله یَرْ کنار
ایکی باش بیرله شر بوقایدا ایله   اوندا شک— شبه دن قالماز ایز بئله
ایکی لیک گؤزلردن اوزاقلا شاندا   هر شئ گؤررسن آنجاق سوساندا
کیشی نین اوره گی گؤز اولسا اگر   بو بوش های— کو یلری هاردان ائشیدر؟!
باخ!بو حقیقتی اورک ارلری   گؤروب سیرائتمیشلر اینجه لیک لری
دنیانی آتاراق، سایمشیلار هرآن   او دنیانی خییر، بونوساز یان
کیمسه أوز اوستونه چکرسه قلم   طبل، بایراق یوکوداشیماز بیردم
حق‌پرست بیرکسین کؤنلوندن هیچوقت   یادنیا هیچ دوشنمز امیر، پادشاه، تخت
اُولُو یارادانا باغلانسا هرکس   کؤنلونده أوزگه‌یه یئروئره بیلمز
اوکس که، کَلیمْ دن ائله یر پرهیز   سنین کِلیمِینَه بورونمز هرگز
«ای موسی آیر یلماق بودور» دِینْ ذات   موسایْلا چو والا گیررمی، هیهات؟!
یوکسکدن بیرنظر یئتسه بس ائله ر   نه نظر، ؟!التفات ائتسه بس ائله ر
نه یین وار اونلار ین آیا قینا آت   أوزونو اونلار ین پناهینا آت
اونلار ین یانینا نیاز لاگت سن   شیلتاقی، طمعی چیخار قلبیدن
باخ بنده آدلانان سلطان بونلاردیر   تاج وئرن، پاپا قسیز اولان بونلاردیر
وئرمه جاملار ینی آلچاق مسته سن   سؤگی اتگینی بوراخما الدن
اونلار لار زنگین دیر عارفین جانی   نئیله ییر یاد ائده آلچاق دنیانی
عزّت باده سیندن او، اولار خمار   چونکه یاخین لیق دان بیرخنجری وار
اونون هم تختی وار، همده که، تاجی   باشقا بیر پالتارا نه احتیاجی
کیمین بوایشلره باشی اگیل مز   خلوته چکیلیب، ذکر ائده بیلمز

توحیدین سرّ ینی بونلاردان اؤگرن / یا گزقاپی– قاپی آواراتک سن

توحید حقّینده

عرفانین غایه‌سی– اونون گؤرمه‌سی / عرفانین اوّلی– اونون بیلمه‌سی

کیمسه صفتینی گزیب، آختارماز / اونو تانیما قاهیچ امکان تاپماز

تک، واحد اولماقدیر ذاتینا نشان / بی نیاز اولماقدیر، خالق، یارادان

صایی یوخ، او، اوزو اصلینده تکدیر / یوخدور بیرهمدمی، همیشه لیکدیر

صفتی، ذات دان آیرماق اولماز / نورلا شرح اولونار او، اوزو آنجاق

او بوندان، بواونددان اصلا آیر یلماز / او بئله اولماساهئچ آلّله اولماز

ذاتینی صفتدن خارجده ده‌سن / باشداکی گؤزایله نئجه گؤره رسن؟!

اونون صفتینه بیرتای تاپیلماز / اونون صفاتیندا بیرنقصان اولماز

تمیز گؤزله باخسان صفاتیناسن / گؤر رسن هرنه‌وار اؤزودورهمن

گؤزلولر بوسایاق گؤردولراونو / وار یب صفتینه گؤردولر بونو

کیمده صفاتیندان ایزاولسا اگر / معرفت صاحبی ستایش ائیله‌ر

هاراداسؤز– صحبت اولسا آشکار / اونون صفاتیندان، ذاتیندان اولار

اونون صفتی جان، جسمدیر انسان / صفتی خزینه، طلسم دیر انسان

انسانا صفاتی، ذاتی وئر یر جان / خلقین ذاتین صفاتیدیر یارادان

کیمسه صفاتیندان اولارسا چیلپاق / کوراولموش بیر گؤزه بنده‌یر آنجاق

هاردا قدرت وارسا، اورداقادروار / شرابسبز نه سایاق مست اولماق اولار؟!

هارداگؤزل لیک چوخ، غوغا داچوخدور / بورا یاچاتدینسا داها یول یوخدور

عالم جمالینا اولموشدور شیدا / چونکه نه گیزلی دیر نه ده که، پیدا

ظاهره چیخدی که، کؤنول وئره‌سن / باطن ده قالدی که، اونایئتمه سن

قلب بیلمز حالینی حقیقتینی / جان گؤرمز اوفرّ ین نهایتینی

آدیندان او یانا گؤرونمز اوذات / صفتی ده بوتون گؤرونمز هیهات

دوزدوجان ودلدن هامی آتیرجان / گمانلا الله شیر اونلار بیگمان

قدیم دیر صفتی هم ذاتی دوزو / بیرصفته، ذاته بنزه مزاؤزو

بو دنیا اونونلا قائم اولموشدور / ذاتی صفتی ایله دائم اولموشدور

صفتی اؤنونده مین بیر پرده‌وار / حسابدا اومین بیر بیرجه دیر آشکار

گرک ایللر بو یوچکه سن زحمت — تامیندن برینه یته بو همّت
ذاتی درک ائدیلمز اولمادان اؤزو — تقلیدله، بوش سؤزله ایش آشمازدوزو
فکرله بیلینر صفتی گرچک — بوحقده انسانا فکر ائتمک گرک
نئجه ندیم اولار قدیمه ینی — ینی اؤرته بیله‌ر سؤیله کهنه‌نی؟!
ذاتی نئجه اؤرتر غیری، دوغروسو — قازانی قایبنادا بیله رمی هئچ صو؟!
گونش گؤیدن یئره نورساچان زامان — باخانین گؤزلری قاماشار همان
نه وقتله، نه یئرله، کیم تاپار اونو؟ — چک آیاقین بوردان، پیس اولارصونو
او، تکدیر، واحد دیر، سایجا یوخ آنجاق — واحد دیر، حدود دان هم سایدان اوزاق
او، عقلی، ادراکی یاراتمیش اؤزو — عقله ده گؤز وئر یراونون اؤزگؤزو
اونو گؤرمک اولماز گؤزله هئچ زامان — گؤزه وئر یلمه میش بوحال بنادان
نورصُونسُوز لُوقُو یئلا اگر اولسا تک — اونو اولدو قوتک اولارمی گؤرمک؟!
اونورلا یولونو آزمیشین گؤزو — گون‌له یاراسانی آندیر یر، دوزو
یوخ! یوخ! نه سؤیله دیم، نه دیر بوسؤزلر — دوست آشکار دادیر آچیغدیر گؤزلر
سنین گؤرمه گینین یوخدور بیرخیری — یوخصا کائناتدا یوخ اوندان غیری
گؤررسن دقّتله باخسان بیرجه آن — دنیادا بیر ذرّه گَنْ دگیل اوندان
عشقین سؤزلر ینه یوخدور خریدار — یوخصا که معشوقه دورور آشکار
بوسؤزون محصولو باخ اودور، دوزو — هامی اونامحتاج، هرشئ دیر اؤزو
اونون وحدتیندن سرخوش اولماسان — وصال مقامینا هاردان چاتارسان
بوایشین اصلینی بیلن انسانلار — بونا واصل اولماق دئییللر اونلار
آشنا اولمادان سؤیله نه سایاق — بیر مخلوق چؤر یلیب خالق اولاجاق؟
نورو قاهر اولوب، یاخاندیر مدام — اونوردان نور آلیر نورلاردا تمام
لیکن سن یاندیران او اود اواجاق — یاش ایله قورونو یاندیرار آنجاق
گوجو آلدیقی ایچون هر شئ اونوردان — نه وار اوزرنگینه سالمیش یارادان
سن همرنگ اولماسان او پری ایله — قورتارا بیلمزسن فنادان بئله
قیز یل اولدوقو یچون، نور رنگلی، پارلاق — بدنی هلاکدان اولموشدور اوزاق

قبرلری زیارت ائتمگین معناسی

بیر رنگده اولسادا نورلاجان اگر — ینه بدن له ده یاخینلیق ائدر

اوشِئ که، خلق اونوز یارت سایير
او بونورا دوغرو هی آدیملاییر

جماعت بونوردان گؤرمه سه اثر
سوموگون آدینی هارادان چکه‌ر؟

جاندان آیر یلسادا تمیز بیر بدن
گنْ دگیل آللهین مرحمتیندن

نافه نین مشکونو تؤکسه لرده باخ!
خوش عطر ساچدیقیندان آتمازلا اوزاق

دوروب— اوتورماقلا گیل، گؤله دونه‌ر
صونرادا باش یو یار، سنبله دونه‌ر

صدف ده دُرّایله صحبت آچاراق
آق پالتار گئینیدی بیر گؤرنه ساياق

نماز قیلدیقی او یچون مسجدده هامی
اونا گؤسترر یرلر بو احترامی

نیازلا، یقین له اگر بیر وجود
ایللرله معبودا قیلمیشدیر سجود

عقلینین اولموشدور بنده فرمانی
دوز چیخمیش اورک له، جانلا پیمانی

بیله سی گؤزلردن اولسادا پنهان
تور پاقی دنیایا قبله دیر اینان

روحو بیلیجیدیر، حاضر دیر هرآن
هرکسی کامینا یئتیرر اوجان

اُولولر حقینده بئله دییرسن
بس نییه دیر ینی هیئچ گزمه ییرسن

ایش گؤر رهبر توتوب عارف سؤزونو
اقرار ائت واصیلین هر معجزونو

اولیالارین کرامتلرینی تصدیق ائتمک حقّینده

نفسین قوّتنیین مقاملاری وار
کرامت، معجز دور اوّلی آشکار

نفس یوکسک اولارسانه قدر اگر
کشف و کرامت ده اولار اوقدر

قلبین اوزاق اولسا هرکدورتدن
وار ین نوراچیخار اوندا ظلمتدن

سن غیبی نور ایله بیله رسن آنجاق
وقتی حضور ایله بیله رسن آنجاق

ائله که اوره گین نُوردا یُوردسالار
اوندا حرکتین دوز، دوغرو اولار

وجودا، عدمه حکم ائدرسن سن
آنجاق حکم ائتمسه، نفس چکمزسن

خواهشین اونونچون اولارسا آنجاق
سن یوخ، اوسا سندن راضی قالاجاق

اگر سن روحانی صفت آلماسان
باشدان آیا قاتک فنا اولماسان

شاه قویماز هیئچ زامان یاخیناسنی
هاردان تاپاجاقسان ولایتینی

اگر محبّته اولسان مبتلا
گاهدان اوزوئره جک سنه بیر بلا

ولایت سیز اولماز قورخودان قاچماق
ولی اولماینجا قورخووار آنجاق

تا اوره گین ولی آدینی آلار
هیئبت قاپیلاری سنه آچیلار

سئویلمک حدّینه یتیشن زامان
یاخشیلیق گؤره جک اوره گین اوندان

صورتین ملک‌لر صورتی اولار بو یئرآیاقینین آلتیندا قالار
صولارین اوستوایله راحت گدرسن غیب بیلیب، غیبدن خبر وئررسن
هرآن نظرلردن اولارسان نهان سنه بیررهبرتک گؤزتیکرجهان
یاراداناجازه وئرمز لطف ایله سنه مانع اولسون بیرجه شئ بئله
سن شک سیز شبهه‌سیزاولارسان سلطان هردن بیراینجیدیر، گاه اوخشویارسان
قربت کُهله نینه قویارسان یهر هردعان قبولاگدر یتیشه‌ر

دعانین قبول اولماسنین حقیقتی حقّینده

قبول اولونسایدی بوتون دعالار یئراوزو اولاردی هرآن تارومار
دعانین گونونو دوزبیلمه سن‌سن اصلا مرادینا چاتابیلمزسن
غیبه یول تاپماسا اوره‌گین اگر احتیاج الینی اوزاتما هدر
اورک حاضرایسه، نورلوسا بدن یئری وار بوحالداهرنه ایسته سن
قبولا یتیشه‌ر آنجاق اونفس آلله‌دان، اؤزگه سین اولماز ملتمس
ظنّ ائتمه سن اوزون اوراگدرسن اگر چاقیرما ساهارا گدرسن؟!
یاخین اودور، یوخصا سن سن چوخ اوزاق او حاضر دیر، سن سه حضورسوز، اورتاق!
یاخینلیق یولونا اولماسا اوزو سنه «من یاخینام» دئمزدی اؤزو
سن بو یاخینلیقدا محو اولان زامان ییقدین صورتینی تمام آرادان
آلمازسان دنیادان بیرداها لذّت اولماز ازلی سرّهیچ سندن خلوت
بوحالدان چاتارسان محبتّه سن غربت ده دوشمزسن مشقتّه سن
او، سنه گؤزاولارهمده‌کی قولاق اوسنه یول اولار، همده رهبر، باخ!
او، الین، قیلینجین اولاجاق همن سندن اسیرگه مزهرنه ایسته سن
اونون نفسی سنله همصحبت اولار هردعان مستجاب اولار آشکار
غیب سنین قلبینه سؤزلر سؤیله‌یه‌ر آچارقاپیلاری سنده‌کی نظر
آنجاق حافظه‌ن ده نقصان‌وار، دِیَنْ غیبین سؤزلرینی ائشتمه‌یه‌رسن
اوخ یایدان چیخاندا سست چیخسا اگر اوهارادان هدفه دوزگدیب دَیَرْ؟!
سنین که، گناهسیز قولون یوخدور، باخ! شاهین بخششی دیر، قالخانین آنجاق
نه قدر اژدها اولمامیش عصان کیمسه نی قورتارماز بلادان دوعان
بشر دعا سیندان دگیلسن آگاه سورمه باتلاقلیقا ائشگین ناگاه

گؤر قبول ائدیرمی بیر سنی تا نری صونرا اللر ینی قالدیر یوخاری
اونون عالمینده اولانلار بوتون آلقیش وشکر ائدیر هردم اونچون
هرکسین قدری نین درجه‌سی وار اوزحدّین کمچه‌سین بیرکیمسه زینهار
قرآنین دیلی ایله آلماسانفس اونالا یقینجه شکر ائتمز بیرکس
هر بیررند بیلسه ده اگردانیشماق اوناشکر ائتمگی او بیله‌ر آنجاق
اگر بونکته یه دقّت وئرمه‌سن «قوش دیلی» سرّ ینه یول تاپمازسان سن
کیمین اوقاپیلاٰن تمنّاسی وار حالینا گؤره ده بیل، دیلی اولار
خسته‌نین آرزو سونه دیر؟ ساقالماق یوخصولون دیله‌گی چؤرکدیر آنجاق
قوش یاصودان، دن دن، اوتدان سؤز آچار یادا اوخدان، داشدان، شاهیندن قاچار
قار یشقا دانیشار آیاقدان، صودان آر پا یا، بوغدا یا اولان آرزودان
سنین ده سؤزلر ین بئله سه اگر قاچماز فرمانیندان اصلا بیرنفر
اسم اعظمی ده بیله‌ر او انسان که بیر دیر دیلی ایله قلبی هرزامان
بیلدیسه آدینی اونون بیرآدام بوتون احتیاجی اودندی تمام
اوزحالینا اوُیْقُون دئمه‌سن سؤزو ایسته گین قبولا یتیشمز دوزو
لازم اولان قدر ایستمک گرک بیرده ممکن اولسون آرزو یائتمک
او، سنین دگیلدیر، چوخ وئرسه اگر آنجاق آز یاخشیدیر، آزدان نه ضرر
سنین قیز یلین وار، درهم دیله‌رسن اوزوده آزدگیل، چوخ ایسته ییرسن
ایکی ائوتیکمیسن ایله مه‌ییربس دُورْدُونوتیکمه گه ائدیرسن هوس
آشاقی باخمیرسان، اوجالتسا اگر گؤزلر ین دو یمایر، وئرسه نه قدر
ینه احتیاجدان هی توکورسن دیل بیرده یاخینینا قو یمازسنی بیل
بؤ یوک ده، کیچیک ه آغلایار آنجاق سنین له عینی دیر بیر باخ، او اوشاق
اگر شکروئرسن، بال وئرسئو یله‌یرْ سن اوناسود وئرسن، شربت ایسته یر
سس ـکو یو بوسایاق حدّین آشاندا! آغز ینا و ورارسان، تئز سوسار اوندا
بوحساب ها را یا گذه جک دئسن آخی اوگرنمیرسن بیلن لردن سن

پیر ین مر یدینه یول گوسترمه‌سی

استادتاپ، صونرا دادوَردِتُش هرزامان اوندا باش آغر یسی چکمز بیرانسان
کیشی یه استادی اگر اولسایار اودا اؤزو ایشینده بیر استاد اولار

عـزّت قـاپـیـسـینـی آچار اوزونـه … نـوروایلـه ایشیق لار ساچار گؤزونـه
اونـو قـانـادی نـیـن آلـتـیـنـا آلار … بـاشینـا کـمـالدان کـؤلـگـه لـرسالار
بـدن غـیـداسـیـنـی آزالدار البت … سـؤزایـلـه روحـونـا او، وئـرر قـوّت
پرده ده سـاخـلامـاز اونـون ذاتینـی … قـورو یـار نـقـصـانـدان هـم صـفـاتـینـی
ثـبـات‌لاقـلـبـینـه گـوج، قـوّت وئـرر … مـعـنـاً اؤزو کـیـمـی گـؤزل لـشدیـرر
تـربـیـه ائـیـله یَرْ هـر سحر آخشام … دیـن لـه، شـر یـعتـلـه بـوقـایـداتـمـام
کـسمز نـطـر ینـی اونـدان هئچ زامان … اونـافـیـض بـاغـیـشـلار مـعـنـاداندن هرآن
آن بـه آن اوجـالـدار آسـیـمـانـلارا … کـؤلـگـه دن چاتـدیـرار اونـو تـئـز نـورا
بـو زحـمـتـلـه یـاخـشی اولارسا اگر … اؤزگـه خـزنـه لـره هـم اولار رهـبـر
گـئـیـینـر اگـنـیـنـه اؤزگـه بـیـر پالتار … بـاشـقـا بـیـر وجـودلایـنـی دن دوغـار
جـسـمـی مـحـکـم لـه نـرر یـاضـت ایله … روحـونـو آرخـایـیـن ائـلـه‌یـر بـئـلـه
نـفـسـی صـداقـتـین حـدّیـنـه چاتـار … اونـون صـون ائـو یـنـده اومـسـکـن تـوتـار
او، لاپ خـسـتـه دوشر، بـوسـا اولارشاد … شیـخ ده بـو بـورجـونـدان تـئـز اولار آزاد
رهـبـــر، یـول گـؤسـتـرن بـاخ بئله اولار … انـکـشـاف، دگـیـشـمـه اولار بـو قـرار
هـوس آزار یـنـدان نـفـس اوشاقی، باخ … بـئـلـه بـیـر طـبـیـب لـه سـاقـالار آنجاق
سنـه کـمـک اولـسا بـئـلـه بـیـر رهـبـر … سـنـی بـو مـنـزلـدن قـیـراقـا چکـه‌ر
هـرنـه کـه، بـدن چون بیر درد، داغ اولار … روحـون چـراغـیـنـا، بـاخ، او، یـاغ اولار
بـدن ده سـعـی، قـبـلـده تقوی اولمادان … نـئـجـه بـومـنـزلـه چـاتـار آخـتـاران؟!
نـفـس بـئـلـه بـیـرحـالا چاتـارسا تـمـام … یـا اونـا ال وئـرسـه بـئـلـه بـیـرمـقـام
ایـکـیـنـجـی نـشـأنـیـن سـرّی بـودور باخ! … سـن نـسـلـی تـؤرتـمـک دیـیـرسـن آنجاق
بـیـز یـم زمـانـه ده بـئـلـه پـاک انسان … آنـجـاق تـور پـاق آلـتـدا تـاپـیـلار، ایـنـان

حیله وریا صاحبلری نین حالنین شرحی

بـوتـون یـئـر اوزونـو بـورودو نـفـاق … هـانـی انـسـانـلاردا بـیـرلیک، اتّفاق؟!
نـئـچه کـورالـیـنـده قـالمیشدیر چوخدان … کـهـنـه نـئـچـه قـبـیـر، بـیـرجـه ده قـرآن
سـؤز آچیـب دانـیـشـما زکیمسه ایله قبیر … قـرآنـیـن سـرّ یـنـی کـیـمـسـه بـیـلـمـه‌یـیر
قـرآنـیـن روحـونـو چکـدی آسـمـان … گـتـدی حـقـیـقـتـیـن نـقـدی آرادان
دنـیـادا پـیـس گـونـه بـودور عـلامـت … یـاخـشـیـلار یـانـیـنـدا بـودور قـیـامـت

یوخدور بودنیادا درد اهلی بیرکس بیر نفر ر یاسیز چکمه یبرنفس
یوخدور شر یعته وارث بیرآدام کئچمیش عنعنه لر محواولموش تمام
دنیانین اوزونو بورودو یالان حیله دیر، ر یادیر قافدان قافاجان
نفاقچی، حیله گر ال بیر اولاراق آخیتدی دوزلر ین قانینی ناحاق
دوزلوکدن قالمادی هئیچ بیرنشانه یاد اولدودوزلوکه بوتون زمانه
اولموش معنا اهلی هامیدان اوزاق پرده یه بورونوب سوسموشدور آنجاق
یاتمیش صداقتین، اخلاصین گؤزو پرده ده قالمیشدیر انسانین اوزو
خطر سیزدگیلدیر سیر ائتمک بوگون بوگون خییر یوخدو، صاباحی دوشون
مکر اهلی چالیشیب بیلسن دوزونو اؤرتدور یا ایله دینین اوزونو
بوشبو قازلیق اولموش صداقت سؤزو دین قافا توتموشدور سیمرغ تک اوزو
چالیش، گؤز،قولاق اول یاتما ای اوره ک! بونلار لاهوش ایله داوران ای اوره ک!
یولوندا هر یئرده دَنّ وار، تله وار هر یئرده یولونو کسمیش قو یولار
هامی آغیز آچمیش تمساح تک یامان گؤی خرقه آلتیندا اولموشلار پنهان
قوی تمساح کامینا چکمه سین سنی دیو توراسالماسین، گؤزله الینی
اورادَنّ سپمیشدیر فیر یلداقچی پیر نئچه یارامازلا اولموشدور البیر
ساقالی دارایب صونرا بورموشدور گؤیرتی، چؤره گه سیرکه وورموشدور
دوزلتمیش بش، آلتی ذکر حلقه‌سی فکره غرق اولموشدور هئیچ چیخمیرسسی
تاگؤرسون قاپیدان کیم ائوه گیرر کیم اونا قوورما، دوگو گتیرر
او آغز ینی یومار بیرکلمه دِئمز قیز یل سیز، دایانیر دیمز، سؤیلمه‌ز
قیز یل آزا اولارسا، آلماز ر یادان چوخ اولساجیبینه تئز قو یار خندان
هئیچ بیر شئ آلمیرام دِسه ده اؤزو نه وئرسن آلاجاق، قایتارماز، دوزو
کیم قلبدن بودرده اولموش سادوچار رهبر تاپمالیدیر اؤزونه ناچار
بنده‌سی اولماقاهانی بیر دیری باش اگک امر ینه دؤنمه یک گئری
داد! بودرد سیزلر ین های— کو یوندن داد! آه! بوناکیشی لرالیندن فر یاد!
کیشی لر رنگینه سالمیش اؤزونو طاعتله اؤرتموشدور سوچون اوزونو
گؤی پالتار گیمیشدیر آسمان سایاق اُو وُنُ جاناواری بونلاردیر آنجاق
ظاهر ده صابونلا یو یولموش پالتار اما باطنینده یوزمین چرکاب وار
ظاهر ده خرقه‌یه بورونموش اونلار باطن ده ثروته حر یص اولانلار

ینی بیر مریده راست گلن زامان　　عادت عنعنه یه باشلایارهمان
اگنینه ریادان گئیینر پالتار　　قلبیندن مال عشقین گویا چیخارار
اونوایکی— اوچ یول قوناق داائدر　　تا او یِمَکْ لردن اوتانسین مگر
صونرا دا آییلدار اونو یوخودان　　ای اوغول! فرصتی ایتیرمه، آمان!
اگر مریدسن سه آش، سفرن هانی؟　　اگر یوخوندورساترک ائت میدانی
سفرن بوش اولارسا، غم یئمه گل سن　　چالیشیب ایندینی غنیمت بیل سن
حیله ایله، کلک له، بیرده دن ایله　　اونلار تورا سالار عوامی بئله
درویش بوآرادان چیخارسوجلوتک　　یول گدر باشینی یئره دیکه رک
او، آدا، ناموسا چویررر اوزو　　گزر قاپی— قاپی پول ییقار اؤزو
سفره حاضرلایار ییقدیقی ایله　　پیرایله، رندلره آش وئرر بئله
سیرتیق مرید لرله بیرلیکده همان　　او، شیخی ائوینه آپار یرمهمان
ایکی قول لار ینی چیرما لایاراق　　صوفیلر سفره نی آچارلار بایاق
فرض ساییب یئ یرلر صون تیکه یه جن　　هاردان گتیر یبدیر، سورمازلار، نه دن
آتا بورجادوشموش، آج باجی قارداش　　قان یمک یاخشیدیر تاکه بئله آش
یوخصوللوق رمزی دیر سولقون بنیزلر　　توستو یه آلُودوردِئمه بوقدر
عائله چیلپاقدیر، منزل بوشدور، آه　　گؤزلر کور اولموشدور، اوندا یوخ گناه
محرابی، منبری یاخان بیرنفر　　گئجه نی گؤندوزه مگر دؤنده رر؟!
شیخ قیز یل— گموشو یاندیرسین گرک　　قوی اونداندرس آلسین هامی گؤره رک
درم یاندیر ماقی بیلمیرسن سه سن　　نیه اؤگرنمیرسن اوجنّت لیکدن
یازدی عمرو بویوائله بیرداستان　　فیل یوکو درهمه صوآلدی، صوندان
درویشین مات ائدن فیلینه باخ سن!　　شاها کیش سؤیلوین دیلینه باخ سن!
ائله بویوک لردیر بیز یم شیخیمیز　　بوقوردلار، تولکولردگیل لر، هرگز
صاحبکار اولدونسابیر چیخ شکارا　　بیر قلعه فتح ائله، دورما آوارا
سنین که، بئله کؤک اؤکوزلر ین وار　　آریقی اؤلدورمه، مرداردیر اونلار
سن ای حیله لره او یوب، آلدانان　　سنین ده حیله نه چوخدور اینانان
گاه ال— آیاقینی اؤپر گله رک　　قویارلار قارشینا گاه یاغلی چؤرک
دعوت ائتله یرلر ائوه، باغاگاه　　گاه سنی حضورا چاقیتدیرارشاه
خواجه خسته لندی، گؤروشونه گت　　الیندن گلدیکجه عزّت، حرمت، ائت

اگر اوگلمه سه، گت گؤرنئجه دیر / اگر که، گلدیسه، گؤرسؤزونه دیر
الینی اوزاد که جماعت اؤپسون / یاخین دور اللری سنه توخونسون
شعر اوخو یورلارکه، شوره گله سن / مدح سؤیلو یورلرکه، مغرور اولاسن
سن رقصه گلمه سن سو یو یار اونلار / رقّص اتسن اُؤیُونَه رگؤره ن انسانلار
بو، سفردن گلمیش، گت سورحال— احوال / او، سفره گدیر، دورما، یولاسال
قاپیندان گدرلر، اگر گتمه سن / قوللوقدا دورارلار، اگرسن گتسن
اگر بیر دوست سنی، گیزلیجه، پنهان / دوستلار ینلا بیرگه آپارسا مهمان
اوردا گؤرمه ینده بیر مریدی سن / آللّه سن دوستومو یُتیر دییرسن
اُوستارادوشموسن، سن دوه سایاق / اسیری اولموسان اونلارین، بیر باخ!
اولسان گئجه گوندوز بوبلا ایله / هارادان اولارسان سن خدا ایله؟!
خاص لاری یانینا بوراخما ناحق / یِتمَهْ دَنْ لرینی که توردور مطلق
عوامی هیئچ قوُومْا، گل اولما عوام / اگر کامل سن سه، اولماناتمام
بیرقویون کسه رک سفره آچاجاق / صونرا او ینادا جاق بیرگئچی سایاق
دؤشونه دؤ یسه ده سنین چون اگر / بیر خطا باش وئرسه سنی ده دؤگر
یدینْ، ایچدین، دئمک قورتاردی یاخان / ایش بونونلا بیتدی ائدیرسن گمان
بوجماعت سندن جنّت ایسته ییر / کرپیجی قیز یلدان ائولر وئر دِییر
ایسته ییر سود آرخی، قلمان و شراب / ان دادلی میوه لر، تو یوق و کباب
اگر باجار یرسان بودوگونو آچ / یوخصا گولونج اولما، بو آرادان قاچ
جنّت هارادادیر بیلمیرسن سه سن / خلقی صاقدان— صولدان نه سسله ییرسن!؟
بیر کوْر پوتیکمگه یوخصا قوّتین / هئچ قیز یل کرپیچه چاتار قدرتین؟!
سندن بیر سؤزْو سورسام باتیب قالارسان / لاپ در یندن سورسام خجل اولارسان
خلقین سنه ظنّی اینان باشقادیر / قلبینه ائتدیگی گمان باشقادیر
چونکه سن آللاه لاشوز دانیشیر سان / هرنه ییِ آختارسان، وئررسن فرمان
کیمی ردّ ائیله سن، او بدبخت اولار / کیمی قبول اتسن خوشبختدیر آشکار
یِمَه گین، یاتماقین یوخ گئجه گوندوز / ایشین آه چکمکدیر اورکدن سؤز سوز
سنی محرم بیلیب حقّه آتیرجان / یوخصا بیر آقچایا ساتارلار اینان
یه ئیب، تؤرتمکدیر فقرایسه مگر؟! / نه دیر بوش سؤزلره او یماق بوقدر؟!
سن دن چوخ یاخشیدیرهامینین حالی / منصبی، شوکتی، جمالی، مالی

ای خواجه بیردوشون بوراخ بونلاری گت اؤزجیندیر ینا یاماق سال باری
تاپدیقین خز ینه بیر زهرماردیر بئله بیردوگونون نه خیری واردیر
دییر سن مرشد لیک فایدالی دیرسن مر یدی مرادا اودور یتیرن
سنین تعر یقینه اومحتاج دگیل او بو تعر یف ایله رسوای اولدو، بیل
ساتیرسان، یئیه سن، بهاسینی سن قازانی قاپیرسان تا آش ایچه سن
چوخمو ئیه جکسن اؤزگه باغیندان؟! نه ایشیق دوشه جک یادچراغیندان؟!
انسانلیق آدینی یاخما بوقدر! قونشواو دونونا باخما بوقدر!
بو وضیعتّینله چوخ بنزه ییرسن همان حیله گره ، اوترکماناسن
قووابیلمه ینلر اؤزو میلچه گینی جنتّه نه سایاق آپارار سنی؟!
دشمن غضبیندن اؤزو یا نان کس هئیچ دوستو اوزونه ایشیق سالاربس؟!
زورلا وئرمه اونا بوآدی ناحاق سن بئیلماق باغلامابئل اولسا چیلپاق
بیز یم یا نیمیزدا بوکتاب اؤزو های— کو یده صلوات چکمکدیر دوزو
یاخشی اولمایپرسان نصیحتله سن سن یاخشی— پیس اولسان نه کاره‌یم من
دولموش آفتین له سنین کند، شهر آللـه وئره سنین جزانی مگر!
قاینادیب قازانین هنر اهلی نین اؤرتورسن اوستونو آدی نین همین
او، بیردن یوکسگله قالخار، اوجالار اؤلکـه‌ن ده احترام صاحبی اولار
شهر یاندیر ماقین اوستو آچیلار یاداکی روزونو الیندن آلار
مرشد آدلاندیرما زسنی بیرانسان آنجاق تقلیدچیلر شیخ بیله راینان

تقلید دن چکینمک حقّینده

تقلیده‌قورشانماق کورلوقدور آنجاق دؤ یمک هر قاپینی گوجسوز لوکدور باخ!
منیم بوکوچه ده بیر منزلیم وار تورُومْ، دُنیمْ ده وار آچیق— آشکار
تور قورسام ر یاایله اگر بوردا من گونشی سجده یه گتیره رم من
چکیب چیخارا رام حیله زامانی اُوسُونْلا یووادان افعی ایلانی
دوزو سّر اهلیندنْ قور خورام آنجاق آچیق گؤز لردندیر قورخوم منیم، باخ!
گؤزلر گؤرندیلر ابدی یثری بو یلانماصاق— صولا ، ایره‌لی— گری
ای قارداش عقل له یارسان سا اگر أو یاقلیق نورونا بیرآن سال نظر
تؤکمه آیاقلارا نقدینی ناحاق قولدور فضول لاردان چالیش قاچ اوزاق

سن بو مغرور لوقدان قوتاراؤزونو   نیاز قبله سینه چویر اوزونو
معنا سیزشئ لره سن وئرمه اوره ک   هنگامه قالدیرماق آخی نه گرک
باش اگمه بوقدر هر آلچا قاسن   بیر آدام اولما قاجهد ائله همن
قویما یاخین گلسین بوکنده شیطان   قُوُوْ اونو، اوکندی ایله یر و یران
یئری دیر نه دئسه عقلّی آدام   نادانا او یما که محو ائدرتمام
شاه حرمت اتسه ده کاهِنَه، اینان   درده علاج گزمه اوندان هئچ زامان
گؤزل لر ین عشقی اولسادا شکر   قلبی ده، جانیدا یامان اینجیدر
قارنی نه جذب اتسه یاخشی بیل بونو   اولدورر، محو ائدر انسان روحونو
باخما که، سؤزوموز بیز یم پنهاندیر   سن سؤز آنلامیرسان آنجاق اونداندیر
دگمه میش میوه لرنه اینه گرک؟!   چیننمیش سؤزلری کیم دینله یه جک؟!
سن ایچ بوکوزه دن ایسته سن مراد   شعر یمه قیز یل وئر، ایستیرسن سه آد
در یا یاجومورسان بیر درّ او چون سن   چونکه قیمتینی یاخشی بیلیرسن
سن سهوتانیمیسان قلب اهلین تمام   اودور، او ینادیقین غلط دیر مدام
اللّهین سرّینی صورما چرچیدن   آنجاق جبرئیلدن صور بوسرّی سن
کیم یئسه مالینی سنین بند ندیر   دنیانی سئودیرن سنه دشمندیر
اوندا اولسا ایدی اگر کرامت   تجر یددن اولسایدی اوندا علامت
قاپینا گلمکدن ائیله یردی عار   سنی قاپیسینا قویماردی زینهار
حقّین عارفینه قیزیل نه گرک؟   اللّهین دوستونانه یوک، نه ائششک؟!
هرگلن بیرسه سن آسماقولاق   کدخدا یولو ایله‌یئری سن آنجاق
بیزیم زمانه ده امیر اولانلار   بئله ابله لره اولموشلار شکار
بیر یورغون زنجینی گؤرسه لر اگر   بو ینوندازینقرو، مُونجُوقْ گؤرسه لر
دئیللر منزلی گؤیلر دیر مدام   گؤیلر آیاقینین آلتی دیر تمام
کیم فقر قازانینی قایناتدی اگر   بویولدا اوّل دن چوخ ایچدی زهر
آنجاق بیر چوخلاری قاچیب ایش– گوجدن   اونلار ین جلدینه گیر دیلر همن
اونلار ین آدینی بونلار ائتدی زایْ   کاش هئچ آدلار یدا، اولمایا، هارایّ!
ائله که رذیل لر گیردی بودونا   فاش اولدو حیله لر بوتون جهانا
قلبیم دیله گلدی غیرت حسّی ایله   دئدیم ای روزگار منله ده بئله؟!
گؤروب یوماجاییق نه قدر گؤزو؟!   دئدی: ای اوحدی تلسمه دوزو

یامانلیق چوخ قالمازدنیادا سؤز سوز
آشکارا چیخاجاق بیر گون گوجوموز

بو یول پیغمبر لر، یارلار یولودور
سن سِئوْ اونلاری که، دوغرو یول بودور

بو یولدان اؤزگه سی نه وارسا اگر
بِیزْ یِلْ اسمه سیلسه داغیلیب گدر

حیله گر، ریاکار خجل قالاجاق
کشف لردؤرو دور افشا اولاجاق

هرکس اوقاپیدان دؤنده ررسه اوز
آسمان اولسادا تور پاقدیر سؤز سوز

صدّیقین یولونو گؤسته ریرم من
بیر وار دیار ینا، اورایادؤن سن

یارلار، صحابه لر دؤرونده اینان
اودوزلر، بؤیوک لرساق اولان زامان

نه سماع وار یدی، اوندانه خرقه
دین ده اولمامیشدی یتمیش بیر فرقه

بیر کؤینگ رِگیَهَ رُدیٌ اوندا قیرخ آدام
قیرخ روح بیر بدن ده توتاردی مقام

دنیانین یولونو ایتیرمیشدیلر
هم خدمتچی ایدیلر، همده که، رهبر

قوملارلا اؤرته ردی اونلار بدنی
کیمسه یه دئمزدی اورک سیّر ینی

کیشی بیر یول توتسون گرک اؤزو یچون
بوگؤی، قاراپالتار هئچدیر بوسبوتون

مندن طلب اتسن ساققال، یاداراق
بو بیر بهانه دیر ساواشچون آنجاق

پیغمبر سرّ یندن اولسان خبردار
سنین چون خرقه ایله قبا بیر اولار

نشانسیز اولماقدیر دروِیشه نشان
پالتارا، رنگینه آلدانما آمان

شهرتدن اؤترودو ررنگ، گئیم آنجاق
فکر ین چِیئیْ لیگی دیر شهرت آختارماق

بنده آد آختارسا، بوبوش هوسدیر
او خواجه نین داغی، بنده یه بسدیر

بنده یه شهرتدیر بنده لیک، آشکار
اونا بوندان یاخشی داهانه آدوار

فکر دوغرو اولسون، دوز اولسون گرک!
پالتار کهنه اولسا، عیب اولماز گرچک

یر ینده دئیلیسه اگر هانسی سؤز
هرکس سؤیله سه ده اولاجاقدیر دوز

اگر سؤز آقاجی باروئرسه گرچک
عمامه گؤزله مک داهانه گرک؟!

میوه یتیشمیش سه، شیر ین سه اگر
بوداغدان دُوشهَ رَسَهْ، کیم نه سؤیله یه ر

انسانی دوز یولا گتیرن سؤزو
هروقت سؤیلمه گه اذن وار، دوزو

سئوز قانان اوچوندور هر زامان آنجاق
دؤشونه دؤ یمه که شیخ اینجی یه ر، باخ!

کیمده بو یوخدورسا، اوندانه وار بس؟!
اگر من ده وارسانه بیلیر هرکس؟!

سن منیم ایچیمی هاردان بیله رسن؟!
آخی من او یاقام، یوخوداسان، سن!

سؤیله مک اوچوندور بوسؤز لر یمیز
دئشیلمک اوچوندور بو گوهر یمیز

سئویله مک گرکدیر نهایت سئوزو
مشکوده گیز لمتک اولارمی، دوزو؟

خالص، عطر لیدیر مشکوموز یامان   قوی مست اولان عاشق سالماسین فغان
سن که، هی قُوُورما، حلوا یئیر سن   آغلادا بیلمز سن خلقی سُئوزلَه سن
بیزکه، قان یمیشیک آنجاق هرزامان   اودور که، قا نیمیز مشک اولموش همان
اوحدی آلتمیش ایل بد بختلکي گؤردو   بیر گئجه نهایت خوشبختلیک گؤردو
بوسئوزلر مجازی دگیلدیر آنجاق   آچ گؤزلرین، بونلار دگیل او یونجاق
چوخ گزدیم باشیمین اوسته فلک تک   فلک تک هر شئیِ گؤرورم گئرچک
چلّه ساخلا میشام آیاق اوسته من   بوایش چون اولموشام یورقون، خسته من
ظاهراً اولسامدا بازار ایچنیده   خلوت ساخلا ییرام یارلا ایچیمده
معنا جمالیمی گؤرمه ییر هئچکس   خلوتیم سیر ینه نه دیر بوهوس؟!
اوره گیم دوست ایله ائدنده ایلقار   او، منیم دؤره مه چکمیشدیر حصار
اوره گیم مست اولدو قورخورام ناگاه   منیم احوالیمدان اولسونلار آگاه
بلکه مست لیکدندیرسئو یله دیگیم سئوز؟!   آنجاق حقیقتدیر نه دئدیم سئوز سوز
گتیره بیلمه رم سنی یولا من   سنه نظارتی او، ایله ر همن
ینه بو عشوه لی دیودن داد، آمان!   دو غرو سو، من اونا یا خینام یامان
آخی من کیمم که، بیر نفس چکم؟!   یادا که بو یولدا آتام بیر قدم؟!
اونون هئیبتیندن ناطق اولموش لال   منیم کیمی لرده هارداد یراو حال؟!
عاجزم، مفلسم الی بوشام من   ضعیفم، دو شگونم محوا ولموشام من
عمرو هوسلرده ائتمیشم تلف   اؤزومه رند دئیب اولدوم ناخلف
کاساسی، کیسه سی بوش اولان انسان   نه سایاق دم وور ارقدحدن، جامدان
باده ایله دولوسا جامیم، نه اولار   لایقم، الیمده گوهر جامیم وار
تاریخ بیله نییم بوشهرین من   کهنه تقویم کیمی خیریم یوخ نه دن؟!
ایل لرله گؤز یاشی آخیتدیم هیهات!   بیرگون آختار ماقدان اولمادیم راحات
دوشونجم مغر بین عنقاسی ایدی   فلک بیر بوجاقدا دوستاق ائله دی
زال کیمی قوجالدیم جوانلیقدامن   سیمرغ تک گوشه یه چکیلدیم همن
فاروق تک ایچیرم همیشه زَهَرْ   تریاق ساتماق اولموش ایشیم سربسر
هئیچ زَهَرْ گؤرمه دی بیر کمیسه مندن   ستمله، زهرله بؤیوموشم من
منه زَهَرْوئرن بوساقی که وار   اوندا زَهَرْ وارسا، تریاق دااولار

***

اوچونجو فصل

مخلوقون وعده گوئنو و آخرت احوالاتی

تاپقیر ین محکم چک دوشمه سین یهر
شهردن چیخمیشدیر اؤنده گدنلر

دئمه قورخوسوندان اوایکی یولون
قو یودان سؤزآچما یانیندا کورون

گئجه قارانلیقددیر، دیولر، اورمانلار!
یول داقارانلیقدیر، اوچروم، یارقانلار!

کیم بئله بیر یولد اگدیرسه اگر
سؤ یله آذوقه سیز چیخماسین مگر

یارارلی بیر کُهْلَنْ تاپسین اؤزونه
قوی بیر خلاص یولوسئچسین اؤزونه

وله

ساقی «جام—جم»دن منه شراب وئر
نوقول اولما سادا ینه شراب وئر

بوچاشقین، بو یوخصول چاقیمدا بیر باخ
می ایله مست لیکدیر محرمیم آنجاق

کروان کؤچوب گتمیش، یوخدور بیر کمک
غم چکمه بوایشلر دگیلدیر کلک

ایکی یول باشینا چاتمیشدیر یولوم
شبه، تردّد له من نئجه اولوم

گؤره سن هانسی دیر یو لوم آی آمان؟!
بس منیم دادیما چاتارلارهاچان؟!

صاق دایول وئره جک، یاداکه صولدا؟
او، نه ایستیه جک مندن بو یولدا؟

کیسه بوش، اورکده آرزو چوخ دوزو
یولداشلار مالینا دیکمیشم گؤزو

گدیرم سُوخْلُوتَکْ، قارادیر اُوزُومْ
من یول آذوقه می توتمادیم اُوزُومْ

یورقانین، دؤشه گین اولساداتور پاق
گل گناه یوکوندن داد ائتمه ناحاق

ای گؤزسن دوزلر ین سرمایه سی سن
حسرتله یاش آخیت، فریادائله سن

منه جفا اتسین نه اوچون هرکس
سولوب، سارالدیقیم دگیل منه بس؟!

یوز یول یئره ورسا منی اوناحاق
قو یو یا آتسادا منی باش— آیاق

ینه قالدیرارام اؤزومو یردن
رحمت قاپیسیندان یا پیشارام من

بوعاجز، بوقوجا چاقیمدا، اینان | خجلم اوز باشی سو یوقلوقومدان
ایل لرله من اونو یا دائله مشیم | عدلی اللر یمدن تو تاردئمیشم
ایستگیم بودورکه، یول وئرسین منه | اؤزو پناه وئرسین اؤزبنده سینه
الینله قارشیمی نیه کسیرسن؟ | مستین گناهیندان کئچن سن که، سن
اؤزونده اولمایان بیلمز اختیار | پشیمان اولماقا سبب دیر بونلار
او، یِمْ سیز، یاراقسیز گلسه ده همان | گدیب قایتمیشدیر حکمونله بوآن
آخی نه ایش گله‌ر بنده الیندن | سنین الینده دیر بوایشلر دیبدن
بودور تمنّا میزسندن هرزامان | بیزال اوزادادا باغیشلا یاسان
رحمت بایراقینی قالدیرسان بیرآز | هئچکسین گناهی کؤلگه ده قالماز
اوچ— دؤرت قار یشقانین نه دیر گناهی | بیر اُوُوْج چیلپاقین سن اول پناهی
سن هارا، ایشلری یوخلاماق هارا | رحیم سن، نه حاجت بوسئوآل لارا؟
گناه چرکابیندا غرق اولساقدابیز | دریا یاچاتاندا اولار یق تمیز
گناه قازانسامدا! من آخشام— سحر | هامیسی یویولار سالسان بیرنظر
ایچیمده اوره گیم سؤیله ییرهرآن | بیر اووج تورپاقدان سن شوز آچمازسان
بوفیکیر هئچ زامان گلمز خیالا | که، گؤنش ذرّه‌نی حسابا آلا
اوجان باغیشلایان کریمله اینان | کیمسه سؤز دانیشماز تورپاقدان صودان
بنده نین الینده آخر نه‌یِی وار | اونون تک بیرشاها اولسون سزاوار
اگر ردّ ائیله سن او، اولار هلاک | بَگَنْ سن گناهدان تمام اولار پاک
سندن درمان تاپار هردرد، هر بلا | جهالت دردینه اولدوم مبتلا
بئله بیر حکمتله یارامازدیبدن | علاج ائتمه یه‌سن بودردیمه سن
توتسان الیمیزدن خلاص اولار یق | توتماسان الی بوش، یوخصول قالار یق
کچمز خیالیندان هئچ بیر موجودون | بیرفایدا فکری وار اوتک وجودون
بیر اووج تورپاقین آخی نه‌یِ وار | سنین تک بیر پاکا اولسون سزاوار
چوخ قُووْما سن بیزی شرقه، شمالا | قُووْکه تئز یتیشک آنجاق وصالا
جنتّین دولاجاقان، سیخلیق اولاجاق | هر ذرّه ایچینده اولاجاق بیرداغ
یدّی یئر یانیندا آنجاق ذرّه دیر | سنین چون ذرّه لر بیر سؤیله نه دیر؟!
هانسینی باغیشلا، دئییم آخی من | ای کامل، هامینی باغیشلا گل سن
عفوائله هرشئی ای باغیشلایان | شاهسان، اؤزبنده‌ن ده آختارما نقصان

آرزوم بیر بودور که، اوگون چاتاندا   اولسون اوحدی ده اوخوش مکاندا

طبیعی روح حقّینده

اوّل ده ائتمیشدیم سنی خبردار   اوچ روح بدن ایله دائم اولار یار
هره‌نین اوزایشی، واختی وار، دوزو   من تکرار ایدیرم ینه بوسؤزو
روح کمالا چاتار قیرخ یاشاقدر   بدنده بنده‌یه بنده لیک ائدر
بؤیویه‌ر، بوی آتار بدنی مدام   چاتار بیرزمانکه دگیشه‌رتمام
بدن بوندان صونرا آرتیق بؤیومز   زحمتدن باشقاشئ راستینا گلمه‌ز
قالار حیوانی روح یئر ینده بی باک   سن اونا دِییر سن حرکت،ادراک
قالار قایداسیله او اولکی تک   اولار، اوزایشینده، گوجونده گرچک
بیرآز ضعیفله یر قوجالان زامان   آنجاق رام اولسادا، تنند اولار یامان
بدنلرده لطیف بیررطوبت وار   غذا هضم اولدوقجا، او حاصل اولار
حیاتین عزّتی، قدرتی اودور   طبیعی نشأنین قوّتی اودور
همین بو رطوبت اولسا برقرار   مزاجلار هم صولو، هم قاینار اولار
انسان نفسی ایله دیر یدیر آنجاق   نفس ایسه بدنی دیر یلدیر آنجاق
اوغرا سازاوالا نفس اگر بیردن   بدن ده حرارت آزالار همن
آز— آز قالان— قولان خرجله نه جکدیر   آلتدان،اوستدن چیخیب توکه نه جکدیر
سؤ یو قلوق، قورولوق هجوم چکه ره ک   قاراتوکلر ینی آقاردار قارتک
هر نه تحلیل اولوب صرف اولسا اگر   او منفعت دگیل، ضرر دیر ضرر
عوض آزالدیقجا، سینا جاق هیهات   تاکه آیر یلاجاق بدندن حیات
اؤلوم بدنینه یول تاپا جاقدیر   نطق ائدن نفسین ده توتولاجاقدیر
اؤلومون سببی باخ بودور آنجاق   ضعیف لیک، اپر یمک، بیر ده کی دونماق

معاد وتمام مجرّد اولماق حقّینده

کس سه علاقه نی بدن ایله جان   خارج اولا بیلمز جان ایکی حالدان
عملی دوز اولسا، او، خلاص اولار   یوخصا تور پاقلاردا اولار ذلیل خوار
نفس تمیز اولسون، یا چرک بوسبوتون   ائله ده یورد آلار او، اؤزواوچون
هرکسین اورادا آیری یئری وار   آیر یجا مسکنی، منزل لری وار

عـذا بـا اوغـرا یـیـرقـبـرده بـدن	لـحـدده چوخ آجـی گـؤرور اوهـمـن
جـان، بـدن چرکـابـدا اولـسـادا تـمـام	گـنـاه تـوزلار یـنـار بـاتـسـا اومدام
ینـه «قـالـخـیـن» دِیَهٔ یـتیـشه رفرمان	امـر اولار بـیـرلـش سـیـن بـدن ایـله جان
کـیم سنـی گـتـیـر دی صـودان وجودا	یـوقـوروب قـالـدیرار تور پاقدان اودا
بـوطـلـسم قـیـامـت—یـقـیـشـن زامـان	بـدن پرده سـیـنـی آتـارا اورتـادان
دوزلـر یـن بـدنـی جـان نـورو آلار	اونـلار هـرایـکـیـسـی نـوراغـرق اولار
بـدن، جـان نـورلاراغـرق اولان زامـان	شرقی غرب، غربی سه شرق اولار همان
هـره اؤز ذاتـیـنـا او یـقـون اولاراق	گـلـه جـک یـئـر یـنـی تـوتـار بـوسایاق
ذاتـیـمـیـز بـیـزیـمـچون وارلیق، حقیقت	صـورتـی بـیـز یـمـچون سیرت، طریقت
جـان اصلاً فـلـکـدن گـلـدیگی اوچون	فـلـکـه گـده جـک شـک سیز، بوسبوتون
عـقـل و جـان تـوتـاجـاق گـؤیـلرده قرار	سـومـوگـون گـؤیـلرده نـه ایـشی اولار؟!
صـو، تـور پاق بـنـدیـنـی پارچالا دیبدن	بـس دیـر بـنـده اولـدون اونـا، بـونـاسـن
تـاپشـیـر مـرکـز یـنـه بـوتـون اونـلاری	بـاش قـالـدیـرتور پاقدان اودتک یوخاری
عـنصر لـرالـیـنـدن قـورتـارمـا سـانـسـن	شبـهـه سیـز گـؤیـلره گـده بـیـلـمـزسن
ایستی— سو یوق یوخدور گؤیده،نه گرگ؟	بوایستی— سو یوقدان کیشی سن ال چک!
بـودورد عـنـصر ایـلـه عـلاقـه نـی سـن	چـالـیـش دیـلی کوک لوکـسـه سـن بـیـردن
خـواجـه زنـجـی ایـسـه، روملودور صنم	بـو حـیـرت دوغـورار، بـیـرده کـدر، غـم
اصـل مـسـکـن ایـسـتـه یـوخـلامـا آمـان	سـوروش، بـیـلـمیرسن سه، بیراوددان، صودان
دنـیـا دان بـو یـول لاقـورتـارمـاق اولار	اوتـوروب بـلایـه دؤزمـکـده نـه وار؟
سـن أوزون یـوغـوروب، یـایـان فـطیری	هـئچ زامـان بـیـشـیـرمز تور پاق تندیری
الـهـامـیـن مـسـکـنی گـؤیـدور، سمادیر	هـوشـون دامـأمـنـی عـرش اعـلـی دیـر
حـیـلـه دن، ریـادان گـن دیـر فـلک لـر	سـؤزه مـحـتـاج دگـیـل اوردا مـلـک لـر
چـالـیـش جـان بـدن دن آیـر یـلان زامان	اونـون پرواز یـئـری اولـسـون آسـمـان
اگـر آسـمـان تـک اولـمـاسـان بـیـرزنگ	گـؤیـه گـده ممز سن گـؤی قورشاقی تک
داش، داش اولان یئره دوشه رد و غروسو	بـیـر یـئـرده اولماسین چالیش اودلا، صو
چوخـلاری کـاروانسیز حـرکـت ائدیر	هـره بـیـر مـنـزلـه اوز تـوتـوب گـدیـر
صـو سوزولـوب کـچـسه اگـر بوداشدان	مـرکـزه یـتـنـده دایـانـار بـاشـدان
نـاتـمـام، پـیس حالدا اؤلمه لی اولسان	جـهـنّـم اودونـا اودون اولار سـان

چالیش که، سن بیشمیش، آزاد اولاسان؟ — چوخدا او منزل ده یاتیب قالماسن
اگر درک ایئلَه‌یَنْ، دؤ ین قلبین وار — کسمیش سه یولونو چوخ بؤیوک داشلار
سن اوز ایشلر ینی سهمانلا بوردا — دو گونه دوشمه سین ایشلر ین اوردا
جانی آسوده اول، اوره گی آزاد — صونرا بودنیادان کوچ آسوده، شاد
علاقه باقینی سن کس آن به آن — تا که، هیٔچ بیرشی یه باغلانمیاسان
ایئله که، اوّل گون آچیلدی گؤزون — مجازی دنیا نی اورک له گؤردون
مگر دو یمادین که یلْ دیر سربسر؟! — گؤرمه دین اساسی بوشدور نه قدر؟!
وورما قلا کؤنلونه بئله یوزدوگون — نئجه قورتارارسان بیر سؤیله صون گون
تمام تور پاق ائله بوردا قالانی — پاک ائله صونا جان یولداش اولانی
باغلادین کؤنلونو سن بودنیایا — قیز یلا، گموشه، ائوه، اشیایا
ال چک چیخارد گیلان توکو سوددن سن — تا که «گتیر» دئسه «آل» سؤیلو یه سن
کیمین که دوزگؤرن عقلی، گؤزو وار — بوایشله مشغولدور گیزلی و آشکار
چوخدا بئل باغلاما کوله گه، اودا — اعتبار سیزدیرلار تور پاق دا، صودا
اونلار قالا جاقدیر سن گدن زامان — اصلا چیخیش یولو یوخدور بورادان
بونلار اُوْدَنْمَه لِیْ بور جلاردیر اُوزو — بونلار آچیلمالی دو گؤندور دوزو
ائله که بو بدن محواولار بئله — تور پاق تور پاق اولار، یلْ دُونَه‌رْ یلَهْ
اوغلون اگر واردیر بیرقیز آلاجاق — قیز ین سابیر ینه آرواد اولاجاق
آروادین جوانسا اره گده جک — ارث، کبین، قیز یل دا اولاجاق گئرجک
دیناری، درهمی برک— برک گیزله در — چوخ آرشئ گؤرر لر اوندان کؤر په لر
ناله ایله، حیله ایله سنی گؤرنئجه — بورجلوچیخاراجاق بیرنجی گئجه
گلیب مسکن سالار ائو ینده یا دلار — گون—گوندن، ائو— ایشیکْ اولار تار مار
سنین یتیمینه بیر کیمسه باخماز — دشمن أوز یانینا اونو بوراخماز
آنا سین چاغیرا را اوندان چیخماز سس — قبر ین اوسته گله ر هیٔچکسی گؤرمز
ظلم ائدیب دو یللر، آغلایار بیرآز — سندن کمک دیله ر بیر جواب آلماز
او،یئرده قالمیشدیر، یوخدور بیر یئری — بیر تانیش تاپماز که، بؤلسون دردلری
قیز یل لار، قماشلار اولونار تالان — بلایا اوغرو یارقیمتلی اولان
سندن پیس عمل لر، بیر قبر قالار — پایین اون آرشین بئز، اوچ کر پیچ اولار
باشقا دهشتلری سؤیلمیرم من — چونکه نه اولورسا— اولسون دئمیسن

چوخ گؤستر سه لرده، سن کورلوق ائتدین   سنه چوخ دئدیلر، سن آز ائشیتدین
بئله دگیل سن سه، پیس سؤیله میشم   اگر بئله سن سه دوغرو دئمیشم
بوآرواد، گوج، قیز یل بوردا قالاجاق   اورکده بوعشقی گل اکمه آنجاق
الینی گوموشه اوگرتمه بیرآن   قلبین تیتره مه سین قوی قورخوسوندان
کاروان؛ آرخاسینجا بیرالی بوشلار   قورخوسوز گدرلر بیرده سرخوشلار
عاقل لر باغلانماز هئیچ زامان بونا   اگر کیم باغلانسا گولرلر اونا
بدن لذّتینه کیم دیکسه گؤزو   ایشینی کورلایار، بیل که، او، أوزو
بئله آز قینلا ری گؤرن هر آدام   اوزاقلارا قاچار اونلاردان تمام
طمع چرکابیندان الینی یو یار   گتمک وقتینده ده یولا اوزقو یار
چوخلوقدور اؤزگه یه، هم سنه زیان   چوخ اولسون دالینجا، چوخ قاچمادایان!
طمعه دشمن اول آچیق، آشکار   حقّ ایله دیر یسن، حق ایله اول یار
الده ایلمک چون بیر پارچاچؤرک   أوزونو، أوزگه نی نه دیر اینجیتمک؟!
جان غذاسی آختار، جانسانسا اگر   اگر بدن سن سه آش، صوبس ایئله ر
سنه یوک اولاجاق، او یوک او، اششک   سفری اونلارلا ایله سن بی شک
بو یول نردبانی پلّه، پلّه دیر   قاپینی، دایه نی ترک ائتمه لی دیر
آزادلیق بو یولا اولسانردبان   شادلیق دنیاسینا گدیب چیخارسان
عیساٰ نین أششکی آخورداقالدی   پالتارسیز روحوسا گؤیه اوجالدی
روحون پرده سیدیر پالتارلا اولاغ   گت هوش عالمینه بونلاری بوراخ!
او، دار آقا جینا چکیلمه میش بیل   اولدوز تخت اولمادی، چرخ ده منزل
بوشمعی یاندیران صادق آداملار   سنه بوندان آرتیق نه دئسین آشکار
جان فدا ائتمگی اؤگرتدی اینان   سن باخیب جانینی فداقیلاسان
بدنی یاخماقدیر، جان قیدی چکمک   خوشبختدیر قسمتی بواولان اورک
اونلار سرکه وئر یب صوایسته ییرلر   منطق ده شوز گوجلواولسون دییرلر
دنیانین قایداسی بئله دیر باشدان   سنه سرگه و یئر یب بال دییر دوران
کیم گؤیه آپارابیله ر سه جانی   باجارارترک ائتسین او، بودنیانی
لیکن معلوم اولسون گرک بو خبر   بئله لایقلی دیر آنجاق بو سفر
بونلار لازمدیر که، سن او یاناسان   بو، یول گؤستر مکدیر سنه دورمادان
تابیله سن قایدا نه، عادت نه دیر   ارادته اوّل هانسی پلّه دیر

سرّ ینی اونلاردان أیلـه دی پنهان   باشی تسلیم ائتدی بدلره همان

اگر ترک أیتمه سن طمعی ائلـه   اورادا بیلمزسن ال– آیاق بئله

اونا عذاب وئرمز اوچارمیخ هرگز   ال آیاق اولار سابوچرکدن تمیز

ائلـه که کمالی کمالا چاتدی   بو آلچاق دنیا یا نفرتی آرتدی

گؤستردی دشمنه دشمن کامینی   آلدی بومیداندان جمشید جامینی

یاراندی اختلاف، بیرده شبهه، شک   بدن تورپاق اولدو، یاداکه، کولک

بدنی روح ایدی روحوسابدن   اونو نئشجه اؤرترقبر، یا کفن؟!

ایکی لیک کوزه سین و ورداشاسین سین   بیرکوپدن اون رنگ ده بو یا آلین سین

عیسی نین اؤلوموالینده دیرباخ!   آللـهین رنگیدیر رنگی ده آنچاق

بوسفره تدبیر گؤرمک حقّینده

اگر مرید سن سه، گل چیخما یولدان   اگر یاغی سانسا، گنْ دورحضوردان

بویول لاگتمگه اگر عزمین وار   قلبین بو منزلدن اولسا خبردار

یولاگل، یوکونو تئز أششگه چات   اؤزونه یئردوزلت، او راآدیم آت

همده دورد عنصرودارا چک گیلن   بدن بوداغینی تئزکس کوکوندن

بلکه ده بوداردان چاتاسان تخته   ایره‌لی یئری که، چاتاسان بخته

دینین اصلانلاری صوندا هر زمان   نردبان دوزه‌لدر دار آقاجیندان

بلکه نردبانا سالاسان نظر   حاضرلیق گؤره‌رک ائده سن سفر

غم نردبانینین فوقوندا اولان   سنه یوخاری ینی گؤسترییر همان

آقاجدان أوزگه شئی گورمدیکجه سن   او أوزگه سرّلاری گؤره بیلمزسن

یوخاری، آشاقی بیلمز عشق أوزو   اولماز عشق یولونداوار– دولت شوزو

کیشیلر یانیندا بلا، بخت بیردیر   عاشقلر اؤنونده دارلا تخت بیردیر

چونکه هم تابوتو، هم تختی آنجاق   یونوب دوزلدیرلر آقاجدان آنجاق

اونلارین تاجیدیر یوخصوللوق أوزو   دنیا تابوتودو تخت لری، دوزو

یوخدورعشق یولوندا اگری لیک یالان   ایشیق فنا دادیر، بیر هیچدیر قالان

دئمه‌لی، هله ده بت‌پرست سن سن   آت بدن بوتونو، قیمتین آرتار

بیر بوتدن اوتری چوخ اسمه، زینهار!   بوت سینندیران اول که، تمام اولاسان

تخت و تاج باش– آیاق تانییر آنجاق   عاشقچون اسکیکدیر تورپاقداباخ

نه دیر قورو آقاج، یا قیز یل سؤیله — انسانلار بزنسین اونونلا بوُیله؟!
کیشی لر ین تختی عزّت احتشام — تاجلاری آللٰهین سرّی دیر مدام
بئله تخت و تاجلا شاهلیق اتسن سن — بالیغدان آیا جان فتح ائیله یرسن
قاناد سیز گؤیلره، بیل قالخماق اولماز — سفره خرجلیک سیز هیچ چیخماق اولماز
عقل له نفس اوْزو بیراولسون گرک — اونداائو اسیری اولماز بدن تک
نفسینی علم ایله عَقِلّ لندیرسن — اونداین لر کیمی گؤیه گدرسن
علم عقل لی ائدر نفسینی، دوزو — اوره ک دوز دانیشار آنجاق بوسؤزو
بو ئیبب— یاتماقدان تمام قاچ اوزاق — ائیله صو، چؤره گی اوْزوندن ایراق
آنجاق ریاضتی سن ائیله پشه — تافکرین گنْ اولسون غمدن همیشه
عَقلِنین جانیله دوشون هر زامان — عقلین روحوایله یولداش اول هرآن
آلله دان سئوز آچان عقلدیر آنجاق — روح دا، اودِ یَنی تکرار ائدرباخ!
نَفْس عَقِلَهْ قولاق آسما ساگر — او هاردان عَقلی بیر سئوز صویله یه ر؟!
بو نفسی فکر سیز قویما هیچ زامان — تا که مین باکره کوهر تا پاسان
سن عقل یولوایله حکمت یولوایله — نفس و عقل عالمین دائم سیر ائله
بوایکی گوهر له ذاتی گؤرمه سن — باری صفاتینی گؤره جکسن سن
کونلونده یئر وئرمه فانی اولانا — باغلا اوره گینی باقی قالانا
دوز فکر هنری اولاندان دوغار — باش— آیاق دانیشار دیلی آشکار
فکر صاف اولار ساصفتلر وئرر — حقّین در گاهیناسنی یتیرر
هر نه فانی دیرسه خیالدیر دوزو — فانینی دوشو نمک وَ بالْدیرّ أوزو
بوباشیندا اولان گؤز لرایله سن — آنجاق قاپی— باجا ساققال گؤررسن
ظاهری گؤرسن باشدا کی گؤزله — بقانی گؤررسن باقی نفسِ ایله
چونکه جان باقی دیر دِ یَهْربقادان — بدن سه فانی دیر، سؤیله رفنادان
کندلی هاراگتسه دؤنه رمنزله — هر شئی مرکز ینه میل ائدر بئله
سن بقا علمینی اؤگرن، اونوگز — گؤر بقا هاردا دیر، او را یُوگُورّ تئز
نفسین لوحه سینی بوشالت خیالدان — باقی ناخیشلارلا به زه هرزامان
هر نه قسمت اولسا جنّت ده سنه — اونلار بیر عوضدیر عمل لر ینه
آلنینا یاز یلان عذاب اذیّت — سنین أوز سپدیگین توخمدور البت
عملین جنّته سندن تئز گدیر — سنین چون ائو— أیشیک تدارک أیدیر

یاخشی خاصیتین اولاجاق ملک یوکسک فکرلرین قصرده دؤنه جک
دیله گتیر دیگین هر خوش سئوز آنجاق بیشمیش تو یوق ایله حلوا اولاجاق
گوهر بو یونبا غین سنین بیل دوزو دئدیگین سئوزلردیر، ائشیت بو سئوزو
آلهی بیلگی دیر، کوثر صو یو بیل حقّی آراماقدا چاقلار سلسبیل
یاخشی عمل‌لی لراکنده اکین اؤکوزو اوتار ارجنّت خرمنین
صاباح گده جکلر جنّته آشکار اکینچی، بچینچی بیرده پشه کار
جاهل اولدوقواو یچون آدم ده همن بئشله بهره آلدی ائله خرمندن
ضعیف سن، ظالم سن، همده کی نادان بونلار لاسنده کی اوزه باخ، آمان!
قبول عصا سینادایا نماز ینهارا! (عصی آدمت) له بو ینون و ورولار
شراب، بیشمیش تو یوق ایستدیکجه سن ابدی جنّته نئجه گدرسن؟!
بودنلی جنّتدن کچمه دیکجه بیل حقّین جنّتینه یول آچیق دگیل
بوغدانی، میوه نی، تو یو قوگل سن دول آروادلار ایله کندلی یه بول سن
او جا ملا می ایچسن اگر بیرجه آن عشقدن دنیز تک دالقالا نارسان
دنیز ده دالقادا اولار بو، بیشک چالیش مست اولاست سن ده دنیز تک
دنیز ین دالقاسی قوتارا جاقدیر سنین دالقان آنجاق چیِّ قالاجاقدیر

روحون اصل عالمه یوکسلمه سی

سنین یوخار یدا بیل که، آتان‌وار اصل ده، نسب ده یوکسک، با وقار
اگر بو تور پاقدان او رایول تاپسان آتانین یانینا گدیب چیخارسان
آتانین اورا دا قاردا شلاری وار اونلار ین آناسی، یولدا شلاری وار
هامیسی روحانی، نورانی آنجاق فناعالمینین عیبیندن اوزاق
اوقووم قارداشی آختار همیشه اوز توت فضیلته هم یوکسلیشه
بو طبیعت، هوس میدانیندابیل اونلار ین آدینی چکمک دوز دگیل
گدیب اولدوزلارا قار یشا ممازسن بشینجی خاصه‌نی منیم سه مه سن
عیسی أشکی دیر بو بدن سنه علاقه، گمان‌دا اولموشدور ایگنه
أششک دن ایگنه‌دن چالیش اوزاق دور چادری بوایکی یاد دان ایراق قور
بیرایش گؤرنه قدرجانیندا جان وار چک اوز عملینله دوره‌نه حصار
بوآلچاق کُهلَنلَرَّ آنادیرسنه گؤیده کی اولدوزلار آتا دیر سنه

ای اوغول اجدادین فلک لرده دیر — اگر اوغولسانسا، او را اوزچو یر
سن گل آنالاری قیز لارا بوراخ — قاچ بو بدبختلر ین یانیندان اوزاق
عیسی تک دوغولدون او آتادان سن — سن بو هیز آنانین اوغلو دگیل سن
کمک ائتمک او چون سنه یارادان — اون دو یقو وئر میشدیر سنی قورو یان
انسان تنبل لیکدن گنْ قاچسین گرک — بو صو یا، بواوتا گل وئرمه اورک
سن أوز آللهین لا اورک بیراولسان — بیل که سن ابدی وار اولاجاقسان
چالیش که اولاسان پاک لارداندا پاک — حیف دیر اولاسان تور پاقدان تور پاق

حکایت

دورموش بیرگون عیسی یولدا شلاری ایله — اؤز طلبه لری ایله، سِرّداشلاری ایله
محبّت سئوز ونو ائدیری بیان — آشکار دئییب صونرا ایذیردی پنهان
سئوزون آراسیندا یاری— یولداشی — گؤرد و لرگؤزوندن تو کولور یاشی
نشان ایسته دیلر عشقه و دلیل — دئدی:— «صاباح اوددایاناجاق خلیل»
صاباح گؤسترنده گونش اوزونو — او، داردان آسماقا گتدی اؤزونو
دئدی:— بوآرادا وارسا بیرانسان — عشقه ثبوت، دلیل باخ بودور ای جان!
هر کس یا را دانا توتسا اوزونو — او، دار آقاجیندان آساراؤزونو
کیم که، بدنینی چکمه دی دارا — جانی گده بیلمز آسمانلارا
چار میخیدان اؤتری یارانمیش بدن — آنجاق جان شمعینه گؤیلر دیر لگن
دلیل سیز دگیلدیر دوست سئوزو ناچار — سن جانی بدن دن باخ ائیله قورتار
دئمیسن آتا سیز دوغولماز بیر کس — گؤیلر ین آتاسی مگر دگیل بس؟!
بیرکس دیر یلدیرسه اؤلونواگر — نئجه اؤلدور رلر اونو دشمنلر
اؤلودیر یلدنی اولماز اؤلدورمک — او، اؤلدور سؤیله سه، اؤلدورمک گرک
اورگین معنادا گوجلوسه اگر — سنین پالچیقینی گؤیلره چکر
اگر سن بیلمه سن بومقام نه دیر — اوندا اوکؤلگه یه اوشِهَهْ باخ بیر
ائله که بدن دن آرتیق اولار جان — او، بدنی دوستا یتیره ر همان
بورادا بیگمان سنین نه یین وار — او راچا تاندا دااولا جاق اولار
هوی و هوس دیر هیچی آختاران — معنا گوهرینی گزر عقل، جان
آز بیر علم او خوسا اورکدن آدام — اوعلم کلّی اولار، روحانی تمام

اورک بوعلم ایله هر شئی گؤرر / باشقا علم لردن غوغالار تؤرر
علم ایشیق وئرمک چون اولسا گونش تک / او، ایشیق باغیشلار، او لارمبارک
علمی پیس مقصد له اؤگرنسه بیر کس / نه قدر اؤگرنسه بیر فایدا و ئرمز
عَقِلْ واسطه سیز سئوزلر سؤیله یه ر / علم، هر نه سؤیله سه، آلله دان دِیَه رْ
قیزیلی گموشوا وغرو آپارار / اؤلوب الدن چیخارمال حیوان، داوار
نفس ایله گتمز لر اونلار فلکه / شکّ ایله شبهه او یچون یول یوخدور گؤیه
بوفانی دنیادان اوزاق قاچ اوزاق! / سن غرورطورونادوشر سن ناحاق
تأکید له صُولَه ییم سنه نه قدر / علم و معرفتدن بهره آل، یترا!
نازلا بؤیوموش سن، چوخ نازنین سن / حوری لر دوشوندن هم سود امیب سن
أوزو نو خوار أتمه جهالت ایله / شیطانلا قول— بو یون اولماسن بئله
عقلین گؤز قولاقی آچیلسین گرک / قوی سنه دوست اولسون بیر نئچه ملک
بلکه اجل گونو گلیب چاتاندا / اونلار کمگینه گلدیلر اوندا
غرق اولا بیله رسن، پیس ایشدن ال چک / گمینه صودولموش بیرتر پن گؤرک
معناجا اولماسان ملک لرسایاق / ملک حضوروندا اولماز شاداولماق
بوردان، گؤرن گئوزله گتمه سه بشر / او ماوی گؤیلره نئجه یتیشر؟!
باشیندان دیولری قووسان سن اگر / ملک لر یانینا گت— گل ائله یه ر
سنین چون ایشله ییر گؤیده اولدوزلار / اونلارسندن اؤترو چکیر انتظار
بدنی ظلمته تا پشیر میسانسن / اودورکه توک قدراینجه لیب بدن
اؤلدور اؤز نفسینی رشادت بودور! / انسان کما لینانهایت بودور!
نفسه اسیر اولسا دنیادا هرکس / او، اوجا گؤیلرده چکمزْ نفس

عرفانی اصولون تحقیقی

بو یاندان عشق عقلی دوست توتار أوزو / او یاندان عشق أوزو عقلدیر دوزو
عقل طورو اوسته نه وارسا اگر / او، عقلین محصولو دگیلمی مگر؟
دلیلدن آیر یلار اورک بورادا / کیم بو رایا چاتسا، حق اولار اودا
عشق عقلی اؤزونه ال آلتی ائدر / علمی مست ائله ییب محکم اینجیدر
بونلاری آرادان گوتورن زامان / الینی بئلینه گتیرر همان
اگر وصال نوروا ولماسا آشکار، / عقل، عاقل، معقول هاردان تا پیلار؟

یار ین وصالیدیراونوتک گؤرمک   هجرانی، ائتمکدیر بوناشبهه شک
سن اوُزونو گؤرسن اونداا‌و اولماز   اوُزون گؤرن عارف یا خشی ساییلماز
سن گؤزله گؤردوگون قور و جسم ایدی   قولاقین أشیدن، آنجاق اسم ایدی
أوزوایله گؤررسن اونون اوزونو   سن آچ بوقایدا یلا گؤرن گؤزونو
سن گؤرن گؤرونه‌ر صونرا یوخ اولار   اونون گؤردوک لری ابدی قالار
آرتان مجتّدن کمک اولمادان   دائمی دوست گؤرن گؤز گلرهاردان
ایکی گؤرونه رسن باخسان آینادا   چونکه سن دگیلسن، با شقادیراودا
سن علمه عمله دقّت یتیر سن   یاخشی اولا جاقسان سن گونو- گوندن
عقلین روز به جن اولما سا اگر   نه اوزله بوکنده اولار سان رهبر؟
آرتیر قیمتینی، قدر ینی هرآن   کمال آرتیر ماقا چالیش دورمادان
ردّایت نه وئرمیش سه دو یقوطبیعت   روحونو بدن دن تجر ید ائت البت
دورد و نجوفلکه یول تاپ یول آختار   یوکونو یدینجی فلکه آپار
علمین، یول یولداشی اولما ساسنه   عملین دؤنمه سه بیر کمکچینه
داهانه آپارار نفس أوزوایله؟!   او هاردان یول تاپار بیرده منزله

نفسه یولداش اولان علملر حقّیندا

آلچاق، بوشبوغاز ین علمی نفسی ایله   محشره هاردان گئده جک سئو یله
آلهی علم، عَقِلْ، نفس علمی مدام   سنینله دنیادا گئده جک تمام
عَقلْ له یاناشسان، بونلاردا آنجاق   کلامدان، حدیثدن دگیلدیر ایراق
علم اوزاق اولار سا حدیث، قرآندان   چؤره ک آلتیدیراو علم بونوقان!
بئله بیر علمدن کؤنول پاس توتار   آجگؤز لوک علمینین نه فایداسی وار؟!
چوخدور بواوچ علمین فایداسی، دوزو   اوُیره نه رشعور و اولانلاراوُزو
ساده دیر بوعلم لر، هم ساده دیرجان   سن مرکّب لیکده با تیب قالمیسان
عَقِلَهْ زینتدیر علم و عدالت   نفسین شرفیدیر گؤزه‌ل خاصیّت
سنه بواوچوندن دانیشماق گرک   لازمدیر نفسی ده أتمک عقل تک
واسطه اولما ساآرا لار یندا   ایکی یوخ، اصلینده بیر دیلر اوندا
اگر ایستمیرسن بیر دعوا- دالاش   سحر شرابیندان دائم اوزاق گز
گؤیه کدخدا دیر نفس، عَقِلْ گرچک   اونلارلا فلک له دوست اولماق گرک

بونلار تا نیما ساسنی یا خیندان
گؤ یلره گتسن ده قوارلار همان

هر کس بو اوج علمه یادا ویسا اگر
اونا آسماندا منزل وارمگر؟!

اونلاری تا نیسان، قور تاراجاقسان
یوخصاتور پاقلاردا محوا ولاجاقسان

بو یولا یار ییان آذوقه بودور
قیامت ده روحا باخ توشه بودور

هر کس اولدوز ونو تا نیماسا، باخ
اوخلا وورولا جاق او شیطان سایاق

شیطان دینله مک له أوز گه سؤزونو
اودلارایا خاجاق آنجاق اؤزونو

اونون بدنینه اوددوشن زامان
باش– آیاق دوشه جک آشاقی اوردان

هوایا قالخسادا اوملعون شیطان
اونا منزل اولماز فلک هیچ زامان

بیر ملکه یولداش اولمادی نادان
پاپاقی چیخمادی او دور قو یودان

سن بوز تک د ونارسان اس سه بیر کولک
کیچیک بیرایستی دن گولورسن گل تک،

بوایکی نهنگدن قاچارسان نئجه؟
بنگمی ایچه جگسن یوخصا اوگئجه؟!

ثباتی أوگَرنسَنْ اگر قیز یلدان
تور پاق ا یچینده ده پارلیاجاقسان

واجبدیر قلب شیئی اودلارا یاخماق
اودو دامحض بونو تچون یارانیب، آنجاق

اگر کیمین نقدی اولسا صاف، تمیز
او، خلاص اولاجاق اوددان شبهه سیز

اودا آتیلما قدیر گؤ یه یول آلماق
سن صانما بونلاری هئچده او یونجاق

اؤن ده اولما سایدی بواودلار اگر
آشیان اولاردی انسانا گؤ یلر

اود ییه بیلمه سن سمندر تک سن
اود ساچان گؤ یلره نئجه گدرسن؟!

گتمه شیر یا نینا ای تولکو اولان
حقّه شک ائدندن اوزاق دور آمان

یولون او دایچیندن کئچه جک سنین
همده زمهر یرده‌ن کچه رسن یقین

ایستی یه، سو یوقا اؤکره‌نمه سن سن
بوندان یا نیب، اوندان تیتری یه جکسن

ایستی یه، سو یوقا یو خونسا طاقت
گؤ یه قالخمالیسان اولار خجالت!

جانینلا، بدنین اولما ساتمیز
سن گده بیلمزسن گؤ یلره هرگز

کؤلکه لرنورایله بیرلشه‌ن زامان
داهانه گرکدیر فلک، نردبان

کیمین صو، تور پاقلا یوخ علاقه سی
گؤ یلره گدنده اولماز کؤلگه سی

کؤلگه یوخاچیخار گلن زامان نور
غیب قاچار آرادان گلنده حضور

عقل، روح هرکسین اولسادایه سی
اونون بدنی نین اولماز کؤلگه سی.

نور آرتیق اولاندا کؤلگه دن دوزو
شهادت دؤنونوگِیْ یَه‌رْغیب اُوزو

جنّتین صفتی و اونون مرتبه‌لری

سن اؤلوب گدنده او بش دو یقودان — عقل، نفس قبیره گیرمزلر عیان
بودو ققوز مقوله قاپیسین باغلار — اوره‌ک دورد قیددن تئز آزاد اولار
اوچ یول. آلتی حدّدن آزاد اولارسان — اوحدی تک تانری‌ین یادا سالارسان
قالماز اوخیال‌لار، او حسلر گذر — آرزودان، هوسدن قالماز بیر اثر
نفسین مشکل لری حلّ اولار اؤزو — هر شئیِ دوز گؤرر روحونون گؤزو
سن هر نه دیله سن چاتارسان اونا — هرنَیی‌ْ آختارسان چیخار قارشینا
بیر دنیا گؤررسن باشدان باشاجان — روح ایله عقلدیر اوردا حکمران
دیلسیزدا نیشیرلار اونلار هر سؤزو — عشوه ناز بیلمه‌ین بُتّ لردیر دوزو
هامیسی بیر رنگده، یوخدور رنگ لری — حرب یوخ، صلح بوروموش اوردا هر یئری
جاملارهامی، بال، سود، شربتله دولو — باغلارروار میوه لی، چشمه لی، صولو
جنّتین قاپیسی آچیلمیش تای— تای — چیچک لی بوداغلار باش چکیب لای-لای
خسته نین یا نینا شربتله گلیر — آقاجدان باشینا میوه توکولور
بیتیر قلب اؤنونده نه اکمیش سه جان — اورک نه آختارسا، جان تاپارهمان
اوزاق یاخین اولموش، برک ایسه یومشاق — پیس یاخشی اولموشدور، صو یوق ایستی، باخ!
هامیسی اؤلومدن هلاکدان کنار — قورخودان، دهشتدن، اورک، جان کنار
نه غمدن اوزلرین آل رنگی سؤلور — نه ده که چوخلوقدان منزل دار اولور
هامی چتینلیکدن، عذابدان آزاد — هجومدان، دشمندن هرزاددان آزاد
چیگین لراوستونده بقابزه‌گی — هوشلارین الینده گؤروش ورقی
بقا مجلسینده سؤگیلی لرتک — گؤروش سئوینجی ایله گزیر گوله‌ره‌ک
اونلار باغ سالمیشلار أوزاللری ایله — قار یشمیش تورپاقی مشک عنبرایله
گاه بقامی ینه ائدرلر قوناق — گاه لقا باغینا چاقریلار مشتاق
حوری جمالینا گاه سالار نظر — گاه کوثر صو یوندان دو یونجا ایچر
ملک لراوخشایار، او، ائله یه‌رناز — جانلار دنیاسیندا ائله یه‌ر پرواز
خالص بالادونه راونداکی وقار — علمی گاه سوداولار، گاه شراب اولار
چیلپاق گئیدیر نلر، گئیه جک ایپک — غضبین اودانلار باده ایچه جک
او، اؤز عملی له اکن آقاجدان — جنّت میوه لری دره جک هر آن
قویارلار انصافین اوخونو یایا — شکرایله قویارلار جانی اورتایا

اذیت چکنلر دینج، راحت اولار | اوردا یورد صاحبی اولار یو لچولار
بوهوس ا ئو یندن سن قاچسان اگر | سنه یولداش اولار علم ایله هنر
عملین اؤنونده آپارار بایراق | سن علمی اُوزوندن ائیلمه اوزاق
آرزو ائدیر سن سه ابدی جنّت | حضور قاپیسین سن دؤی ای امّت
آلله جنّتینده اوت– علف اولماز | اورادانه وار ساهیئچ تلف اولماز
یمکدن، ایچمکدن آدچکمه اوردا | دولودو هر شئ له قول اولما بوردا
باده سی عطرلی، جا نانوش اولان | شمعی پیه ده دکیل مُشکدن قایر یلان
اوردا سود علمدیر، باده معرفت | خالص شیر ین بالدیر تعقّل، صفت
بال خرما ایسترسن یئر اوزره مدام | گؤیده‌ده بونلاری دیله رسن تمام
لوقالیق ایچینده بوغولار سان سن | یئرله، گؤی فرقینی هاردان بیلّه رسن
قوی روحو گؤرمک له سئو ینسین اوره ک | او بوغدا، او میوه نه یئینه گرک
سن،چؤرک سفر ه لی جنتّه هئچوقت | آلچاق جنّت دیراو، بسلمه رقبت
بو قدر چالیشما آنجاق باغ او چون | دولو دو باغلار لا کند لر بو سبوتون
عمل سیز بهشته گتدیسه آدم | عمل سیز بیر آدام تئز قاییدارهم
دیدار باغی آختار. حضور صو یوگز | میوه، اوزوم باغی محواولار گئج– تئز
سنه ائوصاحبی اولسامهربان | اوندا میوه یئمک اولار چوخ آسان
ابدی جنّت ده ائله ییب مقام | اوزتوت او مجلسه ساقی یه مدام
قبول قاپیسینی دؤیْ سن دورمادان | فضول بوغدا سینی بیچمه هئچ زامان
آدم جهالتدن یوخویا گتدی | اُوْدَمْ «یاخینلاشما» امر ین أشیتدی
ردّالی و ورماسا او، بونقطه‌یه | بیئله حدّقو یمازدی «سکوت ائت» دیهْ
بونحس شامامایاچوخ وئرمه اورک | اومعلوم میوه یه ال اوزاد گؤرک
حوّانین ایشیدیر هوا و هوس | آدم اختیار ین الدن وئرر بس؟
اولسابیر جنّتده قانقال، اوت، آلاق | اوجنّت آلچاقالایقدیر آنجاق
دوزو او دنیادا یو خدور بوستم | یوخدور یاخشی– یامان آرتیق– اسکیک هم
یوخدور زحمت وئرمک یایئر دارا لدماق | یوخدور باشقارنگ لر بیر رنگدیر آنجاق
او، وحدت عالمی نور دنیا سیدیر | بو کثرت عالمی زور دنیا سیدیر
اگر کیمین روحوا ولسا مجرّد | اونا مسکن اولار سبّوحی جنّت
جنتّده فرقله نن مرتبه لروار | آنجاق حدّ دن آرتیق دگیل لراونلار

سکیز مرتبه دیر جنّتین أوزو   حکمت صاحبی نین بئله دیر سئوزو
اورادا هره نین أوز جنتّی وار   تارلاسی، ایوانی عمارتی وار
گؤرسن نه اکمیسن، یا خشی باخ دوشون   گِری نه آتمیسان صون گونون او چون
کر پیجین اولما سا اگر قیز یلدان   سن گده بیلمز سن بهشته بیر آن
آپاردی قیز یلی کر پیج کَسَنلَرْ   قیز یلدان— گوموشدن دئمه بوقدر
اخلاصلا گؤرمه سن بیرایشی بوردا   آغاجین هیچ محصول وئررمی اوردا؟
همیشه ات، چؤرک فکر ینده سن سن   آلهی جنّته هاردان گدرسن؟!
روابیلمه ییرلر یمگی بوردا   آش، سفره هاردان بس اولسون اوردا؟
ایسته سن جنتّده سن بوغدائیمک   یولونو آزار سان سن ده آدم تک
سن اگر جنتّده پیس شئی لر یهٔ سَنْ   بائیراچخماقچون، قووارلار همن
عاقل لراؤلومو قبول اِئلرلر   عاشقلر اجل دن اوّل اؤلرلر
یُوز وجسارتله گناهسیز اولسان   ائودن گناهکارلار قورخار هر زامان
یاخشی نین اؤلومو حیا تدیر جانا   آنجاق پیس اؤلرسه، دوشه رز یانا
اؤلومدن قورخار ساید عمل انسان   نیله سین، سیز بونو سایمایین نقصان
دوغروسو شاهد لیک أیله ییراورک   اونون جزا سینی اجل وئره جک

حکایت

گتدی می ایچمگه شاهین غلامی   شاه سالدی دالنیجا نئچه آدامی
اونو میخانه نین کنجونده خمار   لوت، مفلس و سرخوش گدیب تاپدیلار
چوخ اؤ یود وئر دیلرهیچ نه دیمه دی   یئرله سورو تدولر، ینه دینمه دی...
اؤز آتا ائوینی خرابه قویان   بیر رندجیک گئچیردی اوردان بوزامان
گؤردو بو وورهاییِ او یونجاق دگیل   دِدِیْ: «شاه غضبی او یون دگیل بیل»
«بوراخین مست حالدا قالسین بوساباق   اونا اؤ یود وئرر درد، بلا آنجاق»
«خواجه ده اولسادا دوز و چوخ هنر   بنده اوز عیببینی یا خشیراق بیله ر»
«سیزمندن اؤگره نین کیمدیر بواوغلان   خوشدور سرخوشلوقو آییقلیقیندان»...
بیلجی یه جان دیر دئدیگیم تمام   هم علمه، هم دینه قادر دیر آدام

روحون اصلینه قایتماسی و اونلارین عذابی

کیم بهره سیز قالسا علمدن، دیندن   جانینی آلارلار گوجله بدن دن

جهنّم تک اولار یئری دنیادا / آنجاق چرکاب اولار ایچدیگی صودا
اولار گنیش دنیا تمام دار اونا / باشینی اوزادار هر دم بیر یانا
نادانلیق، جهالت آچیق– آشکار / چکه‌ر دوره سینه ظلمت دن حصار
او، ظلمت ایچینده گؤزو کورسایاق / گدر گاه ییخیلیب، گاهدا دورا راق
پرده ییرتدیقی او چون او، چیلپاق قالار / حیله گرلیگی او چون أوزو خوار اولار
گاه غملی روحلارلا یولداشلیق ائدر / گاهدا ناپاکلار ین قلبینه گیرر
هوایا قالخارسا اودا یاخارلار / یئر اوزره‌قالارسا اوخلا تاخارلار
او، کور دور الینده یوخدور عصاسی / چیلپا قدیر، چیگنینده یوخدور عباسی
ایلان، قارشیقا یا او یئِمْ اولاجاق / سن بیراونا با خیب، قاچ اوندان اوزاق
نه آرخادان یول وارنه ده قاباقدان / نه اؤزونه چاتار نه یادا بیرآن
بو ینوندان وورارلار، اوزتوتسا یولا / ظلم ائدیب دُو یَلّلَرْ، قایتسا دالا
اونون نه قاچماقا آیاغی اولار / نه ده دُو یوشمگه قدرتی چاتار
جانی یای وقتینده بوزلا یارایانان / دیر یدر آنجاق که یئر یدیر زندان
یوخدور اور گیننده بیرنور، بیرایشیق / قولاقی، سئو یوشه، یالانا آچیق
ظلمون ظلمتینه بورونموش مدام / چرک– چرکه هیس– هیسه قارشیمیش تمام
جهالت، آز قینلیق، ذلّتله، تهمت / آیر یلیق، یار سیزلیق عُسرت و حسرت
بوگنیش دنیانی دارائتمیش اونا / داش– کسَک یاقدیر یر گؤیلر باشینا
جانی علم نوروندان چیلپاق قالمیشدیر / ظلمت بدنینی قبره سالمیشدیر
پالچیقدان چیخماقا یوخدور قدرتی / گئری قایتما قاچاتمیر قوّتی
اونون تؤر تدیکی ظلم و جنایت / اونو آتشلره سالمیش نهایت
أتمز پیسلر یله یولداشلیقدان عار / گرز یونگول– یونگول او، خمار– خمار
ایش النیدن چیخمش، ا ولموش او بدنام / دگیشمیش احوالی پوزولموشس تمام
غفلت یوخوسوندان او یانان زامان / أوزو آنلایارکه، «ظلمه یوخ آمان»
نقداً جهنّمی بودور پوز قونون / یوزمین بوقدر دیر جزا سی اونون
نادان اؤلو مودور بواؤلوم نادان! / بلی بئله اولار یار یمچیق اولان
روحو بودنیانین اسیری اولار / قو یونون تکینده باتاراق قالار
روحون حقیقتی اوندان نهاندیر / آرزوسو، دیلگی آنجاق جهاندیر
گؤرر لر بعضاً ده اونو پر یشان / آروادی، اوشاقی یوخودا گاهدان

ظـاهـراً اؤزونـو عـاجـز تـو تـاراق / محتـاج اولدو قوندان سئوز آچار توختاق
اونون اسرار ینی درک ائدن زامان / نه دیر احتیاجی، بیلینحه همان
یولوندا وئرر لر بیرایکی چؤرک / یاناچار بیر چراغ یول لارلار گرچک
یوزدن بیر ینی ده وئرمزلردوزو / صدقه نی هر کسین وئرمه لی اؤزو
اگر مخارجدن آرتیق نه یین وار / وئرمه سن، اؤزگه سی یقین آپارار
سنی تور پاقلارا گؤمه میش اجل / سن أوزقیدینه قال اؤلمزدن اوّل
تاکه، اؤز مالینی آلماقچون هرآن / بوقدر خوار لیقلا یالوار میاسان
آللهین حقّینی اؤده مه میسن / او دو رسن بوسایاق عذاب چکیرسن
سندن خواهش ا یئتدی او، یوزدیل ایله / اصلا قولاقینا گیرمه دی بئله
صاقیندا، صولوندا محتاجلار تمام / اونون دیلی ایله دانیشیر مدام
بورجونو، حقّینی ایسته ییر اونلار / بیر شئیْ ایسته میر لرانصافدان کنار
وئردیگی نعمته دائم شکرائله / اونون بنده سینه باخ شفقت ایله
گؤردوگون یاراماز، آلچاقلار که وار / آللّه طرفیندن روز یلاری وار
صلاحدیر سن اؤزون یه سن بوسایاق / یوخصا اؤزگه سینه قسمت اولاجاق
سنه چوخ وئرسه لرقیز یلی اگر / اونو أوزگه او چون بیل که، وئر یرلر
اگر سن ده وئرسن، تاپارسن جنّت / یوخصا گئری آلار اؤزو بی منّت

خواجه غیاث الدّین محمّد رشیده خطاب

سن ای رونق وئرن گنجه— گوندوزه / بیر گنجه— گوندوزده نظر سال بیزه
گنجه بو معنایا بیر یتیر نظر / گوندوز نئجه بیلسن، ائله لطف گؤستر
اورک لرا وخشایان اوکسه احسن / احسن بوگئجه یه، گوندوزه احسن!
سعادت گئجه سی یاتما ای صاحب! / چالیش خوش گو نلردن بهره لن واجب
بؤیوڈ وجود ونوکر مینله سن / گون—گوندن خوش گولسون گؤندوزون—گئجن
ارمغان گتیر میش سنه بوفقیر / قبول ائت اولسادا چوخ کیچیک حقیر
گؤیلر ین باشیناسن— سن قیزیل تاج / یئرین مطاعینا دگیلسن محتاج
سنین یازدیقیندیر نقدر علم وار / باشیندان گئچندیر قایدا— قانونلار
بونو وئرمیریک که اوخو یاراق سن / علمده، بیلیکده تکمیل له شن سن
سن او خو، سئوز یتراوندا مرادا / آدینلا یتیشه راواد مرادا

کامل هرآداماسن سالسان نظر   آد– سانسیز اولسادا تئز شهرتله نر
دنیانی توتماقدا شهرتین اینان   گؤیلر ین سسیندن گوزُدور بیگمان
اقبال قلمینین اوجوندا دیر باخ!   ظفر مرکزی دیر دوتدوقون بایراق
سنین دوستلاری ینی مست ایدر تمام   هر ایکی دنیادا وئردیگین بوجام
آقالیق باری ینی سن یدین هرآن   سنه بؤیوک لوکووئرمیش آسمان
دعایلا تاپمیشدیرسنی شاه أوزو   او دور، قشون سنه باش ا گیر دوزو
غیبدن موسایا مُعجز بخش ائدن   سنه ده بؤیو کلوک بخش ائتمیش همن
ای نازونوشلاری تمام خوش اولان   بیز یم ناز یمیزی گل جک بیرجه آن
عجبدیرا وستونده توک اولسا ایپک   عجبدیر چرکینین نازینی چکمک
یوخصول یا شادیقیم بوایللرده من   بیر بوجاقی سئچدیم دنیادان همن
سنین غم سازینی توتوب چالمیشام   باش قالدیر یب سنه دعا قیلمیشام
عواملار دانیشار کؤلگه‌دن، نوردان   عاشق اوزاق اولار غیبت، حضوردان
دنیانین گؤزونون ضیا سی سن– سن   در ده دو شنلر ین دواسی سن– سن
السیز– آیا قسینر ین باخما بیری دیر   ایشیت، بو سئوزلری، دوزوئیری دیر
اگر قبول اتسن شاد،- منتدارام   ردّ اتسن ینه‌ده سن واراول مدام
گوهر اولا بیلمز هر مهره ناچار   درو یشین نه یيِ وار آچیقدا اولار
هامینین اوزونه نظر سالمیسان   بومن غریبه ده نظر سال بیر آن
سن اؤزون بیله‌رسن، نه گرک دئمک   نئجه باجار یرسان اوجور ائت کمک
یاخشی بیر نظر سال احوالیماسن   سنه رعیّتم بو کند ده هم من
بیر کندلی هارادان قازان قایناردار؟   او، کیمه گیئدیرر مدحدن پالتار!
گرک فضیلتلی اولا بیرانسان   معنامیدانیندا توپ اوینو یاسان
سوز سن دن نور آلار یانار شمع کیمی   سنین یانیندادیر بو سبوتون معنی
دوزو، ایگیدلیگین، شاهلیقین گُوکدن   بیرده کی، معنانین مظهری سن– سن
هاردا که، بئله بیر کمال اهلی وار   اورادا أوزونه سئوز میدان تاپار
هله کیمسه منه اولمامیش ممدوح   هم طمع طوفانیم گؤرمه میش بیر نوح
ایندی که، جودی یه چاتدی بوگمی   من گرک اوخویام داود نغمه می
من سئوز زبورنون منا جاتیام   هر شئی دن یوخصولام، محتاجام تمام
أوز قدر یمه گؤره اوخشا منی سن   اوندایینی لیک لر یارا دارام من

منـزل لـر آچارام سئوز میدانیندا — تـقـو یـم یـارادارام هـنـرلـه اونـدا
هنـر گیزلَد مَکْدَنْ دوغرو سو منیم — سـکـوتـاغرق او لـموش تـمام بدنیـم
آنـجـاق گـتـیـر دیلـر منـی طـغـیـانـا — در یـا تـک اوغـرادیـم یـنـه طوفـانـا
اوحدی سـئوز وتـک سئوزو، بیلمیرسن — بـوسـئوز اوجوز اولان زمـانـدا، نـه دن
دیـوان قـاپـیـسـیـنـا آپار یـرلار آز — دیـوانـا تـو پلاٌ نسا اوخـونـار قـالـماز
هر آری دوغـرو سـو بـال دوزلتمیر بـاخ — أشـشـک آری لاری بـال یـهٔ یـرآنـجـاق
آی تـک بـال دوز لـتـسـه اگـر بـیـرآری — بـاشـقـا بـیـر آری سـه کـورلار اونـلاری
بـاکـر بـسلـنـمـنـشـدیـر بـوسئوز لرایـنان — سـن اونـو پرده ده قـو یـمـا گـل، آمـان!
شعـر عـرشـدن گـلـن بـیـر نـوردور تمام — مـحـکـم ابـدی دیـر عـرش کـیـمـی مدام
فـیـضـی آسـمـانـا اولارسـا آیـاق — هـمـیـشـه لـیـک اولار آسـمـان سـایـاق
مشهور ساچوخلاری، دوزو، شاعر تک — عـاقـل لـر یـانـیـنـدا هئچد یلر، گرچک
لطفیله، کرملـه بـوجـامـاباخ سـن — گـؤررسـن قـو یـوداقـالـمیشـدیـر بـیژن
دورون کـیـخـسـرو اولا— اولا سـن — بـونـوروا دَگـیـل اگـر بـیـلـمـه سن
شیـر اؤلـدورن بـیژن قـو یـودا دوستاق — قـورخـان گـرگـین ده دیر دیشلرسه آنجاق
ایـنـدی کـه، بـوجـامـیـن، گلستانین وار — مـسـتـلـرسخـا سینـی تـئـز تـولـلا کـنـار
بـیـر نـور صـحـیـفـه سی یـانـار بیر چراغ — اونـو نـلا نـور لانـیـر هـر یـاخـیـن اوزاق
اخـلاص مـجـلـسـیـنـده بیل که، اونومن — روحـومـون یـا غـیـلا یـانـدیـر رام هـمـن
هـر کـیـمـیـن بـیـر بـئـلـه خز یـنـه سی وار — یـولـونـدا عـذابـا چوخ دؤز موش اولار

عذر خواهلیق، تواضعکارلیق و کتابین
یاز یلما تار یخی حقّینده

قـبـرسـتـان اهـلـیـنـینـن پـاک روحومدام — آللـهـیـن نـورو نـاغـرق اولسـون تـمـام
اونـلارمـنـدن قـابـاق سـئوز سؤ یلمیشلر — بـوحـقـده مـنـدن چوخ شعـر دئـمیشلـر
او تـمـیـز انـسـانـلارگـل تـک یـازانـدا — مـنـیـم تـک بـیـر تـورپـاق نـه دئـسین اوندا
اونـلار یـن مـقـدّس روحـلاری آنـجـاق — مـن کـیـمـی بـنـده یـه اولموشدور دایاق
کُـوزَمـَدَهٔ بـیـردامـچی وارسـادا اگـر — هـمـان دنـیـز لـردن بـیـر پـای دیـر مـگـر
مـنـی أوز لـر یـنـه بـیـلـه رک مـحـرم — مـحـروم ائـتـمـه دیـلـر، گـؤسـتـر یـب کـرم
ادبـلـه یـانـاشـدیـم سـئوز لـر یـنـه مـن — گـن دوردم غـارتـدن، ادبـسـیـز لـیـکدن

اولسادا اوره گیم، کؤنلوم پریشان / من اؤز قسمتیمه شادا ولدوم هرآن
گناه یول تاپمادی اصلا قلبیمه / طفیلی اولمادیم سئوزده هئچ کیمه
قسمتیم چوخ اولدو گؤزله دیگیمدن / بورادا ینی – ینی فیض لر گؤردوم من
دئمیرم زهر دیر یا داکه، شکرّ / عقلّی انسانلار اؤزلری بیله ر
بوغیب عالمی نین تحفه لر یدیر / گؤیلر ین فیضی دیر دئسم یئر یدیر
معنا خزنه سیدیر بونون هر سئوزو / قوندارما بیر کتاب دگیل بودوزو
من بونا تاریخدن فال آچاندا بیل / یدّی یوز او توزدی بیرده ایکی ایل
ائتدیم بو مبارک کتابی یقین / او بؤیوک سرور ین آدینا کبین
بَدِرْ لندیردیگیچون بیر ایلده أوزو / قدر گئجه سینده بیتیردیم سئوزو
گئجه سی قدراولسون، گوندوز و بایرام! / اوندان اوزاق اولسون یا مان گؤز مدام

أوز اعتقادی حقّینده

من یوخصول، الی بوش اولسامدا بئله / بئله جه دوشگونلوک، ضعیف لیک ایله
قلباً اینانیرام، آچیق – آشکار / دوغرولوق، دوز لوگه اعتقادیم وار
رسولا، کلاما، وحی یه، ملکه / معراج ائتمه گینه اونون فلکه
جنّت، جهنّمه، کدر، المه / گؤیلره عرش ایله، لوحه، قلمه
قیامت گؤنونون تره زیسینه / دوزلر ین صراطی دوز کئچمه سینه
کشفه، کرامته بیرده ولی یه / ابوبکر، عمره بیرده علی یه
بیرنجی گئجه ده اولان عذابا / اونون بیلیگینه، حشره حسابا
واحد و صبرلی او بیر آللها / باخ! او باغیشلایان قادیر آللها
آرواد سیز، اولاد سیز، شریکسیز اودور / بنده ری اولمایان، هم شکسیز اودور
دیری، قیّوم عادل یاخشی و عالم / خالق، روزی وئرن باجاران قدیم
اولموش، وار، اولاجاق، مثلی یوخ آنجاق / جسدجه واحدیر، جهتدن ایراق
اولدوز، فلک،عقل و هم جاندان یوکسک / خیالدان، فکردن خارجدیر گرچک
جِنّه ده، اِنْسه ده مطلق شاهدیر او / غربه ده، شرقه ده پادشاهدیر او
حکمو عدالتلی، وعدی دوغرو، دوز / اولموشا، اولانا صاحبدیر سئوز سئوز
ای شاه آندوئریرم ذاتینا سنین / صفا تینا بؤیوک آدینا سنین
منی ایمانیمدان آییرما هیچوقت / نه قدر که وارام آیریلما هیچوقت

مناجات وصون

بو ینی قایدالی اثره ای‌حق!   که دین دن، عقلدن دوغولموش مطلق
أوز قبول نورونو بخش ائله بیردم   سئوینجله کؤنلومو گل ائله همدم
هوشلو آداملار ین آذوقه سی ائت   قوی سئوز بیلنلره او اولسون قسمت
۴۵۲۵ کؤنلومو تزه‌له اوزوایله هرآن   روحوم اوتانماسین اوندان هئچ زامان
گؤسترمه پیس گؤزه اونون اوزونو   آچما هنر سیز ین او نا گؤزونو
تاپسین ذوق اهلی نین اوره گینه یول   جماعت عزّتله ایله سین قبول
قویما سن پرده ده اونو قالماقا   هرگؤرن گوهر تک تاخسین قولاقا
تورونجوم گِرْنْ اولسون حسدلر یلیندن   خزنه تک بوجاقدا قویما اونوسن
۴۵۳۰ اوتانسین عکسیندن اونون «جام جم»   قیز سین عشق مجلسی ا ونونلا هردم
نورو، رونقی ایله به‌زه هر یانی   خصوصاً وزیر ین أوزسارایینی
اونو سام نسلی تک شهرتلی ائله   آدسیز، نشانه سیز ائیلمه بئله
یاخشیلارا و خوسون قوی اونوآنجاق   یامانلار داشیندان سن ائیله اوزاق
گزسین بود نیانی قوی سئو یله‌رک   مردلر ین روز یسی اولسون اوگرک
۴۵۳۵ اونون بیر خطا سی اولموشسا آمان   باغیشلا، چونکه سن باغیشلا یانسان
۴۵۴۰ نظر سالانینا حیات باغیشلا   اؤزون اوحدی یه نجات باغیشلا
۴۵۴۵ ذکر ائتمک قلبنیه قوی عادت اولسون   ایشی نین آخری سعادت اولسون

۸ــ دیماه ۱۳۵۹ برابر ۲۱ صفر ۱۴۰۱ و ۲۹ دکابر ۱۹۸۰ تهران

۶۵۰۰ ریال